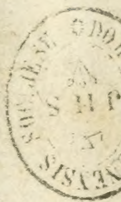

RVMQVE ADSIT VT

EMBLEMATA
ANNIVERSARIA ACADEMIÆ ALTORFINÆ

STVDIORVM IVVENTVTIS EXERCITANDORVM CAVSA PROPOSITA ET VARIORVM ORATIONIBVS EXPOSITA.

1597.
NORIMBERGÆ.
IMPENSIS LEVINI HVLSY.

RECTOR ACADEMIAE ALTORFINAE LECTORI BENEVOLO S.

T maximorum fluviorum parva admodum & contemta sunt capita & fontes: ita scientiarum quoq; omniumq; adeò studiorum nostrorum, incredibile est, quàm exilia & neglecta sint prima principia. Verùm in illis quidem affluxu rivorum, multorumq; fluviolorum, augmenta tandem expectare licet: in his vero, certi tantùm ordinis & institutionis ratio, incrementa & exoptatam ubertatem, promittere potest. Est autem omnis rectæ institutionis laus in eo præcipuè sita, ut, postquam domi bonis moribus, tanquam usui dextræ manus, assuefacti sumus, &, ut ait Plato, didicimus rectè gaudere & odisse, *cæcus adhuc animus noster, & ad rerum perspicientiam nunc primùm exsurgens, pedetentim à facilioribus &*

dulcioribus, ad graviora & austeriora, deducatur. Quemadmodum enim oculus è tenebris, non potest subitò clarißimam aspicere lucem, sed gradatim umbris quibusdam utens, ad solis radios, tutò progreditur: ita animus quoq; humanus (divinam illustrationem semper excipio) à summa ignorantia & cæca caligine, ad opiniones primùm & dubitationes, inde sensim & latenter, ad veritatis clarum intuitum provehitur. Quodnam autem tenus illud & non insuave institutionis initium sit, si animum advertere velimus, natura ipsa, tacito quodam voluptatis sensu, satis nobis commonstrat. Videmus enim ipsi, & clarè idem etiã docet, gravis inprimis auctor, Dionysius Halicarnasseus, postquã animi nostri sensa proloqui possumus, vehementer nos verborum ornatu & frequentia, omniq; orationis comendæ ac poliendæ artificio, duci & delectari, immò in hoc studio impetu quodam animi, mirificè lascivire & deliciari. Et sanè linguæ ista cura, quæsitaq; lenocinia apparent his annis, in sum-

summorum etiam virorum scriptis, si qua fortè, vernante adhuc ætate, ediderunt: ita ut facilè perspici poßit, majorem tunc, aut certè non minorem, illis verborum fuisse curam, quàm rerum. Neq; mirum: ut enim nobis canescentibus, unà quoq; canescit oratio: ita florentibus, floret. Cùm igitur primis studiorum annis, ab ipsa natura commendetur eloquendi facultas, quidnî in ea excolenda, primos quoq; labores, voluptate præsertim conditos, impendamus? Verùm, quia exercitatio ista non potest suscipi, nisi res etiam aliquæ ei sint subjectæ (graviorum autem rerum summa adhuc imperitia est:) observarunt etiam illud sapientientißimi homines, fabularum tractatione, maximè ætatem ineuntem, capi. Alexander enim Aphrodisiensis, qui solus dignitatem philosophiæ Aristotelicæ olim sustinuit, eos pueros cæteris omnibus anteposuit, qui fabulis delectabantur: quòd eæ admirabilibus constet: in admiratione autem insit discendi quædam cupiditas. Atqui eadem hæc Alexan-

dreæ ratio, convenit in Emblematũ etiã usum. Ut enim fabulis, sic etiam Emblematis, rudis adhuc animus, ab rebus evidentibus, sivè in natura expreßis, sivè ab arte factis, ad salubria vitæ instituta, non sine insigni voluptate, traducitur. Hæc igitur prima illa exercitatio est, in qua adolescentia, nostro quidem judicio, omni studio est continenda: quæ ubi jam satis eam perpoliit, jam ad rationes aliquas probabiles videndas, & ad argumentandũ, mentis oculi attolli solent. Quamobrem aliud nunc laboris genus subeundum, & orationibus in partes contrarias, inventrix humani animi vis excitanda & exacuenda est. Rhetoricæ enim & Topicæ rationes, quæ persuadentes à Seneca vocantur, & splendentibus vitris sunt similes, quia exotericæ sunt, & popularem intelligentiam vix superant, non ita difficilem nunc habebunt inventionem: cùm præsertim ad eliciendum, quid in quaq; re veri simile videri poßit, certis præceptis & locis, à philosophis quoq; adjuvemur. Atq; hanc quidem exercita-

citationis consuetudinem, Aristoteles etiam, ut auctor est Cicero, vehementer comprobavit. Adolescentes enim in thesi, non ad philosophorum morem tenuiter disserendi, sed ad copiam rhetorum, in utramq́; partem exercuit: quod Strabo vocavit θέσεις ληκυθίζειν. *Et habent omninò hujusmodi ancipites disputationes, in quibus de universo genere utrinq́; copiosè disseritur, suum quoq; naturale voluptatis condimentum. In hoc igitur altero exercitationis stadio, postquam jam quoq; quantum est satis, desudatum erit, tùm demum maturitas esse incipit, ad eam rerum doctrinam animum transferendi, quæ rationibus cogentibus & adamātinis, ac principiis artis cujusq́; propriis, innititur. Hæc vero magna quædam studiorum mutatio & conversio jam est. In prioribus enim tantùm rhetoricamur: in hac, sua quisq́; in arte, philosophamur: in illis prima ferè verborum, secunda rerum cura est: in hac contrà, prima rerum, posterior est verborum: in illis suavitas quædam dulcis est atq; decocta: in*

hac

hac, austera illa & solida. Itaque etiam atque etiam videndum, ne immaturum adhuc animum, & erudiora studia, ad principes illas & graviores artes, ipsamque earum omnium matrem philosophiam, temerè propellamus. A qua quidem præpropera festinatione (certissimo multorum adolescentum naufragio) claræ voce olim juventutem revocavit Arcesilaus, inclamans, Non esse vellus portandum ad fullonem. *Revocare etiam nos potest, egregia illa animi & corporis comparatio, quæ est apud Themistium. Simile quid, inquit, animo accidit, quod corpori. Nam parvuli primò sic jacent, ut neque flectere se, neque ingredi valeat. Deinde ut quadrupedes reptant. Tum erigunt se & incedunt ut bipedes, nec indigent comite qui manum præbeat. Adeò vero promovent processu, ut jam & ad cursum vegeti, & ad omnes usus corporis firmi robustique sint: Eodem modo animus primùm res tantùm nominare potest, & intelligere quæ nominat. Tum componere & meditari. Postremò universalia*

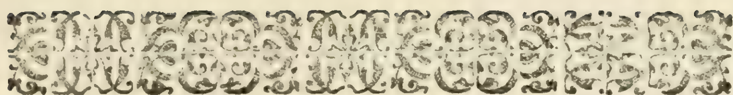
quæ-

quædam juidcia & notiones ſcrutatur, quas ſimulatq́ elicuit, in ſeipſo deponit atq; conſignat. Hæc autem omnia eò pertinent, primùm quidem, ut qui apud nos, iſtam quam oſtendimus, ſtudiorum viam ingreßi ſunt, lætentur rectam ſe eſſe ingreſſos, laudatam ab laudatißimis viris, & ab ipſa natura, certa voluptate commendatam: deinde, ut abſentibus etiam Academiæ noſtræ inſtituta comprobemus. Triplicem enim illam quam diximus, exercitationem, perpetuò apud nos urgeri volumus: & offerimus ex primo genere nunc claßica adoleſcentum noſtrorum progymnaſmata, quorum partem aliquam ſuperioribus annis publicè quoq; ſpectandam propoſuimus. Exercitationes enim Ariſtoteleæ pró theſi & contra theſin ῥητορικῶς differendi, quas ſecundo loco ſuprà laudavimus, itemq; diſputationes de artibus didaſcalicæ, quæ tertiam laboris Academici partem occupant, ad publicos jam profeſſores propriè pertinent: & certum eſt nobis, ſummo

quo-

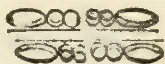
quoq; ſtudio ibi laborari, ut officij cujusq; ratio conſtet, ne quid vel negligenter omittatur, vel perturbatè & ſine ordine, committatur. Tu voluntatem noſtram optimam, fauſtis acclammationibus proſequere.

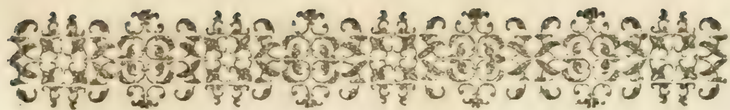

Eidem Lectori.

Constitueramus quidem, his Emblematicis ac Symbolicis explicationibus conjungere doctissimas Orationes quasdam in principio ac progressu hujus Academiæ institutæ, ab anno Christi 1577. usque ad annum 1581. Rectore Clariss. viro D. Thoma Fregio P.M. habitas: sed cum illæ alio consilio, ac, ut plurimum argumento diverso fuerint compositæ ac recitatæ, ac præterea jampridem typis elegantibus in hac urbe impressæ, supervacaneum esse putavimus, eas rursum huc transferre, cum præsertim hoc modo noster liber facilè in nimiam molem excrescere potuisset. Quod si forte eam editionem aliqui nondum viderint, ad eam quæ ex officina Gerlaciana typographica prodiit, candidum lectorem remittimus. Vale.

VI.

PANEGYRIS ANNI 1582.

SUB RECTORATU D.D. EDONIS HILDERICI Theologi.

Oratio primæ claßis recitata à Philippo Rietero Noriberg.

N ea schola nostræ classe in qua ego studiorum caussa versor, scio multos esse adolescentes, q me ut ætate, ita ingenio, doctrinâ, memoriâ & dicendi exercitatione longe superant. Proindeq́s id, quod mihi nunc â Magnifico Domino Rectore imponitur, majori laude & felicitate præstare potuissent. Sed tamen moveor &

veor &

veor & mandato praeceptorum meorum , quibus reverenter adolescentes decet obedire, & insigni humanitate auditorum omnium ordinum, Comitum, Baronum, nobilium , hospitum, professorum & studiosorum adolescentum, ut tanto facilius sim passus mihi has dicendi partes imponi. Quare veniam me facilè consecuturum spero : & ne longiori Exordio vobis sim molestus, è vestigio conferam me ad explicationē symboli quod in pulcherrimo numismate praemij loco ab Amplissimo Senatu Noribergensi & Dominis Scholarchis ijs datur scholasticis, qui ex suprema classe praeceptorum judicio ad publicas auscultationes promoventur. Insculptum est numismati nobis donato pulvinar, cum libro aperto & pugione. Quae imago haud dubiè sumta est ex historia Alexandri Magni. Hic enim adeò dicitur delectatus lectione Homeri, ut cum cubitum se conferret, ejus poëma cum pugione suo cervicali subjiceret, ut cum expergisceretur (somni autem parcissimus fuit) semper ad manum haberet praestantissimum autorem, cujus etiam nocturna lectione multarum virtutum praecepta & exempla cognosceret. Imaginis insculptae usum indicat haec sententia addita : Virtutem doctrina parit. *Quo symbolo prudentissimus & amplissimus Senatus Noribergensis sapienter nostrum ordinem scholasticum monere voluit, ut cogitaret excellentem virtutem sine acerrimo literarum studio & eximia eruditione comparari non posse. Quod verissimum esse, & ipsa ratio docet, & autoritas cùm divina tùm humana comprobat, & exempla quàm plurimorum laudatissimorum principum testantur. Ad ipsam enim rationem quod attinet, quis non videt tantùm differre hominem doctum ab indocto, quantùm differt dies â nocte, lux â tenebris, visus â caecitate ? Mentis enim est per doctrina lucem monstrare voluntati ea, quae sunt expetenda &*

fugienda

fugienda: Voluntatis est, per virtutem ea facere, quæ præcipit mens, & fugere quæ eadem prohibet. Rectè enim Poëta inquit: Quod latet ignotum est: Ignoti nulla cupido. Qua de re plura non dicam. Amor enim virtutum, & odium vitiorum in voluntate non possunt existere sine intellectu virtutum & vitiorum in mente. Hoc enim prorsus esset contra humanæ naturæ conditionem. Idem ostendit divina autoritas. DEVS enim Deuter 17. capite per Moysen sic inquit: Describet sibi repetitionẽ hujus legis Rex in libro, ut sit cum eo, & legat in eo cunctis diebus vitæ suæ quo discat timere Dominum DEVM suum, & observare cuncta verba legis. Postea Iosuæ cap. 1. ad Iosuam dicit Dominus: Non recedet ab ore tuo liber legis hujus, sed in eo die ac nocte meditaberis, ut custodias & facias secundum omnia quæ in eo sunt scripta. Divina igitur autoritas testatur, actiones cum omnium hominum, tum maximè principum certis notitijs & præceptis regendas esse. Ideo & Sapientia apud Salomonem in proverbijs. 8. cap. inquit: Per me Reges regnant & judices justa decernunt. Quod si quis hac de re humanæ etiam autoritatis testimonium requirat, is hoc Platonis testimonio sit contentus, qui dicit: Eas demum Respublicas fore beatas, in quibus aut Reges philosopharentur aut Philosophi regnarent. In quo dicto Plato sapientissimè vult cum potentia conjungi sapientiam. Rectè enim apud Græcos dicitur: Τὸ ἰσχυρὸν ἀνόητον, καὶ τὸ ἔμφρον ἀδύνατον. Id est: Robur expers est intelligentiæ, intelligentia potentiæ. Sed quanta doctrinæ & disciplinæ vis sit, in naturæ vel malis corrigendis vel bonis augendis, id maximè in exẽplis doctissimorũ principũ cernere licet. Historiæ enim ostẽdunt eos reges, principes & gubernatores, qui literarũ studia coluerũt, indoctis principibus virtutis laude longè antecelluisse. Quanta enĩ virtus fuit in Davide

Rege Israëlitarum, propter acerrimum sacrarum literarum studium? Idem Rex, si statuisset doctrinam, piam assuefactionem & disciplinam nihil prodesse ad comparandam virtutem, non tradidisset summo & eruditissimo Prophetæ Nathan in disciplinam suum filium Salomonem. Cyrus primus Persarum Monarcha, & optima disciplina Persica ad virtutem institutus fuit, & á sapientissimo Propheta Daniele veram de DEO doctrinam didicit. Alexander Magnus, qui Persarum Monarchiam ad Græcos transtulit, in omnibus Philosophiæ partibus â summo Philosopho Aristotele eruditus fuit. In Romana Monarchia, quanta eruditione præditus fuerit Iulius Cæsar, id ejus ostendunt commentarij sapientissimè scripti. De quibus audite, si placet, judicium Ciceronis. Commentarios quosdam scripsit rerum suarum valdè quidem inquam probandos, nudi enim sunt, recti & venusti, omni ornatu orationis tanquam veste dètracta. Sed dum voluit alios habere parata, unde sumerent, qui vellent scribere historiam, ineptis gratum fortasse fecit, qui volunt illa calamistris inurere; sanos quidem homines â scribendo deterruit. De eodem scribitur, quod cum Pompeio interfecto, Alexandriam venisset, more scholastici in turba lectiones doctorum virorum audiverit. Augustus Cæsar & literarum & literatorum hominum maximus fuit fautor. De M. Antonino Philosopho Romanorum Imperatore expresse scribit Dion, multum eum doctrina adjutum fuisse ad exercendam virtutem, cum inquit: Ἀγαθὸς δ᾽ ἦν, καὶ οὐδὲν προσποίητον εἶχεν· πάμπολλα δὲ καὶ ὑπὸ παιδείας ὠφελήθη. *Hic etiam cum esset Imperator, egressus annum quinquagesimum accessit ad auditoria Philosophorum. Constantinus Magnus tanta eruditione fuit præditus, ut ipse potuerit regere Synodum Nicenam, & in ea de summis articulis fidei inter alios*

Episco-

Episcopos & eruditißimos viros sententias dicere. Theodosius secundus sua manu descripsit libros novi testamenti, & in eis quotidie aliquid legit. cui mos dicitur fuisse mane precationes dicere & Psalmos canere cum conjuge & sororibus. Sed ut de alijs principibus doctis, quos alia regna habuerunt, nihil dicam: An non inter Imperatores Germanicos hi clarißimi sunt, qui studia literarum coluerunt, & scholas publicas fundarunt? Quales sunt Carolus Magnus Græcarum & Latinarum literarum peritißimus, qui ἀξίωμα Imperij Romani ad Germanos transtulit: Fridericus Secundus, earundem linguarum & aliarum maximè callens, Mathematicorum, Physicorum & Medicorum studiorum instaurator felicißimus, & dignißimus qui summis heroibus annumetur, qui excellentem in omni genere doctrinarum eruditionem cum virtute & gloria bellica conjunxerunt: Maximilianus, Carolus, Quintus Ferdinandus, & Maximilianus secundus, qui Imperatores omnes & ipsi excellenti bonarum artium cognitione exculti fuerunt, & viros doctos in magno precio habuerunt: Quidam etiam libros scripserunt: Vt Maximilianus primus, cujus sylvam experientiarum non vulgarium citat alicubi Iac: Spiegelius: Vt Fridericus secundus, cujus extat liber de arte venandi cum avibus, cui præscripta ab ipso verba sunt memorabilia, & vobis ut spero non ingrata futura si etiam hîc à me recitentur: Nos profecto, qui divina largitione populis præsidemus, generali, qua omnes homines naturaliter scire desiderant, & specie aliqua gaudent aliqui utilitate proficere, ante suscepta regiminis nostri onera semper à juventute nostra quæsivimus scientiam, formam ejus indesinenter amavimus, & in odore unguentorum suorum semper aspiravimus indefeßè. Post regni v. nostri curas assumtas, quamquã operosa frequenter negotiorum turba

nos distrahat, & civilis sibi ratio vendicet solicitudinis nostræ partes, quidquid tamen temporis de rerum familiarium occupatione decerpimus, transire non patimur otiosum, sed totum in lectionis exercitatione gratuitè libenter expendimus, ut animæ clarius vigeat instrumentum in acquisitione scientiæ, sinè qua mortalium vita non regitur liberaliter. Satis ne magnum hoc vobis, Auditores optimi, videtur cognitionis & scientiæ studium in Imperatore? Sed brevitas temporis jam obstat, ut ne nominare quidem mihi liceat principes eos, qui in historijs clari sunt propterea, quod cum belli pacisq; artibus solidæ eruditionis laudem conjunxerunt: Qui certè in cognoscendis bonis artibus nihil temporis, nihil operæ, nihil studij posuissent, si earum cognitionem ad virtutem & gloriam comparandam nihil prodesse censuissent. Sed si ut ante dixi, & ipsam naturæ humanæ conditionem & authoritatem cùm divinam, tùm humanam, & exempla doctißimorum principum omnium temporum diligenter consideraverimus, reperiemus verißimum esse hoc symbolum: Virtutem doctrina parit. *Quare hanc sapientem commonefactionem in pulcherrimo argenteo numismate nobis propositam grato animo amplectamur, eamq; ipso opere implere annitamur. Quo nihil gratius erit, Amplißimo & Prudentißimo Senatui Noribergensi, qui nullis sumtibus parcit, ut nos adolescentes ad studium literarum & virtutis excitet.*

D I X I.

ORA-

ORATIO SECUNDÆ CLASSIS, RECITATA à GENEROSO DOMINO BARONE GEORGIO ERASMO à Tschernembl Austriaco.

Cum Junioribus apud sapientes, graves & eruditos viros, quales jam hic Conventus multos habet, facienda sunt verba, nihil eos magis decere arbitror quam brevitatem orationis. Quare & ego cum à praeceptoribus in hoc eruditissimorum virorum consessu aliquid dicere jubear, odiosam sermonis prolixitatem fugiens, statim me cōvertam ad qualemcunque explicationem pulcherrimi symboli, quod ab Amplissimo Senatu Noribergensi in argenteo numismate nobis adolescentibus proponitur, qui ex secunda classe in primam promovemur. Imago igitur, quae in numismate nobis attributo insculpitur, haec est: Rhinoceros cornu, quod in naribus habet, exacuit & limat ad petram. Quod hoc animal facere dicitur, cùm pugnam initurum est cùm Elephante, cujus alvum, quam scit se acuto cornu penetrare posse,

pugnans præcipue petit, & in hac corporis parte Elephantem vulneratum occidit. Quod si Rhinoceros in pugnando ab alvo Elephantis aberrat, ejus proboscide feritur, & dentibus dilaniatur. Anno Christi 1515. Albertus Dürerus Noribergensis pictor nobilissimus Regi Lusitaniæ Emanueli pictura elegantissima expressit vivum Rhinocerotem, quem Rex ê Cambaria Indiæ regione acceperat. Ex illa Dureri pictura suspicor desumptam imaginem Rhinocerotis, quæ in nostro numismate conspicitur. Idem Lusitaniæ Rex, ut horum animalium discordiã & pugnam experiretur, ea aliquando inter se commisit: sed Elephas conspectum Rhinocerotem dicitur fugisse. Vnde colligitur Rhinocerotem animal esse animosum, & quamquam minus est Elephante, tamen fiducia sui cornu cum eo audere congredi, & sepè victorem Elephantis existere. Atq; hæc breviter sint nobis dicta de imagine Rhinocerotis, qui se non temere committit pugnæ cum robustissimo & fortissimo hoste ineundæ, sed se ad futurum certamen exacuendo cornu ad saxum diligenter præparat, ut victoriâ potiatur. In numismate imagini Rhinocerotis suum cornu ad petram acuentis addita sunt hæc verba, ex Catulli carmine desumpta : Amat victoria curam. *Cujus symboli haud dubiè hæc est sententia : Nullam victoriam ab ullo hoste unquam reportari sine ingenti curâ, sine labore & sine aliquo periculo. Quæ sententia multis exemplis præstantissimorum regum, principum & ducum ex historia desumptis illustrari posset, si temporis brevitas eorum commemorationem admitteret. Quid enim? An recens tot præclaras victorias ab hoste bellicosissimo & sævissimo Moschovita Stephanus Polonorum Rex sapientissimus, fortissimus & felicissimus, sine immensa cura, assiduo labore & maximo periculo reportare potuisset? Cui Regi secundum DEVM immortales*

tales

tales gratiæ debentur, quod multas Ecclesias Christi in Livonia & vicinis locis â tyrannide Moschovitica liberavit. Sed prætermissis bellicis victoriis paucis attingamus scholasticam militiam. Nobis enim scholasticis de nostra militia inclytus Noribergensis Reip. Senatus in hoc symbolo commonefactionem proponere voluit. Habet noster ordo hostes non paucos, qui nobis obstant, quo minus ad bonorum artium cognitionem & virtutis possessionem perveniamus. Quorum ê numero hi quoq; sunt, quos Hermolaus Barbarus Venetus, vir de studijs literarum optimè meritus, in hoc versu nominat:

Venter, pluma, venus laudem fugienda sequenti.

Eosdem & Pithagoras in aureo suo carmine nominat, cum inquit.

Κρατεῖν δ' ἐθίζεο τῶνδε: γαστρὸς μὲν πρώτιστα,
καὶ ὕπνου, λαγνείης τε.

Qui igitur in castris Musarum versantur, ante omnia studeant temperantiæ & sobrietati, ne â ventre, gula & crapula turpiter vincantur, ut Sardanapalus & Bonosus Imperator victi sunt. Verus enim est hic senarius: παχεῖα γαστὴρ, λεπτὸν οὐ τίκτει νόον. *Deinde Musarum tirones odisse debent nimium somnum, alterum illum sui ordinis hostem, ne ejus miserrima fiant mancipia. Cogitent exempla: Demosthenis primum, qui antelucanas operas fabrorum solitus est antevertere. Et item Alexandri Magni, qui minorem partem noctis somno, majorem vigilijs & meditationibus, tribuere consuevit. Iulianus quoq; Imperator, aliàs malus & impius, noctes dispartitus fuit in triplicia officia: Quietis, Reipublicæ & Musarum. Quare & Plinius rectè nobis vigiliam commendat, cum inquit: Vigilia in ijs, in quibus animus inquies, opere pascitur. Et idem Plinius in præfatione historiæ suæ natura-*

lis ad Imp. Vespasianum exclamat: Profecto vita vigilia est. Vt significet, quantum quisque temporis somno tribuat, tantum vitæ suæ detrahere. Verissimè certè, nam & Plato ait in 7. de legibus eum qui nimio somno deditus sit, nullius pretij hominem esse, nec plus valere mortuo: quod somnus & corpori & animo nostro & utriusque functionibus impedimentum adferat. Nec aliter Aristoteles: qui potius vigilias quam somnum vitæ causam esse pronunciat. Τὸ ἐγρηγορέναι, *inquit*, τοῦ ζῆν αἴτιον ἐστιν, ἢ τὸ καθεύδειν. *Ex quibus mihi videtur Ovidius suos hosce versiculos expressisse, qui in omnium ore sunt:*

Stulte quid est somnus, gelidæ nisi mortis imago?
Longa quiscendi tempora fata dabunt.

Tertius scholastici ordinis hostis est fœdus amor prohibitæ veneris, DEVM & homines gravissimè offendens. De quo hoste extant versiculi Bacchylidis veteris Poetæ Græci, quos Philippus Melanchthon latinè sic reddidit.

Vt cum de statua facies formosa remota est,
Non decus in toto corpore truncus habet:
Sic reliqui mores spreti sine honore iacebunt,
Ni sint ornati laude pudicitiæ

Pretonius Arbiter quoque de eo sic inquit:

Fœda est in coitu & brevis voluptas:
Et tædet Veneris statim peractæ.

Hi tres quos dixi hostes primum vincendi sunt tironibus Musarum, & postea in alios multos domesticos hostes fortiter impetus faciendus est, ut feliciter superentur, expellendæ multiplices tenebræ è nostris mentibus, ejicienda ex voluntatibus innumerabilia vitia, domandi multi pravi affectus in cordibus

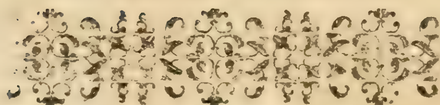
nostris

nostris, ambitionis, superbiæ, æmulationis, invidiæ, avaritiæ. Rectè Prosper inquit:

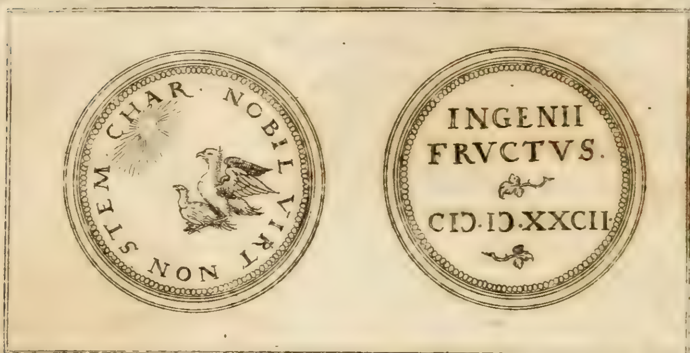
Nunquam bella bonis, nunquam certamina desunt,
Et quo cum certet mens pia semper habet.

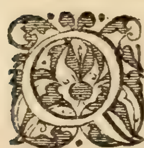
De his tot & tantis hostibus sine cura, sine diligentia, sine labore, ut symbolum nobis datum nos monet, noster ordo nullas obtinebit victorias. Præparemus igitur nos magna cum cura ad omnis generis certamina, ut necessaria eruditione, & mediocri dicendi facultate instructi, cum acerrimis adversariis veritatis, legum & honestarum artium aliquando feliciter & gloriosè pugnare, & per tales victorias Ecclesiæ Christi ac Reip. magno usui esse possimus.

D I X I.

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA à VVILHELMO THEODORICO Marschalck ab Ebnet.

Quadam Germaniæ civitas ad Carolum Quintum Imperatorem legatum miserat, adjuncto comite adolescente pulcherrimo, primarij ejus civitatis viri filio. Cumq; legatus Imperatori suæ Reipub. negotium exposuisset, interrogat eum Imperator de comite adolescente, cujas esset & cujus filius? Respondit legatus, esse eum cujusdam primarij in sua Rep. viri filium, & unà secum missum, ut quædam digna memoriâ & videret & audiret. Imperator igitur hoc audiens, adolescentem colloquio dignatur, eumq; de quibusdam rebus interrogat, quas ingenuum adolescentem scire oportet, ut domum is reversus gloriari posset, se cum Imperatore esse collocutum. Sed cum adolescens pisce magis mutus esset, nec Imperatori ad interrogatoria quicquam respondere posset; Imperator legato, Tuus, inquit, comes

pulchra

pulchra est statua, significans pulchritudinem corporis & nobilitatem generis sine doctrina & virtute parum prodesse hominibus. Hujus dicti Caroli Quinti Imperatoris mihi venit in mentem, cum considero in numismate hoc symbolum: Nobilitatis virtus non stemma character. *De quo symbolo, omisso longiori Exordio pauca dicam.*

Numisma, quod præmij loco munificentia inclyti Senatus Noribergensis tribuit ijs scholasticis, qui ex tertia tribu in secundam evehuntur, harum rerum, ut videmus, habet imagines: Grandior aquila unguibus suis arreptum pullum tenet, eumq; rectà intueri cogit adversum solem, cujus fulgentes radios si ferre oculus potest, agnoscit eum pro legitima prole & in nido retinet, atq; educat. Sin præ imbecillitate visus oculos à solis radijs avertit, pro spurio eundem habet, suaq; educatione indignum judicat, atq; ê nido præcipitat. Inter alias enim virtutes aquilarum etiam hæc est, quòd visu maximè valeant, quodq; illæsis oculis sinè lachrymis, non conniventes, & ut Græci loquuntur, ἀσκαρδαμυκτὶ, *fulgorem radiorum solarium aspicere possint. Ex hac aquilarum natura & virtute hæc similitudo ducitur: Vt pullo aquilino ad aquilinam nobilitatem probandam non satis est, ab aquilis generosis progeneratum esse, sed hoc etiam in eodem necessarium est, ut virtutem aquilis dignam habeat, sine qua à parentibus pro legitima sobole non agnosceretur: Ita in genere humano, si quis pro verè nobili haberi velit, ei non satis est jactare nobilitatem generis majorum suorum, quod nobilitatis argumentum est levissimum: sed maximè hoc necessarium est, ut majorum suorum eximiam virtutem referat ac possideat: sine qua ne suorum quidem parentum judicio ullus verè nobilis est, nec pro nobili habendus. Quapropter imaginibus numismatis nostri hæc inscriptio rectè*

 additur:

additur : Nobilitatis virtus, non ſtemma, character. *Id eſt, magis virtus, quam genus nobilitatem efficit, vel potius ſola virtus non majorum ſanguis veræ nobilitatis firmum eſt argumentum. Magnam ſapientiam & utilitatem continet hoc ſymbolum. Primum eos quibus generis nobilitas contigit, quæ* εὐγένεια *Græcis dicitur, ſapienter monet, ut cum ea veræ virtutis ſtudium conjungant. Deinde eos, qui genere Ignobiles ſunt, hortatur, ut per acerrimum ſapientiæ ac virtutis ſtudiũ veram nobilitatem ſibi comparent, quam Græci philoſophi* [illegible] *vocant, quæ tanto* τῇ εὐγενείᾳ *antiſtat, quanto propria virtus aliena virtute nobis utilior eſt. Tertiò docet Ignobilitatem generis hominibus novis, qui nullis majorum imaginibus, ſed virtute propria clari ſunt facti, nihil obeſſe quo minus & ſint & habeantur verè nobiles. Poſtremo ſignificat nobilitatem generis prorſus inutilem eſſe iis, nec quicquam prodeſſe, qui mali & improbi ſunt, & a virtute majorum ſuorum turpiter degenerant. Imò hos Ariſtoteles 4. de ortu animal: cap. 3. non dubitat monſtra appellare. De hac poſtrema parte extat elegans Epigramma, graviſſimi Theologi* GREGORII *NAZIANZENI, in quo multis rationibus demonſtrat,* τοὺς εὐγενεῖς [illegible], *id eſt, nobiles malis moribus præditos fruſtra gloriari de nobilitate ſui generis. E quibus tanti viri rationibus hic aliquas proferre operæ pretium eſt. Si, inquit, corpore admodum eſſes deformis, & tetrâ laborares graveolentiâ, ut tuum halitum oris nemo circumſtantium ferre poſſet, & hæc mala tibi aliquis objiceret, an prodeſſet tibi dicere : patrem habui formoſum, patrem habui benè olentem? Item, ſi tibi quis objiceret muliebrem timiditatem & mollitiem, an ſatisfaceres convicianti, ſi diceres, Majores mei multas coronas Olympicas ſua virtute obtinuerunt? Ita ſi te aliquis rudem & ma-*

& malum hominem appellaverit, nihilte juvabit, si respondeas, majores tuos & parentes viros sapientes & bonos fuisse. Item, uter Musicorum est melior, illene qui inaurata cithara optimè canit? nimirum, qui vulgari cithara optimè. Similiter, ut laudi rosæ nihil decedit, etiamsi ea ex aspero frutice nascitur, & ut spinæ vituperatio non minuitur, etiamsi ea ex tenera proveniat terra: Ita qui bonus est, licet obscuros habeat aut malos parentes, tamen meritò præferendus est ei, qui nobilissimum & optimum genus suum malis moribus dedecorat. Hæc & plura alia GREGORIUS NAZIANZENUS in Epigrammate, in nobilem degenerem scripto, sapienter & eruditè monet.

Quæ cum ita se habeant, & judicia sapientum virorum magni nobis sint facienda, eaq; vera comprobent cum historiæ tùm quotidiana experientia, sæpè multumq; ut nos ad virtutis studium excitemus, de hoc symbolo cogitemus: Nobilitatis virtus, non stemma, character. *Qui ex claris majoribus orti sumus, non confidamus eorum virtutibus & meritis, nec alios præ nobis contemnamus, sed ipsi quoq; majorum nostrorum exemplis sapientiæ, pietatis & virtutis studium colamus, & benè de Repub. de Ecclesia DEI, de tota societate humana mereri studeamus, memores versuum Iuvenalis:*

Tota licet veteres exornent undiq; ceræ
Atria nobilitas sola est atq; unica virtus.

Et versus Gregorij Nazianzeni, in dicto Epigrammate.

Δοῦλος ἐμοὶ πᾶς σκαιός ἐλεύθερος ὅστις ἄριστος.

Qui vero ex parentibus Ignobilioribus minusq; laudatis procreati sumus, aut patriã minus claram habemus, aut opibus non ita magnis abundamus, aut corporis dotibus destituimur: tamẽ propterea non desperemus, sed tanto magis studio literarũ,

 pietatis

pietatis & virtutis incumbamus, ut per hac media DEVS nos pro sua immensa bonitate ita evehat, ut fiamus salutaria organa Reipublicæ & Ecclesiæ DEI. Nam Psalmus 113. bonitatem DEI his verbis celebrat: Quis sicut Dominus DEVS noster, qui in altis habitat? Humilia respicit in cælo & terra, erigens è pulvere inopem, & de stercore erigens pauperem, ut collocet eum cum principibus, cum principibus populi sui. Quid quod etiam Ethnici obscuro loco natos, cum virtuti student, præferunt ijs, qui sine propria virtute, stemmata majorum suorum tantummodo jactant? Ideo Iuvenalis Satyra 8. sic inquit:

Malo pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
Aeacidæ similis, vulcaniaq; arma capessas,
Quàm te Thersitæ similem producat Achilles.

Et Ovidius: 13. Metamorph,

Nam genus & proavos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostro puto.

DIXI.

ORA-

ORATIO QVARTAE CLASSIS RECITATA À HIERONIMO HOLTSCHVHERO.

Noriberg.

IN eo numismate, quo Amplißimus Noribergensis Senatus nos donat, qui ex infima classe ad proximè superiorem ascendimus, hæc inscriptio legitur: Vivitur Ingenio. *Quam inscriptionem legens, timidus ad dicendũ accedo. Quid enim nos adolescentes, qui vix in hanc vitã ingreßi sumus, de vita afferemus dignum auribus eruditißimorum virorum & juvenum, qui in hoc conventu conspiciuntur? Quid item præclari de ingenio, re maximè abdita minimeq́; in sensus incurrente diceremus nos pueri minimè ingeniosi, qui vix de rebus quotidianus, & ante oculos positis tria verba proloqui possumus? Ego vero præ alijs adolescentibus puerili etiam quadam timi-*

ditate impedior, quo minus ea, quæ utcunque didici, proferre queā. Auget hanc meam timiditatem & ingenij mei tenuitas, & imperitia rerum, quæ cum puerili ætate conjuncta est. Sed quia Magnifico Domino Rectori modestè obtemperandum est, qui me jubet specimen aliquod edere mei in studijs profectus, pauca in medium adducam de Symbolo, quod ab inclyto Senatu Noribergensi scholasticis nostri ordinis benignè attributum est. Videmus igitur nostrum hoc numisma in uno latere continere insculptum monimentum seu sepulchrum quoddam, cui species quædam hominis insistit, habens geminas in dorso alas, & geminas in manibus tubas ori admotas. Imago sepulchri haud dubiè nos monet, omnibus aliquando moriendum esse, atque idcirco omnem superbiam, arrogantiam & fastum maturè deponendum, omnia humana & terrena, quamvis splendida, tamen, utpote morti obnoxia, contemnenda calcandaque esse, sicut vulgares hi rythmi idem nos monent:

Cum tumulum cernis, cur non mortalia spernis?
Tali namq; domo clauditur omnis homo.

Extat apud Græcos in libello Epigrammatum Distichon, quod de eadem re piè, & sacris literis convenienter nos commonefacit, quod tale est:

Γῆς ἐπέβην γυμνὸς, γυμνόσθ' ὑπὸ γαῖαν ἄπειμι,
Καὶ τί μάτην μοχθῶ γυμνὸν ὁρῶν τὸ τέλος;

id est:

Nudus in hanc veni terram nudusq; redibo,
Quid crucier frustra? clausula nuda datur.

Species tamen quæ sepulchro insistit, monet, aliquid esse quod cum homine non moriatur, videlicet excellens ingenium, quod comprehendit eximiam doctrinam, singularem virtutem, & insignem gloriam, quæ omnia certa quadam ratione inter

inter se cohærent ut caussæ & effectus, eademq; mortem effugiunt. Ingenium enim parit doctrinam, doctrina virtutem, virtus gloriam, gloria immortalitatem. Alæ igitur Imagini additæ significant gloriam virtuti debitam, per totum orbem terrarum, & sursum in cælum volare, nec sepulchro posse capi. Adducuntur & tubæ geminæ, ut significetur, virtutes magnorum, & de genere humano benè meritorum virorum pleno ore solere cani, & passim prædicari. Ac fieri potest, ut altera geminarum tubarum, poëtas, altera historicos aliosq; solutæ orationis scriptores denotet, quorum tubæ tam sunt sonoræ, tamque in canendo durabiles, ut ab ortu usq; ad occasum, & ab occasu usq; ad ortum, per omnia secula audiantur. Ac de poëtica tuba Ovidius sic inquit:

Carmine fit vivax virtus, expersq; sepulchri,
Notitiam seræ posteritatis habet.

Item Horatius:

Dignum laude virum Musa vetat mori.

Qualis & quanta sit tuba illa altera in celebrandis claris viris, quæ soluta oratione utitur, quæq; oratoria dici potest, satis ostendit epistola Ciceronis ad Lucium Luceium Quinti filium, in qua inter cætera summus orator sic inquit: Ardeo cupiditate incredibili, neq; ut ego arbitror, reprehendenda, nomen ut nostrum scriptis illustretur, & celebretur tuis. Per has igitur tubas, cùm poëticam tùm oratoriam, multi præstantissimi viri celebrati immortale nomen sunt consecuti, ut non minus per bonam famam apud posteros vivere videantur, quàm olim suis ipsorum temporibus vixerunt. Commemorationem exemplorum, quæ sunt apud scriptores innumerabilia, brevitatis caussa omitto. Nec verò solum illæ personæ quæ tuba vel poëtica vel oratoria celebrantur, immortales fiunt, sed

ipsæ etiam personæ, quæ hujusmodi tubis canunt, facilè inclarescunt. Non minus enim immortalis factus est Homerus, quam ipsi illi Heroës quos divino suo carmine celebravit. Eodem modo judicandum est, de omnibus bonis scriptoribus, qui vel res cognitione dignas, vel personas virtute præstantes monimentis literarum commendarunt. Quicunq; igitur cupidus est immortalis vel nominis, vel gloriæ, (omnes autem cupidi esse debemus) hic aut præclarè agendo & vivendo materiam præbeat tubæ poëticæ & oratoriæ, aut alterutra harum tubarum discat ipse præclare canere. Ad utrumq; comparandum, ingenium est necessarium. Sine ingenio enim nec laudabilis materia ad canendum suppeditari, nec hæ quas dixi, tubæ præclarè possunt inflari atq; usurpari.

D I X I.

PANE-

VII.

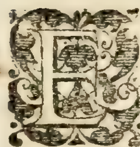
PANEGYRIS, ANNI 1583.

SVB RECTORATV D. D. IOHANNIS BVSENREVTI IVRECONSVLTI.

Emblema Primæ curiæ, explicatum per Joh: Andream Geuderum.

ETSI me pudor, quem mihi natura tribuit, satis commonere poterat, ne in hunc locum, qui eloquentißimis ac eruditißimis omni tempore patuit, omnino descenderem: Viri omnium Amplißimi: ac Nobilißimi: Scholarchæ dignißimi: ac prudentißimi: vos deniq; cæteri Aud: ac hospites gratißimi: ac ornatißimi: quia tamen à Magnifico Domino Prorectore jussus sum, ut in hac Am-

plißimorum virorum corona, ſpecimen ingenioli mei edam: ne forte id, quod in præſenti accepi præmium indignè accepiſſe videar, hanc provinciam nullo modo detrectare poſſum. Quænam igitur hujus præmij ſit imago: quodq; problema, dicam Aud: paucis. Sed antequam dicam, quæſo obteſtorq; vos, tribuatis mihi hoc beneficium, ut dum hæc ſummatim perſequar, orationis meæ curſus, aura lenitatis ac facilitatis veſtræ adjuvetur. Naturalis hiſtoriæ ſcriptor Plinius refert, quod etſi ſerpentes hominem odio naturali & ſempiterno proſequuntur, & quibuscunq; poſſunt modis lædunt, inficiunt, interimunt: homini tamen contra ſerpentes, natura venenum conceſſerit præſentißimũ. jejuni ſcilicet humani oris ſalivã. qua ſerpentes ictæ, velut aquæ ferventis, contactum fugiant, quaq; ſi in fauces penetraverit, etiam moriantur. Hoc ut naturæ erga humanum genus ſingulare eſt beneficium: ita ſobrietatis & veneris luxusq; præclarum eſt ſimulachrum. Quid enim venere eſt venenatius? quid luxu nocentius? quid immoderatâ vitâ peſtilentius? hæc bonarum literum eſt venenum: hæc artium & diſciplinarum pernicies, hæc omnis honeſtæ vitæ morumq; peſtis & corruptela: Hæc mentis uſum pervertit: omnem humanæ vitæ dignitatem commaculat: DEI in homine ſculptam imaginem debilitat: quin imò mente penitus & omnis veræ artis uſura ſpoliat, & quaſi Circes poculo in putidißimas beſtias transformat. Quid porro corporis robur perdit? intemperentia: quid morborum iliada gignit? intemperantia: quid deniq; omnium vitiorum gurges, & ſentina eſt malorum? Intemperantia. Non eſt, quod quis veſtrum ſine exemplorum appoſitione lentius hæc â nobis dici miretur: vita atq; factis omnium penè hominum abundè ſatis hoc comprobari poteſt. Vultis igitur exemplis priſcorum populorum apud vos utamur?

vultis

vultis ex antiquißimis historijs regia dignitate viros illustres, his verò vitijs infectos repetamus? Alexandrum, cui ex rebus actis & auctis Magni nomen est inditum, Alexandrum inquam hâc luxuriâ, & immoderato voluptatum usu, eò prolapsum esse accepimus, ut optimos etiam amicos, inter quos Clytum suæ nutricis fratrem, in convivio occiderit. Quò impietatis & crudelitatis insatiabilis Nero impurißimus non prosilijt? cum vino gulæq; tam deditus esset, ut mutato nomine pro Claudius Tiberius Nero, Caldius Biberius Mero dici meruerit. Sed quid ego te Alexander, quid te Nero, ex tanta antiquitate repeto? quasi vero nobis magno numero non sint in omnibꝰ provincijs nepotes, qui sua vita perditißima sibi morbos attrahant, periculis se exponant, & in mille vitæ discrimina conjiciant. Hujus ergo Veneris victrix est sobrietas. Hujus veneni antidotum est temperantia: Horum malorum medela est vita moderata. Sobrietas enim ebrietatem pellit, ebrietate pulsa animorum perturbationes & omnis generis mala pelluntur. Quanta sit hujus virtutis præstantia, ex Græcis etiam cognosci nullo negotio potest. Hi enim insigni vocabulo σωφροσύνην nuncuparunt, dictamq; voluerunt, teste Aristotele, quasi σώζουσαν τὴν φρόνησιν, quod mentem illibatam conservet, prudentiam, omniumq; virtutum officia pariat, atq; tueatur. Nihil itaq; per DEUM immortalem honestius, nihil præclarius, nihil præstantius, diviniusq; est temperantiâ, & omnis vitæ moderatione.

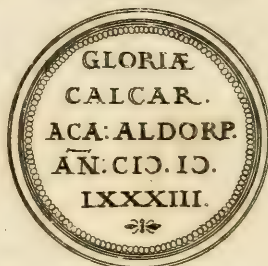
Sed de problemate satis, vel etiam plura quàm cogitassem. Nunc tandem, quod unum restare videtur, DEUM oremus sobrietatis & autorem & fautorem, ut suo nobis Spiritu adsit, qui mentem nostram ac sensus ita regat

atq; gubernet, ut in tota vita nostra sobriè pieq; degamus, & hac corporis mole tandem exuti & liberati, sempiternâ cum ipso lætitiâ perfruamur.

DIXI.

EMBLEMA SECVNDAE CVRIAE, EXPLICATVM PER ILLVSTREM & Generosum D. Comitem Philippum Otingensem.

NON minus sapienter quàm utiliter, ab hujus inclytæ Academiæ Proceribus constitutum est Mag: Dom: Prorector, ut, qui in inferioribus censibus, ingenuis artibus operam dedere, prius cùm privatim, tum publicè suæ industriæ specimen aliquod darent suis præceptoribus, quàm ad alias tribus transferrentur. Non solum igitur non caruissem justa inobædientiæ reprahen-

reprehensione, sed ignaviæ simul & negligentiæ nomine suspectus fuissem, nisi, quod à tua Magnif. mihi mandatum est munus, suscepissem. Quanquam autem non ignorem, non posse me satis commodè & politè ostendere, qui sit propositi mihi Emblematis sensus: ideoq; præceps fuisse in suscipiendis hisce dicendi partibus videri possim: tamen ne temeritatis vitium fugiendo in aliud gravius delabar, Emblema paucis explicabo. Pingitur in hoc argenteo numo leo robustus, & vir: qui dum compedibus constringere leonem conatur: linteo caput ejus obvolvit: Huic picturæ hoc symbolum est additum: Ingenium superat vires: *quo nihil aliud arbitror innui, quàm non tam viribus, velocitate aut celeritate corporis res magnas geri, quàm consilio, autoritate atq; sententia. Nam quis non persuadeat sibi, ea quæ summis difficultatibus obstructa, obscuritate tecta, ancipiti dubiaq; cõditione involuta sunt, acri cõsilio, mentisq; acie potius pervestiganda, enodanda, peragranda esse, quàm corporearum viriũ molem adversus ea comparãdam? Vis enim humani ingenij tanta est, ut quò manuum nostrarum tela non pervenerint, eodem acutum consilium penetret. Potentia vero consilij expers, quoniam inconsultè & temerè agit, imprudenter & fortuito fertur, nec moram solum sibi, & impedimentum in agendo infert, sed mole sua ruit, totaq; destructa vanescit: adeo ut rectissimè dixerit Q. Curtius 7. lib. de gestis Alexandri, Consilio, non impetu opus est. Et Pericles judicabat, magis decere Imperatorem consilio & astu, quàm gladio multoq; sanguine fuso, potiri victoria. Compertum enim habeat, nihil non difficultatibus circumseptum, angustijs circumvallatum esse: ideoq; non tam in copias, magnasq; vires, quàm in acrem mentis industriam ad agendum intentam, spem esse defigendam. Hujus vestigia persecutus est Tarquinius junior,*

 qui tum

qui tum demum nullo negotio civitates à bellorum ducibus vinci posse censebat: si è medio Primates patrum prudentia pollentes, sublati essent. Sic Cicerone teste, Homerus non Ajacem, non Achillem, sed Vlyssem appellavit πολίπορθον, *quod extrema belli Trojani consilio & prudentiâ prosecutus esset. Vnde liquet verißimum esse, quod nostrum symbolum ait:* Ingenium superat vires. *Harum enim firmitas parit fiduciam: qua nonnulli nixi, non raro in periculum ac discrimen adducti sunt. Nam Pompeio Thessalico prælio (ut ait Florus) nihil magis exitio fuit, quàm ipsa exercitus magnitudo: In magnam scilicet virium fiduciam, magnis viribus accingitur fortuna (ut inquit ille.) Non igitur potentiâ, non fastu bellicoso, non vi tumultuosa: sed vigilanti animo, sed acuto consilio, sed prudenti & cautamente ad negotia tractanda accedendum, res difficiles aggrediendæ, adoriendæ, conficiendæ sunt. Quæ cum ita sint, par est, ut, qui parum cauti & providi, aliquando tamen alios gubernaturi sunt, illis se adjungant, qui sui ingenij aciem, longo rerum usu, ad bona deligenda, & rejicienda contraria exacuerunt: hos, inquam, sectentur puerorum Prætextatorum more, qui olim Romæ, cum patribus Senatoribus boni exempli caußa, in senatum ventitabant, ut eos quibus præfecti fuerint, prudentiâ feliciter regant, non evertant temeritate: ut deniq; civitas seu Respub. non inanimum: sed vivum corpus sit. Civitas enim sinè consilio est corpus sinè animo.*

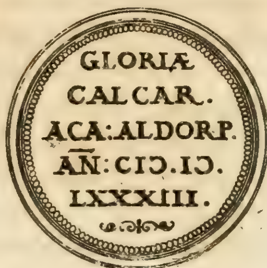
DIXI.

EMBLE-

EMBLEMA TERTIAE CVRIAE, EXPLICATVM PER IOACHIMVM â WERNSTET.

QVEmadmodum antehac nihil unquam magis in votis habueram, quàm ut â toto studiosorum grege, non tam statutis Academicis, quàm fidelißimis præceptorum nostrorum monitis studiosè satisfiat: sic nunc quoq; illud summæ mihi esset jucunditati, si tua jussa exequi liceret, atq; ad problema mihi propositum suaviter & ornatè daretur respondendi facultas. Sed cum hanc mihi demandatam provinciam ingenij mei vires longè exuperare videam, neq; ea me sermonis venustate mentisq; acumine instructum esse noverim, ut quasvis quæstiones abstrusas indagare verbisq; politis dilucidas reddere poßim: difficilimum sanè esse judicavi, hunc ipsum publici

ſuggèſti locum conſcendere, atq; meo meorumq; commilitonum nomine in celeberrimo virorum clariſsimorum conſeſſu progreſſus noſtri ſpecimen proferre. Licet autem hoc arduum atq; difficile mihi fuerit viſum: volui tamen hoc potius obire munus, tuæq; voluntati morem gerere, quàm detrectando temerarij & ingrati hominis notam contrahere. Spero etiam fore, ut ego quàm breviſsimè, & quidem pro ætatis meæ ratione Symbolum hoc explicans, non minori quàm cæteri â vobis omnibus & ſingulis præſentibus audiar benevolentia. Figura hujusce Congiarij noſtri exhibet nobis globum quendam incendiarium, qui pro materia ſua qua conſtat, ſulphure videlicet, nitro atq; pulvere tormentario, in aqua ſupernatans lucentes edit flammas. Qui licet interdum procellis aquæ prematur, atq; ita ſubmergatur, ut flammæ prorſus videantur extinctæ, omnisq; ſpectantibus ſpes aliquando emergendi ſit adempta, ſubito tamen illæſus ex undis exurgit, ſuarumq; flammarum fulgorem non minus quàm antea coruſcantem magna cum admiratione profert. Atq; hic globus etſi millies ſupprimatur, ſemper tamen emergit, nulloq; modo poteſt opprimi, neq; flamma ejus ulla ratione ſuffocari, quàm diu flagrandi materia non penitus ſit abſumta. Hoc Emblema rectiſsimè, quatenus ego quidem puerili ætate rem intelligo, veritatis dignitatem & præſtantiam mihi videtur innuere. Vt enim globus nunquam poteſt opprimi, licet interdum prematur: ſic etiam veritas non prorſus obliteratur, neq; ſplendor ejus extinguitur, quamvis nonnunquam peſsimis & caliginoſiſsimis obruatur & obſcuretur mendacij nubibus: Eæ ſiquidem ſemper ita ſolent extenuari & evaneſcere, ut veritatis radij integrè queant refulgere. Vnde etiam pulchrè & verè admodum Sophocles dixiſſe perhibetur: nullum mendacium ſeneſcere: Et Theophraſtus: Ex

calumnia

calumnia & invidia conflatum mendacium ad exiguum tempus durare, & paulatim flaccescere atque interire. Proinde ex repentino & præcipiti mendacij interitu luce clarius est, quàm solida sit veritatis constantia, ut videlicet nullo unquam tempore, quantumvis aliquandiu obscurata, penitus possit aboleri, sed relucere semper ac revelari soleat, non secus, ac sol omnium totius mundi luminum moderator ac princeps, tametsi fuerit aliquantulum obumbratus aut tenebris obductus, perpetuò tamen obfuscari non potest: sed quasvis nubes tenebricosas tandem dispellit, suos clarissimos radios spargit, atque hoc amplissimum mundi amphitheatrum illustrat. Videant nunc ij, qui veritatem temerè solent oppugnare, eamque omnibus quibus possunt viribus conantur opprimere, an non irritam & inanem sumant operam; an non cum larvis (quod dici solet) luctentur; an non DEO bellum velut Gigantes inferant. Cum veritatis tanta sit vis, ut præstantissima hæc, & admiranda cœli & terræ machina potius peritura sit, quàm veritas possit exterminari. Hujus rei exempla, quorum aliquot myriades nobis, si id agere vellemus, historiæ suppeditarent, omnia brevitati serviens, ut etiam post me dicturo tempus supersit, prætereo unico saltem prius commemorato. Puto omnibus constare, laudabilem & memoriâ dignissimam Iosephi veritatem (cujus vita uberius descripta erit è sacra historia Geneseos petenda) varijs jam mendacijs oppressam, admirabili tandem DEI ter Opt. Max: consilio manifestatam fuisse. Licet fratres ejus parenti mæstissimo impietatis suæ factum occultare, eidemque veste sanguine conspersa exhibenda, filium à feris dilaniatum esse, persuadere conati sint: Licet etiam sceleratissima Potipharis uxor Iosephum veracissimum & castissimum pudicitiæ violatæ accusare non dubitarit: Horum tamen conatus steriles

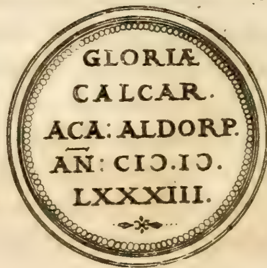
 fuerunt

fuerunt & irriti. Quapropter ne prolixior sim, studiosi adolescentes, nostrum erit, qui jam ex insigni Reipub. Noribergensis liberalitate his præmijs honorificè donamur, ut quotiescunq; symbolum illud intuemur, de veritate alacriter, constanter & syncerè tuenda & propaganda sedulò cogitemus.

DIXI.

EMBLEMA QVARTAE CVRIAE, EXPLICATVM PER GENEROSVM D. HEINRICVM BARONEM *à Tschernembl.*

T HOC *quidem certe est è pumice aquam petere: à me adulescentulo ac in literis tyrone ejus argumenti explicationem poscere: quod vel maturis ætate, ac benè exercitatis viris facessat*

facessat negotium. Verùm quia constat, hîc non tam artem â me requiri: quàm obedientiam: age annitar & ego meo loco, ne peccē in ea parte, in qua peccanti, venia dari nō potest. Video hîc navim, in fluctibus jactatā: video columbam volantem cum ramo oleagino: video deniq; oleam in littore eminentem. Ex diluvij historia sumtæ sunt ni fallor hæ icônes. In hujus historia (quam sæpè equidem tacitus admiror) maximarum rerum inesse mysteria, certum est: sive ad spiritualis illius vitæ rationes eam referas (quia Ecclesia Christi in hoc seculo vivere incipit: fruitura illâ cum DEO in æternitate) sive externæ vitæ rationes spectes. Ego qui de spiritualibus illis & abstrusis, non satis possum vel cogitare, vel loqui, in eo resistam, quod est facilius. Navis ista in fluctibus jactata Ecclesia est: cum universa, tum pars ejus qualibet: Respublica scilicet DEO serviens: Schola pia: Oeconomia honesta. Nam totius & partis hîc quidem est una eademq; ratio. Columba civem Ecclesiæ refert: Olea pacis signum est: quæ hîc in ipso littore maris locata, id notat, quod res est: dat DEVS, etsi sæviente mari & fluctu, aliquid tranquillitatis: quemadmodum oleam illam, de qua ramum suum decerpsit columba Noæ, in universali illa rerum omnium internecione, vel conservavit, vel certé novam repentè produxit: Ita scilicet hodiè etiam concedit pijs aliqua halcyonia in sævissima hieme: ac velut in Medeæ sinu, columbulæ suæ nidulum suspendit, ac defendit. Cujus columbæ hoc debet esse studium, ut cùm cætera operetur, quæ in avis hujus natura pinguntur, tum discendo & agendo, ea quæ sunt pia, sancta, honesta: (quæ verè sunt ramus oleæ, ac virgula divina: omnibus turbis hujus vitæ componēdis idonea) His ergo discendis agendisq; ut prodesse studeat tota vita sua, optimè de se merita nutriculæ: atq; ita ramum oleæ ad naviculam Noæ, nutricij

 sui, de-

sui deferat. Nusquam ô commilitones, nusquam apparet, in hoc nostro numismate corvus: is dico corvus, qui ab Noa nutricio emissus, libero mox volatu auferebatur: oblitus sui nutricij: oblitus arcæ illius, in qua fuerat conservatus: in qua fortasse etiam invitus, toto illo anno, fuerat detentus: Perinde ut solent barbara ingenia, scholas & disciplinam omnem odisse ac detestari. Absint ô commilitones, â mentibus nostris mores isti, & ἀστοργία *ista corvina: Simus semper memores naviculæ nostræ, in qua benignè alimur ac fovemur: eiq; studeamus tota vita, quæ debemus* θρεπτήρια *reddere. Hoc si agerent, si huc incumberent â primis annis mortales: rectè constaturum erat id, quod habet brabêi nostri* ἐπιγραφή: Pax aurea sæcli: *ut scilicet & Ecclesiæ (quæ est* Νῶε κιβωτὸς *vel potius Christi cymba) Et Reipublicæ illud sartum tectum esset, quod hodie in rebus humanis nihil esse videtur, nisi inane nomen,* Pax & concordia & tranquillitas: *absuturæ vero erant lites malæ, & turbæ infelices, quibus hodie inter se colliditur orbis terrarum. Sed ut, quid alij agant, præstare nos non possumus: ita illud nobis ô commilitones, omnibus & singulis convenit, ut nobis semper hanc legem dicamus, ut Ecclesiæ, ut patriæ, ut Reipub. ut scholæ in cujus sinum, tanquam navim, recepti sumus: hujus inquam veluti atq; altricis nostræ, paci atq; incolumitati ut pro virili nostra, ita uti jam monui, consulamus: Et cum talis nutricula omnibus nobis hoc tempore, sit Noribergensis Respublica, cum alijs rebus, tum eo ipso, quod tàm constanter, tàm benigne hanc Academiam, hanc navim nostram fovet: Nos officij nostri memores semper ad illius honorem atq; commoda nos adjungamus: & cùm alijs rebus quibus possumus, tum precibus pijs semper ei salutem ac faustitatem omnem â DEO æterno optimo maximo, exoptemus. D I X I.*

PANE-

VIII.

PANEGYRIS, ANNI 1584.

SVB RECTORATV D.D. TAVRELLI MEDICI.

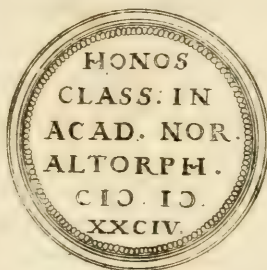
Oratio primæ claßis, recitata

à

CAROLO SCHEVRL

Noriberg.

CVM à dicendo A. pueritiam meam revocare ſolet, rerum inſcitia & pudor ingenuus, qui maximè ornat hanc ætatem: tum in hac publica actione, ita me multa perturbant, ut quantum leges, tuaq; autori-

E *tas M. D.*

tas M. D. Rector spei mihi afferunt, ad explicationem hujus Emblematis suscipiendam, tantum timoris rei difficultas incutiat.

Primum dico de Emblemate explicationeque ejus, quod ipsum etsi satis laudatum, majus tamen mihi dicendi onus impositum sentio, quàm in humeris meis cohærere possit. Deinde id Emblema, cujus animal non dicam â me, sed vix unquam in Germania visum est, cogor illustrare. Accedit ut rationis, quæ huic reclamat firmitate, & classicorum autorum, in hujus descriptione dissensione perturber. Perturbat me A. etiam illud, quod tamen cum vos penitus recognovi, timere desino. Re enim temerarium est, sed v. patientia fit æquissimum. Nam puerū dicere apud Mag. Nobiliss. Clariss. & doctissimos viros, quorum auditor esse debebat, si per se ipsum consideretis, nefarium est: pueros enim in consessu seniorum & doctiorum tacere decet. Sed vestra A. præstans singularisque benevolentia, hunc mihi metum minuit. Non enim tam timeo, quid me deceat, quàm intelligo, quid de cæterisque meis commilitonibus expectetis. Moveor etiam loci ipsius magnificentia, quòd ego classicus auditor, & in hoc genere nunquam exercitatus, hoc Emblema, quod â nullo unquam inveni tractatum, illustrare cogor. Dico enim in tanto conventu & frequentia literatorum virorum, in quo nihil nisi certum & eruditum proferri debet. Hæc me cura, hæc difficultas circumstat. Quare quoniam actio maximè debilitatur loco & rei perplexitate, vestrum est A. quid ego puer in hac actionis difficultate præstare possim, ad limatum prudentiæ vestræ judicium vocare, quo facilius tum æquitas vestra, tum consueta audiendi benevolentia minuat hanc perturbationem meam.

Primum

Primum autem de Basilisco, quæ gravissimis sunt certissimisq; monimentis testata dicam: deinde de Emblemate pauca subjiciam.

Ad Basiliscum quod attinet, quem nonnulli, quòd rex serpentum sit, regulum vocant, nomine notius, quàm visu animal est: & varietas scriptorum, quòd plurima de hac fabulosè narrârunt, historiam in dubium incertumq; vocârunt.

Galenus lib. 10. de med. simpl. Basiliscum se nunquam vidisse fatetur: & P. Aegineta lib. 5. c. 20. scribit: hanc quæstionem raro oculis hominum occurrere, & propterea in hujus curatione nihil se expertum. Quid ergo, in rerum natura Basiliscum esse negabimus? Historia temporum reclamat, opposita Medicorum huic malo remedia contrarium ostendunt. Nicander enim in Theriacis hujus meminit. Erasistratus, ut Diosc. l. 6. c. 38. notat, signa hujus morsus notat, & auxilia præscribit, ut & Galenus & Aëtius. Solinus c. 30. scribit: Pergamenses magnam pecuniæ summam pro Basilisci cadavere numerasse, quod reticulo aureo suspensum in Apollinis æde locarunt, ne vel araneæ intexerent, nec alites involarent. Plinius lib. 8. c. 2. in solitudinibus Africæ inhabitare scripsit, in Cyrenaica potissimum provincia. Scaliger exercitat. 24. h. d. 4. scribit: Leone Pontifice Maximo ad ædem Luciæ sub fornice stabulatum Basiliscum: cujus afflatu magna lue affecta Roma fuerit, eumq; illius precibus extinctum. Mercurialis lib. 1. c. 21. de venenis, se apud Imperatorem Maximilianum Basilisci cadaver vidisse affirmat, quod in thesauris sit servatū. Esse igitur constat: qui autem esse dixerunt: tanta sunt in varietate & dissensione constituti, ut quò me vertā nesciam: in hoc tamen summi conveniūt auctores, Quod Basiliscus sit serpēs duodecim non amplius digitorum, sive trium palmarum longitudine, ut

Plinio placet: Solino vero penè ad semipedem longitudinis est: corpore flavo ê nigredine in cinereum vergente, capite acutissimo, in quo tres habeat eminentias, maculis subalbidis insignitas, ad diadematis formam: Vel ut Solinus loquitur, alba quasi mitrula lineatus caput: oculos habet rubentes: non ut reliqui serpentes corpus impellit, sed dum progreditur, anteriorem corporis partem in altum tollit & erectus incedit, & in eundo posteriori tantum parte adiuvatur. Huic error pedes affinxit. Hunc ex antiqui galli ovo in vitam venire qui dicunt, licet tota ferè Europa falsa hac opinione imbuta sit, non solum cum ratione naturali pugnant, verum plus quàm res & veritas concedat, dicunt: ut Albertus Magnus demonstrabit, & ob id Nicander quoq; nullam hujus generationis mentionem facit. Miror itaq; doctißimum alioquin Lemnium eò dementiæ venisse, ut nugas has rationibus suffulcire conatus fuerit. Non enim alium quàm reliquæ serpentes ortum habet. Serpentum vero omnium venenatißimus. Solo enim halitu, urit, corrumpit, & interficit obvia queq;: Ita ut Lucanus, lib. 9. scribat per telum aut baculum, quo quis hunc serpentem lædat, ad manum usq; decurrere virus.

Quid prodest miseri Basiliscus cuspide Mauri
Transactus? velox currit per tela venenum
Invaditq; manum.

Addunt alij, si Basiliscus equum tangat, non solum equum, sed eum qui insidet mori. Nec hominis tantum, vel aliorum animantium exitio datus est: sed terræ quoq; ipsius, quam polluit & exurit: rumpit quoq; saxa. Deniq; extinguit herbas, necat arbores, ipsas etiam corrumpit auras, ut aërem nulla alitum impunè transvolet infectum spiritu pestilenti.

Sibilum

Sibilum ejus serpentes aliæ perhorrescunt, & ex eo de præsentia ipsius certiores, etiam pastum in quo versantur fugiunt, eiq; locum relinquunt: ut Lucanus testatur.

Sibilaq; offundens cunctas terrentia pestes,
Ante venena nocens, latè sibi submovet omne
Vulgus, & in vacua regnat Basiliscus arena.

Sic in Dianæ templo Basilisci corium appensum fuisse scribunt, propter quod nulla hirundo introvolare auderet. Quicquid morsu ejus occiditur, non attingit fera, non attrectat ales: si quid gustat, statim moritur: atq; ita ne defuncto quidem vis deest. Ex dictis pestem hujus maximam esse videmus, minus tamen perniciosam quàm vulgus credit. Licet enim Gal. l. de theriaca scribat, Basiliscum oculorum radio & sibilo simplici, eos, qui audiunt vel vident interficere: non possum tamen ut credam adduci. Si enim vel emittendo vel recipiendo veneno suo videntes, vel â se visos interficit, à quo potuit id literis mandari? mortui certè non loquuntur. Credibilius ergo, vel è morsu, vel venenato ipsius halitu mortuos.

Signa quæ ejus ictum sequuntur sunt: Primum totius corporis inflammatio, idq; ob vehementem calorem, per omnes venas & arterias sparsum: ita ut caro etiam corrumpatur, putrescat, & frustulatim decidat. Secundò quod Erasistratus notavit, plaga subaureo tingitur colore, ob sanguinem mutatum in flavam bilem tenuiore parte putrescente.

Tertio Aëtio lib. 3. c. 33. teste, pilorum defluvium sequitur. Nam veneni qualitas intra cutem & carnem radices pilorum excedit.

Ad hujus morsum Erasistratus, ut Dioscor. l. 6. c. 40. autor est, castorij drachmam in vino potam, & papaveris succum ex-

eum exhibuit. Aëtius vero propter veneni vehementiam & repentinam virium solutionem, nullum medicinæ locum relinqui affirmat.

Tanto monstro mustelarum virus exitio est, quos illic homines inferunt cavernis, in quibus delitescunt. Usus hujus bestiæ nullus reperitur, nisi quod Plinius lib. 29. c. 24. scribit: Magos sanguinem ejus miris laudibus celebrare. Nam tribuunt ei, successus petitionum â potestatibus & â Dijs etiam precum, morborum remedia, veneficiorum amuleta.

Quæ sit natura & historia bestiæ in nostro nummo depictæ, audivistis: jam paucis etiam quid inscriptio, quæ talis est: Improbitas sui ipsius pœna: *sibi velit, mecum considerate.*

Quid vitiis seu improbitate in hominum societate perniciosius? nam licet in terra bonorum consortio deserta habitet: (nam vitia nullo virtutum confinio aut commercio mixta) tamen tanquam serpens ê latibulis emergit, caputq; attollit, cuncta percursat, ut quàm longè datur virus suum ejaculari possit. Per oculos & aures venenosam suam qualitatem immittit, imò per extremos corporis artus ad cor vitæ fontem repit, illudq; ad omne bonum inutile reddit. Nam ut ignis aridam materiam totam absumit, præsertim si ventus accedat qui flammam excitet & deducat: ita vitium si hominem invaserit, omnia pervadit viscera, spiritibus malignis ipsum accendentibus. Qui omnes conatus bonos infringunt, virtutes fugant, hominemq; ita infatuant, ut divino destitutus auxilio æternæ mortis sævitiam effugere non possit. Flexibiles enim homines quamcunq; in partem ducuntur ab improbitate: eóq; obsequij continuatione perveniunt, donec illius moribus vivant. Adeo vitium & igne est, & ferro violentius.

Signa

Signa tanti mali sunt pietatis fuga, mendaciorum & falsorum dogmatum cupiditas: bonorum odium, conjuratio malorum: virtutum eversio, voluptatum studia: lucis & veritatis expulsio, tenebrarum amor.

Et nisi quis initio statim occurrat, de hominis salute actum est. Nam quod merito suspicere homo debebat, id tanti mali perversio attendere non patitur. Sed ut acerbitas dentib. stuporem infert, & fumus oculorum visum hebetat: ita improbitas & malitia maximum sibi ipsi infert damnum. Rectè igitur Epictetus monet: κόλαζε τὰ πάθη, ἵνα μὴ ὑπ' αὐτῶν τιμωρῇς. *Coërce affectus ne ipsis des pœnas.*

Invisa autem nobis fiunt vitia, cum ratione perspicimus, quæ damna ea dent, quam adferant turpitudinem. Deinde rationes sunt subducendæ eorum, quæ à contraria virtute eveniunt, bonorum.

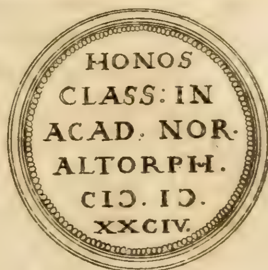
Usus hujus mali nullus est nisi ad maleficia & voluptates. Quæ melius est tacere, quàm vel leviter attingere. Nihil enim pulchri à turpitudine expectandum.

Hunc igitur Basiliscum commilitones optimi fugite, & quicunq; virtutem bonorum patriam intuemini: terram vitijs squalidam prætervehite: auresq; vestras ad hujus serpentis sibilum firmiore quàm Ulysses spissamento claudite: Quia non ex uno scopulo, sed ex omni terrarum parte circumsonat: Suo tamen malo, ut Basiliscus tandem perit, seq; ipsum conficit. Nam ut vetustas, effictas species & expressas imagines conficit & consumit: ita nihil ex improbitate ad posteros, nisi infamia, nominisq; ruina redit.

DIXI.

ORATIO SECUNDAE CLASSIS, RECITATA AB ANTONIO à SIGERSHOFEN.

PRudenter certè virtus vitio opponitur. Nam contraria contrarijs optimè illustrantur. Optandum ergo, ut me aliquis doctior, virtutis studium suis proprijs coloribus adumbrare jussus esset. Agnosco enim quantum ad hoc præstandum mihi desit. Attamen onus hoc laboris & officij, à M. T. mihi impositum, feram ut potero. parendum namq; legibus. Spero A. consideraturos, non tam quid aures ipsorum expectent, quàm quid viribus meis conveniat.

Emblema nostrum: Virtus post fata superstes: *quod quid cum Rosa commune habeat, attendite. Rosa per se mollis, odore & colore*

& colore suavis, & hinc Plutarcho l. 3 sympos: q. 1. ὅτι ῥεῦμα πολὺ τῆς ὀσμῆς ἀφίησι, quòd largum odoris effluvium emittat, dicta: è spinosa tamen nascitur stirpe, & mordacibus aculeis horrenti. Ita etiam virtus, qua nihil elegantius, nihil suavius, nihil præstantius, nascitur quidem in corrupto & vitioso hominis corde: sed tamen ipsa per se nec lædit, nec vulnerat conscientiam, sed multo magis hominem eximiè ornat, & omnib jucundum reddit. Aspera quidem est, & acclivis ad eam via, ut nemo eam absq; multo sudore & labore sibi comparare possit. Quis enim unquam dormiens trophæum statuit? quis indulgens delicijs & tibiarum concentui, continentiæ coronis redimitus est? nullus sine cursu meruit prabejum. Labores gignunt gloriam, & certamina coronas acquirunt. Vt tamen omnia alia, quæ pulcherrima sunt, maximeq; necessaria, perniciosissima evadunt, nisi quis rectè utatur: Ita cautè virtutis ratio ingredienda, nihilq; temere suscipiendum: ne idem nobis quod Satyro dicatur, qui cum ignem è cælis in terram deportatum primùm vidisset, complecti eum voluit & exosculari: heus, inquit Prometheus, ni caves hirce, profecto dolebit tibi mentum.

Rosa deinde inter omnes flores, ut facilè principem obtinet locum, omnib. ætatibus gratissima est, juxta illud Anacreontis:

ῥόδον ὦ φέριστον ἄνθος,
ῥόδον ἔαρος μέλημα·
ῥόδα καὶ θεοῖσι τερπνά.

Hoc est, interprete Henr. Stephano:

» Rosa honor decusq; florum,
» Rosa cura amorq; veris,
» Rosa cælitum voluptas.

F *Ita*

Ita etiam virtus corporis & fortunæ bonis longè præferenda. Nam omnib. ætatibus, senibus & juvenibus, viris & mulieribus, omni loco & tempore convenientissima. Et quicquid supra & infra terram est auri, si Platoni credimus, cum hac comparari non meretur. Nam ut Chrysippus scripsit, secundùm solam virtutem licet feliciter vivere, reliquis nihil ad nos pertinentibus.

Tum ut rosarum aqua cutis delet maculas, illamq; ab omni turpitudinis nota liberat, oculorum fluxiones sedat: folia autem contusa libidini & inflammationibus resistunt: Ita virtus contra vitiorum impetus arx est munitissima: omnes animi nævos tollit, libidinis flammas extinguit, impudicos oculos dejicit, impuros sermones reprimit, omniq; aditu vitia cuncta intercludit. Vt enim improbitas studia honestatis excitata dejicit, dejecta exanimat, exanimata funditus extirpat: ita virtus ejusdem studia erigit, exanimata recreat, dilapsa colligit.

Præterea ut rosa, quod Plinius notavit, siccis locis quàm humidis odoratior est: ita etiam virtus in temperatis & sobrijs, non in temulentis, & perpetuò madidis cordibus odorem suum fundit.

Rosa recisione & ustione proficit, floremq; melius profert: relicta vero excrescit & sylvescit. Sæpius ergo transferenda: sic enim pulchriorem effundi affirmant Theophrastus & Plinius. Ita etiam virtus afflictione & cruce, inedia & siti incrementum sumit, veroq; nitet colore. Nam secunda felicem, adversa verò magnam probant virtutem. Eiq; nil tam utile est, quàm ad usum secundorum per adversa venisse.

Rosarum aliæ citius, aliæ seriùs florent: & si autumnus prolixior, denuo rosas erumpere experientia testatur. Ita &

virtus

virtus in prima, media & senili floret ætate. Nam quemadmodum AEgyptus alendis augendisq́ue seminibus gloriata est, ut nihil imbribus cæloq́ue debere videatur: ita virtus propriâ semper felicitate perfusa, nullo alio externorum bonorum egens omnem ætatis sterilitatem arcet.

Tandem rosa non solum viridis, sed arida & mortua quasi, summè utiles, variosq́ue de se producit effectus. Nam aqua stillaticia corroborat, spiritus reparat, calida clementer refrigerat. Succus alvum lenit & subducit. Restuatæ vero rosæ, cor, hepar, ventriculum, renes, & alia viscera debilia, confirmant: dolores mitigant: fluxiones & sanguinem sistunt: sudores reprimunt. Rhodomeli vulneribus, ulceribus, eruptionibus, (adstringit enim & siccat) utilissimum. Oleum calores omnes sedat, inflammationes prohibet. Vt autem rosa nihil fugacius, & tamen marcida & demortua maximos de se fundit fructus: ita hominis vita caduca quidem & momentanea, virtus tamen nunquam morti succumbit, sed perpetuò virescit. Vt Euripides canit: ἁ δ᾽ ἀρετὰ καὶ θανοῦσι λάμπει*: id est: virtus etiam morte peremptis lucet. & alibi:*

ἀρετὴ δὲ κἂν θάνῃ τις, οὐκ ἀπόλλυται,
Ζῇ δ᾽ οὐκ ἔτ᾽ ὄντος σώματος.

Virtus autem etsi moriatur quis, non interit: sed vivit corpore non amplius existente. Hæc summis æquat infimos: suosq́ue cultores cælo dicat. Nam vita defunctis æternam apud posteros conciliat gloriam, Dum facta laude digna in hominum conspectum lucemq́ue profert: exempla plurima imitanda relinquit: posterisq́ue honestatis lucem accendit.

Theophrastus ἑκατοντάφυλλον *sive centifoliam rosam, circa Philippos exire refert. At virtus infinitas de se parit*

utilitati. Cultores enim majores, & clariores, quibus contingit, efficit: & reliqua cuncta bona huic cedunt. Utq; parva & exilia sydera validiorum exortus obscurat: sic virtutis adventu, omnium fortunæ & corporis bonorum dignitas inumbratur. Ergo

» petite hinc juvenesq; senesq;
» Finem animo certum, miserisq; viatica canis,

& erectis cum Antisthene statuis & trophæis: unicam immortalitatis censuram, virtutem statuite. Virtutis namq; laurea nullo temporis intervallo amittit viriditatem, sed digna gloriæ perpetuaq; laude florescit quotidie magis. Huic nulla flamma, nulla aquarum inundatio, nulla senectus, nihil invidi nocere possunt. Primum ergo, nomen, ut Plato sapienter monuit, parate, tum perennitatis vobis non deerunt monimenta.

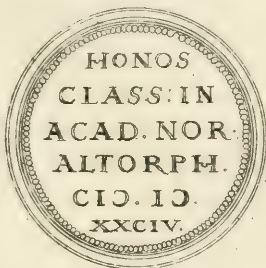
D I X I.

ORA-

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA à LAZARO
HALLER NORIBERG.

N congiario nostro Auditores ornatissimi, ardeam cum falcone expressam videmus, infestis unguibus & rostris acerrimè inter se depugnantes, & ex immani suo furore hostisq; prosternendi atq; interimendi cupiditate, hoc lucri reportantes, quòd mutuis tandem ictibus atq; vulneribus confecti, ambo exanimes concidunt, & communi exitio acerbitatis atq; immanitatis suæ pœnas luunt: pariterq; necant, pariterq; necantur, ut ait bonus in primis poëta Guntherus: vel ut de piscibus suis Oppianus: ἀλλήλους ὀλέκουσιν ἀμοιβαίοισι φόνοισι. *Additur his inscriptio ista:* Nulla salus bello. *Quo quidem Emblemate omnibus perspicuum est, bellorum nobis tum fœditatem & turpitudi-*

turpitudinem, tum etiam, qui perpetuò ex illis enasci consueverunt, fructus, ob oculos poni: & ab eorum studio, ceu rei non minus pestiferæ & noxiæ quàm sceleratæ & impiæ, omnes sanæ mentis homines revocari. De quorum utroq;, de bellorum, inquam, turpitudine & indignitate, tum de tristißimis illis, quibus ea miseros mortales afficere solent malis & calamitatibus, uti mihi paullò quidem explicatius, quàm fieri tamen poterit brevißimè disserenti, aures benevolas præbeatis, reverenter & majorem in modum vos rogo.

Primum ergo, si unamquamq; rem, tanto plus in se continere sceleris atq; turpitudinis, tantoq; hominis præstantia indigniorem esse arbitramur, quanto longius à natura illius ijsq;, quas á DEO Opt. Max. accepit, vivendi legibus, abhorret: bellum profectò, in rerum omni ratione & modo exsecrandarum, summoq; ob id studio & contentione fugiendarum numero veluti principatum quendam intelligemus obtinere. Si enim corporis humani, omniumq; adeò partium illius rationem, formam atq; fabricam oculis animoq; perlustrare voluerimus, protinus intelligemus ipsam naturam omnium parentem, homini ad pugnandi quidem, & immanium belluarum in morem decertandi usum nihil; ad pacem vero, amicitiamq; cum alijs colendam, omne organorum & adjumentorum genus abundè suppeditasse: atq; ita ipsa corporum nostrorum figura, quasi sonora voce testari voluisse videtur, hominem à belligerandi quidem vesania quàm longißimè remotum: amicitiæ vero colendæ, salutisq;, tum suæ, tum aliorum quoq; procurandæ studio totum dicatum, consecratumq; voluisse: adeò ut, quo majore quisq; belligerandi teneatur studio, eo magis â naturæ suæ conditionibus recessisse, magisq; ad ferarum bestiarum diritatem & truculentiam degenerasse videatur.

Vbi

Ubi vero jam ad egregios scilicet fructus illos, quos detestabilis illa bellorum rabies proferre solet, oculos convertimus, nihil verius in illam quadrare deprehendemus, quàm quod de commentitio illo monstro suo poëta extulit :

Tristius haud illis monstrum, nec sævior ulla
Pestis, & ira Deûm stygiis sese extulit undis.

Ita enim profectò res habet ut dico. Quantum pax omnibus, quas homini novisse datum est, felicitatibus, omnibusq; victorijs & triumphis antecellit: tantum etiam omnes omnium generum, tam publicas quàm privatas calamitates una belli miseria superat: ut nulla earum sit, quin felicitatis cujusdam instar obtinere videatur, si cum hac malorum & miseriarum quasi lerna comparetur. Pestis enim contagium (ut in uno saltem exemplo rem spectemus) quamvis ipsum quoq; luctu omnia complere, domos, urbes, integras regiones funestas desolatasq; reddere negari non possit: illius tamen, vel in loca mali illius expertia aliquantulum secedendo, vel etiam medicorum, remediorumq; salutarium ope utendo, devitandæ facultas aliqua conceditur: aut, si maximè in præsidijs istis nihil auxilij contra malum illud nobis relictum esset, corporibus certè nostris solis illud minatur, animis vero, perindè ut & bonis atq; facultatibus nostris nihil ab illo periculi est; in leges quoq; inque disciplinam publicam nihil ipsi juris conceditur; Religio deniq; juventutis mores & institutio, virginum atq; matronarum decus & pudicitia, extra omnem periculi illius aleam sunt: Bellorum vero ubi primum ingruit tempestas, quicquid pestilentiæ calamitas reliquum fecit, uno quasi ictu, sævissimi fulminis in modum prosternit: moribus non minorem, atque utinam non multo majorem, quàm

corporibus perniciem affert: omnes leges, omnia jura, omnem vitæ honestatem concalcat: divina humanaq; nullo discrimine habet; sacra prophanaq; omnia miscet: & (quod omnem mali sensum exsuperat) parentes pios sexumq; imbecilliorem ea sufferre cogit, quorum vel â commemoratione sola piorum hominum refugit animus. Vt ne addam ad hæc, agrorum depopulationes, villarum conflagrationes, agriculturæ neglectionem, minimè fallacia futuræ famis προγνωστικά, *quæ, ut certissimi bellorum comites sunt, ita multo etiam tristiorem & miserabiliorem superstitum quàm Martis impetu peremptorum conditionem faciunt. Ad extremum vero, interfectorum cadaveribus repletæ viæ, undantes cruore campi, tincta sanguine humano flumina, quis tam ferreus est, cui dirâ ac funestâ sui recordatione pectus non effodiant? Atq; utinam saltem hujus solummodo vitæ spaciis, tam tetra hæc circumscripta forent mala, nec post infelicem illam, in medio alios contrucidandi, aliaq; innumera per summum scelus patrandi ardore vitæ profusionem, miserrimas animas infandis, nulloq; fine terminandis cruciatibus & suppliciis objicerent: Cujus tamen rei, heu nimia in militari hominum genere oblivio est: ut mirum sit, quantum vulgo risum hominis illius moveat simplicitas, qui, ut aliquam ejus rei rationem habeant, suadere illis conetur. Dicat vero hîc aliquis, victis tantummodo hæc tam atrocia, victoribus vero omnia evenire æquiora & lætiora. Nequiora, opinor, dicere te putasti & improbiora: ea enim ferè illi hominem generi lætitiã pariunt, quam equidem plærumq; semper contingere victoribus fatendum sanè est: ut videlicet, quanto quis ex acie felicior, tanto etiam discedat nequior & improbior, ac ad omne immanitatis, libidinis similiumq; flagitiorum perpetrandum genus audacior atq; efferatior. Vt maximè autem care-*

autem careant victoria multæ vitÿs istis: Quanam vero sponsione tibi illam certò promissam esse dices? quasi vero omnis belli Mars communis non sit, aut unquam minus quàm in bellis fortuna respondeat, ac non sæpe numero salubriter destinata ratione omni potentior fortuna discutere soleat. Quid quod illorum quoq; malorum, quibus sibi affecisse hostes suos videntur, minimè expertes esse victores ipsi consueverunt? numquid enim non vetustas modo, sed nostra etiam parentumq; nostrorum memoria exemplorum plena non est, quæ sibyllinum illud comprobent oraculum:

Κλάιει ὁ νικηθεὶς, ὁ δὲ νικήσας ἀπόλωλε.

hoc est.

Flet victus; sed victorem mors atra peremit.

quæ adducere nisi instituta id prohiberet brevitas, non magni forte laboris foret. Quamvis vero non omne bellorum genus promiscuè damnatum velim: tamen unam divinæ gloriæ, & Ecclesiæ tranquillitatis propugnationem sufficientem & idoneam illorum non tam inferendorum, quàm propulsandorum caußam esse debere statuo. Temerè enim, & præter eas, quas modo dixi, caussas, sub jurium nescio quorum prætextu cuiquam homini nato bellum inferre, tantum abest, ut pium & Christianismi legibus conveniens esse putem, ut ne quidem simili armorum tumultu atq; apparatu propulsare & vindicare illud fas esse ducam, ubi declinandi illius, vel de jure nostro aliquatenus cedendo, vel bolum aliquem hosti objiciendo facultas aliqua conceditur. Quomodo à laudatißimis quibusdam Rebuspub. vel iniquam pacem justißimo bello præferentibus, non minore sua cum laude, quàm subditorum salute & prosperitate factum esse accepimus.

Quare si tributam nobis ab ipsa rerum natura dignitatem & decus tueri, si contrà summum dedecus & infamiam, ob turpissimam â creationis nostræ lege degenerationem, effugere, si item morum perniciem, facultatum pestem, si denique corporum atque animorum præsentissimum exitium â nostris nostrorumque capitibus depellere cupimus: age non modo omnes conatus, consiliaque nostra togæ & pacis, non vero belli & armorum socia esse velimus: sed etiam celebrandum DEUM, pacis & tranquillitatis omnis, omnisque inde efflorescentis prosperitatis benignissimum datorem ex intimo cordis affectu veneremur, ut concessam adhuc dulcissimæ patriæ nostræ pacis felicitatem in perpetuum stabilire ac tueri, & vero turbatores illius omnes, propter sanctissimi nominis sui gloriam, potenter refrænare & compescere: & denique

Nostrorum oblitus scelerum, meritiq; furoris «

in vicinorum quoque regnorum, sub hujusmodi miseriarum mole gravissime pressorum finibus,

Aurea sublato pacis dare sæcula bello,

clementissime dignetur.

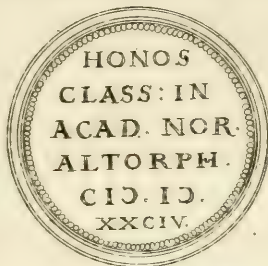
DIXI.

ORA-

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA â PAVLO ERNESTO NORIBERG.

BRabeum noſtrum, Humaniß. Auditores, ab una quidem anterioris faciei parte lucernam accenſam, & candelabro impoſitam, lumenq́; ſuum pro quantitatis ſuæ modo circumquaq; ſpargentem præfert: ad latus vero illius, ſolis, lætiſsimo aſpectu jubar ſuum explicantis luminisq́; ſui radios in omnes partes longè latéq; diffundentis, ijsq́; ſparſum â lucerna lumen veluti offuſcantis effigiem repræſentat: hoc addito Elogio: Cæleſti lumine vincor. Candelæ ſive lucernæ hujus lumen, duarum rerum ſignificationem includit, quarum una, rationis ſive mentis humanæ lumen eſt, Altera vero luminis hujus

nis hujus perfectio, Philosophia omniaq; humanitatis & mundanæ sapientiæ studia: quibus duobus (si unum illud de quo brevi pòst sequetur, excipias) sub universo cæli complexu nihil datum est homini præstantius aut divinius. Etenim quidnam aliud perhiberi poßit ratio (ut de priore prius agamus) quam ipsius divinæ sapientiæ in nos transfusus radius atq; igniculus quidam? quàm ipsamet illa celebrandi DEI in prima nostri creatione nobis impressa effigies atq; imago? in qua, ut omnis naturæ nostræ supra cæteras animatas præstantia atq; eminentia fundata est, ita etiam per unam illam ad DEI summi opificis similitudinem, ceu verißima & germana illius soboles, quàm quidem in exilio hoc nostro fieri potest, proximè accedimus: quæq; adeo ex homine quasi DEVM quendam terrenum efficit, qui, quale DEVS ipse in tota rerũ universitate, tale ipse quoq; hic in terris, creatarumq; rerum ordine quasi regnum obtineat. Philosophiam vero & artium honestißimarum studia, quis nescit, homines eos qui earũ sibi comparârunt notitiam, tantum quidem supra cæterorum mortalium dignitatem evehere, quantum illi antea mentis & rationis beneficio omne animantium genus excellebant? Quanto enim ager aliquis diligenti agricolarum subactus atq; excultus cura, lætißimaq; optimarum frugum copia cultorem subinde suum ditans atq; exhilarans, altero aliquo, frugibus horrea non usq; adeo distendente potior est: quanto lux tenebris venerabilior: quanto item cicuratus aliquis & ad officia obsequiaq; omnis generis insessori præstanda condocefactus equus, indomito atq; inerti aliquo cespitatore generosior & melior habetur: quanto deniq; cujuslibet rei perfectio, illâ quæ longiusculo etiam ab eo intervallo abest, altiorem dignitatis gradum, meritißimo jure obtinere censetur: tanto profectò, Philosophiæ artiumq; laudandarum studijs

rum studijs

rum studijs exculta ratio communem cæterorum hominum rationem, hujus veluti pretiosissimæ purpuræ tinctura non imbutam dignitate præstantiaq́ superabit. Philosophiam enim illam animi culturam, vitæ lucem, ingenij domituram, ferociæ, ut & cæterorum animi morborum expultricem, summam deniq; hominis (quæ quidem in hac vita contingere ipsi potest) perfectionem esse, nemo qui non plane hospes in ea fuerit, negârit. Hoc vero, tam illustre atq; amabile licet, candelæ hujus lumen, solis ex adversa parte è thalamo suo (ut Prophetæ vocabulo utar) procedentis fulgor mirum in modum diluit atq; dissipat: adeo, ut lucidissimarum stellarum, ante naturalis hujusce exortum solis, amabili specie passim in cæli fornice scintillantium, exorto vero eo, paulatim ex oculis sese subducentium more, nullum penè indicium relinquat sui. Qui quidem sol aliud nihil quàm ipsam æterni DEI sapientiam, in sacrarum literarum tabulis (quantum quidem nostra intererat) expressam atq; revelatam nobis significat: in cujus sensibus intelligentiaq́ vera investiganda, sanæ ac piè eruditæ Theologiæ occupatus est labor. Theologiæ inquam, si splendorem externum honorum ac præmiorum mundanorum amplitudinem excipias, omnium haud dubiè facultatum & scientiarum (pace illarum dixerim) reginæ ac dominæ. Neq; enim quisquam scientiam eam hoc à me nomine appellari indignabitur, quæ DEI nobis cognitionem tradit, hoc est, omnes omnis scientiæ & sapientiæ fontes atq; thesauros aperit: quæ ad veram & synceram, nullaq́ ægritudinis aut molestiæ permistione contaminatam, nullis item exigui angustiq́ temporis limitibus circumscriptam, sed cælestem ac sempiternam beatitudinem, nobis lucem præfert. Cæteræ quidem ingenij humani sagacitate ac solertia inventæ scientiæ ut de naturæ fortè rerum, ortus, inter-

itusq; earum caußis, de mirandis corporum cælestium motibus, de regnorum publicarumq; rerum constitutionibus, earumq; gubernandi ratione multa preclarè ac divinè nos doceant: de DEO tamen, paternaq; illius erga humanum genus affectione, aut omnino silent, aut certè obscuram quandam duntaxat illius umbram, horrore magis & formidine mortalium animos concutientem, quàm amore DEI, salutariq; erga illum fiducia eos perfundentem, tradunt. In felicitatis vero humanæ descriptione, ultra hanc vitam non ascendunt, id est ejusmodi quandam felicitatem nobis vel tradunt, vel promittunt, quæ si cum cælesti illa in comparationem veniat, cujusvis rei potius, quàm felicitatis vocabulum mereri videatur. Multa me omittere brevitas cogit, quæ, si me persequi res pateretur, aptissimè demonstratura essent, in sacris scripturis, Theologiæ sacræ ad interpretandum propositis, rerum omnium cognitione dignarum florem, in cæteris vero humanitus inventis artibus & scientijs, meras earundem fæces & σκύβαλα, secundùm Apostolum, contineri. Neq; illorum vel errori vel ignaviæ fenestram hæc aperire debet oratio, qui ita demum pulchrè sibi instituere rationes videntur, si omni philosophiæ & rationis sanæ, itemq; liberalium doctrinarum luce spreta contemtaq;, ceu equi & muli, contra expressum divinarum literarum interdictum, ac manibus simul & pedibus (quod aiunt) illotis, in sacratissima Theologiæ mysteria tractanda irruunt: qui sanè perinde faciunt, ac si lanam fortè, nullis antea vel lotionibus idoneis mundatam, vel cæteris illis ex artis fulloniæ præscripto infectionibus subactam præparatamq;, pretiosissimo statim purpuræ colore, irrito atq; inani labore, tingere conentur. Sicuti enim solis splendor, hominis ex opaco & profundo aliquo specu in locum aliquem solaribus radijs illustratum prodeuntis oculos,

oculos, tantum abest, ut quicquam juvet, ut potius occæcet magis, visumq́; eorum obtundat: quippe qui crassæ tantummodo assueti caligini, nec modico prius diei lumine perfusi erant: ita profectò cœlestis hujus ignis, â vero Prometheo, Christo Domino, *in terras allati majestas, hominem nulla prius humaniorum disciplinarum imbutum luce, crassis tamen atq; impolitis eam sensibus suis comprehendere conantem obruet citius, quàm quicquam veræ ac solidæ sui intelligentiæ ipsi communicabit. Neq́; enim si beatis Apostolis, earum, de quibus agimus, disciplinarum ferè expertibus, certa quasi extra ordinem, sacrorum mysteriorum concessa fuit scientia, idcirco nostro quoq; ævo, cessante atq́; sublato jam, post illustratam satis Evangelicæ doctrinæ veritatem, miraculorum usu, nobis quoq; idem privilegium debemus polliceri. Hoc enim qui ausit, non modo stolidam* κακοζηλίαν *suam prodat (non minus, quàm si vel mortuos in vitam revocare, vel morbos humana ope incurabiles, verbo solo curare instituat) sed etiam plerorumq; sanctissimorum Ecclesiæ patrum exemplo atq́; auctoritati adversetur, qui multo inimiciorem DEO & veritati superbam ignorantiam, quàm piam & modestam artium laudandarum scientiam judicarunt. Quorum vestigijs nos quoq;, si sapimus, insistentes, ad eruendos divinorum oraculorum sensus, artium disciplinarumq́; liberalium subsidia, veluti corticem quendam, ad tranandum divinæ sapientiæ abyssum nobis comparemus: donec confecto tandem veluti natationis hujus nostræ labore, in optatissimum cœlestis beatitudinis portum delati, ipsum justitiæ solem* Christum Dominum *avidissimis animorum nostrorum ulnis amplexi, sacratissimaq́; sapientiæ & divinitatis ipsius luce perfusi, æternorum præmiorum gaudijs per omnes sæculorum æternitates perfruamur. D I X I.*

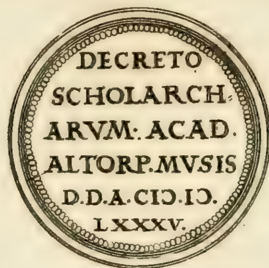
IX.

PANEGYRIS, ANNI 1585.

SVB RECTORATV D. M. IOHANNIS PRAETORII MATHEMATICI.

Oratio primæ claßis, recitata â IOHANNE KAVFMANNO NORIBERGENSI.

Vam turpis atq; exitiosa sit effrenatæ libidinis intemperantia, docet imago affabrè in nostris congiarijs expressa: in qua duæ viperæ venereo complexu implicatæ: & vero fœmella maris caput

caput morsu præcidens, conspicitur : cum hoc Emblemate: Mentis venus improba clades. *De viperis Plinius libro 10 capi. 62. Viperæ (inquit) mas caput inserit in os, quod illa abrodit voluptatis dulcedine. Sed hac de re nunc quidem dicendi locus non est. Emblema potiùs nostrum aspiciamus & attendamus: quo edocemur, nihil flagitiosius, nilq; nocentius esse, quàm impuras fædasq; corporum libidines : easq; idcirco non aliter ac pestiferum venenum cavendas ac fugiendas. Quemadmodum enim vipera maris caput ore complexa, morsu truncat : sic venerea libido corpus labefactat, omneq; animi robur & lumen exinguit. Nam & omnes nervos, omnia membra, omnesq; sensus, & inprimis cerebrum debilitat : facitq;, ut subtilissimi spiritus, quibus vitalis vis maximè inest, exhalent ac dissipentur : & vero ingenium, atq; in primis memoriam, eruditionis thesaurum graviter lædit & imminuit : ut non solum Physicorum consensus, sed ipsa quoq; experientia testatur. Verum non solum sanitatem affligit, & corporis atq; animi vires solvit atq; disperdit : sed etiam fortunas & facultates exhaurit & pessundat: & persæpe homines libidinosos in extrema pericula, summasq; miserias & calamitates præcipitat. Quot passim adolescentes fædissimis morbis, qui honestè ne nominari quidem possunt, misere conficiuntur, fædeq; intereunt? Quàm multi in ganeis & lustris in extrema vitæ pericula incidunt? & ferro sæpe numero subito è medio tolluntur? Quot amatores à lupa deglubuntur? Quot philtris in rabiem & exitium aguntur? ut interim taceam de re familiari, cujus naufragium multi non minus turpi amore, quàm luxu & alea faciunt. Ad hæc libidinis turpitudo etiam famæ & existimationi nocet, eiq; sempiternas maculas inurit. Quæ enim*

infamia poßit esse major, quod dedecus gravius, quàm non tantum honestis laudatisq; viris, sed etiam ipsi DEO castißimo & sanctißimo numini invisum & odiosum esse? Tantum enim abest, ut DEUS approbet libidines, ut gravißimis etiam pœnis eas persequatur atq; coërceat. Apertißima enim illa sacrarum literarum vox est: Scortatores & adulteros DEUS judicabit. Et certè, quæ libidinum sint præmia, omnium ætatum historiæ satis superq; testantur. Quam aliam ob caussam mundus aquarum inundatione deletus: itemq; Sodoma & vicinæ urbes, sulphureo imbre cælitus immißo, exustæ fuerunt, quàm ob vagas tetrasq; libidines? Nonne duodecim principes (ut Numerorum 25. cap. legitur) ob incæstas libidines suspensi, & circiter 24000. hominum cæsa & trucidata sunt? An non tota fere Beniaminea tribus (ut ex Iudicum historia constat) ob nefaria stupra extirpata atq; deleta est? Quis vel mediocriter rerum humanarum peritus ignoret, sceleratas libidines mutationi Imperiorum, eversioni populorum, vastationi agrorum, conflagrationi civitatum, & infinitis privatorum cædibus occasionem præbuisse? Quid regnum Trojanum olim florentißimum evertit? libido. Quid Thebis exitio fuit? Oedipi libido. Quid Rempub. Romanam aliasq; complures & nationes & civitates turbavit, labefactavit, dißipavit? libido. Quænam etiam nunc plerorumq; malorum & calamitatum origo existit? Nefaria libido. Hæ nimirum turpißimarum libidinum pœnæ sunt: hic incontinentiæ finis: hæc ultionis exempla: quæ certè tanta sunt, ut nos ab impuris atq; obscœnis cupiditatibus ad castitatis & pudicitiæ studium meritò excitare atq; inflammare debeant. Verum fallaces, insidiosas, oculisq; jucundas turpium voluptatum tendiculas haud difficulter animadvertet & evitabit, quicunq; ab

ineunte

ineunte ætate verecundiæ operam navârit, seq́ totum puris honestisq́ cogitationibus & sermonibus & actionibus dediderit. Nam ut Cicero ait: verecundia virtutum omnium custos est, dedecus fugiens laudemq́ maximè consequens. Quæ cum ita sint, Auditores Optimi, constetq́ inter omnes, nihil nec tetrius, nec fœdius, nec nocentius, nec DEO laudatißimisq́ viris odiosius esse, Libidinis intemperantia: contraq́ nil præclarius, nil pulchrius, nil melius, nil DEO bonisq́ viris acceptius esse castitate & pudicitiâ: pro viribus sanè eniti ac elaborare debemus, ut illam tanquam capitalem pestem, omniumq́ flagitiorum lernam detestemur ac fugiamus: hanc autem veluti salutare remedium, omniumq́ virtutum limpidißimum fontem expetamus & sequamur: admoniti Emblemate nostro: Mentis venus improba clades.

DIXI.

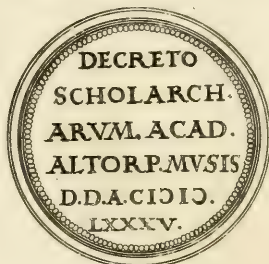
ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA

â

GEORGIO LINDNER

NORIBERGENSI.

IN numismate nostro Auditores Nobilissimi & Præstantissimi, *Narcissi in lymphâ se contemplantis imago cernitur, cum adjuncto hoc Emblemate:* Stultus amor nostri *Narcissum autem amnis Cephisi & Nymphæ Liriopes filium fuisse ex Ovidio liquet, qui lib. 3. Metamorphoseon ad hunc modum canit:*

> Prima fide vocisq; ratæ tentamina sumpsit
> Cærula Liriope: quam quondam flumine curvo
> Implicuit

„ Implicuit, clausæq; suis Cephisus in undis
„ Vim tulit. enixa est utero pulcherrima pleno
„ Infantem, Nymphæ jam tum qui posset amari:
„ Narcissumq; vocat, de quo consultus, an esset
„ Tempora maturæ visurus longa senectæ,
„ Fatidicus vates, si se non noverit, inquit.

Fabulantur enim Poëtæ, Narcissum ad fontem purissimum labore venationis fatigatum venisse, suamq; imaginem in fonte inspexisse. Amore autem sui ipsius captum, cum nullam potiundæ talis formæ sibi spem reliquam intelligeret, sui ipsius desiderio contabuisse. ac deorum misericordiâ in florem sui nominis conversum fuisse. Qua fabulâ quid aliud veteres sapientes monere voluerunt, quàm ne nimis maturè, & antè tempus sapere incipiamus, neve nos aut nostra nimis amemus atq; admiremur? Quod quidem vitium Græci φιλαυτίαν nominant, qui morbus, ut perniciosissimus est, ita in omni ætate odiosus, tum vero in adolescentia prorsus intolerabilis. Hinc enim fit, ut, quorum animos hæc pestis occupavit, ut ut alioquin ingenia sint, in medio tamen studiorum cursu corrumpantur, ac velut in herba enecentur, dum sibi jam nimis placentes tantâ ambitione turgent, ut nulli amplius præceptores, nulli propemodum libri, aut scriptores præ fastidio & contemta tam emunctæ naris judicio satisfaciant. Quod quidem malum, quanta damna Ecclesiis & rebuspub. afferat, experientia testatur: in primis si autoritate publica supercilium illud arrogans munitum fuerit & stabilitum. Refert AElianus, Tigridem usq; adeo φιλότεκνον animal esse, ut ad naves usq; prosequatur venatores, eosq; cogat catulos interceptos abjicere. At longè atrocius & infestius nostri illi nasutuli pro suis erroribus depugnant,

quos in prima ætate, ſpretis & abjectis fidelium præceptorum placitis, imbiberunt: Hinc digladiationes illæ omnibus temporibus in omni artium & facultatum genere tantas diſſenſiones pepererunt, ut quod de Cyclopibus olim dicebatur, οὐδ' εἷς οὐδὲν οὐδενὸς ἀκούει. *Galeni certe teſtimonio peſtis hæc nusquam immedicabilior eſt, quàm in dogmatibus, quorum perſuaſione ſemel ſumus imbuti. Sic enim graviſſimus ille ſcriptor:* οὕτως ἄρα, *inquit,* δυσαπότριπτόν τι κακόν ἐστιν περὶ τὰς αἱρέσεις φιλονεικία, καὶ δυσέκνιπτον ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ ψώρας ἁπάσης δυσιατώτερον. *Hoc eſt: Adeo de ſectis contentio malum eſt, ut ægrè excutiatur, & cumprimis ineluibile, deniq; quavis ſcabie ſit inſanabilius. Quæ quidem diſſidia vel maximè alit ſcribendi illud Cacoëthes, quo paſſim hodiè ſcripturiente hoc ſeculo laboratur, adeò, ut quicquid inter pocula, in itineribus, pene in ſomnis fortè in mentem venit, continuo exeat, neceſſe ſit, propterea quod ſingula noſtra cogitata aq; opinata pro ſingulis haberi velimus oraculis. Longè alia ratio veterum fuit, qui non niſi ſobriè cogitata, & craſtini diei judicio limata, nonumq; in annum preſſa, in publicum emisêre. Sic Iſocrates Panegyricum ſuum integrum decennium componendo conſumpſit. Sic Plato dialogos ſuos ad octuageſimum usq; ætatis annum recognovit & refinxit. Sic deniq; Demoſthenes ſculpta ſe dicturum potius, ſi poſſet, quàm ſcripta profeſſus eſt. Quid quod infelices illi ſcioli plerunq; in congreſſibus & colloquiis doctorum virorum arrogantiam ſuam indoctiſſimè ſimul & ſtolidiſſimè produnt? Id quod Chriſtophoro Cardinali Eboracenſi, ut indoctiſſimo, ita ambitioſiſſimo accidiſſe legimus. Is enim, cum Reginaldo Polo Cardinale & Thoma Moro præſentibus aliquando verſum Homericum adducere laboraret, quem memoriâ ſibi excidiſſe diceret: Morus ad Reginaldum converſus,*

οὐδὲ

οὐδὲν πρὸς ἔπος, *inquit.* Tum Christophorus: *Et ipse hic est, dixit: verùm exciderat. Hinc igitur patet, quàm verè Plato malum illud* φιλαυτίας *omnium malorum fontem esse dixerit, tam nimirum olim detestabile, ut Aristotele teste, hæc* φιλάυτου *probrosa appellatio, ceu proverbialis olim jactata fuerit, quando homines sui supra modum amantes â multitudine malè audivisse scribit, quippe qui fœdo infamiq́; cognomine vocati fuerint* φίλαυτοι. *Quod cum ita sit, commilitones optimi, vitium illud teterrimum, quod Emblemate nostro taxari intelligimus, totis animis aversemur, neq; nobis ipsis nimium blandientes, pennas, ut ajunt, ultra nidum extendamus: sed errata nostra, sicubi inpingimus, nobis ostendi, eaq; redargui & corrigi patiamur, ut sic assuefacti, tanto felicius aliquando DEI gloriam propagare, Ecclesiæ & Reipublicæ salutem provehere, patriæ commodis inservire, parentibus deniq; nostris & præceptoribus pro fideli institutione debitas gratias persolvere possimus.*

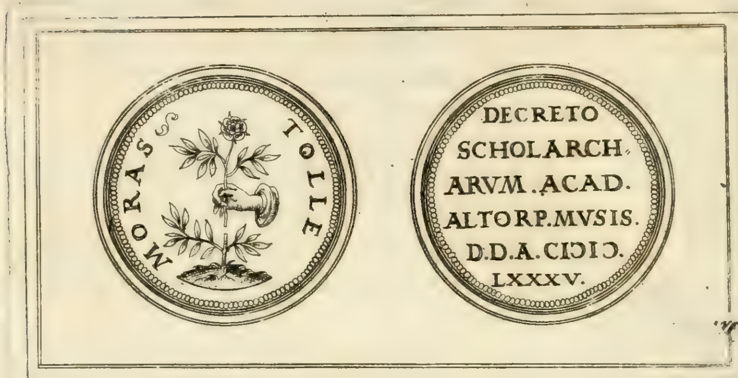
DIXI.

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA

à

IOHANNE IACOBO
Pömer Noriberg.

IN nostro brabeo, Audit: Humanißimi, manus maturo flosculo admota, ac velut ad decerpendum parata cernitur. Estq́ ei adjunctum Emblema: Tolle moras. *Quo, ut puto, adolescentes admonentur, ut discendi occasionem & commoditatem avidè & alacriter amplectantur atq́ usurpent. Nam si oblatam temerè negligent, aut prætermittent: ablatam frustra requirent, ac desiderabunt. Quemadmodum enim flosculus nisi maturè decerpatur, flaccescit ac decidit: sic opportunitas, nisi tempestive, veluti manu prehendatur,*

datur, ſubito prætervolat, nec ulla unquam ratione revocari poteſt. Id quod etiam Poëtæ perquàm ingenioſè nobis ob oculos conſtituerunt. Finxerunt enm Occaſionem eſſe D E A M, rotæ volubili, motuq́ incitatiſsimo huc illucq́ ſeſe verſanti inſiſtentem: pedibus alatam: anteriore capitis parte piloſam, ideoq́ prehenſu facilem: occipitio calvam, dextraq́ manu in tergum reflexa novaculam tenentem: quam è veſtigio comitetur puer, mæſto ac turbulento vultu: cui nomen μετάνοια. *Varro* μετάμελον *vocat, eumq́ Pœnitentiæ filium facit. Quo figmento, occaſionis vis atq natura egregiè effingitur & exprimitur. Nam rota voubilis, varietatem illius & inconſtantiam: talaria, ſubitam converſionem, multa commoda ſecum auferentem ſignificant. Capilli deinde anteriores, & apprehenſuris ſeſe quaſi porrigentes, indicio ſunt, datam occaſionem nullâ interpoſitâ n orâ arripiendam & retinendam eſſe: quippe quæ ſemel elapſa, deinceps nunquam capi poßit: id quod calvitio quoq indicatur. Novacula deniq innuit, opportunitatem prætermiſſam, nec retrahi, nec tetardari poſſe: utpote quæ cultro ſuo acutiſsimo omnis generis moras & impedimenta reſecet atq dimoveat. Hæc pulcherrima imago adoleſcentibus ſemper ob oculos eſſe debet, ad colendum virtutis doctrinæq́ ſtudium, ne aliquando fruſtra ingemiſcant, illudq́ Poëtæ exoptent:*

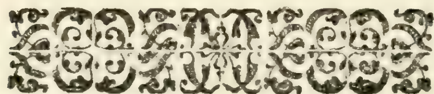
O mihi præteritos referat ſi Iupiter annos? (dire poteſt.
Nam id quidem fieri nequit, nec quæ præterijt hora re-

Multis moleſta eſt pecuniæ jactura ipſorum culpâ amiſſæ: at multo moleſtior atq acerbior eſt temporis malè transacti recordatio. Itaq prudenter Poëta:

Vtendum *(inquit)* eſt ætate, cito pede labitur ætas, «
Nec bona tam ſequitur quàm bona prima fuit. «

Quod si agricolæ arationis & sationis tempus diligenter observant, agrosq; suos multo labore ac sudore colunt, ut exoptata messe recreentur: quanto magis adolescentes florentissimam ætatis suæ partem attendere, beneq; collocare, & animum doctrinâ, linguam eloquentiâ, vitam virtute excolere decet, ut uberes aliquando & salutares industriæ suæ fructus demetere atq; percipere queant? Hæc namq; ætas ad virtutes literasq; cognoscendas percipiendasq; in primis est idonea, tum propter ingenij, animi & corporis vigorem: tùm quia nullis ferè curis & solicitudinibus (nisi quas ipsa sibi temeritate sua accersit) distringitur, & nullis, aut certè exiguis negociis distinetur: nec deniq; reliquis studiorum adjumentis (modo ipsa sibi ne desit) facilè deficitur. Quapropter commilitones suavissimi, etiam atq; etiam providendum atq; annitendum nobis est, ut flosculos adhuc vigentes carpamus, h. e. discendi occasionem divino munere nobis oblatam ne negligamus, sed obvijs (quod ajunt) ulnis eam amplectamur: & omne tempus ætatis nostræ florentis, omne ocium, omnemq; vitam ingenij in virtutibus sapientiæq; studijs consumamus, dum aliquando illucescat illa dies, quo parentibus & patriæ ornamento & emolumento esse possimus.

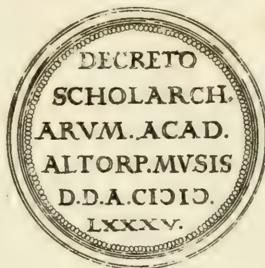
DIXI.

ORA-

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA ab ERNESTO à MVNSTER.

CVm Sylla certamen ſacrum equeſtre puerorum, quam Trojam nominant, eſſet editurus, contractis nobilibus pueris duos eorũ duces deſignavit, quorũ pueri alterũ matris cauſſa acceperunt (nam Metellæ erat uxoris Syllæ filius) alterũ non admiſerũt, quamvis Pompeij fratris filius eſſet, Sextus nomine, neq; exercere ſe ſub eo, neq; ſequi eũ ſuſtinuerunt. Percunctante Sylla, quẽ vellent: omnes alta voce Catonem poſtulauerunt, ſubmittensq; ſe ipſe Sextus, Catoni id decus, ut præſtantiori, conceſſit. Ita nimirum Mag. D. Rector, ipſe quoq; Catonem aliquem ex meis contribulibus vellem elegiſſes, qui

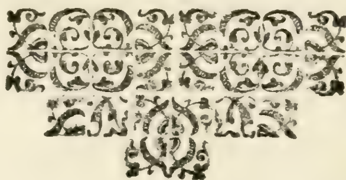
provinciam hanc majori cum dexteritate & industria, quàm ego minimè omnium ad hanc rem idoneus, in hac nobilißimorum & Amplißimorum virorum coronâ sustinere potuisset. Sic enim accidisset, ut quia in hisce solennitatibus ad gloriam splendoremq́ omnia revocanda sunt, & huic festivitati major amplitudo & dignitas conciliata fuisset, & auditores jucundiorem ex hoc nostro quasi literario certamine voluptatem percepissent. Sed quia ætas mea non fert, ut Magnificentiæ tuæ intempestivè reluctando negocium ulterius facessam, spartam hanc lubens in me recipio: quam si, ut par fuerit, ornare non potero, spero tamen fore ut ipsa brevitate oratiunculam meam præstantißimæ huic coronæ sim commendaturus.

Intuenti autem mihi Brabeum nostrum, Navis in eo expressa occurrit cum inscriptione: Ars regula vitæ. *Quo quid tacitè significetur, ex præceptoribus meis aliquando intellexisse videor. Vt enim navis tempestatum procellis fluctuumq́ agitatione jactata, naufragio proxima est, nisi Navarchi cujusdam periti arte regatur inq́ tranquillum portum subducatur: Sic vita nostra tot tantisq́ difficultatibus objecta, incerta hinc inde fluctuat, si non Ingenium literarum studijs excultum viam nobis & semitam quà sit eundum, præmonstret. Sunt enim studia in utraq́ fortuna, plane, quod Græco proverbio dicitur, Myrtili clypeus, qui cum esset ingentis animi miles, cumq́ ad maritimam quandam expeditionem navigasset, submersa fortè navi, clypeo suo innixus in tutum portum delatus est: Sic literarum studia, nusquam non opportuna, nusquam non jucunda sunt, quib. non modo ab adversariorum telis & hominum injurijs tuti sumus, & tanquam opposito clypeo munimur, sed & eorum ministerio usq́ è medijs vitæ hujus fluctibus ad tranquillum ocij portum recipimur. Plato vitam nostram*

παρεπι-

παρεπιδημίαν τινὰ *nominat, & peregrinationem, in qua, ut Pindarus ait, nisi DEUS initium monstraverit,* οὐκ εὐθεῖα δὴ κέλευθος εὑρεῖν τὸ προκείμενον, *hoc est, perdifficilis est semita ad inveniendum id, quod est propositum. Quemadmodum enim qui rectam viam nescit, ubi, ut fit, in plures una diffinditur, hæret anxius, nec singulas audet eligere, nec universas probare: Sic cui non est veri stabile judicium, quod bonis artibus acquiritur, per omnes ætatis gradus dubius pendet, nec quo se vertat, quid approbet, quid ve repudiet, certo secum constituere potest. Verè igitur, quod Cicero inquit, studia adolescentiam alunt: senectutem oblectant: secundas res ornant: adversis perfugium ac solatium præbent: delectant domi: non impediunt foris: pernoctant nobiscum: peregrinantur: rusticantur. Quamobrem, Commilitones optimi, tota mente in hanc curam & cogitationem incumbamus, ut quantum alij tribuunt intempestivis convivijs, quantum aleæ, quantum pilæ: tantum nos ad studia continuanda sumamus. Sic enim fiet, ut inter periculosissimas vitæ hujus agitationes & incommoda fluctuantes, naufragium tamen evitemus, tandemq; ad exoptatum studiorum nostrorum portum, magna cum parentum & propinquorum voluptate quàm felicissime deferamur.*

D I X I.

x.

PANEGYRIS, ANNI 1586.

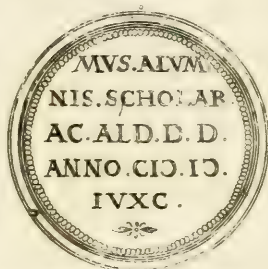
SUB RECTORATU D. D. EDONIS HILDERICI THEOLOGI.

Oratio primæ claßis, recitata

â

JOHANNE CHRISTOPHORO á Tauffkirchen.

Apientißimus philoſophus Plato, cum ejus amicus Antiſthenes vir doctißimus in ſchola aliquando orationem juſto longiorem habuiſſet, Ignoras, ei dixit, orationis menſuram & modum eſſe.

dum esse, non eum, qui dicit, sed eos, qui audiunt? Voluit nimirum innuere, oratores ad auditores potius, quàm ad se ipsos respicere debere. Cum itaq; & ego sciam, omnibus sapientibus orationis prolixitatem molestam esse, utar quanta possum brevitate, nec abutar patientiâ & humanitate summorum virorū, qui hanc scholasticam solennitatem suâ præsentiâ ornare voluerunt. Itaq; ad rem ipsam mox accedens, Magnifici Domini Rectoris mandato reverenter obtemperabo.

Symbolum igitur nostrum est tale: Noctua conspicitur insidens coronæ. Intra coronam conspicitur freni imago. His adduntur ista verba: Vigilijs & moderatione. *Cum autem avis Noctua, quàm Græci γλαῦκα vocant, nocturno tempore vigilet, canat, volet & venetur, & quo majores sunt tenebræ noctis, hoc clarius videat, atq; eadem avis sit sacra sapientissimæ Deæ Minervæ, arbitror ab Ampliss. Dominis Scholarchis hanc avem nobis, ut Symbolum vigiliarum proponi. Præterea, cum apud veteres, laudabilium certaminum victores usitatum fuerit coronari, procul dubio corona argenteo nostro nummo insculpta, symbolum est cujusdam victoriæ: frenum vero, quod intra coronam conspicitur, imago est moderationis, cum indomiti equi freno regantur, atq; in gyrum ducantur. Arbitror igitur per hæc symbola significari, ad omnia bona comparanda & conservanda, atq; ad omnia mala cavenda ac declinanda, vigilijs & moderatione nobis omnino utendum esse. Nulla enim est vitæ humanæ pars, in qua hujus commonefactionis necessarius usus non conspiciatur. Sapientissimus Rex Salomon Proverb. 6. & 24. affirmat, in Oeconomia paupertatem comitem esse somnolentiæ, cum inquit: Vque quò piger jacebis? Quando surges de somno tuo? pauxillum*

somniorum, pauxillum dormitationum, pauxillum complicationis manuum ad dormiendum. Et veniet quasi viator egestas tua, & penuria tua sicut vir armatus. Hæc Salomon: quibus docet patres familias vigilantes esse debere, si rem familiarem augere, paupertatem vero declinare cupiant. Sed quia Noctua dicitur sacra Sapientiæ antistiti Minervæ, alijs hominum generibus omissis, breviter attingam in præsentia eas commonefactiones, quæ ad nos qui in bonarum artium & sapientiæ studijs versamur, propriè pertinent. Certissimum est, sine magnis vigilijs, sine assiduis laboribus, sine sudoribus atq; exercitationibus nullas artes liberales, nullasq; virtutes morales comparari, & conservari posse. Quantis vigilijs summo Oratori Demostheni sua constitit Eloquentia? Somni fuerat, parcusq; Lyæi, ut de Orpheo canit Cassius Parmensis. Quantæ fuerunt vigiliæ philosophi Cleanthis & Aristophanis Grammatici? Nam si quid valde est elaboratum, id proverbialiter ad lucernam Cleanthis & Aristophanis dicitur factum esse. Et Demosthenis Enthymemata dicebantur ἐλλυχνίων ὄζειν, *id est, lucernam redolere, propter lucubrationes in ijs excogitandis consumptas. Vtiliter igitur ordo scholasticus per certas imagines in oculos incurrentes monetur, ut artium bonarum cognitionem, & virtutum possessionem per maximam vigilantiam sibi comparandam, atq; assidua exercitatione conservandam statuat, sicut & veterum & recentium quorundam bonorum autorum dicta monent. Apud Aristophanem in Nebulis Socrates Strepsiaden ad philosophiæ studium adhortans ait:* ὕπνος δ᾽ ἀπέσω γλυκύθυμος ὀμμάτων: *Id est: Dulcis somnus absit ab oculis.*

Ac noti sunt pueris hi vulgares versiculi:

Non

Non jacet in molli veneranda ſcientia lecto,
Ipſa ſed aſsiduo parta labore venit.

Ac Siracides cap. 6. adoleſcentibus præcipit, ut mane ad præceptores audiendos accedant, cum inquit : Ἐὰν ἴδῃς ἄνδρα συνετὸν, ὄρθριζε πρὸς αὐτὸν, καὶ βαθμοὺς τῶν θυρῶν αὐτοῦ ἐκτριβέτω ὁ ποῦς σου, *Id eſt, ſi videris virum ſapientem, mane accedas ad eum, & gradus oſtiorum ejus conterat pes tuus. Dixi breviter de vigilijs, quas ſcholaſticus ordo perſerre jubetur; dicam brevius de Moderatione. Veteris Poëtæ Lini eſt verſus non indignus memoriâ:* ἡ ἐπιθυμίη ἡνιοχεῖ μαργοῖσι χαλινοῖς. *id eſt: Concupiſcentia aurigatur laxis habenis. Cum concupiſcentia agit aurigam, non ratio, tùm laxæ habenæ & freni conceduntur cupiditatibus & indomitis affectibus. Monemur igitur imagine freni, ut freno rationis appetitus noſtros regamus & moderemur, ut ipſe Dominus Gen. 4. ad Cain inquit: Appetitus tuus ſit ſub te, & tu domineris ei. Freno igitur rationis moderandus eſt appetitus cibi & potus, cum CHRISTVS dicat: Cavete ne corda veſtra graventur crapulâ & ebrietate. Freno rationis moderandus ſomnus, ſicut Paulus inquit 1. Theſ. 5. Vigilemus & ſobrij ſimus. Freno rationis & cogitatione divini judicij moderandæ libidines. Levit: 18. Omnis anima quæ fecerit has abominationes, eradicabitur. Et Socrates inquit:* Δεῖ ὥσπερ σειρῆνας τὰς ἡδονὰς παρελθεῖν τὸν σπεύδοντα τὴν ἀρετὴν ἰδεῖν ὥσπερ πατρίδα. *Id eſt, voluptates tanquam Sirenes effugiendæ ſunt ei, qui ad virtutis velut patriæ conſpectum contendit. Niſi enim hos & ſimiles malos affectus adoleſcentes ratione cohercere & moderari diſcant, nunquam ad ſolidæ eruditionis, & veræ virtutis laudem pervenient: nunquam earundem optatam coronam adi-*

 piſcentur.

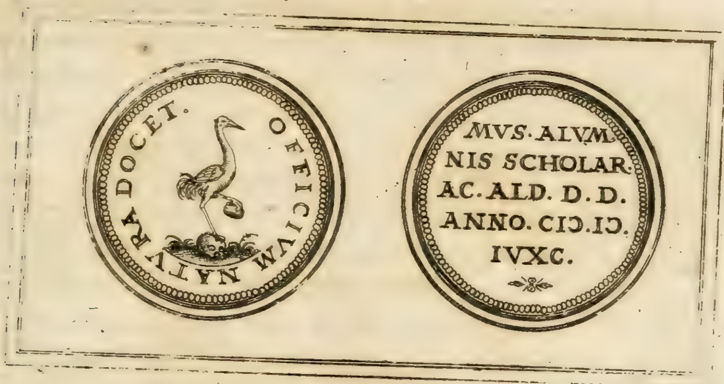
piscentur. Vtiliter igitur in proposito Symbolo adolescentes bonarum artium studiosi monentur, ut moderatione cùm in affectibus regendis, tum in omnibus alijs vitæ partibus utantur, memores dicti Aristotelis : Ανδρειότερος εἶναι μοι δοκεῖ ὁ τῶν ἐπιθυμιῶν ἢ τῶν πολεμίων κρατῶν. Καὶ γὰρ χαλεπώτατον ἐστὶ τὸ ἑαυτὸν νικῆσαι. *Quod reliquum est, pro his & similibus commonefactionibus, quas Amplißimi Domini Scholarchæ nobis adolescentibus proponunt, eorum Amplitudini immortales agimus gratias. Nos harum commonefactionum erimus memores, ijsq́, quantum erit in nobis, per totam vitam, reverenter obtemperare conabimur.*

D I X I.

ORA-

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA à IOHANNE IACOBO PÖMER NORIBERG.

IN hoc numismate, quod Amplißimi Domini Scholarchæ Academiæ Altorphianæ discipulis secundæ claßis præmij loco dederunt, conspicitur figura alitis, quæ uni pedi insistit, & altero erecto lapillum sustinet. Omnino statuo hanc imaginem alitis de Grue intelligendam esse. Nam Plinius lib 10. cap. 23. de gruibus expresse sic inquit: Excubias habent nocturnis temporibus, lapillū pede sustinentes, qui laxatus somno, & decidens indiligentiam coarguat. Ex quo dicto intelligimus, grues hoc labore sustinendi lapillum occupatas facilius

pellere somnum, & cum somno victæ obdormiscunt, lapsu strepituq; lapilli iterum à somno excitari ad vigilandum. Quam diligentiam & vigilantiam eas natura docuit. Vnde in numismate huic imagini alitis hæc verba adduntur: Officium natura docet. *Etsi autem hoc symbolum gruis utile est omnibus hominibus, in quocunq; vitæ genere versentur, ut sese de diligentia & vigilantia & moderando somno in omnibus operibus sui officij admoneant: tamen nunc tantum breviter ostendam, quàm utile sit nobis scholasticis, ut hoc symbolum gruis aspiciamus, & nos de imitanda gruum vigilantiâ subindè admoneamus. Vt enim hoc faciamus, id per donationem hujus præmij, Amplißimi Domini Scholarchæ non obscurè nobis præcipere videntur. Quorum præcepto, ut modestius pareamus, & ut præmium eorum tanto sit nobis gratius, duo in hac oratiuncula præstare conabor. Primum recitabo pauca de natura gruum, ut melius intelligamus quænam ea sint, quæ eas natura docet. Deinde afferam etiam pauca exempla magnorum virorum, qui sibi admirabilem doctrinæ & virtutis copiam, per eximiam vigilantiam & singularem moderationem somni compararunt. Hæc dum breviter præsto, amanter & reverenter peto, ut benigne audiar.*

Hæc igitur sunt, quæ de natura earum breviter affero: Primum grues dicuntur valdè amantes societatis. Non enim separatim aut seorsim, sed simul in magno numero & agmine volant gregatim & pascuntur. Deinde accuratè etiam inter se quendam politicum ordinem observant. Nam cum de profectione suscipienda quodam modo inter se consenserunt, eligunt ducem, quem in volando omnes sequantur. Tum & hoc est signum prudentiæ earum, quod altè volent, ut tanto longius poßint prospicere & pericula declinare. Conspicitur præterea

in ijs

in ijs non parvus amor cujusdam justitiæ & æquitatis. Cum enim illæ grues, quæ in volando sequuntur, sua colla & capita in tergo prævolantium reponant, atq; ita in volando nonnihil adjuventur, aut releventur : tandem etiam dux, diu prævolando defatigatus, revolat, ut suum collum & caput in tergo alicujus prævolantis reponat: & quæ ducem proximè sequitur, ea duci succedit, ut ejus onus, seu gravamen aliquandiu ferat. Idem onus subeunt etiam ordine ceteræ grues, si id diuturnitas volatus earum requirat. Cumq; grex earum sine acclamatione & voce sonora in volando contineri non possit, servant ipsa hac in parte etiam vices, ne omnes simul acclamare necesse habeant. Nec prætereunda est in hac brevi commemoratione fortitudo & virtus quædam bellica gruum. Multum enim negocij facessunt Pygmæis, eosq; in quadam Indiæ regione infestant, qui sine bello eas ex ea regione salubri & semper vernante depellere non possunt. Qua de re legatur Plinius lib. 7. cap. 2. Postremo grues inter se hoc quoq; gravamen per vices sustinent, ut aliæ nocturnis temporibus vigilent, uni pedi insistentes, altero lapillum sustinentes: aliæ vero dormiant, capite sub alam condito, alternis pedibus insistentes. Ex his quæ breviter recitavi de natura gruum, facilè potest colligi, in illis esse multarum virtutum simulacra. Sed nunc satis est, si diligentiam & vigilantiam earum studiosè consideremus, & sedulo imitari conemur.

Nunc, quod secundo loco promisi, recitabo pauca exempla magnorum virorum, qui per lucubrationes atq; exercitationes nocturnas, maximam doctrinæ, sapientiæ & virtutis laudem sunt consecuti. Demosthenes summus orator, quanta vigilantia, somniq; moderatione ad Eloquentiæ laudem comparandam

randam sit usus, inde facile colligitur, quod ejus Enthymemata dicta sint olere lucernam, & quod ipse dictus sit plus olei, quàm vini comsumsisse. Fuit enim Demosthenes abstemius, & ὑδροπότης, qui etiam ad lucernulam illam suam in extrema sua senecta exercebatur. Deinde quanta diligentia & vigilantia fuerit Aristophanis Grammatici in persequendis studijs suis, etiam per nocturna tempora, ostendit proverbium: Aristophanis lucerna. Idem colligitur de Philosopho Cleanthe ex proverbio: Cleanthis lucerna. Nam qui horum virorum lucubrationes imitantur, hi proverbialiter ad Aristophanis & Cleanthis lucernam lucubrare dicuntur. Postremo legimus fictilem lucernulam Epicteti philosophi post mortem ejusdem, maximo precio, videlicet tribus Drachmarū millibus venditā fuisse. Unde colligimus hunc virum ob acerrima studia nocturna, ad tantam doctrinæ & sapientiæ opinionem & admirationem apud omnes pervenisse, ut qui vel lucernam ejus possideret, beatus & tanti Philosophi imitator futurus crederetur. Plura exempla diligentiæ & vigilantiæ magnorum virorum brevitatis caussa non affero. Hæc quæ modo attuli Symbolo gruis adjungamus, eaq; ad solidam eruditionem nobis comparandam qua possumus imitatione, exprimamus, præsertim cum sciamus, non tantum Studiosis literarum seu scholasticis, sed etiam omnibus alijs hominibus, quocunq; in vitæ genere versentur, sive magno, sive parvo, hanc vigilantiam & somni moderationem necessariam esse. Nam qui principes & gubernatores Reipublicæ, qui belli duces, & milites, somno dediti, suum officium laudabiliter facere possunt? Homerus inquit: οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα, ᾧ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε, Id est, non oportet per totam noctem dormire virum Reipublicæ consulentem

ſulentem, cui tot populi & tanta negotia concredita ſunt. Et Plato in Principe maximè requirit vigilantiam, cum in quodam legum libro ſic dicat, καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, *Id eſt: Dormiens enim nullus, (ſcilicet princeps) eſt aliquo precio dignus. Quod quidem egregiè obſervavit Alexander Magnus, qui etiam noctes ad officia tripartita dividebat: quietis, Reipub. & Muſarum. Solebat autem ne ſomno diutius fortè indulgeret, ænea concha ſuppoſita, brachio extra cubile protento pilam tenere argenteam, ut cum nervorum rigorem ſopor laxaſſet infuſus, geſtaminis lapſi tinnitus ſomnum abrumperet. Vt de ipſo Ammianus Marcellinus teſtatur lib. 16. Vbi Iulianum Imperatorem cum eodem conferens, ait etiam multò fortius idem præſtitiſſe, nam absq; inſtrumento tali pila & pelvis, quoties voluerit evigilaſſe: & nocte dimidiata ſemper exurgentem Mercurio occulte ſupplicaſſe, ut à quo motum mentis ſuscitari perſuaſum habuerit. Quanto nos ad veri DEI cultum & venerationem æquius eſt, mane ſtratis noſtris excitari, cum ille Apoſtata tàm vigilans fuerit in falſo & commentitio ſuo numine adorando? Quam quidem ad rem religioſiſſimus & ſapientiſſimus Rex David ſuo exemplo nobis præivit: qui ut multa in Pſalmis ejus loca oſtendunt, de nocte ad divinas laudes decantandas conſurgere & hymnis ſuis auroræ exortum prævenire ſolebat. Sic de Friderico Aenobarbo teſtantur hiſtorici, hunc Imperatorem in more habuiſſe*

primo lucis in ortu
Ad matutinos divinæ laudis honores «
Strenua neglecto protollere membra cubili, «
Omnibus in caſtris pingues efflantibus auras «
Et matutinæ preſsis torpore quetis. «

Sic enim ſcribit ejus præco laudum Guntherus, poëta ſuæ ætatis princeps, lib. 9 Ligurini. Deinde nec agricolæ nec opifices, nec mercatores, nec ulli Oeconomi ſomno nimium indulgentes paupertatem effugere poſſunt, multo minus divites fieri. Ideo Salomon Proverbiorum 20. ſapienter inquit: Noli diligere ſomnum, ne te egeſtas opprimat: Aperi oculos & ſaturaberis panibus. Hæc ſunt, quæ pro mei ingenii tenuitate ad explicandum propoſitum ſymbolum de excubijs gruum afferre potui, quæ ut omnes quotquot adſint boni conſulant, ex animo precor.

DIXI.

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA à

DANIELE à CORALECK BOHEMO.

Sunt

SVnt in tertia classe inter meos jucundissimos commilitones non pauci adolescentes, qui me & ingenij acumine, & eruditionis copiâ, & memoriæ felicitate, & orationis suavitate longè superant, quibus hæ dicendi partes rectius quàm mihi â præceptoribus potuissent commendari. Sed quia Magnifico Rectori, & reliquis Dominis præceptoribus ita visum est, ut ego in hac corona eruditissimorum virorum, atque ingeniosissimorum adolescentum audirer, eorum paterno mandato modestè parebo, sive ab eis judicio hic honor mihi sit delatus, sive benevolentiâ, sive quod magis credo, favore quodam patriæ meæ dulcissimæ Bohemiæ. Sed ne Exordij prolixitate huic splendidissimo auditorio sim molestus, ad explicationem Symboli propositi propero. Aristoteles, Plinius, aliique non contemnendi autores scribunt, Mustelam, quæ Græcis est γάλη, herbam rutam comedere, antequam pugnam ineat cum serpente naturali suo hoste, eumque victum & occisum devoret. Odorem enim rutæ esse infestum serpenti, & simul esse remedium ad depellendum venenum devorati serpentis, atque ita mustelam non temerè ad periculosum certamen accedere, sed se ad id prius magnâ curâ præparare. Genus igitur animalis, cujus imaginem insculptam habet hoc argenteum præmium, quo ab Ampliss. Dominis Scholarchis discipuli tertiæ classis honorantur ac donantur, puto esse mustelam: id vero quod hoc animal ore tenet ac comedit, esse ramulum rutæ, præsertim cum his imaginibus hæc verba asscribantur, Amat victoria curam. *Hujus igitur numismatis & imaginibus & verbis Amplissimi Domini Scholarchæ pro sua summa prudentia, totũ cœtum scholasticum monere volunt, sine curâ & vigilantiâ, sine laboribus & sudo-*

ribus, sine molestijs & difficultatibus nemini mortalium gloriosam victoriam contingere. Nam etsi DEUS *principalis caussa est omnium victoriarum, ut Proverbiorum 21. dicitur: Equus paratur ad diem belli, sed à Domino est victoria: tamen idem ad victoriam comparandam etiam vult humanam diligentiam accedere, ut antiqui Poëtæ AEschyli dictum testatur:*

ἀλλ᾽ ὅταν
σπεύδῃ τις αὐτὸς, καὶ θεὸς συνάπτεται.

Sed cum aliquis ipse festinaverit, etiam DEUS *simul manus admovet. Ejusdem poëtæ est & hoc:*

φιλεῖ δὲ τῷ κάμνοντι συσπεύδειν θεός.

Solet autem unà cum eo, qui laborat, festinare DEUS. *Ut alia exempla quæ sunt innumerabilia omittam, quantis vigilijs, quantis laboribus & periculis victorias adeptus est Alexander Magnus? de quo Q. Curtius lib 4. sic inquit: Sed nec somnum capere, nec quietem pati poterat. Modo è jugo montis aciem in dextrum Persarum cornu dimittere agitabat, modo recta fronte concurrere hosti, interdum hæsitare, an potius lævum torqueret agmen. Ibidem ipse Alexander ad ducem suum Parmenionem inquit: Credis ne me prius somnum capere posse quàm exonerarim animum solicitudine quæ quietem morabatur? Sed omissis his victorijs bellicis, & cruentis, quæ nullis victoribus sine summa cura contingunt, dicamus breviter de victorijs philosophicis seu scholasticis. Nam & nostrum genus vitæ militia est quædam, in qua nemo sine cura, sine vigilantiâ, sine laboribus, victoriam adipiscetur. Occupant mentes humanas maximæ tenebræ, innumerabilesq; errores illam tanquam hostes obsident. Hæ ingentes tenebræ, hi errores ejici non possunt, neq; notitiæ & scientiæ introduci sine maximis vi-*

gilijs &

giliis & studiis. Quis enim unquam unam, vel de minoribus disciplinis, sine labore didicit? Quis sine acerrimo studio è sermone hostes Barbarismos, & Solœcismos ejicit, sibiq; proprietatem & puritatem orationis comparat? Quis sine maxima exercitatione tenebras ἀσυλλογίστας ex animo suo expellit, in eoq; lumen rectè ratiocinandi accendit? Quis sine summis laboribus abjecta puerili infantia, vel mediocrem dicendi facultatem potest comparare? Iam ut reliquas liberales artes taceam, quarum finis præcipuus est actio, quantum malarum inclinationum, cupiditatum & vitiorum hæret in animis humanis? Quàm multi pravi affectus occupant humana corda? Quis verum odium horum multiplicium vitiorum, & ardentem amorem contrariarum virtutum induere sine perpetua vigilantia potest? Certe seipsum vincere longè difficilius est, quàm superare externos hostes. Nam Alexander Magnus armis quàm plurimas gentes domare potuit: hostes domesticos, qui animum ejus possidebant, vincere non potuit, sed ab eis victus est turpissimè, eorumq; mancipium fuit miserrimum. Intemperantiæ enim, libidinibus, iræ & superbiæ, inhonestissimè succubuit. Quare Proverbiorum capite 16. sapientissimus Rex Salomon rectè inquit: Melior est tardus ad iram, quàm fortis, & qui dominatur spiritui, quàm qui capit civitatem. Quod dictum etiam ad alias pravas animorum cupiditates transferri potest.

Quoties igitur jucundissimi commilitones, hoc argenteum numisma in manus sumemus, in eoq; expressam imaginem mustelæ cum ruta aspiciemus, & verba addita Amat victoria curam, legemus: toties ab hujus donativi auctoribus, viris sapientissimis, nos moneri cogitemus, ut nos omni genere philosophicorum armorum præparemus, atq; instruamus

ad sustinenda quotidiana certamina cum densissimis mentium tenebris, cum indomitis animorum cupiditatibus, cum pravis cordium affectibus, ut cum his domesticis hostibus fortiter pugnantes superiores evadamus, & optatam victoriam cum laude obtineamus.

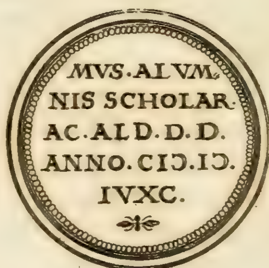
DIXI.

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA

à

IOHANNE CHRISTOPHORO HERDESIANO NORIBERGENSI.

NOs adolescentes qui ex Quarta classe, ad superiorem transferimur, spectamus cum voluptate atq; admiratione imagines cervi & serpentis, insculptas argenteo numis-

numismati, quod nobis ad puerilia nostra studia excitanda Ampliss. Domini Scholarchæ liberaliter donarunt. Imaginibus legimus hæc verba addita : Nullis fraus tuta latebris. *Non est dubium, quin gravissimam de moribus admonitionem contineant hæ imagines, & ipsum hemistichium,* Nullis fraus tuta latebris. *De hoc igitur symbolo jussu Mag. Domini Rectoris in hoc splendidissimo atq; ornatissimo consessu summorum virorum, præceptorum, hospitum & commilitonum, pauca afferam, & quidem vulgaria. Nam ætas puerilis, ingenium inexercitatum, infirma memoria, mihi obstant, quo minus multa, & eruditorum auribus digna affere queam.*

Cervus, secundum Plinium, animal est valdè simplex, & omnium rerum miraculo stupens, in tantum, ut equo aut bucula propius accedente, hominem juxtà venantem non cernat: aut si cernit, arcum ipsum sagittasq; miretur, atq; in hac admiratione rerum oblatarum, propriam salutem quodammodo negligat. Habet tamen idem animal in hac simplicitate suam quandam prudentiam. Nam ita assuefieri potest, ut sermonem hominum intelligat, ut in historijs proditur, & suorum morborum & periculorum novit & quærit idonea remedia & auxilia.

Contrà vero serpens animal est callidissimum, sicut notum est ex historia lapsus primorum parentū. Et CHRISTVS *ipse serpentum calliditatem celebrat, cum inquit: Estote simplices ut columbæ, & callidi, ut serpentes. Iam inter cervum feram simplicem, & serpentem animal callidissimum, nativum & implacabile est quoddam odium, sicut ex diametro secum pugnant simplicitas & calliditas, salubritas & venenum. Fit ex hoc nativo odio, ut Cervus, cum id naturali instinctu opus esse sentit, serpentem magnâ curâ venetur. Nam cum cervus*

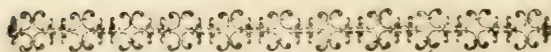
 sentit

sentit vel obscurationem visus, vel abundantiam humorum, vel infirmitatem quandam ex senectute, vel morsum vermium, qui in ventre suo nascuntur, & ad fauces ascendunt: intelligit se ex his malis liberari posse esu venenati serpentis. Itaq; non quiescit sed circumcurrit, quærens serpentem. Cujus vestigia cum videt, per ea lætus ducitur ad latebras serpentis: ad quas cum pervenit, spiritu narium ex cubili suo extrahit serpentem, eumq; frustra secum pugnantem dilacerat ac devorat, esuq; ejus suis malis medetur:

Atq; ita Simplicitas fit victrix Calliditatis,
Naturæq; venenatæ natura salubris.

Ex hoc igitur mutuo cervorum & serpentum odio & pugna procul dubio sumtæ sunt imagines numismati nostro impressæ, quas explicant verba addita: Nullis fraus tuta latebris. *Quo dicto monemur, ut ab ineunte ætate nos ad simplicem veritatem assuefaciamus, ab omni fraude proximo noxia abstineamus, cum certò sciamus,* DEUM *& videre fraudem, etiamsi infinitis latebris occultetur, & eam in lucem protractam tandem severe punire: juxta dicta: Cernit* DEUS *omnia vindex. Et Psal: 57. Utiq; est* DEUS, *judicans homines in terra. Et Psal. 61. Tu reddis unicuiq; juxta opera sua.*

DIXI.

PANE-

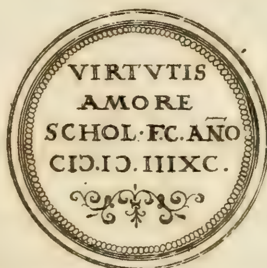
XI.

PANEGYRIS, ANNI 1587.

SVB RECTORATV IOHANNIS BVSEREIT. I. V. D.

Oratio primæ claßis, recitata à MICHAELE PICCARTO NORIBERG.

Vanquam & mihi rem tam arduam atq; difficilem Rector Magnifice mandaveris, ut ob ingenij doctrinæq; meæ tenuitatem satis commodè à me explicari non queat: tamen ne au-

 toritati

toritati tuæ refragari videar: quid de illa sentiam, quàm brevissimè licebit dicere, conabor. Rogo Auditores, ut, qui cum autoritate adsunt, bonâ cum veniá etiam me audiant: qui verò condiscipuli mei sunt, eam mihi hoc tempore benevolentiam præstent, quam ijs qui ante me dixerunt, alijs temporibus præstiterunt: quamq; â me sibi exhiberi volent, cum in hunc locum ad dicendum aliquando pervenerint. In brabeo ad explicandum mihi tributo, expressa est imago serpentis, caudam ori sic inserentis ut circulum repræsentet. Huic adjuncta est corona varijs floribus & fructibus exornata. In ejus ambitu inscriptum est hoc Emblema: In se contexta recurrit. *Quod attinet ad serpentem: Hieroglyphici ejus imagine annum pingere solebant. Testis est Horapollo lib. 1. de sacris AEgyptiorum literis. Sol enim qui anni mensura est, â primo puncto Arietis per reliqua signa progressus, ad idem punctum redit: ac priore anno confecto novum inchoat. Hinc apud Latinos annus (ut Grammatici docent) quasi annulus dictus est: quod in se redeat. Vnde & illud:*

Quiq; in se sua per vestigia volvitur annus. *Ab Homero* περιπλόμενος ἐνιαυτὸς *appellatur, quasi* ἰὼν εἰς ἑαυτόν. *Id est, revolutis vicibus in se incurrens. Deinde hanc caussam addunt, quod quemadmodum anguis tacitè proserpit absq; strepitu: ita annus quoq; tacitè, & nobis vix animadvertentibus, præterlabitur. Vnde illud Poëtæ:*

Tempora labuntur tacitisq; senescimus annis.

Item

Labitur occultè fallitq; volubilis ætas,

Et nihil est annis velocius. *Consimili ratione, corona quoq; intextiq; flosculi, fruges fructusq;, annum ejusq; partes,*

continua

continua quadam ac perpetua successione copulatas, notat atq; designat. Nam ut Poëta canit:

Ver placidum vario nectit de flore coronas,
Spicea serta gerit calidissima solibus æstas,
Temporaq; autumni cingunt tua Bacche racemis,
Tristis hiems montes niveo velamine vestit.

Verum hoc Emblema non ad annum duntaxat, quem Sol metitur, verum etiam ad res quasvis corporatas, scitè referri & accommodari potest. Etenim si oculis sublatis mundum æthereum contempleris, non Solis tantum, sed reliquarum etiam stellarum atq; adeo totius cœli, certas statasq; conversiones animadvertes: atq; idcirco, ut Solaris, sic Lunaris, Mercurialis, Venereus, Martius, Dialis, Saturnius, stelliferi orbis annus, non ineptè appellari possit. Si deinde oculis dejectis, hunc telluris globum contueamur: nonne ubiq; miras vicissitudines, commutationesq; notare ac deprehendere licet? nihil fidum, firmum ac stabile permanet: omnia sunt mutationibus obnoxia. Et qualia Plato in Timæo scripsit, semper fieri esse nunquam. Habet hoc materia illa, unde res omnes constant, quam veluti magnam rerum matrem, cælestis vis ad continuos partus excitat. Inde quatuor illa corporum elementa sursum ac deorsum commeant, & constanti vicissitudine generantur & generant. Inde omnis generis animantes, homines, quadrupedes, aves, pisces, stirpes, metalla, cæteraq; res, quas benignissima terra ex sese fundit. Quarum omnium certæ veluti ætates sunt constitutæ, ut nascantur, adolescant, consenescant, tandemq; certis temporum intervallis intereant. Maria in terras, terraq; vicicissim in maria commutantur.

Vidi ego quod fuerat quondam solidissima tellus
Esse fretum; vidi factas ex æquore terras.

Hinc aridi alvei, quæ flumina fuerant: hinc perennes fluvij, quæ cultæ fuerunt aratæque terræ. Hinc quemadmodum annus in quatuor partes naturali vicißitudine distinctus est: ita universus mundus Elementaris, suas quoque hiemes & æstates habet: quarum illæ aquarum inundationes & colluviones efficiant: hæ vero contra suscitent exustiones, & incendia terrarum. Sic quoque primus ille generis humani propagator Adamus (ut Iosephus in antiquitatum libris testatur) prædixerat duplicem labem terrarum, vastitatemque venturam: alteram inundationibus aquarum: alteram ignium flammarumque ardoribus. Quod idem sacris literis testatum consignatumque est. Rectè igitur ac summatim Ovidius hanc rerum naturalium vicißitudinem perstringit ac concludit, ad hunc modum.

" Nec species sua cuiq; manet, rerumq́; novatrix
" Ex aliis alias reddit natura figuras,
" Nec perit in toto quicquam, mihi credite, mundo;
" Sed variat, faciemq́; novat: nasciq́; vocatur,
" Incipere esse aliud, quam quod fuit ante: moriq́;,
" Desinere illud idem, cum sint huc forsitan illa,
" Hæc translata illuc, summa tamen omnia constant.

Neque vero ad res naturales tantum hæc conditio pertinet: sed hominum quoque opera attingit, mores, consuetudines, leges, artes, linguas, aliasque res cunctas: quæ ab arte naturam imitante, ortum duxerunt: Cum oriantur aliæ: aliæ vero occidant: quæque modo floruerunt, nunc obsolescant: atque adeo quarum admirabilis est ἀνακύκλωσις, *ut Polybij verbo utar.*

Hinc rectè Cornelius Tacitus scripsit, rebus cunctis inesse quendam velut orbem: quemadmodum temporum vices: ita morum verti. Quin etiam imperia & Respublicæ suas habent periodos, ut divinus philosophus Plato, & naturæ genius Aristoteles testantur.

Quem-

Quemadmodum enim hominum corpora alia externa vi dejiciuntur & pervertuntur: alia intestina humorum dissensione intereunt: alia naturali confecta senio contabescunt: Ita Rerump. aliæ hostilibus armis afflictæ concidunt: aliæ domestico seditionis morbo consumuntur: aliæ vetustatis vitio dilabuntur. Id quod tum aliæ multæ, tum inprimis Atheniensium & Romanorum Respublicæ olim florentissimæ testantur.

Quæ cum se ita habeant, nemo est qui non intelligat atq; perspiciat, omnibus rebus corporatis vicissitudinem, id est, metamorphosin quandam vicissim recurrentem inesse. Cæterum isthæc omnium corporatarum conversio ac vicissitudo rerum non temerè ac fortuitò evenit: sed divino numine regitur: Et quandiu æterna mens, quæ sola immobilis est, illam consistere volet, conservatur. Itaq; in numismate nostro, manus serpentem & coronam complexa inest: qua summi opificis vis præpotens & infinita providentia, res universas, summas & imas, longè lateq; fovens atq; gubernans, significatur.

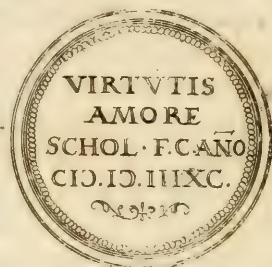
Hæc habui Audit. Optimi, quæ ad Emblematis nostri explicationem succurrebant. Quo cum admoneamur, non modo singulorum hominum, sed universi hominum generis, itemq; cæli & terrarum certos interitus & occasus, ratis temporum spaciis definitos esse: Omnino nobis elaborandum est, ut prudenter, justè, fortiter, moderateq; vivamus: donec tandem accitu summi, maximiq; Principis, ex hac mortali miseraq; vita evocati, ad cœlestium animorum cœtum aggregemur, atq; corona contexta sempiternisq; seculorum ætatibus in se recurrente donemur.

DIXI.

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA Á IOHANNE VVELSERO NORIBERG.

IN voluntate & jussu Magnifici Domini Rectoris penitus acquiescere, legibus cum jubeamur omnes: meum etiam est illius nequaquam detrectare imperium. Ordine igitur jussus dicere, cum ea, quam ætas hæc mea fert, cogitatione & modestia quod sentio in medium proferam, certa spe fretus, probatum iri hanc meam obedientiam, & conatum tenuem bonis omnibus. Quibus utiq; constat, in universum hujus quam nunc ago ætatis, cogitationem exquisitam esse nullam. In altera numismatis nostri facie expressa continetur imago Ciconiæ, quæ ex pastu reversa corpus in aëre librans, insidentis nido pulli rostro hianti serpentem indit: cum hac ἐπιγραφῇ Pietas tutissima virtus. *Habet hæc avis ex testimonio gravissi-*

gravißimorum ſcriptorum, multarum virtutum in ſe ſimulacra plurima. Caſtitatis namq; amantißimam in violantem conjugij leges ſeverißimè animadvertere exemplis probat ex veteribus Aelianus: ex neotericis Aventinus & alij. Quod nidos eosdem repetant, & ſtato tempore abeant atq; revertantur, certo conſtantiæ ſigno, aſſerit Plinius. Vitæ vero innocentiam tantum honoris conciliaße olim in Theſſalia ciconijs ſcribit idem Plinius, ut eadem pœna in eum qui hominem & qui ciconiam interfecißet, fuerit conſtituta. Quid dicam de gratitudine in hospites ſuos? quid de parentum in ſobolem amore, cura & proſpectione? quorum inſignia exempla recenſet AElianus, libro de animalibus octavo. Atqui horum aliqua cum aliis volucribus Ciconiæ forſan habent communia: aliqua unius autoris ſuffulta teſtimonio, vel fabuloſa vel ſaltem toti Ciconiarum generi minus propria videri poſſunt. De pietate in parentes audiamus: quæ in hac ave veteribus eò usq; placuiſſe ſcribitur, ut in ſceptris regiis Iuſtitiæ ſymbolum Ciconia ſculpi ſolita fuerit. Hanc pietatem Ariſtophanes in avibus his verbis protulit.

Ἀλλ' ἔστιν ἡμῖν τοῖσιν ὄρνισιν νόμος
Παλαιὸς ἐν τοῖς τῶν πελαργῶν κύρβεσιν:
Ἐπὴν ὁ πατὴρ ὁ πέλαργος ἐκπετησίμους
Πάντας ποιήσῃ τοὺς πελαργιδεῖς τρέφων,
Δεῖ τοὺς νεοττοὺς τὸν πατέρα πάλιν τρέφειν.

Rei veritatem, non tantum â prophanis dependere, ſed Linguæ ſanctæ affirmant approbari Etymo: quæ ut audio Ciconiam Chaſidbàh appellat, â pietate, & eximia in parentes miſericordia, ut quæ ſenio confectis, infantiæ ſuæ vices rependens θρεπτήρια *exhibeat, non nutricatione & defenſione ſola, ſed etiam ſubvolatum geſtione in propriis humeris. Græci*

eam, quam de nobis optimè meritis tempestivè referimus gratiam, τῆς ἀντιπελαργίας voce per similitudinem à Ciconiis, quæ ipsis sunt πέλαργοι, sumta, expresserunt: actum ipsum ἀντιπελαργεῖν nominantes. Et quis quod jam dixi in controversiam vocabit, unanimi consensu â veracissimis rerum naturalium scriptoribus consignatum, ab Amplissimis & Clarissimis Dominis Scholarchis, nostris nutritiis, ad cogitandum propositum? Hi commonefacturi de officio nostro nos ætatis paulò provectioris, Pietatem nobis ante oculos ponunt, quæ est secundum Cornelium Severum tutissima virtus. Et verè tutissima virtus, quæ ut reliquarum virtutum genitrix, in sacris literis severissimè mandata, sola promissiones habet, tàm præsentis quàm futuri seculi. Et propter eventus felicissimos, in toto terrarum orbe, maximè una prædicatur. Hæc est illa pietas, quæ Philonomũ & Calliã, adolescentes coætaneos servavit tũ, cum uterq; relictis omnibus opibus, parentes suos effœtos humeris asportarunt illæsi, cedentibus flammis, ex Aetna monte eruptione facta, omnia loca complentibus. Hæc est illa virtus, cui Pop. Romanus templum pietatis exstruxit, quod miraculo quodam, puerpera ignobilis, matrem, fame necandam, proprijs uberibus alere fuerat deprehensa. Hæc est virtus, cujus violatores, non ciconiæ sed cuculi, apud omnes populos pro infamibus, sceleratis, execrandis, semper habiti fuere. Quod ipsum exemplis Chaami, Noë patri illudentis: Orestis Clytemnæstram matrem, Neronis, matrem & præceptorem Senecam interficientis: Catilinæ patriam convellentis: & infinitis alijs non difficulter probari posset. Ad pietatem igitur virtutem tutissimam invitamur, in Ciconijs inter bestias maximè adumbratam, illarum similes ut simus, castitate, constantiâ, vitæ innocentiâ & justicia: quæ sub uno pietatis vocabulo comprehenduntur. Nulla in homine ætas facilius voluptatum & libidinum illecebris & lenociniis capitur, quàm hæc nostra â pubertate pro-

tate proxima. Sed nec ulla vicissim tanta sentit, corporis, animi, vitæ & fortunarum detrimenta ac jacturas, quanta voluptates fœdas sectantium conditio. At quid D E V M *ipsum mentem castam & in puritatis amantes, sapientiæ suæ effundentem dona, gravius offendit, quàm morum pravitas & vitæ turpitudo? Non tam fumus apes: non tam fœtor columbas, quàm animus libidinosus* D E V M *fugat.*

Ab omni igitur scurrilitate alieni, ô mei commilitones, Ciconiarum imitatores facti: munditiâ, probitate, pudore, & temperantiâ, quibus universis adolescentum mores contineri didicimus, nihil amabilius, nihil pulchrius arbitrabimur. Vt autem intra verecundiæ metas adolescentibus nobis consistendum est: ita quod in ciconiis umbra virtutis, prædicari audimus: constantiæ laudem non modo non affectabimus, sed mordicus arreptam, fideliter retinendo tuebimur. Quod suo fit tempore, suo loco, justo ordine, nec intempestivè, turbulenter, confusè, laudem meretur, nunquam infrugiferum, nunquam molestum. Tantũ enim abest, ut qui ita agit cuiquam offundat molestiam, ut dedisse potius, quàm beneficium accepisse ab omnibus judicetur. Verum ad hæc accedat, necesse est, Pietas tutissima virtus, *quæ* στοργῇ φυσικῇ *stimulos subjiciente, in hoc tota incũbat, ut in nostros omnino tales non videri sed esse velimus: quales nostros quandoque in nos futuros speramus, erga nos vero dũ gigneremur, nostros fuisse, proprio scimus testimonio. Quantum amoris, quantum reverentiæ debeamus patriæ & parentibus, ingenuæ mentes facilè vident, profitentur libenter. Patria certè divinum quoddam nascentibus nobis præbuit hospitium: in quo florentibus pietatis sinceræ exercitiis, honestissimarum legum constitutionibus, laudatissimis in omni disciplinarum genere studiis, in pace & rerum summâ tranquillitate viveremus, educaremur, aleremur. Maximis beneficijs devincti sumus ijs, à*

quibus homines procreati & enutriti vivere cæpimus, quiq; innumerabiles casus, pericula, tædia atq; molestias nostra caussa sustinuerunt. His etiam qui, ut rectè, ut honestè vivamus, impensè curant, deq; nostra salute & incremento, noctes atq; dies soliciti sunt, parem cum parentibus deberi gratiam, Alexander ille Magnus affirmabat, utrisq; vero parem referri posse Aristoteles negabat. Hinc, quid singulis debeamus, quoties in nostro numismate Ciconiam intuebimur (intuebimur autem quotidie) piè & diligenter cogitabimus, & pietati in omnes studebimus. Sed in primis erga Amplißimum Senatum Noricum, & Dominos Scholarchas, Dominos nostros benignißimos, qui non fictâ sed vivâ imagine Ecclesiæ matri senescenti suis humeris exceptæ grata simul præstant ἀντιθρεπτήρια: *& simul pullos suos, id est, scholas, & præcipuè hanc Academiam Altorphinam, aßidua pietate fovent & mirificè tuentur. In universum vero nos omnes cavebimus, ne in nos meritò illud Theocriteum dici poßit:* ἴδ' ἁ χάρις ἐς πιθοθέρπει. Θρέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρέψαι κύνας, ὥς τυ φάγωντι.

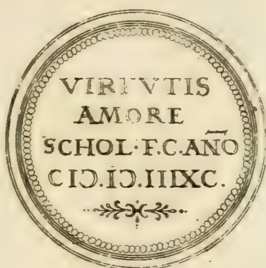
DIXI.

ORA-

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA ab ELIA BOHEMO NORIBERG.

VIDE *quid exigas, Magnifice Domine Rector, & â quo? atq; ita vide, ne aquam è pumice postulare videare. Idem enim ego, quod commilito meus excusationis loco attulit, afferre commodè possum. Sculpturam ac Emblema numismatis hujus (quod nos pridiani Musarum tyrunculi congiarij nomine beneficio DD. Amplissimorum Scholarcharum â te accepimus) enodare me jubes. Atq; hoc est ab asino lanam, â me explicationem Symboli istius poscere. Putas me in sacris AEgyptiorum scholis Hieroglyphicis imbutum esse literis? minimè verò. Existimas me Apollinis mentem tenere? nullatenus. Proinde Davus sum, non Oedipus, atq; gryphis*

& ænigmatibus hujuscemodi minimè lacessendus. Quid igitur faciam? Donativum hoc, insigne sedulitatis atque diligentiæ meæ testimonium abjiciam? non faciam. Quin potius mysterij hujus divinationem, diligentiâ quanta potero aggrediar: ut si non vatem, Saulum inter vates saltem egisse videar. Video Congium angustißimo præditum osculo (liceat mihi hanc vocẽ pace Grammaticorum in germana ipsius significatione ponere) video aquam ex ipso, non impetu, ruentem, sed modicè stillantem, cum tamen liquoris plenißimum sit. Video herbulæ nunc primum natæ, tenerrimos flosculos huic leni stillicidio, ne ardore Phœbi, quem eminus radios suos huc projectantem conspicio, macescant atque in nihilum reducantur, subjectos. Video denique circulum, quo hæc omnia includuntur, ê majusculis literularum notis concinnatum. Quarum nisi me lumina fallunt, sententia hæc est: Adde parum parvo. *Quis mihi jam acumen mentis ad hæc penitus perspicienda suppeditabit? quis ingenium atque judicium ad hæc rectè enucleanda sufficiet? Certè ducis hic maximè indigeo: Tentemus tamen: audentes quippe adjuvat ipse* DEVS. *Libet hic paulum cornicari, Rhetoricari inquam, atque per* ὕστερον πρότερον *ab extremo initium facere. Inscriptionem inquam aggredi placet, atque in hunc modum complere.*

Adde parum parvo, parvo superadde pusillum:
Fiet & hoc magnum, sic crescit copia rerum.

Nihil minus sanè, non rectè collineavi. Quid si sic:

Adde parum parvo, quàm plurima confer in unum
E parvo tandem magnus acervus erit.

Nequicquam: nondum scopum attigi. Quid si sic.

Adde parum parvo: teneras non obrue mentes:
Parva doce parvum, pro modulo ingenij.

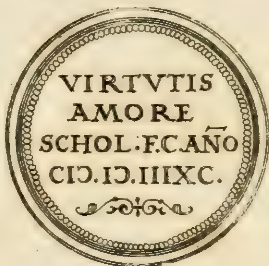
Videor me jam rem acu tetigisse atque verum sententiæ sensum elicuisse? ipse quidem certè affirmare non possum: Quintiliano ta-

liano tamen duce hac in parte usus sum: Sic enim ille: (qui sane locus non solum hoc Emblema, sed & picturam ipsius ad unguē enodare videtur.) Sicut vascula, inquit, angusti orificij, superfusam humoris copiam, respuunt & effundunt: sensim autem paulatimq́ influentem & instillatum liquorem recipiunt, receptumq́ fideliter continent: Ita animi puerorum angusti, & majorum adhuc incapaces, nimia doctrinarum praeceptionumq́ copia fatigantur & obruuntur: paucis autem & brevibus praeceptis sensim paulatimq́ implentur. Hactenus Fabius. Invertamus jam licet hanc clarissimi oratoris similitudinem, atq́ ad hoc nostrum accommodemus negotium. Planta nuperrimè enata, quaeq́ demum germen suum emittit, si largifluo imbre irrigetur, aut nimio ab hortulano suffundatur humore, celerrimè certè intermorietur: Terra namq́ copioso humore diffluens, radicem deserit, unde planta primum germinans, succo & fulcro externo simul destituta, ante aetatem concidit: At si eadem leni & exiguo modicè humectetur liquore, subinde irrigata atq́ vivificata, in altissimum excrescet fruticem, ad summam deveniet perfectionem. Ita profectò comparatum est, cum animis puerorum: si enim pari ac non absimili in instillandis animis eorum praeceptis, utatur praeceptor ratione, nonne parum parvo ac tenello ingenio addendo id efficiet, ut cum ingenij & aetatis vigore, eruditio atq́ prudentia vigeat, atq́ magis magisq́ roboretur? Et quemadmodum herba nunc primum nata, assiduis solis fervoribus usta, nec ullo latice vivida reddita, è vestigio flaccescit atq́ interit: Sic adolescens turpi atq́ ignavo ocio aestuans torpescensq́ omnem vim ingenij, totam mentis aciem, universum animi vigorem, intra breve tempus sensim deficere, miserrimè extingui, foedissimè enecari sentiet.

D I X I.

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA
â
IOHANNE CHRISTOPHORO OLHAFEN NORIBERG.

GRAVE *est admodum & perdifficile R. Mag. quod demandatur mihi: mihi inquam adulescentulo rerum adhuc imperito, inq́ Musarum castra vix ingresso. Hujusmodi enim antiquorum præclara inventa, ut Emblemata & alia ingeniosè excogitata, dextrè explicare, & quò decet rectè accommodare, non est cujusvis: sed eorum tantum, qui & ingenio valent, & rerum usu in vita sunt instructi. Verum ne petitioni Magnificentiæ tuæ ad me delatæ adversari ineptè videar: adferam paucis ea ex suggestione aliorum non prorsus contemnenda, quæ in mentem veniunt. Quod dum facio, benignè me audiri reverenter peto. In numismate nostro Adamas conspicitur ignis flammæ ardenti impositus: sed integer, illæsus*

ger, illæsus atq; inviolatus. Mallei item duo, desuper ictum minantes, & per vices quasi eundem iterantes, cum Epigrammate: Perfer & obdura. *Quæ pictura procul dubio haud temerè conficta, si divinare licet, hoc potissimum innuere videtur: Quod ut Adamas lapis omnium pretiosissimus, nec igni, nec ferro, nec ulli violentiæ cedit, nisi sanguis hircinus recens adhuc & calidus adhibeatur, quo tandem mirando modo, frangi atq; atteri paulatim scribitur, autore Plinio: Ita ingenium humanum, præcellens quidem, ac multiplici rerum cognitione ab opifice initio instructum, per lapsum demum adeo stupidum, distortum, indomitum, atq; intractabile evasit: ut nisi doctrina & institutionis liberalioris quasi succo, ejusq; vi admirabili, per præceptores tanquam malleos, novo operi subinde instantes, recens adhuc subigatur, dometur & comprimatur, haud unquam mitescat, vel ad frugem aliquam perveniat: sed quod dolendum, in deterius potius quotidie vergat ac prolabatur. Qua de re, cùm in sacris tum prophanis literis, extant permulta, quæ hujus mali magnitudinem, contumaciam nimirum & duritiem ingenijs nostris innatam, vehementissimè deplorant.*

Verùm cum in hoc ipso morbo, propemodum insanabili, curando mira prudentia, tolerantia & constantia requiratur, ut & ipsa inscriptio notat: Perfer & obdura: *facilè inde animadverti potest, quantum onus sustineant ij, qui ingeniis puerilibus adeò depravatis, corruptis, & infinitis ignorantiæ tenebris immersis, denuo instaurandis, excitandis, & illustrandis incumbunt. Quas item difficultates & molestias experiri atq; exhaurire necessè sit eos, qui doctrinæ & disciplinæ succum instillari sibi, eoq; interveniente immutari, atq; ita â feritate, ad humanitatem traduci volunt & cupiunt.*

Non enim hæc ingeniorum nostrorum Palingenesia ita se habet, ut uno quasi momento & sinè ullo negotio statim absolvatur &

vatur & perficiatur, quemadmodum aliàs vasa inania, infundibulorum beneficio ad summum citra moram, adimplentur: sed longius exposcit temporis spacium, industriam & laborem, ut felix & salutaris tandem existat. Ac licet non habeam, quod dicam de iis, quæ institutoribus permultum facessunt negotij, mirificeq; eos exercent: de quibus etiam quotidiè conqueruntur, ut de ingeniorum nostrorum pravitate, stupore, tarditate, cum quibus omnibus piis, tanquam cum hostibus immanissimis, perpetuò conflictandum est, ut aliquo saltem modo, hoc genus mali tollant atq; emendent: Hoc tamen affirmare non dubito, multis in hac militia constitutis, labores, vigilias & difficultates obvias videri planè adamantinas, invictas atq; inexpugnabiles. Vnde non raró consequitur, ut hanc omnium præclarissimam, maximeq; necessariam, & utilem ingenij sui culturam negligant & respuant, eaq; prorsus deserta, ad alia ingenuis hominibus indigna, desperabundi se convertant. Sed malè, imò turpissimè: ipsius Emblematis nostri judicio, quod dicit: Perfer & obdura. *Constantia hîc, firmoq; animi proposito opus est ei, qui velit emergere, & amissum ingenij decus cum laude recuperare. Nullus hic mollitiei aut desidiæ locus: quod & Poëta Horatius venustè exprimit, dicens:*

Qui cupit optatam, studiis contingere metam "
Multa tulit fecitq; puer, sudavit & alsit. "
Abstinuit Venere & Baccho, qui Pythia cantat, "

Verum quidem est, offerri multa novis literarum Tyronibus satis molesta & aspera: Quæ tamen omnia ita sunt comparata, ut si accedat animi æquitas, studij alacritas, & docentis dexteritas, facilè vinci & superari queant. Non itaq; statim desperamus, aut fugam abjectis armis meditemur, sed subsistamus potius fortiter, & constanter pugnemus, spe nimirũ victoria tan-

ria tandem obtinenda: imitantes male affectos, qui sæpe sanitatis, tanquam omnium pretiosissimi boni, recuperandæ caussa, pharmaca etiam amarulentiora à Medicis porrecta assumere non recusant. Socrates ipse hac in parte non parum difficultatis sensit, utpotè qui naturâ tardus & stupidus fuit: nihilominus tamen per assiduitatem studij & laboris diligentiam ingenium ejus ita subactum, compressum atq; edomitum fuit, ut sapientissimus etiam oraculi testimonio evaderet. Sic de aliis compluribus scribitur, quos brevitatis caussa omitto. Hoc itaq; statuamus, omnia, adhibitâ curâ animiq; contentione sedula, absolvi atq; perfici: studio & labore indefesso, nihil non obtineri, nec quemquam repertum unquam fuisse, qui absq; aliquo conatu, præclarum quid sit assecutus, maximè in studiis, quæ ingeniis nostris refingendis destinata sunt, quorum radices, ut dicitur, amaræ, fructus vero dulces. Quod dum Proceres Academici optimè intelligunt, non modo per præceptores laborantes & sudantes, nobiscum agunt, ut in cœpto & laborioso studiorum curriculo subindè pergamus, nec ullo nos pacto ab instituto dimoveri patiamur, Verum ipsi quoq; pro sua singulari prudentia, per ipsa Emblemata, officij nos tacitè commonent, ad diligentem ingenij morumq; cultum capessendum, paternè excitant, ad laborum tolerantiam & perpessionem, præmiis quoq; propositis, atq; aliis benevolentiæ signis augustissimis, discentes nos invitant: Haud dubiè cogitantes, non satis esse benè cœpisse, sed & perseverantiâ opus esse, ut habet numismatis ἐπιγραφὴ: Perfer & obdura. Quæ cum ita se habeant, & omnia ad pietatis & literaturæ propagationẽ ac conservationem, in primis verò ad ingeniorum nostrorum accuratam informationẽ faciant, decet nos hæc & alia de quibus extremo hujus actꝰ loco dicetur, gratis animis agnoscere. Et quia nobis potissimum

feritur & metitur, omni ſtudio ac conatu eò contendere debemus, ut ipſorum monitis paternis obſequamur, ocium omnium vitiorum fontem fugiamus, labores ad ingenij eruditionem ſuſceptos urgeamus, ne nobis ipſi defuiſſe aliquando videamur: aut male utendo hoc inſigni & precioſo bono, ad ingenij culturam & virtutis ſtudium præclarè comparato, alijs improbè nocuiſſe perhibeamur: præſertim cum rebus neceſſariis abunde inſtructi ſimus. Quibus certè omnibus, ſi rectè & legitimè utamur, nihil eſt, quod inclyto Senatui Noricæ Reip. atq; ipſis Dominis Scholarchis, viris Ampliſſimis, nobisq; ſummè colendis accidere poſsit gratius. Horum expectationi de ſchola & nobis hîc ſtudiorum gratia commorantibus conceptæ ſatisfacere; horum voluntati obtemperare, nosq; totos ad eandem accommodare; hisce deniq; placere, maximè æquum, pium & laudabile eſt, juxta illud, quod in verſu dicitur,

Principibus placuiſſe viris, non ultima laus eſt,

DIXI.

GRA-

GRATIARUM ACTIO, RECITATA Â MARCO CHRISTOPHORO IULIO NORIBERG.

NISI patientia vestra atq; humanitas tanta esset, Amplissimi Domini Scholarchæ, dignissime domine Procancellarie, prudentissimi Senatores, clarissimi Domini Doctores & Professores: nisi inquam patientia vestra tanta esset, quanta multis jam annis ab omnibus, qui ex hoc loco dixerunt, perspecta fuit ac celebrata, Vererer sanè cum tanta pueritia, hujus loci autoritatem contingere, & in vestrum dicendi caussa conspectum venire ornatissimum. At quia ipse in hoc actu, vestram perspexi virtutem, animumq; cognovi attentissimum: ita me confirmo, ut non dubitem etiam ea, quæ

 â Magni-

à Magnifico Domino Rectore mihi imposita sunt, in vestra fide religioneq; deponere. Ille enim pro ea, qua hoc tempore valet, autoritate mihi demandavit; ut pro laudabili hujus Academiæ consuetudine vobis omnibus & singulis, nomine totius Scholæ, gratias agerem, non tantum pro honorifica hac vestra præsentiâ, sed etiam fide, amore ac beneficentia, qua multis annis hanc vestram Academiam complexi estis, & adhuc complectimini quotidie. Quod licet me omnibus modis vobis debere fatear, & fatear libenter, quia tamen ob beneficiorum vestrorum magnitudinem, id grave mihi futurum prævideo: Vos oro atq; obtestor, ut me hac in parte pro vestra patientia benignè sublevetis, meq; pauca de vestris in hanc adolescentiam promeritis, ad scholasticos hosce, verba facere patiamini. Non enim vos immodicâ orationis longitudine detinebo, sed operam dabo, ut paucis utrumq; intelligant adolescentes, cum quanta â vobis accipiant beneficia quotidiè, tum quanta ab illis requiratur erga vos observantia meritorumq; grata memoria.

Quid igitur est adolescentes optimi, quo beneficia hujus Magistratus, vel satis â nobis agnosci, vel commemorari posse existimem? Equidem quò me vertam nescio: unde incipiam, aut ubi desinam, vix habeo.

Tanta Dominorum Scholarcharum in vos extat beneficiorum multitudo & copia, ut difficilius sit hujus orationis exitum invenire, quàm principium. Non enim fieri potest, non potest inquam fieri, ut ea quæ tot annis, tot sumptibus, tot curis, in hanc scholam collata sunt, & ad huc conferuntur quotidiè, uno momento, una hora, uno die percenseri poßint omnia. Aristoteles quidem, in libris Rhetoricis autumat, omnia beneficia quæ in nos proficiscuntur ab aliis, vel pertinere ad vitæ salutem, vel ad divitias comparandas, vel ad ejusmodi bonum cujus omnino difficilis sit acquisitio. Quam sententiam si ad Scholarchas conferre libet, nihil sanè erit ex tribus, quod non tribuatur vobis cumulatißimè.

Etenim

Etenim quid eſt, quod ad vitam noſtram tuendam conſervandamq́ majus contingere poßit beneficium, quàm literarum communicatio? quàm virtutis doctrinæq́ in vos propagatio? ſine qua nec Respub. ſtare, nec Eccleſia gubernari, nec ſocietas hominum conjungi poteſt. Quis enim quæſo leges conderet? quis jura præſcriberet? aut quis de virtutibus, de officijs, de DEO, DEIq́ numine, nos doceret? niſi literarum eſſent cultores, niſi ſapientiæ Magiſtri, & naturæ indagatores diligentißimi, ſine quibus nec vitam ſervari, nec rectè inſtitui poſſe, manifeſtius opinor eſt, quàm ut demonſtrari operæ pretium videatur. Imò quod majus eſt, nec vita ipſa absq́ doctrina vita rectè dici aut nominari poteſt. Id quod vel ſummus Philoſophus affirmare non dubitavit, cum interrogatus eſſet, quid doctus ab indocto differret: præclarè ſanè ac prudenter reſpondit, quod vivus â mortuo, Vitam ſcilicet absq́ doctrina nec ſuavem, nec beatam eſſe poſſe innuens: ſed morti potius quàm vitæ ſimilem eſſe ducendam.

Quid ergo? inquies, Nemo niſi literatus vivit? cæteriq́ omnes, qui ea, quam tu prædicas doctrina deſtituti ſunt, videntur tibi mortui? Equidem non nego, plurimos vivere, etiam non literatos, non doctos, non eruditos, neq́ vivere eos tantum dico, ſed etiam ad honores & dignitates ſæpe evehi amplißimas: Veruntamen eos, absq́ aliorum doctrina, unquam vel rectè vivere, vel ad honores aſcendere potuiſſe: id ſanè pernego. Si enim nunquam vel â parentibus ſuis, vel ab alijs, qui ea, quam diſputo, doctrina antecelluerunt, â pueris eſſent imbuti ac educati, quid putas ipſorum vitam diſtare â beluina aut cyclopica victitandi ratione? Nemo profectò naſcitur prudens, nemo gignitur doctus, nemo â parentibus in hanc lucem editur ſapiens, ſed opus eſt diſciplinâ, educatione doctrinæq́ elementis. Quæ ſi non â teneris nobis inſtillentur

annis, non vivere tantum nihil juvat, sed nunquam natum fuisse præstabilius censetur. Quamobrem nullum sanè majus in mundo nobis præstari posse videtur τῆς σωτηρίας beneficium, quam liberalis institutio, quàm disciplinæ conservatio, doctrinæque communio. Quæ cum etiam in hac schola, beneficio Senatus Amplissimi Norici, auxilio Amplissimorum dominorum Scholarcharum, fidelitate præceptorum, in omni prope disciplinarũ genere, vobis impertiantur quotidiè: quis obsecro, eos non vitæ vestræ propugnatores existimet? quis non parentum loco eos honorandos arbitretur? Illi certè nos parvos in hanc lucem procrearunt; Hi nos doctrina magnos efficere student. Illi nos rudes, barbaros, ac planè elingues prodiderunt; Hi nos doctrinâ expolire, moribus informare, eloquentiâ facundos reddere laborant; hi nos nobilitate literarum ac rerum peritiâ illustres & claros efficere conantur. Quæ si considerare volumus: quemadmodum nos considerare omnino decet, quis est obsecro? qui non cum Alexandro Magno fateatur atque exclamet, se plus debere his vitæ ducibus, quàm vel suis parentibus, quoniam ab illis τὸ εἶναι, ut simus, accepimus: ab his vero τὸ εὖ εἶναι, ut bene simus, assequimur quotidiè.

Quod si vero quis esset adolescentes, quem natura ita barbarum ac ingratum finxisset, ut hæc parva æstimaret, magisque ad alterum genus, quod in fortunis augendis ab Aristotele proponitur, aspiraret, is sic statuat velim: nihil vobis etiam in hoc genere denegari à Scholarchis Amplissimis. Quæ enim quæso fortunæ, quæ opes aut possessiones, non proficiscuntur ex literarum studijs? Nonne ex his sequuntur honores, divitiæ, dignitates, Magistratus amplissimi? Quid Plato? quid Aristoteles? quid Theophrastus? cæterique philosophi, non assecuti leguntur, apud sui temporis homines præstantissimos? Quid Demosthenes, Lysias, Aeschines, oratores apud Græcos non adepti sunt liberalissimè? Isocrates pro una oratione à Nicocle

Rege

Rege centum talenta accepisse legitur. Oppianus pro uno quoq; suorum de Venatione, Piscatu & Aucupio poëmatum versu, singulos aureos stateres dono accepit ab Imperatore Antonino, ut summa ad aureorum duas myriades ascenderit. Quid Cato, Gracchus, Lælius, Galba, Antonius, Cicero, non obtinuerunt apud Romanos? nonne facultatibus abundarunt? nonne gloriâ apud omnes populos viguerunt? nonne ex obscuris pleriq; facti sunt clarissimi & locupletissimi? At quid ego exempla longinqua commemoro? Intuemini quæso eos, quos plures videtis præsentes viros clarissimos. Intuemini Professores vestros, qui profectò nunquam ad tantum honoris fastigium ascendissent, nisi literarum studia coluissent, nisi virtutem amassent plurimum, nisi artes & disciplinas perdidicissent constanti animo. Quid igitur putatis de vobis ipsis futurum, si diligenter studueritis, si præceptores vestros diligenter colueritis, si virtutes literarumq; studia magni feceritis. Nonne post paucos annos hic cōspicietur in aulis principū, ille in comitiis populi, hic in senatu, ille in consessu virorū prudentium, hic in suggestu, ille in lyceo, hic in foro, ille in cathedra fulgebit clarissimus? Quæ omnia dum vobis contingere possunt, per hunc Magistratum, per hosce Scholarchas, quis dubitabit, eos non quotidiè in vos ea largiri, per quæ, & acquiri possint facultates & amplificari copiosissimè?

Neq; vero necessarium duco Adolescentes, ut de tertio beneficiorum genere disseram pluribus: quod in ijs positum videtur rebus, quarum haud facilis est acquisitio. Quid enim difficilius, quàm veritatis ac sanæ doctrinæ communicatio? quid rarius, quàm fidelis literarum institutio? Testantur superiora tempora, quanta difficultas, quanta barbaries fuerit in tradendis artibus, ubi omnia ita fœdè, inquinatè ac sordidè fuerunt tradita, ut jam uno anno, plus addiscere liceat adolescentibus,

quàm olim tota Olympiade, ut jam sæpè plus sciat puer septennis quàm olim senex grandævus. Quorsum igitur ista, Adolescentes? quorsum recitantur tàm copiosè? nimirum ut intelligatis, quantum vicißim â vobis requiratur pro tantis meritis. Quibus licet nunquam satis respondere poßimus factis, tamen inprimis requiritur gratus animus, grata memoria, grata observantia. Immane vitium est, ac cum scelere conjunctum, ingratitudo. Monstrosum animal est ac dirum portentum homo ingratus, qui non solum mortalibus est molestus, sed ipsi DEO *odiosus. Nihil est, quod* DEUS *magis aversetur, quod magis puniat, quàm ingratum animum, beneficiorumq́ oblivionem. Testantur id sacræ literæ, omnium gentium historiæ, testatur etiam nostra experientia. Quid enim putatis adolescentes, aliud fuisse caussæ, quamobrem* DEUS *superioribus annis, tot nobis ex Senatu Norico eripuerit Scholarchas, viros literatißimos, Scholæq́ hujus patronos summos, quàm multorum nefandam ingratitudinem. Quamobrem adolescentes expergiscimini tandem, excutite veternum ingratum, excitate animos vestros alacres, agnoscite beneficia, quæ in vos cumulantur indies, amplectimini senatum, reveremini Scholarchas, colite præceptores, obsecundate legibus, & quod maximum est, consurgite ad preces, vestraq́ ex animo sic meis vota jungite.*

Tibi Æterne DEUS, *Pater* Domini nostri IESU CHRISTI, *peccavimus, tibi ingrati fuimus, tibi pœnas æternas debemus. At quia tu, pro immensa tua misericordia, non solum conservas nos adolescentes ingratos: sed das etiam Magistratum clementißimum, das Doctores, das Professores, das præceptores claßium, qui sint vitæ nostræ duces, qui erudiant nos in omnibus artibus, qui prohibeant â cunctis vitijs: Tibi uno omnes ore gratias agimus immortales, pro immensa tua hac clementia, teq́ rogamus supplices, ut foveas hunc Magistratum, conserves Scholarchas, gubernes Doctores, ut in vera tui agnitione, non*

solum

ſolum nos, ſed etiam poſt nos nati erudiri poſſint, per Dominum IESVM *Filium tuum, Amen.*

Vobis autem Ampliſſimi Domini Scholarchæ, digniſſime Domine Procancellarie, quibus ſecundum DEVM *non minus debemus, quàm parentibus noſtris: cæteriq́ qui ex ſenatu adeſtis, viri prudentiſſimi, Generoſi Barones, Nobiles, & quotquot in hac corona adeſtis, viri religione, doctrina, virtute excellentiſſimi: vobis inquam, gratias agimus omnes, quod non ſolum honorifica præſentia hunc actum Scholaſticum decoraſtis benevoli, ſed etiam veſtra autoritate & amplitudine exornaſtis plurimum. Rogamus vos Dominos Scholarchas, cæterosq́ Academiæ patronos, ut hanc ſcholam nunquam deſerere velitis, ſed veſtra ope, conſilio, prudentia, animiq́ magnitudine, eam munire fortiſſimè, ab omni ruina & interitu vindicare ſedulò, Leges â vobis latas, promulgatas, ſanctiſſimeq́ juratas, acriter propugnare, hancq́ juventutem in veſtram fidem, clientelam ac patrocinium, ſuſcipere clementer. Hæc veſtra erit laus, hæc veſtra trophæa, hæc ornamenta Reipublicæ veſtræ pulcherrima, hæc ſeges erit ſempiternæ veſtræ gloriæ. Si hæc ſeminaria Eccleſiæ Reiq́pub. fovebitis, quemadmodum foviſtis hactenus paternè: habebitis ſemper Prætores fortiſſimos, graviſſimos conſules, prudentiſſimos ſenatores, verbi* DEI *præcones peritiſſimos, & civitatem optimam, & ſempiternam gloriam apud exteros. A nobis autem omnem reverentiam, pietatem, ſtudium, animumq́ gratiſſimum: Et quod maximum eſt, â* DEO *ipſo expectabitis æterna præmia, æternam ſalutem, vitæq́ immortalitatis beatitudinem.*

D I X I.

XII.

PANEGYRIS, ANNI 1588.

SVB RECTORE D.D. PHILIPPO SCHERBIO MEDICO.

Oratio quartæ claßis, recitata â

PHILIPPO CAMERARIO NORIBERG.

T FILIOLI *adhuc balbutientes, libenter audiuntur â patribus, suntq; eorum etiam ipsi errores eis voluptati: sic spero, patres Amplissimi, meam quoq; infantiam vobis, si non jucundam, at non tamen planè ingratam fore. Puto igitur & libro*

& Circi

& Circini circumductione, studiorum nostrorum labores nobis ob oculos propont. Liber clausus aperiendus est, reconditaq; doctrina labore inde eruenda: non expectandum semper, dum alij nobis præmansum cibum in os ingerant. Nam & gallinas ajunt melius pasci, si grana ipsæ è terra eruant, aut hinc inde dispensa quæritent, quàm si copiosè eis projiciantur. Quod idem diligens etiam & solers circini circumductio nobis confirmat. Nam alter pes circini immobili centro ita infigitur, ut perpetuò ei hæreat, loco nunquam moveatur: quæ est maxima laus laborum & constantiæ in rebus honestis: alter vero pes circumactione in se ipsum, ut principium medium & finis sint idem. Hæc ad laborum aßiduitatem & revolutionem pertinent. Labores enim debent esse concatenati ac circulares, & ut est in veteri tragœdia, Labor labori laborem afferat. Id quod eleganter quoq; manus è cœlesti corpore protensa nobis subjicit. Corporum enim illorum sempiternus & perennis motus, significat perpetuam quoq; nostram in laboribus subeundis agitationem. Non enim nobis modò quiescendum, modo ad alia decurrendum, sed usq; & usq; mens in honestis laboribus motu circulari versanda est. Gratulor igitur mihi ex hoc loco nunc primum balbutienti ejusmodi argumentum oblatum esse, cujus imagine & recordatione, studiosi adolescentes, Ignaviam nobis valde dulcem, discimus fugere, & ad vigilantiam, aßiduitatem, attentionemq; animi exacuimur. Scribunt hoc docti viri, quatuor omnino esse quibus impediamur pleriq; à magnarum præclararumq; rerum adeptione. Vel enim judicio labimur, idq; dupliciter, in fine, & in ijs quæ ad finem pertinent: vel constantiam perseverantiamq; non retinemus, sed cum & ad ea, quæ bona sunt, initio animum adjecimus, & eas ingreßi sumus vias, quæ quò tendimus ferant, postea tamen aut difficultate rerum deterriti, aut levitate quadam distracti, convertimus aliò,

mus aliò, & ignaviæ nos damus: vel deniq; cum & verè judicavimus, & satis constanter in eo quod constituimus, pertendimus: virium tamen imbecillitate & inopia consequi ea quæ volumus non possumus. Cum vero abunde nobis suppetant præsidia, quibus judicium excolatur, ac magistri constituti, qui consiliis præceptisq; optima nobis itinera commonstrent; virium quoq; satis plerisque natura tribuerit: unum illud nobis cavendum, ne quod Ciceronis filio dicunt contigisse, nobis quoq; contingat, id est, nobismetipsis defuisse videamur. Id quod effugiemus, si, quæ nobis præmio nostro adumbrata sunt, urgere nunquam desistamus, rectam scilicet viam à magistris nobis ostensam sedulò persequentes: nec languori nos dantes, neq; mutabilitate quadam aliò conversi. Ego quidem certè hoc mihi posthac tanquam prætorium edictum proponam, ut nulla dies (quod ab Apelle & dictum & observatum accepimus) mihi abeat sine linea.

DIXI.

ORA-

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA â GEORGIO PAVLO NVZELIO NORIBERG.

P. SCHERBIVS. *Te nunc Georgi Paule Nuzeli voco.* NIZELIVS. *Mene? Sch. Te ipsum volo, si modo Nizelius minor es? N. Sum equidem, sed vetus est M. D. Rector, sine pennis volare haud facilè est. meæ alæ pennas non habent; sunt alij, qui ætate & ingenio longè me superant. Didici hoc nuper ex officijs Ciceronis nostri: Non solum videndum esse, quàm præclarum sit illud quod suscipere cogitamus, sed etiam an habeamus efficiendi facultatem. S. Ne verearis: te enim pro ætate tua expectationi meæ satisfacere posse spero. N. Credo sanè, puerilia tantum â me expectari, eaq; spe fretus jam nunc obtemperarem; sed metuo etiam nunc, ne mihi fortè idem usu veniat, quod adolescenti illi in Comœdia*

nostra Terentiana, qui ubi ad Iudices ventum erat, nihil potuit proloqui, ita eum tum timidum obstupefecit pudor. S. Tu vero dimitte tandem subrusticum istum pudorem, civilem retine. N. Quando igitur ita vis: obtempero. Atq; hoc unicum sanè verbum sit oratiunculæ meæ principium, quo nullum melius & ætati meæ convenientius puto â me posse inveniri. S. Rectè quidem dicis. accede ergò, & hanc cathedram ascende, & specimen exhibe ingenij tui.

SEQVITVR IAM ORATIO.

CVm igitur omnia animalia, suas quasdam habeant proprietates, in casq; tacito naturæ impulsu ferantur (alia enim naturâ sunt rapacia, alia insidiosa, alia crudelia, alia timida & ad fugam parata) homo quoq; ipse plurimas á provida & sagaci natura accepit, quæ ipsum ad certas quasdam actiones impellunt. In ijs vero facilè primum locum habet illa rerum cognoscendarum cupiditas, quæ ita omnibus est innata, ut quo insignior & illustrior in quoq; est, eo expreßius humanæ naturæ vis in eo eluceat. Hoc quoq; didici ex aureis officiis Ciceronis nostri. Ita enim ait: Imprimis hominis est propria veri inquisitio atq; investigatio. Itaq; cum sumus necessarijs negotijs curisq; vacui, tùm avemus aliquid videre, audire ac discere, cognitionemq; rerum aut occultarum aut admirabilium ad benè beateq; vivendum necessariam ducimus. Etsi autem contra ipsius naturæ judicium nos pueri videmur â discendo refugere, revera tamen non tàm â cognitione abhorremus, quàm laborem nobis amarum esse ducimus. Crebræ enim nostræ percunctationes de rebus varijs, delectatio fabellarum, in quibus aliud dicitur, aliud significatur, certè non aliundè proficiscuntur, quàm à naturali illa cognitionis cupiditate. Naturale etiam nobis est, ut sedium mutatione & peregrinatione gaudeamus. Cujus quidem rei

dem rei audivi caussam esse nullam aliam, nisi quia peregrinando identidem nova aliqua, nunquam antea vel visa, vel audita objiciuntur. Nunc videntur nova flumina, nunc montes, nunc castella, nunc thermæ, palatia, templa, amphitheatra, bibliothecæ, statuæ, sepulchra, fontes, cæteraq; innumera. Nunc audiuntur nova cujusq; Reipublicæ instituta, novæ leges, novæ consuetudines, in victu, in vestitu, in publicis solennitatibus cognoscuntur, ut propè assiduè peregrinando videamur aliquid novi discere. Peregrinas vero linguas ubi addidicimus, DEUS *bone, quanta voluptate afficimur, ut nobis placemus, ut nos ostentamus, ut omnes hoc novisse gestimus! Hæc igitur satis pervincunt etiam nobis pueris nullum esse animorum pabulum jucundius, quàm admirari, discere, scire, si nobis modo cor rectum sit, hoc est, si â natura hominis non descivimus. Iam cum quodq; animal eo perfectius in suo genere sit, quo ad naturæ suæ congruentes actiones est propensius (ut canis quo est sagacior, equus, quo ad pugnam animosior, eo censetur melior & generosior) homo etiam is omnium optimè animum habebit â natura informatum, qui discendi aviditate reliquos superaverit. Cor igitur rectum â natura accepit alas, quibus toto impetu contendit ad libros, id est, ad organa sciendi, in quibus quæ vel ad naturæ obscuritatem pertinent, vel exiguissima subtilitate â Mathematicis sunt inventa, vel optimè â majoribus nostris aut constituta aut gesta, comprehenduntur. Quamobrem optimi condiscipuli, ne videamur degeneres, corde nati non satis recto, sed distorto & depravato, devoremus sanè eruditionis & scientiæ primas radices, quæ amaræ nobis videntur. Superemus peregrinorum verborum, ut Latinæ & Græcæ linguæ fastidium, videamusq; quæ deinde secutura sit, non modo utilitas, sed etiam voluptas. Cogitemus Græcam Latinamq; linguam fores esse eruditionis. Deinde si per eas in ipsas ædes*

ingreßi fuerimus, nos suavißimos fructus inventuros esse. Conferamus etiam inter se duos pueros, alterum nugatorem & ociosum, alterum studiosum & occupatum, exactoq́ anno putemus rationes, & ad calculum vocemus, quid uterq́ è suo vitæ genere fructus perceperit. Intelligemus profectò, si non planè sensibus caremus, puerum studiosum primùm vitijs multis caruisse propter discendi occupationem. Deinde multo & doctiorem & meliorem esse factum, sine ullo detrimento suo, & maxima cum approbatione omnium: Alterius vero ludos & jocos evanuisse, si nullo cum dedecore & damno (quæ tamen vix caveri possunt) at sine fructu & laude. Ego quidem certè non committam posthac, quin pleno gradu ad libros meos properem, ne cujus rei symbolum mihi hodie datum est, eam unquam ingrata oblivione ipse abjecisse videar.

D I X I.

ORA-

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA à IOHANNE IOACHIMO GVVANDSCHNEIDER NORIBERG.

MVLTVM assecutus est, qui benè didicit loqui: non minus assecutus est, qui benè tacere. Itaq; melius fortaßis esset, si ut olim Romani sedendo vicerunt, ita ego benè tacendo conarer existimatiunculam, si quam de me habetis, tueri. Etsi enim negare non possum, jucundißimum mihi esse, ea considerare, quibus imitatio aliqua aut tacita insinuatio continetur, ut in hisce Emblematis: loci tamen hujus amplitudo valdè me naturâ timidiorem debilitat. Veruntamen si Camerarijs & NyZelijs licuit esse disertis, crescat in ipsis periculis mihi quoq; animus. Cum igitur videam testudinem istam tardigradam & sanguine cassam, repentè supra librum

conscendisse, eiq; incubando tandem alas adnatas esse, quibus se libret & in sublime efferat : quid aliud censeam vobis adumbrari, quàm quod sine ulla verborum circuitione nobis quotidiè inculcatur: Nos naturâ esse tanquam testudines, terræ filios, crassos, rudes, hebetes: at librorum aßiduâ tractatione, & quasi incubatione, ita expoliri & exacui, ut nihil sit tam reconditum, quò non ingenij acie penetremus; nihil tam sublime, quò non pervadamus; nihil tam arduum, quod alis sapientiæ & virtutis instructi non superemus. Longißimo intervallo absunt á nobis cælestia corpora; at librorum usu efferimur, perpetuamq; eorum vertiginem & celeritatem conversionis intuemur. Observamus multiplices orbium circulos, septemq; erraticas & reliquas inerrantes stellas dimetimur, ortumq; & occasum siderum, & varias modò in Austrum modò in Aquilonem commeationes admiramur. Intuemur etiam quæ densißimis naturæ tenebris involuta sunt, sive subterraneis in specubus lateant, sive in profunditate maris (magna & arcana naturæ parte) sensus nostros fugiant, sive in aëre suspensa stupidam plebem hiante ore ad sese invitent.

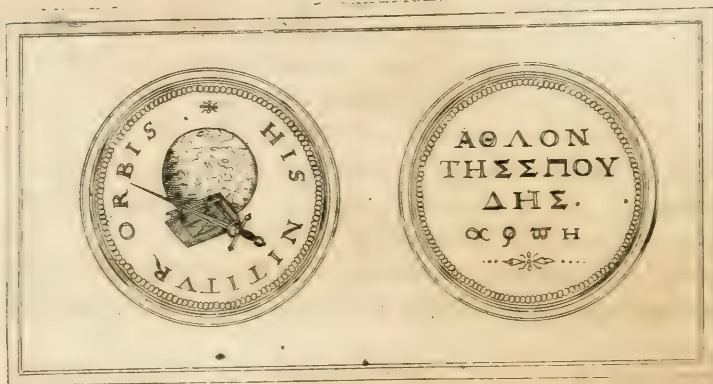
Tardæ quidem sunt nostræ ad virtutem & sapientiam progreßiones, ut hujusce animalis: progreßiones tamen: tarda est alarum accretio: accretio tamen. vbi vero semel accreverunt, tum humi non amplius repimus, pudet abjecta hæc & terrea tractare, in ipsam arcem omnis honestatis, omnis gloriæ, sine ullis impedimentis evolamus. Sine libris igitur eorumq; fructu, imperfecta, obscura, humilis est omnis nostra vita : at virtute & honestate, rerumq; admirabilium cognitione animi nostri de cælo demißi, & in hunc ostreaceum carcerem conjecti, ad veritatem, omnemq; honestatem rursus informantur, ad originem scilicet suam viam sibi iterum munientes. Ajunt philosophos Platonicos triplex vehiculum animis adscripsisse, Cæleste, Spirituosum, & Crassum hoc corpus, quod â Platone dicitur ostrea-

citur ostreaceum, & ab aliis Sepulchrum animæ. Quod si quis virtutibus purgatricibus sese liberet, ne extremo vehiculo, magna jam ei ad summa quæque parata sunt subsidia. Vnde Zoroaster præcepisse dicitur: Ne fædes spiritum, neque in profundum exaugeas, quod est planum. Plena sunt omnia fabulis, plena sapientum vocibus, quibus vitæ nostræ imperfectio sine fructu librorum, id est, sapientiâ & virtute, adumbratur. Præclare profecto philosophus ille, quicunque fuit, qui cum in suam disciplinam puerum quendam suscepisset, & pater ejus interrogaret, quid ex eo effecturus esset, respondit: Si nihil aliud, at illud duntaxat, ne theatrum ingressus, saxum super saxo sedeat. Quo dicto significare voluit, nihil inter indoctum & saxum interesse. Aliis addendis nolo ego vobis fastidium augere. Tantum intelligere potui de Emblemate isto. Cui si quid subest magis reconditum, ad id ego ingenui candidique animi verbum hoc profiteor, Nescio: *discere tamen studebo.*

D I X I.

ORATIO PRIMAE CLASSIS, RECITATA à LEONHARDO DVRNHOFFERO NORIBERG.

Ego quoq; mirificè afficior, non tam munere & honore ipso, quàm ejus tacita significatione, cujus jã per ætatem & auscultationem quotidianam videor mihi esse capax. Didici enim hoc ego quoq; ex officiis Ciceronis nostri, parva esse foris arma, nisi sit consilium domi. Armis igitur & consilio, quæ gladio & libro depinguntur, omnis civilis societas & terrarum orbis conservatur & defenditur. Etsi autem politici philosophi, qui architecti dicuntur beatæ hujusce vitæ, tres faciant, ut in homine, ita in Repub. principes partes, Agriculturam, rem bellicam, & sapientiæ studium, quæ hepati, cordi, & cerebro respondeant: tamen iidem illi haud inviti fatentur, ex solis

ex solis posterioribus duabus tum veram nobilitatem & dignitatem parari, tum summa etiam adjumenta volubili huic orbi adferri. Ἐπιθυμιτικὴ *enim facultas, quæ dedita est alimentis, quæque ad agriculturam in hominum cœtu refertur, longiori intervallo à principibus partibus abest, idcirco ab eisdem illis sapientibus, bestiis istis dicitur similis quæ nullam rationis imaginem præ se ferunt. At vero* τὸ θυμοειδὲς, *quæ animosa pars in corde locatur, & gladio hîc adumbratur, non solum paratior est ad rationem, summam reginam, audiendam, sed etiam non raro pro ea adversus* ἐπιθυμητικῆς *æstum & libidinem depugnat. Denique (si possem paulo altius rem excutere) Notum est hominis perfectionem duobus consumi, contemplatione & actione. Actio ea quæ sese foras dat, insigniter in hominum oculos incurrit, rerum gerendarum facultate & scientia; ea nobis eximiè gladio videtur adumbrari: at vero contemplatio, libro. Sic duplex constituitur Philosophia, quæ est perfectio hominis: theoretica & practica, quarum illa contemplatur divitias sive rerum substantias, hæc ad eorum imitationem omnia moderatur. Vnde humana duplex virtus, dianoëtica & ethica; duplex mens, alia ad contemplandas res apta, alia ad agendas; duplex denique beatitudinis gradus hisce omnibus respondens. Ea re etiam prudentissimus Virgilius, cum AEneam omnibus numeris vellet perfectum instituere, facit eum cunctis virtutibus Ethicis cumulatum: in armis omnibusque rebus gerendis acrem & industrium: Quo*

" . nec pietate fuit, nec bello major & armis.

Alteram partem perfectionis, quæ in contemplatione rerum occultarum & admirabilium sita est, non potuit poëta sine ineptiis declarare, nisi voluisset quasi in scholis ostentare Sophistam de rerum n ura disputantem.

Quoad igitur fieri decuit, parcè ac sobriè suo more attigit id quod magni viri suis commentarijs diligenter docuerunt. Mihi quidem una satis sit, quod confragosam illam & maximè omnium controversam quæstionem, fecit Aeneas liquidißimam quippe de anima cum tot tantiq; philosophi, multa quæsierunt, ille neq; pauciora neq; obscuriora scivit, quàm quæ ab AEgyptijs, Chaldeis, Indis sapientibus prodita sunt. In sexto enim libro quæ ignorabat, ita didicit, ut ea postea docere potuerit. A libris igitur oportet petamus primùm multarum magnarum rerum cognitionem, deinde consilium, etiam sæpè ordinem, magna quoq; ex parte prudentiam, oculum illum mentis. A scientia vero rei bellicæ exequendi facultatem, ut si cœtus legitimê sociatus injurijs lacessatur, & tranquillitas â tyrannis violetur, ocium armis restituatur. Ex hac istorum duorum conjunctione facilè perspiciemus, iis in nationibus, quæ bellicā gloria claruerunt, etiam viguisse studia doctrinæ, ut doctißimi homines prodierunt, quemadmodum omnibus constat, in Græcia, quæ Persarum innumerabiles exercitus non modo sustinuit, verum fregit quoq; & profligavit. Romana etiam gens & belli gerendi scientiâ ac fortitudine fuit præstantißima, & iis literis, quæ rudes animos humanitate informant, deditißima. Macedonum quoq; tot victoriæ primum ab Alexandro duce fluxerunt. Is enim Asiam perdomuit universam, & ad intimos etiam Oceani recessus penetrasse fertur. Deinde â Phalange quoq;, quæ fuit acies in exercitu firmißima. At vero hæc laus ad libros & consilium magnam partem etiam pertinet. Nam Alexandrum â primis annis disciplina erudijt Aristoteles, & ad eam tum animi tum ingenij præstantiam præceptis Philosophiæ pulcherrimis extulit, ut etiam minus æquo animo tulisse dicatur acroamaticorum librorum, id est, reconditioris doctrinæ, divulgationem. Phalangem vero ejusq; artem instruendæ, ab uno primum Homeri poëtæ versu

manasse

manasse doctissimi homines affirmare non dubitant. Ergo his duobus ita nititur orbis, ut á literis adjuventur arma, & ab armis literæ sustineantur: ὅπερ ἔδει δεῖξαι, *ut ajunt, in pulvere suo erudito, Geometræ.*

D I X I.

GRATIARUM ACTIO,

RECITATA

á

IACOBO GEUDERO

NORIBERG.

REM *arduam quidem, mihi adulescentulo prorsus difficilem, laudabilem tamen, ac in primis necessariam â me exigis M. D. Rector. Quid enim tam deceat, cum omnem ætatem, tum imprimis adolescentiam, quàm in benè de se meritos*

se meritos animum gratum beneficiiq́; memorem declarare? Etenim ut præclare ait Cicero: Nihil tam proprium hominis est, quàm non modo beneficiis, sed etiam benevolentiæ significatione se alligatum fateri. Nos adolescentes quidem ingenuè fatemur atq; etiam profitemur, nos & DEO Opt. Max. & Magistratui, & Academiæ, & hospitibus, summorum beneficiorum vinculis obstrictos teneri. Quapropter etsi gratia quanta debetur, â nobis referri non potest; habenda tamen & agenda omnino est, quantam maximam animi nostri capere possunt. Primum itaq; O Æterne DEUS, principium principiorum, caussa caussarum, finis finium, tibi gratias agimus & habemus immortales, quod his miserandis temporibus agrum Noricum, inclytum Magistratum nostrum, & hanc Academiam, tam clementer tueris atq; conservas, nobisq́; benignè suppeditas quæcunq; ad rectè commodeq́; vivendum requiruntur. Imploramus & obtestamur te, ut in posterum quoq; nostræ saluti & commodis consulas atq́; provideas: Et tum hanc doctrinarum sedem ac domicilium, tùm universam regionem Noricam â bellorum, incendiorum, morborum ac tempestatum calamitatibus tutam & incolumem præstes atq́; conserves: ut tibi grata & facere & dicere tamdiu possimus, dum tandem in domum illam tuam cælestem, omnibus bonis affluentem evocati, tecum ævo fruamur sempiterno.

Deinde vobis Amplissimi prudentissimiq́; D.D. Scholarchæ, cæteriq́; inclytæ Reip. Noribergensis Patres conscripti, vobis inquam gratias agimus maximas, tum pro cæteris immensis beneficiis, quibus Academiam vestram hactenus ornastis & locupletastis, tum pro vestra honorifica præsentia, qua hodiernam nostram panegyrin partim eximiè condecorastis, partim etiam liberaliter ac munificè prosecuti estis. Et quoniam hoc jam pridem vestræ tribuistis prudentiæ & humanitati, ut neglectas hoc tempore Musas susceperitis: Tribuite quæso idem constantiæ

constantiæ, ut susceptas, & adhuc liberaliter sustentatas, posthac quoq; foveatis, & quibuscunq; rebus poteritis (potestis autem plurimis) augeatis & amplificetis: planeq; vobis persuadeatis, quantumcunq; eruditionis atq; doctrinæ studiosa juventus in hoc Musarum Emporio sibi comparaverit, id omne ad nominis vestri celebritatem & illustrationem, atq; ad ditionis vestræ utilitatem ac dignitatem conversum iri.

Gratias etiam habemus & agimus vobis, M. D. Rector; vosq; cæteri Professores clarissimi & doctissimi, præceptores observandi, pro vestra fide, opera & diligentiæ assiduitate, quam in nobis erudiendis, atq; ad omnem virtutem & humanitatem informandis adhibuistis. Pollicemur sanctè, nos non solum sempiternam vestrorum meritorum memoriam inviolatè pieq; servaturos esse, ut & vos perspiciatis, & cæteri intelligant, nos, si in referenda gratia, id quod volumus non fuerimus assecuti, saltem quod debemus maximopere conatos fuisse.

Ad extremum, generosis D. D. Baronibus, & liberalium artium Magistris ac studiosis, itemq; hospitibus ornatissimis, qui spectandi audiendiq; caussa huc venerunt, gratias agimus singulares, quod suo jucundissimo conspectu hanc publicam celebritatem exornare voluerunt. Rogamus universos, ut quam benevolentiam erga Academiam nostram nunc declararunt, eam in posterum constanter retineant. Nos vicissim conabimur, ut singulis & universis, eam quam debemus observantiam, ubicunq; opportunitas & facultas feret, cumulatè præstemus.

D I X I

XIII.

PANEGYRIS, ANNI 1589.

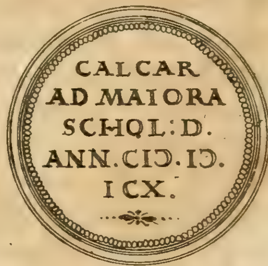
SVB RECTORATV M. MATTHIAE BERGII ETHICI.

Oratio primæ claßis, recitata

â

IOACHIMO â DöLAVV.

TINAM vero, *quemadmodum orationis tuæ argumento optimè convenire video ſymbolum hujus noſtri donativi, & ſculpturæ, quæ in eo cernitur, argumentum: ita poſſem etiam ego aliquid dignum loco hoc & ipſo iſto argumento proferre. Sanè videris*

videris mihi quemadmodum Atlas olim Herculem, oneri perquam gravi subdere. Veruntamen quia sic est jacta alea, cogitabo equidem, laudabile interdum haberi, magna suscipere, etiamsi non satis respondeat eventus. Ἐπιγραφὴν *ergo donativi mei satis perspicuum est ex poëtarum de Hercule narrationibus depromtam esse. Id enim ostendit Hercules clava elevata ictum intendens draconi longo & tortuoso, arborem pomiferam, malisq́; eleganter resplendentem circumplicanti. Vt Hesperidum hortos ab Hercule spoliatos, & mala illa aurea, poëtis multum decantata, ab eodem Hercule ex his hortis ablata, nobis hic indicari non sit dubium.*

Horti igitur Hesperidum quæ res fuerint, si mihi est dicendum, omne genus boni est, quod est homini propositum, & ad ꝙ consequendum ille contendere sedulò debet. Hercules hominem refert eum, qui vere homo esse, & dignitatem hujus nominis tueri eiq́; satisfacere cupiat. Huic homini scilicet symbolum hoc nostrum præscribit aliquid, ipsi apprimè necessarium observatu: Nimirum (ut Lemma, seu ἐπιγραφὴ *refert) virtutem & ejus merces sudore parari. Cantatißima inquam omniū scriptorum bonorum literis admonitio hîc nobis proponitur de eo, Quòd labore sit ad virtutem & bonas res omnes via quærenda. Qua de re cum plurima paßim verè & graviter à sapientibus scripta sint, audite quæso me æquis animis pauca, ut possum per ætatem, de eadem balbutientem. Hominem constat ad duas res natum esse, ad intelligendum & ad agendum: idq́; ex Aristotele retulit Cicero, qui idem hoc explicat: virtutem hominis, quâ præstat ille cæteris animantibus, vel scientiâ vel actione cerni. Vt ita virtus homini propria duplex deprehendatur esse: Moralis, & intellectiva sive dianoëtica. Ex his intellectiva, tametsi è natura emanat, potißimum doctrinâ tamen excolitur & augetur. Rursumq́; moralis à*

consuetudine atq; usu potissimum proficiscitur, ac tametsi ad hanc virtutem natura apti sumus: insita tamen ipsa nobis à natura non est: verum à consuetudine agendi perficitur. Quomodo id autem? Altius etiam paulo hic mihi assurgendum videtur. Non eodem modo nobiscum, quo cum aliis animantibus egit natura: sed cum illis rationem & mentem non concessisset, certum tamen ac decentem, quem ferè semper consequerentur, finem constituit: Nos tanto tamq; excellenti munere, id est, diligentiâ ipsâ donatos eò adegit, primum ut in fine deligendo facile decipi possimus, deinde ut in vero proprioq; fine adsequendo plurimum laboris, plurimum diligentiæ adhibere cogeremur, nisi à nostra conditione recedere, atq; in aliam, & quidem multo viliorem naturam converti vellemus. Non enim voluit DEVS *hominem ita condere, ut mox esset in summo suæ felicitatis gradu constitutus: Sed ita, ut ad eum gradum debitis progressibus produceretur ac procederet. Quamobrem verissimè dixit Prodicus Chius: Tot tantorumq; bonorum, quæ nobis sunt collata, non aliam à nobis Deos immortales mercedem exigere, quàm laborem ac studium. Poëta quoq; viam ad virtutem ducentem, per quam virtutem homines verè sunt homines, asperam & saxis ac vepribus impeditam finxerunt. Et præclarissimè, ut omnia, illud quoq; Aristoteles dixit,* περὶ τὸ χαλεπὸν καὶ ἀρετὴ ἐσὶ καὶ τέχνη. *Et virtus & ars omnis circa ea versatur, quæ difficultatem habent. Neq; est mala Plutarchi sententia, quâ dicit: Numen vult sua munera ad nos per nostram venire industriam, ne stultum videatur, si faveat doni sui contemplatoribus. Atq; hæc commemoratio quid nos moneat, perspicuum est: Nimirum, cum ab ipsius naturæ constitutione hoc sit decretum, laborem nobis non esse detrectandum, sed capessendum, amandum, sustinendum: mollitiem contrà modis omnibus vitandam, si bonarum rerum participes esse, si finem eum, qui est hominis proprius, &*

prius, & à quo ille perficitur, consequi volumus. Sed & aliæ caussæ sunt, præter modo commemoratam, cur labori sit incumbendum, nimirum fructus & utilitates ex eo maximæ. Quæ illæ vero utilitates? Respondeo: emolumenta vitæ huic præclarè traducendæ maxima: Laus, gloria, honor, deniq; suavitas vera: atq; adeo, ut Epicharmus paucis rem conficit: omnia DEI *dona. Ita enim ille inquit: Pro labore, sua Dij cuncta vendunt hominib9 bona. Labor enim & voluptas secundum Platonem, societate quadam admirabili inter se devincta sunt divinitus, non ita tantum, ut voluptates improbas labor & dolor excipiat infelix: sed & è converso, ut laborem honestum jucunditas honestissima & verissima consequatur. Hoc nostris animis sedulo insideat: hoc nos excitet ad constantiam in studiis, ad patientiam, ad tolerantiam in comparandis, per varios casus discrimina multaq; rerum, opibus præstantissimis eruditionis & prudentiæ, virtutis ac probitatis. Certè omnes sani homines naturæ ipsius impulsione ita sentiunt, eas res à quibus præclarissima bona promittuntur, omnibus modis esse persequendas.*

Hoc igitur fac sedulò cogites, quisquis hæc sacra tractas, quæ aliter non constant: & hac cogitatione te confirma ad patientiam molestiarum, quas studiorum ratio affert. Onerat te labor: atqui onus illud non debet dici, aut molestia, quod te accumulet omni felicitate, fructu, emolumento.

Grave est noctes ac dies consumere in opere literario. Atqui gravitatem laboris hujus infinitis partibus superant immensi laboris ejusdem fructus. Gravis res est continuus labor. Atqui ut minima mala quodammodo bona sunt: ita illa mala etiam multo magis, quibus maxima

bona parantur. Hæc igitur altera consideratio nos extimulet & acuat, ut labores necessarios promtè subeamus. Cum præsertim etiam illud accedat, quod μισόπονοι illi, id est, laboris detrectatores molliculi, quorum omnis sapientia illa est, quod laboris incommoda & molestiam exaggerant, ejusq; detrectandi occasiones exquirunt: hi ergo quod illud fateri coguntur, Fugam laboris ipsis ad vitam nihil addere, siquidem in longa vita felicitas ponatur: cum illud & ratio ipsa doceat, & vitæ usus exemplis probet, Desidiam & otium inq; voluptatibus omnibus perfruendis assiduitatem, multo magis accelerare mortē, quàm moderatos, & naturæ convenientes labores: verissimeq; apud Gellium à Catone esse dictum: vitam humanam esse uti ferrum, quod exercendo conteritur, sed cum splendore pulcro. Si non exerceas, tamen interit, sed cum turpitudine: rubigine videlicet illud interficiente. Item homines exercendo videmus conteri, sed cum gloria. Si nihil exerceas, inertia ac torpedo plus detrimenti affert, quàm exercitatio. Atq; hæc omnia si nobis sedulò inculcaverimus, optimè certe nobis consulemus: Tanto quidem certe magis id fieri decet, quanto est, cum omnis ætas, tùm præcipuè nostra à labore ad voluptatem proclivior: quanto item verius illud Bionis: Facilis est ad inferos via: clausis enim oculis illuc à nimium multis pervenitur. Ad quod malum corrigendum nihil est certè efficacius aut valentius, quàm laborem ita spectare, ut jam fecimus, Et voluptates item eo modo, ut olim Aristoteles monebat faciendum: ut scilicet eas spectemus abeuntes, hoc est, illud sedulò nobis proponamus quod res est: voluptates per illecebras & blanditias ducere ad præcipitium: labores honestos per difficultates ac sudores ad immortalitatem. Itaq; quantumvis arduum ac difficile est iter ad virtutem, pronum ac proclive ad voluptatem: nos cum Hercule & puero & adulto potius laboriosam virtutem atq; amœnissimos Hesperidum hortos sequamur, quàm per prona & facilia deli-

cilia deliciosam & ad interitum ducentem voluptatem. Atque ita statuamus: cum omni ætate honesto labore ad virtutem contendendum, tum in primis nostra.

D I X I.

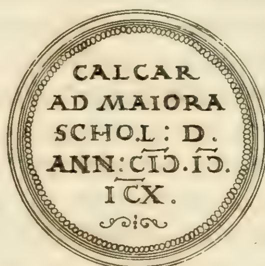
ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA

à

IACOBO GEVDERO

NORIBERG.

QVANQVAM *nihil mihi debet esse antiquius M. D. Rector, quàm ut mandatis tuis paream, utque ea, quæ mihi tuo jussu imponuntur, summa voluntate exequar: tamen non possum non animo cohorrescere, intuens in hunc tam augustum & venerandum consessum, in quo jubeor puer ac penè infans, loqui: Dicere enim quid dicam? Quod si maximus*

 illle apud

ille apud Græcos orator Demoſthenes, apud Philippum Macedonum regem orationem habiturus, ſic expavit, & animo commotus eſt, ut paucis admodum verbis expreſſis penè mutus diſceſſerit: quid mihi in hoc tali talium & tantorum conſeſſu virorum conſtantis mentis eſſe poteſt? Sed reficit tamen & recreat me tuæ, ô ornatiſſima corona, conſuetudinis priſtinæ atq; humanitatis recordatio: quæ mihi non ignota, facit ut ſperem, te, ſi quid minus ornatè, minus aptè, locoq; ac tempori convenienter dixerim, facilè ætati veniam conceſſuram.

Itaq; faceſſere juſſo puerili timore, ad peragendum id operæ, quod mihi publica imponit auctoritas, tua cum veniâ me convertam. Donativi noſtri ſculptura eſt ſanè perquam ſpecioſa ac præclara. Enſis videlicet ſtrictus, & illi circumvolutus ramus ſive hederæ, ſive oleæ: nihil enim intereſt: cum inſcriptione tali: Pulchrum clareſcere utroq;. *Quis dubitare poteſt, quin his duobus ſymbolicè notentur duo genera rerum, vitam humanam totam complectentia, Pax & bellum; ac ſecundum hæc duo genera vitæ, totidem genera facultatis, ſive ſcientiæ, ſive artis: quæ omnem vitam ipſa quoq; complectuntur, ſive (ut ait Cicero) quæ poſſunt locare homines in ampliſſimo gradu dignitatis: una Imperatoris ars: altera viri politici ſive oratoris: Quorum ab altero pacis ornamenta retinentur, ab altero belli pericula depelluntur. His duobus vitæ generibus ut nihil eſt, omnium ſanorum confeſſione, vel ſpecioſius, vel etiam utilius: Ita illud quoq; eſt æquè certum, ad utraq; hæc etiam literariam noſtram occupationem ac ſtudium pertinere. Sunt enim bonæ literæ, & ſapientia illa, quæ ex his paratur, parens ac nutricula utriusq; jam dictæ artis, ſine omni dubitatione. Eoq; ſenſu rectè eſt â Græco poëta Euripide olim dictum: Sapientiâ flos continetur urbium & familiarum; non cithara atq; cantibus. Qui poëta cithara &*

ra & cantus mentione eorum vitam notat, qui voluptati & otio inerti indulgent: qui à civium cœtu arcendi sunt, perinde ut membrum putre medicus à corpore amputat, ne sanæ partes inficiantur. Hippocratis quoq; sententia dicuntur felices populi, qui intelligunt, viros bonos esse ipsis præsidio ac munimento, neq; tam turribus ac mœnibus defendi urbes, quàm sapientium virorum sapienti consilio. Conjugium illud harum duarum præstantissimarum rerum, non est opus ut laudetur oratione mea, per se satis omnium confessione splendidum & commendatum. Quis enim nescit fortitudine militari præstantes bellatores tyrannides abolere, latrocinia prohibere, imperia justa tueri ac defendere? Togatâ sapientiâ rursum priora illa, virtute bellica quæsita & parta, tueri atq; conservari, atq; id caveri, ne, quæ magnus aliquis ac præstans heros virtute & armis peperit, in pace alij evertant. Deniq; quis dubitet, quin is, qui duo hæc conjunxerit, præclarissimum aliquid adeptus esse dicendus sit, atq; adeo inter homines versari tanquam mortalis quidam Deus? Cæterum hæc ut verissima sunt: ita cogitare jam possumus pleriq;: Quid ad me ista? qui non sum ita à natura & aliis rebus comparatus, ut hujusmodi conjugium sperare mihi liceat. Vsq; eò enim æquis animis ac lubentibus homines accipere solent encomia rerum præstantissimarum, dum se quoq; illas consequi, aut earum certe participes fieri posse putant: hac vero spe ipsis ademptâ, nequicquam laudes ipsis ea, quorum admirandorum atq; capessendorum præcipua caussa ipsis deest. Imò vero respondebit hic vir intelligens, & verus rerum æstimator: omnes qui vivimus, & habemus jam, & habere etiam deinceps cogitamus, locum aliquem in vita, quæ vita cum tota duobus illis temporibus, pacis ac belli, duabusq; item illis, quas diximus, sive artibus sive facultatibus continetur: æquum est,

 ut in

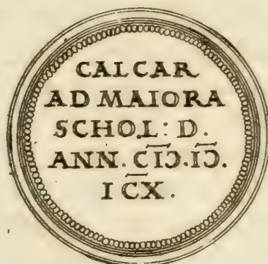
ut inqualicunque etiam cùm ingenii modò, tùm facultatis ratione, id sibi proponat unusquisque, Quemadmodum vel in utroque istorum, vel certè in altero exhibere possit utilem patriæ civem. Qua in parte illud Philippi Melanchthonis apophthegma egregium semper animis nostris propositum esse debebit: Si non potes esse magnus leo, sis mediocris, & reipub. tamen utilis catulus. Cumque Philosophia & literæ bonæ ea res sit, quæ potest & solet cùm ad omnia alia vitæ munia meliorem aptioremque reddere hominem, tum nihilo minus etiam fortem in periculis adeundis, & sagacem in providendis avertendisque iisdem; Summâ, cum philosophia sit verissime vivendi ars, magistra morum & disciplinæ, dux vitæ, virtutum indagatrix, vitiorum expultrix, animi cultura atque medicina, quâ nihil præstantius, nihil optabilius est homini datum divinitus; denique ea res, quæ homines in optimo statu collocare novit, sive in hac, sive in illa parte ex duabus modò notatis Reipublicæ operam daturus est: Nos hoc intelligentes etiam atque etiam in partem incumbamus, ut tantum bonum inter nos conservetur, non amittatur, cum multa exempla doceant, doctrinæ & literarum studia neglecta vel segnius curata etiam, ubi in summum gradum splendoris sui pervenerint, celerius quàm crederetur decidisse: adeoque cum constet, unà cum literis bonis virtutem pietatemque negligenter curata citius extingi, quàm Sol Heracliti, ut est in proverb. Ciceronis. Qua de caussa omnibus modis cavendum nobis statuamus, ne quid tale nostrâ culpâ, vel nostræ ætati, vel posteris nostris metuendum sit: operamque demus, ut florentibus bonis literis ex earum cultu ac disciplina semper suppeditent Reipublicæ tum togati gubernatores prudentes & boni, tum imperatores item ac bellatores fortes atque industrii. Atque hoc pacto si & symbolum ipsum & symboli ἐπιγραφὴ, & laudes splendidissimæ, quas doctorum omnium judicia tribuunt conjugio harum duarum sive artium sive facultatum, â nobis erunt accepta; ut scilicet

ſcilicet ab illis ad ſtudia noſtra amanda, urgenda, perſequenda, ſedulò inflammemur, rectiſſimè illo fuerimus uſi.

D I X I.

ORATIO TERTIAE
CLASSIS, RECITATA
â
IOHANNE VVOLFGANGO
ab ELRICHSHAVSEN

NOSTRAM *ætatem nihil magis decet, quàm pudor, qui vetat cauſſas quærere, cur nobis eæ partes dentur, ut loquamur tali in loco, in quo nihil puerile locum habere poteſt. Potius ergo in eam partem me componam, ut obediam mandatis eorum, qui plus intelligunt, dum ipſe quoq; plus intelligam, quàm nunc per ætatem poſſum. Donativi noſtri epigraphe eſt ſanè mirabilis: Mundus, Pavo, cauda explicata &*

 adſpectu

adspectu deorsum vergente. Quomodo, quaque consideratione quæso hæc tam diversa conciliavit imaginis sive Emblematis [illegible]*. Id vero exprimit addita epigraphe,* Vanitas: *Ea videlicet res nobis hîc consideranda proponitur. Ille inquam affectus, quem Pavo refert, superbissima avium, formaque sua superbiens, quamvis pedum deformitate potius demittere debens cristas, quàm erigere. Illa (ut dicam) in mundo universo usque quaque oculis nostris obversans* vanitas, *opposita veritati, rei omnium in mundo præstantissimæ: de qua veritate ita Plato: Veritas & Diis & hominibus dux est ad omnia bona consequenda: Cujus, quicunque felix beatusque futurus est, statim ab ineunte ætate particeps esse debet, ut ita quàm diutissimè & verissimè vivat. Huic sanctissimæ rei contraria est vanitas, res illa, quâ ut est orbis terrarum usque quaque refertissimus: ita est eadem â Deorum immortalium choro alienissima, non minus quàm invidentia, de qua hoc idem modò laudatus auctor pronunciat: in cujus horrendi mali descriptionem si incumbere vellem, rem tentarem longè supra meas vires positam. Dicendum enim mihi esset de infinitis pestibus, quæ ex hac mala radice expullulant, & quarum plena est universa hominum vita: in quo argumento exitum non inveniret oratio. Ac mihi quidem videtur mystica Evangelicæ historiæ sapientia in verbis Pilati, ut brevissimè, ita verissimè Mundi sensus intimos depinxisse, cum* CHRISTO *ad ipsius tribunal stanti, & affirmanti se Regem esse, in mundum ad id missum, ut veritati testimonium perhibeat, homo profanus & nihil nisi sæculum sapiens respondet: Quid est veritas? Desipis tu, qui te vera præ cæteris videre judicas, cum omnia sint talia, qualia putant & volunt, qui sunt potentiores, & qui in sua jura possunt cogere alios: ut nos Romani: aut, qui magnopere referre putas, quid sentiant homines de Religione, de Deo & virtute atque probitate: cum sua cuique genti*

sit religio

ſit religio, ſuæ opiniones, mordicus retentæ obſervatæq; â ſingulis. Deniq; qui etiam certò perſpectis veris ſententiis ſperes, te revocaturum eſſe homines ad ſtudium & amorem veritatis, & vera officia: cum omnium mores ſint pleni fucorum, doli & inſidiarum, cumq; hæ peſſimæ artes maxima præmia, maximos honores habeant: & cum is, qui ad contraria nitatur, nihilo plus proficiat, quàm in publico incendio proficere poteſt unius hominis manu aggeſta aqua. Hujusmodi videlicet eſt judicium mundi de veritate. Vt proinde merito dici poſſit:

Vita hominum nihil eſt niſi fumus, hypocriſis & fraus.

Tale quid mihi videtur haud abſurdè de hoc noſtro ſymbolo cum cogitari, tum dici. Verum quia hoc pelagus argumenti, ut ſic loquar, ingredi, non eſt operæ puerilis: deflectam ego ab hoc curſum navigationis meæ, & Salomonem, regem ſapientiſſimum, quiq; probè cognitum habeat Mundum, argumentum iſtud perſequi ſinam. Cujus illa eſt vox memorabilis: Vanitas vanitatum & omnia vanitas: *nimirum omne id in rebus humanis, unde abeſt ille, omnis ſapientiæ principium & medium & finis & apex & fundamentum,* Timor Domini. *Atq; hæc, ut dixi, veriſſima mihi eſſe videtur ſymboli explicatio: verum ego hanc expoſitionem aliis adultioribus meditandam relinquens, ad nos pueros illud deinceps accommodabo. Nos ergo, quia ejus quem hic pictum videmus, quemq; ſacræ literæ in maligno inq; vanitate ſitum eſſe dicunt, Mundi portio ſumus etiam ipſi, in eoq; vivimus, & victuri ſumus, quoad volet* DEVS *ævi noſtri arbiter: adeoq; quia Mundum intra nos habemus, & vero quia audimus, Mundum vanitati eſſe ſubditum totum: attendere hîc ſummoperè etiam atq; etiam debemus, Quonam modo nos rectè comparemus, ad benè decurrendũ ſpacium in hoc Mundo noſtrum. Et alia quidem aliàs docemur:*

Nunc quid ista Pavonis explicata cauda, & vero ejusdem deorsum ad pedes respectantis forma considerare nos jubeat, perpendamus. Duo hic meo judicio indicantur, pueris præcipuè necessaria. Vnum, laudis studium, quod ad rectè discendum agendumq; calcar & aculeum subdat, secundum illud poëtæ latini:

Laudatas ostendit avis Iunonia pennas.

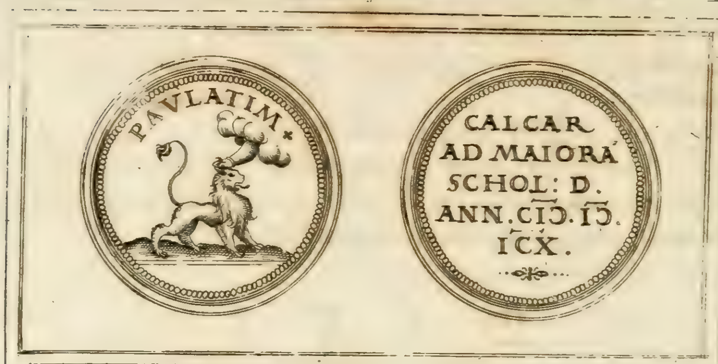
Alterum, pudor sive modestia, quæ in agnitione sui suæq; sortis, suæ infirmitatis, actiones cupiditatesq; regat instar habenæ ac retinaculi: Quod est jam temperamentum φιλοτιμίας *ac modestiæ, ætati nostræ æquè necessariũ, atq; est universæ vitæ necessaria* εὐρυθμία *&* εὐαρμοστία*, ut Protagoras dicit apud Platonem, hoc est: Æquabilis quædam & suis numeris scitè congruens constructaq; ratio: ut ne nimis se efferat indoles illa animi humani indomita: sed deprimatur ratione ac pudore liberali, ex agnitione pedum, id est, humanæ conditionis, orto: qui pudor tanquam custos morum frenet animum, & ad officij curam revocet: ut ne id eis eveniat, quod multis officit, quo minus perveniant ad eruditionem justam, quod præmaturè concepta opinione doctrinæ, remittunt de studio, & intellecto uno aliquo argumento aut parte doctrinæ, stolidè putant, se sapientiores esse omnibus præceptoribus suis, omnibusq; adeò hominibus. Qualis arrogantia cùm ipsa per se est digna odio, tùm omnibus salutaribus progreßibus ita officit ut quod maximè. O multum laudandos, qui hæc duo ita, ut dixi, conjungunt: animi dico elationem cum humilitate ac modestia. Hoc nos isto symbolo moniti faciamus. Cumq; ad discendum nos esse divinitus vocatos sciamus, discamus artes eas, quibus excolitur præstantißimum rationis donum, purgantes per eas sine doctrina facile cæcutientem animæ oculum: ut doctrina exculti dignoscere poßimus veras sententias & vera bona â falsis, nec quod maximæ hominum parti evenit, postquam in hac vita, veluti*

ta, veluti in specu Platonis, spectra opinionum pro veris sententiis, & umbras inanes pro rebus captaverimus, vanis & infelicibus studiis, tandem in barathrum æternæ miseriæ & vanitatis abjiciamur. Discamus intelligere Naturæ opus, divinitus conditum ad nostros usus, cum alios, tum præcipuè eum, ut in illo opere Conditorem admiremur, & ita ad illud Ens Entium, quod unum vere est, & à vanitate omni longissimè distat, adjungamur. Deniq; discamus bonas artes reliquas non ad fumum & fucum, non ad speciem & phantasiam, sed ut verè sapiamus, & ita DEO *optimo maximo, rerum omnium Domino, placeamus. ad cujus imaginem facti sumus. Sed jam dudum, puto, Harpocrates mihi digitum tollit, aut potius sustulit. Verbum igitur non addam amplius, nisi ut vos orem, ne huic meæ paulo prolixiori commentationi succenseatis.*

D I X I.

ORATIO QVARTÆ CLASSIS, RECITATA à IOHANNE ERNESTO HALLER NORIBERG.

IN *noſtro donativo leonem videmus, rictu aperto furenti ac minanti ſimilem. In ejus capite manus conſpicitur, cælitus protenſa, vel quaſi mulcentis caput ejus, quem dico, Leonis: vel quaſi pilis correptum eum ducentis. Puto ego leone ſignificari affectus animi humani: quorum impetus rapidos ac vehementes notum eſt à ſapientibus feris bellicis, leonibus, lupis, canibus, equis non cicuratis ſed infrenibus, comparari. Ac fortaſſe etiam adoleſcentiam, quæ præ aliis ætatibus affectuum quaſi procellis ac tempeſtatibus agitur & fertur, Leo iſte notat. Manus illa è cœlo porrecta, & Leonis caput prenſans, Ratio eſt atq; diſciplina divinitus affectuum turbæ præfecta: ita ut magiſterio ſuo illos regat & compeſcat, itaq; in po-*

in potestate habeat, nunquam ut ex ea potestate exire possint: Quod absq; hoc magisterio fieri & solet, & oportet, cum magno rerum humanarum incommodo. Est enim in animo hominis naturaliter pugna horum duorum inter se: affectuum dico, & rationis: qua in pugna etsi quod est melius nobiliusq; (videlicet ratio) dominetur deteriori (affectui videlicet:) evenit tamen, ut non semper naturæ lex in hoc rerum conjugatarum ordine administrando observetur. Equus enim ferox & indomitus interdum sine ullo modo excurrens sessorem quoq;, vel virium imbecillitate, vel artis equestris imperitia succumbentem secum rapit: |quando fertur equis auriga nec audit currus habenas. *Hoc ne fiat, disciplina & institutio efficit, quæ rationi, aliàs imbecilliori, sese adjungens, unà cum illa violentos & rapidos illos spiritus compescit ac ducit ad optimam partem, atq; præcipitio, in quod alioqui ferrent & ferrentur, avertit. Iaq; facit, jam mulcendo eos opportunè, ac palpis convenientibus illorum ardorem mitigando: jam moderata adversatione, tractione atq; impulsione eos in gyrum rationis ducendo: & ita* PAVLATIM, *ut inscriptio nostri symboli habet, longius ac longius procedit in illorum natura componenda, fingenda, formanda, ad statumq; naturæ hominis convenientem deducenda. Non enim aliter, quàm hoc temperamento severitatis & indulgentiæ, hoc opus, de quo agimus, peragi, aut ad finem optatum res illa deduci potest. Neq; commodi sunt adolescentiæ regendæ illi magistri, qui modum hunc in puerili institutione observare tenereq; non didicerunt. Verum de hac peritia, quæ in iis esse debet, qui ingenia fingunt & formant, minus decet, ut ego puer loquar: cum præsertim satis constet, huic rei præesse apud nos viros tales, qui nôrunt & moderato obsequio, & amabili severitate in ingeniis ducendis uti: quiq; sedulò illud cogitant ac sequuntur, quod est sapienter â poëta dictum:*

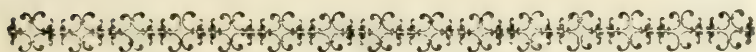
Flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus:
Frangas, si vires experiare tuas.

hoc est, qui omni diligentia ac circumspectione cavent, ne inconsultius resistendo studiis & cupiditatibus ætatis primæ frangant magis quàm corrigant, quibus consulere volunt ac debent. Itaq́ deinceps potius, quid mihi & hisce meis æqualibus spectandum sit in hoc symbolo proponã, nempe quod ad nos adolescentes potissimum pertineat. Neq́ vero tantum oportet, ut magistris nobis opus esse agnoscamus, eosq́ admittamus patienter, & promtè libenterq́ jussis eorum accommodemus: sed etiam ipsi discamus affectuum malorum intemperias & agnoscere, & maturè cöercere, prius quàm diffundantur in animum, eumq́ ex omni parte penitus subigant. Infectus enim cupiditatibus animus (qualis est omnium eorum, qui non â teneris sese culturæ accommodant) haud facilè virtutis & rationis freno regitur. Aversatur enim honestos & salutares monitus, & velut effrenis equus calcib. ac morsibus insultat, sessoremq́ excutit & perturbat. Discamus ergò manum illam divinitus protensam, & jam blandè mulcendo, jam durius trahendo nos exercentem, patienter ferre, eiq́ nos accommodare. Discamus inquam Rationem, & per eos qui nobis præsunt, & per nosmetipsos etiam, ad optima hortantem magni facere: igniculosq́ illius nobis oblucentes exuscitare, excolere, inq́ vita & moribus sequi. Affectus autem, quia eos eruere neq́ naturæ humanæ conditio patitur, neq́ fortasse expedit id fieri, ita habeamus, ut eos, cum ad alia fortè nos incitant, non mox tanquam clausis oculis sequamur: sed paulatim magis magisq́ illis renitamur, eosq́ assuefactione ad officium ita paremus, ne illos habeamus ratione valentiores. Ita futurum est, ut ad injusta & rationi contraria facinora perpetranda vel non excitemur, vel si quando excitemur, statim tamen illos motus rationis freno compescere possimus. Quo in studio, si esset hoc tempore in

omni

omni ætate major diligentia: major quoq; esse poterat virtutis & pietatis proventus. Sed quia hæc quoq; oratio mea ætati minus videtur convenire, ad pensum prius me revocabo: ad illam dico, de leone eo, quem intra nos gerimus, in obsequium disciplinæ adducendo considerationem. Et cum hoc, quod dico, humana ope sola effici non poßit, sed majoribus omnino opus sit præsidiis, Divini nempe Spiritus gratia, cujus unius auxilio illa portenta expugnantur: DEVM *precor & precabor, ut me & alios æquales meos ita regat & gubernet, ne pars animi melior deteriori succumbat: sed ut in ætate hac lubrica culturæ aurem patientem accommodemus, itaq; adolescamus in eos homines, qui poßint* DEO *grata dicere & facere.*

D I X I.

GRATIARVM ACTIO,

RECITATA

à

PAVLO SIDELMANNO

NORIBERG.

NVLLA *res dignior eſt hac noſtra ætate noſtrisq; ſtudiis, quàm ut cum piis & caſtis Muſis conjungamus decentes Gratias, hoc eſt, ut & beneficio affecti agnoſcamus hoc, & ingenuè fateamur: Et vero gratiam quoq;, quam ſinit facultas, ſedulò reddamus. Eaq; virtus eſt grata*

DEO & hominibus: sicut è diverso ingratitudo capitalis est pestis vitæ humanæ, DEO pariter & hominibus exosa. Quod cum ita sit, & vitium hoc turpissimum nobis est omnibus modis vitandum, & virtus illi opposita solicite consectanda. Quocirca ego & meo & horum commilitonum meorum nomine TIBI DEVS æterne, Pater Domini & Salvatoris nostri IESV CHRISTI, cum Filio tuo unico & Spiritu Sancto tuo, uni vero, immortali, & soli sapienti DEO, ago gratias, non quantas debeo, sed quantas possum animo meo concipere maximas, quod hoc honestissimum bonarum literarum domicilium nobis benignè aperuisti, & semel apertum conservas, ut in eo possimus doctrinâ sapientiæ divinæ atq; humanæ instrui, ad gloriam tuam, & nostram aliorumq; salutem. Teq; rogo toto pectore, tuere & conserva nobis idem hoc bonum: ut per nos & alios rectè institutos edoctosq; propagari possit in genere humano noticia tui, & fiant hîc & alibi, quæ sint tibi grata. Ago deinde Amplissimo & prudentissimo Senatui Noribergensi, & Nobilissimis Dominis Scholarchis, Domino item Procansellario viro clarissimo, gratias, quas animus meus capere potest, maximas: cùm pro alijs præclaris & amplissimis in nos meritis, tùm pro honorifica nobis ipsorum præsentia. Vobis præterea celeberrimi Academiæ hujus Doctores: Tibi Magnifice D. Rector, & cæteris clarissimis, reverendis doctissimisq; dominis Professoribus & præceptoribus summa observantia dignissimis, gratias immortales ago: quod fidelitate & industriâ vestrâ de nobis benè mereri non desinitis, optimis artibus ac disciplinis nos instituentes, & ad virtutem sedulò ducentes: absq; quo & hodierni diei honore, & multis alijs commodis carere nos oporteret. Nos vicissim vobis, clarissimi viri, præceptoresq; honorandissimi, honorem, cultum, observantiam omnem, ut studiosis adolescentibus dignum est, pollicemur ac præstabimus. Ago deniq; gratias Generosis

Dominis

Dominis Baronibus, Nobilibus & studiosis hospitibus, universæq; huic literatæ societati: qui sua honorifica præsentia & consessu gratissimo, actum hunc cohonestârunt & auxerunt. Quibus etiam ipsis promittimus obsequia & officia nostra, similiaq; studia vel in consimili re, vel in alia quavis honesta: Eaq; sedulo & libenter nos ipsis præstituros pollicemur. Postremo universam hanc coronam rogo atq; oro, ut si hæc mea gratiarum actio verbis est tenuior, quàm pro amplissimi hujus consessus dignitate, potius ex animus nostris orationem, quàm ex oratione sententiam atq; officium nostrum æstimare velit.

D I X I.

PANEGYRIS, ANNI 1590.

SVB RECTORATV D. D. EDONIS HILDERICI THEOLOGI.

Oratio primæ claßis, recitata ab

ISAACO LVSSIO DORDRACENO HOLLANDO.

QVI *animantium cæterarumq́ rerum naturas investigant & perscrutantur, Auditores optimi, ex omnium avium genere Lusciniam maximè admirari solent: quod in tam exili corpusculo vox tam varia, tam suavis, tam clara atq; contenta insit, quod*

ſit, quod verno tempore cum arbores frondent, herbæ pubeſcunt, quindecim diebus ac noctibus usq; & usq; liquidiſsimos cantus tenui gutture funditet, atq; intimos audientium ſenſus incredibili voluptate permulceat. Itaq; & Ovidius ſcitè canit:

Dulcis amica veni noctis ſolatia præſtans,
Inter aves etenim nulla tibi ſimilis.
Tu philomela potes vocum diſcrimina mille,
Mille potes varios ipſa referre modos.

Vnde quæſo in avicula tam pertinax ſpiritus? unde vis illa animæ contentæ tanta, ut una cantus continuatione geminatæ vocis & contentio & remiſsio audiatur? unde tam artificioſa, tamq; perfecta Muſicæ ſcientia? tam ingenioſa modulatio, tam dulcis gratusq; ſonus? qui modo in longum continuo ſpiritu protrahatur, modo verie flectatur: nunc conciſa voce diſtinguatur: nunc intorta copuletur. Quid? cum iterum vocem revocat, & integra comprehenſione cantum edit? Quid? cum modulos præter opinionem repentè commutat? Quid? cum ipſa tacitè ſecum jucundè murmurat? nulla profectò tam difficilis, tam varia auditur cantio, quam non exprimat una luſcinia: plenam, gravem, acutam, crebram, contractam, diffuſam, attenuatam, inflatam, continenti aut intermiſſo ſpiritu emiſſam: ſummam, mediam, imam. Quid plura? tam parvulis in faucibus, tàm in anguſto gutture, omnia, quæ ars humana multo labore, variis inſtrumentis, cantionem genera excogitavit, plenè expreſſa reperiuntur.

Eſtne vero huic aviculæ, tàm jucundæ, tam innocenti ſuus etiam hoſtis, Auditores? Eſt profectò, id quod numiſma quoq; noſtrum, non obſcurè indicat atq; innuit. Nam in eo expreſſa eſt imago Luſciniæ, viperam velut acerrimum hoſtem tanto ſtudio & conatu à ſe propulſantis, ut vitæ periculum potius ſub-

itura, quam hostem ad nidum admissura videatur. Est nimirum hoc naturæ imperium: hæc vis & contraria affectio istis animalculis insita atque ingenerata. Nam multis in rebus tùm animatis, tum inanimatis, naturale quoddam dissidium notare & animadvertere licet: id quod exemplis nonnullis planum faciamus. Homini infestissimum animal est crocodilus, qui arte malitiam adjuvat, & hausta aqua semitas facit lubricas, in quibus homines ê Nilo aquam petituri, si collabantur, eos devorat, & trunco corporis absumto, caput lachrymis profusis macerat, & id quoque tandem devorat. Equus adversatur urso, & hostem aggressurus eum transilit, saltuque ipso posteriores calces capiti illius impingit: contrà vero ursus equi ventrem unguibus petit & scalpit. Sic equus si in lupi vestigium pedem ponat, obtorpescit. Aquilæ dissidium est cum draconibus minoribus, itemque cum Trochilo. Aquilarum pennæ cæterarum avium pennas comminuunt & absumunt. Araneus exitiosus est serpenti & bufoni, quos aculeo in frontem adacto interimit. Simius miris modis auersatur testudinem. Acanthis odit asinum, & audito eius clamore, ova è nido deijcit: aut pulli ejus metu decidunt. Vulpes abominatur milvos. Leo ad Galli cantum contremiscit. Pullus gallinaceus vix ovo exclusus, milvum aut accipitrem procul etiam visum exhorrescit: cum interim nec equum nec elephantem reformidet. Lupus solo obtutu homini vocem adimit: idemque agnos tam crudeli odio prosequitur, ut pulsato tympano lupinis pellibus obducto, greges diffugiant: & vestimenta ex lana sive ex pellibus agninis lupi morsu violatis confecta, incredibilem pediculorum multitudinem procreent. Adeo horum inimicitiæ ne morte quidem extinguuntur. Cancer attactus herba Polypodio chelas abijcit. Vespertilio ex incensæ hederæ suffumigatione moritur. Vultur ex unguentorum odore interit. Serpens, si ibis alâ tangatur, commoveri non potest: si verò in eum querna folia conjiciantur, emoritur.

ritur. Sic olores & aquilæ, corvus & chloris, cornix & noctua, cæteraq; multa huius generis animalia, mutuas inter se exercent inimicitias. Sic porrò in rebus inanimis quocunq; te animo & cogitatione converteris, exempla comperies. Quercus & Olea ita inter se dissident, ut altera in alterius scrobe reperta elanguescat atq; intereat. Sic Quercus à Iuglande discordat. Sic vitis brassicā refugit, atq; in diversam partem sese reflectit. Similis inimicitia est inter cicutam & vinum: Cicuta quidem homini venenum est, cicutæ verò vinum. Sed quis omnia exempla enumeret & persequatur? Hæc pauca ex innumeris delibare placuit, ut intelligeremus, inter Viperam quoq; & Lusciniam nostram, non fortuitum atq; extrinsecus accersitum, sed naturale, idq; perpetuum esse dissidium. Nam ut norunt ij, qui serpentes ad venena paranda consectantur & quærunt, viperæ plerunq; circa cubilia nidosq; lusciniarum reperiuntur: & observatum est, lusciniam conspectâ viperâ mox obmutescere, suamq; dulcissimam cantilenam in queribundam ac lamentabilem vocem commutare. Nec tamen interim nidum deserit & aufugit, sed alarum strepitu, & suis tanquam lamentis, hostem, quantum fieri potest, territare & propulsare conatur. Verùm quando animadvertit, suos conatus fore irritos, nec ulla ratione hostem profligari posse: tunc celeris sagittæ instar magno impetu in hiantes viperæ fauces involat: ac si fortè lethali morsu saucietur, tunc vitæ suæ interitu testatur, se pro viribus elaborasse, ut bestiam venenatam â se suisq; repelleret: maluisseq; mortem egregiam fortiter oppetere, quàm in perpetuo insidiarum metu versari. Hoc insigne exemplum, Auditores, nobis ad imitandum propositum esse statuamus. Nam & homo suos & domesticos & exteros insidiatores & hostes habet, à quibus pericula metuat necesse est. Corpus quidem hominis non modò senectuti & morti, mille de causis impendenti, sed infinitis

etiam

etiam morbis ac læsionibus est obnoxium, ad quæ partim prudenter vitanda, partim æquo animo perferenda, diligenti præparatione opus est: ut nimirum unusquisque animum habeat DEO *dicatum, ejusque ope fretum, ut moderatè & innocenter vivat: ut quantum fieri poßit, ea quæ nocitura videantur, declinet & avertat. Sed de corpore nunc non est dicendi locus: Animum hominis intueamur, ejusque hostes paulo accuratius dispiciamus. Menti autem humanæ inprimis adversantur tetra inscitiæ atque erroris caligo, & prava cupiditas. Caligo discutitur cognitione rerum divinarum & humanarum, qua tanquam luce circumfusa mens facilè cernit, quid verum, quid falsum, quid rectum, quid pravum, quid appetendum fugiendumve sit. Vt enim oculus cernere non potest, nisi res aspectabiles Solis luce collustrentur: ita nec mens suas functiones rectè obire potest, nisi doctrinarum lumen ei affulserit. Cupiditas autem prava variè mentem divexat & perturbat: cum videlicet animus aut voluptatum illecebris, aut dolorum facibus, aut divitiarum splendore, aut obscura paupertate, aut honorum siti, aut ignominiæ metu, aut mortis terrore variè afficitur, & veluti fluctibus perturbationum, in diversas partes agitatur, ita ut neque virtutis, neque sapientiæ studiis vacare poßit. Etenim ut de avaritia & de ambitione nunc nihil dicam: quanta quæso vis est & incitatio voluptatum atque libidinum, quæ initio quidem velut blandißimæ pellices blandiuntur, sed cum animos occuparint atque subegerint, dominantur ac tyrannidem exercent, & plurimos ad flagitia & scelera, indeque in omne genus calamitatum præcipites agunt: ut in amatoribus, & ebriosis aleatoribus cernere licet: qui, ut Phædria Terentianus, prudentes scientes pereunt, nec tamen perniciosum illud jugum suarum voluptatum ulla ratione excutere possunt. Vnde Cicero rectè ait: Nullam capitaliorem homini pestem esse quàm corporis voluptatem. Hæc, hæc est illa vipera atrocißima, quæ*

Scholas

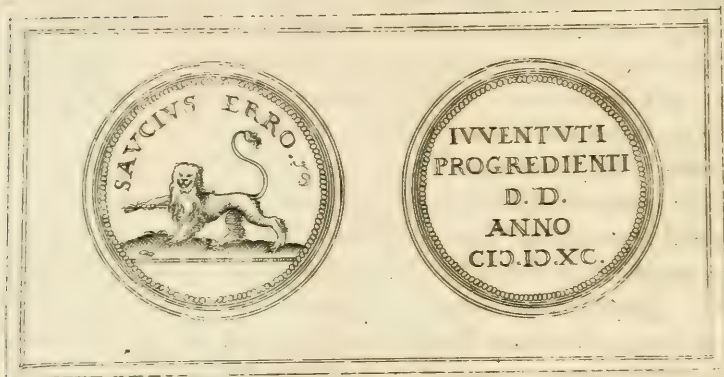
Scholas & Academias pervadit: & luſciniis, hoc eſt adoleſcentibus inſidiatur, eosq́ veneno ſuo inficere atq́ corrumpere conatur. Quæ cum ita ſe habeant auditores, neminem veſtrum eſſe puto, qui non omni cura, ſummoq́ ſtudio adverſus iſtos perniciosiſſimos humanæ ſocietatis hoſtes, nimirum contra ignorantiam pro eruditione, & contra improbitatem pro virtute, acriter & fortiter, atq́ etiamſi res ita poſtulet, cum valetudinis & facultatum ſuarum periculo & jactura depugnandum eſſe ſtatuat. Voluntas certè, & honeſtus conatus, magnam habent vim, & quidem in virtutis ſtudio tantam, ut facultas etiam plerunq́ illam ſequatur. Qui ſtadium currit (inquit Cicero) eniti & contendere debet, quàm maximè poſſit, ut vincat: ſic qui in literarum curriculo verſatur, omni opera & ſtudio elaborare debet, ut eximiam ſapientiæ & virtutis laudem conſequatur. Quod ſi ea vis ingenii, ea ſubſidia facultatum, eæ corporis vires, ea hominum ſtudia non ſuppetunt, ut optatus labori reſpondeat eventus: non iccirco animus remittendus eſt, aut abjecta haſta de ſtatione decedendum. Nam (ut pereleganter Simplicius ſcribit: τὸ κατορθοῦν οὐκ ἐν τῇ πράξει, ἀλλ' ἐν τῇ προαιρέσει ἐστί. Id eſt, Rei benè geſtæ laus, non ex eventu, ſed è conſilio & voluntate ponderanda eſt. Atq́ ut noſtrum ſymbolum habet:

Vt deſint vires, tamen eſt laudanda voluntas.

D I X I.

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA à HIERONYMO SCHALLERO VVITEBERGENSI.

ITER *adoleſcentiæ non minus incertum eſſe, quàm ſerpentis viam in rupe, & navis veſtigium in mari, & avis volatum in aëre, niſi divinitus gubernetur, ſapiens quidam Hebræus affirmavit. Cùm enim autore Platone, & teſte experientia, homo ſit animal natura mutabile: quid de adoleſcentia ſentiendum eſt? quæ & propter calorem ætatis, & humorum mutationem, & importunos affectus, & rerum imperitiam, facilimè in hanc illamve partem impellitur: ſed facilius in deteriorem. Eſt enim hæc ætas inprimis pravæ cupiditati obnoxia, quæ illecebra eſt turpitudinis & eſca malorum, qua improvidus adoleſcens facilè capitur, nec tamen ſe captum ſentit, niſi cum imprudentiæ pœnas luit. Atq; huius rei imago in Brabeo noſtro*

stro proponitur, in quo leo pedem spina confixum ostentans cernitur, cum hoc Emblemate: Saucius erro. Quod symbolum ut exactius intelligatur, operæ pretium fuerit ex Aeliano & Gellio repetere historiam Androdi servi, quem fugitivum leo in Africa triennio aluisse, & postea feris obiectum (inter quas fortuitò, idem leo tùm captus erat) adversus pantheram defendisse fertur. Cum à senatore Romano servus, cui nomen Androdus erat, aufugisset, ut tutò deinceps latere posset, in solitudines sese contulit: ubi cum solis ardores perferre non posset, in speluncam refrigerandi recreandiq; sui causâ secessit. Erat autem specus iste latibulum leonis, qui tùm aberat, ferasq; persequebatur. Hic cum à venatu pede graviter sauciato, rediisset, atq; in juvenem incidisset: ipsum blandè ac mansvete aspexit, & tanquam vulneris curationem ab eo flagitaturus, pedem saucium ipsi porrexit. Servus etsi primùm toto pectore tremebat: tamen animadversa leonis comitate, cognitoq; pedis morbo, seipsum collegit, animoq; erectiore esse cœpit: mox itaq; spinam, qua leo confixus erat, è pede extraxit, cruorem abstersit, omnemq; doloris acerbitatem ita mitigavit, ut leo pede in manu Androdi posito, aliquantisper incubuerit ac conquieverit. Sed & σῶστρον seu præmium curationis medico suo persolvit. Nam quascunq; feras cepit, eas cum Androdo communicavit; atq; adeò tàm gratus, acceptiq; beneficij tàm memor fuit, ut & hospitium & victum homini benè de se merito præbuerit. Verùm Androdus triennio ita exacto, habitationis & solitudinis satietate atq; fastidio affectus est: Itaq; specum absente leone tandem reliquit ac demigravit. Sed cum vix tridui iter confecisset, à militibus captus & vinctus, Romamq; deductus est, ubi ab hero suo de admisso facinore reus factus, capite damnatus est, ut bestiis dilaniandus objiceretur.

Cumq; jam ad pugnam cum bestiis committendam intruderetur, ecce leo quoq;, qui omnium atrocissimus ac sævissimus habebatur, hominis antehac hospes, & non ita pridem captus, cum alijs immanissimis bestiis in theatrum immittitur: qui simulatq; Androdi præsentiam animadvertit, primum velut admiratione obstupefactus, substitit: sensim deinde ac pedetentim ad hominem accedit, caudæ blanditiis eum permulcet, & pedes manusq; ejus leniter lambit, nihilq; prorsus prætermittit, quod ad hominem metu propè exanimatum erigendum & confirmandum pertinere videatur. Androdus incredibili illa leonis humanitate perspecta, respirat, atq; in spem meliorem inductus leonem vicissim alacrioribus oculis intuetur: atq; ita alter alteri læto vultu de mutua recognitione quasi congratulatur. Interim cum Panthera hominem invadere conaretur, Leo hospitem suum non modo à laniatu defendit, verùm etiam Pardalim discerpit atq; dilaniat. Hoc spectaculum summam admirationem spectatoribus movit. Et Cæsar (seu quis alius fuerit, qui hoc spectaculum exhibuit) Androdum ad se accersivit, ex eoq; rem universam penitus cognovit: quæ cum passim deinceps divulgaretur, universus populus acclamatione sua & servum & leonem libertate donandum esse significavit. Itaq; Androdus non solum crimine absolutus, & in libertatem vindicatus est; sed etiam leo totius populi suffragiis ei donatus est: quem cum postea tenui loro vinctum tota urbe circumduceret: homo quidem ære cumulatus, leo verò floribus liberalissimè conspersus est, & obvij quiq; acclamarunt:

Hic est leo hospes hominis: hic est homo medicus leonis.

Hæc insignis historia, Auditores optimi, de duabus potissimum rebus nos monet. Primùm de vitiis atq; erroribus nostris maturè corrigendis: deinde de gratia benè meritis persolvenda. Nemo quidem in hac mortali vita reperitur, qui in tanta ingenij caligine & imbecillitate virium ac pravitate voluntatis, inter

ter

ter malorum insidias atq; iniurias, & multiplices fortunæ procellas, non sæpenumero erret, impingat, labatur: sed tamen omni cura providendum atq; enitendum nobis est, ut, si virtutem perfectam assequi non liceat, saltem sequamur, & ad eam aspiremus. Etsi enim humanum est errare, neminis tamen, nisi insipientis est, in errore perseverare. Quod si igitur nos errasse intelligamus, statim de erratis ac delictis etiam minimis corrigendis cogitandum est. Nam qui in parvis sibi ignoscit, paulatim ad maiora progreditur, donec in omnem turpitudinem prolapsus, nec decus nec honestatem curet. Quod si verò à nobismetipsis medicinam impetrare non liceat, tùm fidelis prudentisq; viri monitis opem quærere debemus, à quo ad salutem reducamur. Quemadmodum enim leo noster saucius tantisper oberravit, dum in hominis conspectum incidit, atq; ab eo vulneris curationem efflagitavit: Ita adolescens, qui in vitiis & erroribus vulnus accepit, conquiescere non debet, donec in bonorum ac prudentum virorum consiliis & admonitionibus salutarem animi vulnerati medicinam inveniat, qua inventa omni studio cavere debet, ne denuo cupiditate victus in aliquam turpitudinem relabatur: atq; ne vulnus, quod consanuisse videbatur, maiori cum periculo recrudescat. Reliquum porrò est, Auditores, ut de altero historiæ nostræ fructu, qui ad gratiam benè meritis persolvendam pertinet, breviter dicam.

Hoc namq; nostrum potißimum munus atq; officium est, ut memoriam acceptorum beneficiorum perpetuò conservemus: & ijs qui de nobis benè meriti sunt, gratias debitas habeamus, & verò, quantum in nobis est persolvamus. Sic enim & accepta beneficia tuebimur, & amplioribus muneribus ac donis augebimur. Nam gratia parit gratiam, & animos alios aliis nectit, ac singulari inter se benevolentia devincit atq; conglutinat: adeo ut animus memor & gratus nunquam præmio careat: sed eo-

rum genere bonorum ornetur ac cumuletur, quorum memoriam inviolatè pieq; conservat. Athenienses olim fanum Gratiis in media urbe dedicarunt: Quo indicarunt, omnem civilis societatis rationem Gratiarum quasi quodam numine contineri. Est enim in animis gratis magnum quoddam Iustitiæ munus, & firmum Reipublicæ præsidium. Nec enim ullum est majus concordiæ vinculum gratiâ atq; remuneratione. Itaq; Deus in primo Levìtici cap. quod ad hominum convictum pertinet, proposito præmio mortales ad remunerationem allicit & invitat. Idem ipsa natura docet, nosq; exemplo suo ad beneficij accepti fidelem gratamq; memoriam tacitè allectat. Nonne agri fertiles multo plus afferunt, quàm acceperunt? Intueamur bestias, an non in immanißimis quoq; tàm eximiæ virtutis simulacra & vestigia animadvertere licet? Vrbs fuit in Achaia, cui nomen fuit Patræ, in qua (ut Aelianus scribit lib. 13.) puer quidam Draconem emerat & educarat: cum quo non aliter atq; cum intelligente colloqui & lusitare, & unâ etiam dormire consuevit. Cùm verò Draco ad ingentem magnitudinem excrevisset, è civitate in solitudinem dimissus est. Aliquot annis pòst, cum puer adolescens factus, & cum sodalibus suis è spectaculo reversus in latrones incidisset, & clamores edidisset: ecce præter opinionem draco præstò fuit, & alios in fugam vertit, alios interemit: puerum verò salvum & incolumem conservavit. Sic Panthera bestia truculentißima, cum forte (ut Demetrius physicus autor est) catulos suos in fossam delapsos, attollere non posset, ad hominem tandem, quem è longinquo conspiciebat, sollicita ac veluti supplex accurrit, eum toga leviter apprehensa ad fossam adducit: & miris blanditijs nutuq; anxio, quid fieri cuperet, significat. Mox catulis eductis, hominem per desertißimas valdeq; periculosas solitudines comitatur, à reliquis bestiis eum defendit, nec ab ejus latere discedit, donec in loco tuto collocet, & nutu blandißimo tanquam gratiis actis dimittat.

Quod

Quod ſi beſtiæ rationis & orationis expertes erga benè de ſe meritos tàm memores grataq; ſunt: quanto magis homo imago divinæ mentis hanc pulcherrimam virtutem, quam vulgò Gratitudinem vocant, colere atq; exercere debet? Quamobrem, Adoleſcentes ornatiſsimi, quemadmodum leo noſter, ſimul atq; ſauciatus fuit, vulneri ſuo medicinam quæſivit, ac invenit; & verò medico curationis præmium liberaliſsimè perſolvit: ſic nos quoq; erroribus noſtris remedia maturè comparemus, hoc eſt, prudentum & doctorum virorum conſilia & monita admittamus; errores nobis eripi, mores depravatos nobis corrigi, non ſolum æquo animo feramus: ſed etiam pro acceptis ſalutaris doctrinæ beneficiis gratias debitas habeamus, agamus, & quibuscunq; [illegible]bus fieri poßit, memori mente perſolvamus.

D I X I.

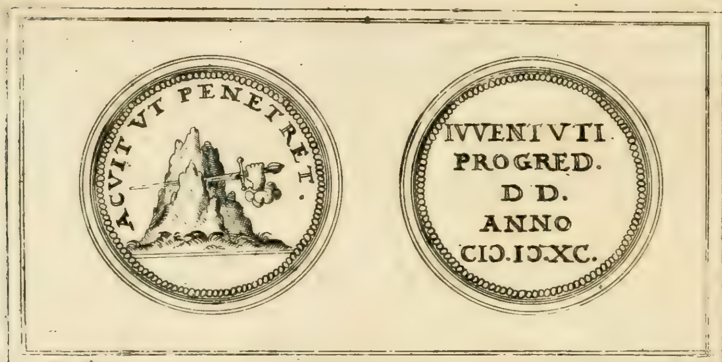
ORA-

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA

à

CHRISTOPHORO CAMERARIO

NORIBERG.

IN *nomismate quod ego aliiq; nonnulli ordinis mei adolescentes accepimus, Auditores humanissimi, affabrè expressa est rupes gladio præacuto transfixa: cui hoc lemma adiunctum est* : Acuit ut penetret. *Quo admonemur, nihil esse tam altum, nihilq; tàm durum & asperum, quò ingenij humani vis & acumen penetrare non possit. Sed ut ferrum per se rupes sive saxa incidere & insecare non potest, nisi prius acuatur: Ita nec ingenium rude & incultum res subtiles atq; reconditas vi sua perspicere, earumq; difficultatem superare potest, nisi doctrina & labore tanquam duabus coticulis probè exacuatur. Doctrinæ autem appellatione nunc intelligo Grammaticam, Logicam*

cam & Rhetoricam, quæ omnium scientiarum & disciplinarum quasi famulæ quædam atq; ministræ sunt. Et quoniam earum usus tàm longè lateq; patet, quam vitæ humanæ fines proferuntur: Idcirco cuiusq; naturam sigillatim inspiciamus, ut quantum unaquæq; ad adolescentum ingenia axacuenda valeat, perspicuum fiat. Ac primùm quidem Grammatica cuiq; discenti maximè est necessaria, quæ puræ & emendatæ orationis magistra, rudibus ad omnes doctrinas viam patefacit. Estq; reliquarum tanquā radix & fundamentum. Nam ut arbores absq; radice vigere & consistere non possunt: sic absq; hac arte nullâ aliâ doctrina adolescere & maturescere potest. Et quemadmodum subsstructionis fundamentum firmum ac stabile esse oportet, cæteroquin quicquid superstruxeris corruet: sic nemo ullam excellentis doctrinæ laudem assequetur, nisi prius Grammaticâ bene cognitâ gradum ad reliquas artes sibi præmuniverit. Vnde apud antiquos tantùm autoritatis fuit Grammaticis, ut de omni scriptorum genere liberè judicarint, ac proinde Criticorum nomen adepti fuerint: In quibus Aristarchus censoria severitate celebris, maximum jus habuisse dicitur.

Logica autem benè docendi ac disputandi rationem docet, qua ex notis ignota, vel opinando, vel sciendo consequimur. Hæc rem definiendo explicat, eamq; in partes exactè distribuit: argumentum ratione concludit: consequentia & repugnantia videt, ambigua distinguit, & in omni sermone quid verum, quid falsum, quid verisimile, quid absurdum sit, animadvertit. Itaq; non absq; causa ὄργανον ὀργάνων καὶ χεὶρ τῆς φιλοσοφίας, *hoc est, instrumentum excellentissimum & manus Philosophiæ inscribitur: Et autore Platone oculos humanos in barbarico cæno defossos sensim attollit atq; abstergit, ut in iudicando acutius cernere queant. Ad hac Logica est fundamentum eloquentiæ. Nam bene dicendi finis est persuadere seu fidem facere. Fi-*

des autem vi argumentorum & copia exemplorum fit. Logica verò docet, unde argumenta sumenda sint, quomodo concludenda, quo item artificio exempla tractanda, usque adeo ut sine Dialecticæ præsidio omnis plerorumque oratio inepta, jejuna, exanguis, enervata meritò censeatur.

Quid porrò de Rhetorica dicam? Cujus vis & dignitas tanta est, ut nihil pulchrius, nihil præclarius, nihil utilius, nihil denique homine dignius esse videatur. Quid enim tàm admirabile, tamque jucundum auditu, quàm gravibus sententiis ac splendidis verbis ornata & perpolita oratio? quid tam potens atque magnificum, quàm voluntates allicere, & animos in quamcunque velis partem oratione permovere? quid ad scholas, ad Ecclesias, ad respublicas constituendas moderandasque efficacius, quàm sapientiæ comes Eloquentia? Hæc enim jacentes excitat, afflictos recreat, languentes stimulat, vigilantes inflammat: bonis præmia constituit, improbis pericula denunciat: hæc populi sive ad seditionem concitati, sive ad pravas opiniones, corruptosque mores prolapsi, motus ad obedientiam, ad veras sententias, ad vitam probatam revocat. Quid enim aliud est, quàm dicendi prudentia? Prudentia autem usus tùm in verbis, tùm in factis consistit, ut nimirum & prudenter dicamus, & prudenter agamus, quorum in utroque olim omnis laudabilis disciplina posita erat, ut autor est Homerus, apud quem Phœnix ait: Achillem sibi à patre Peleo traditum fuisse, ut illum & verborum oratorem, & rerum actorem efficeret: μύθων τε ῥητῆρ᾽ ἔμεναι, πρηκτῆρά τε ἔργων. *Deinde Eloquentia præcipuum humani ingenij decus est & ornamentum, quo homo non solum cæteris animantibus præstat, sed etiam reliquis hominibus antecellit. Hinc rectè Cicero dixit: Vt hominis decus est ingenium, sic ipsius ingenij decus est Eloquentia. Itaque apud veteres in summo honore atque pretio fuit. Nam & summi principes, cum non minimũ dignitatis suæ præsidium in dicẽdi facultate constitutum putarent, Eloquen-*

quentiæ operam dederunt. Certè constat, Philippum Macedoniæ regem, ejusq; filium Alexandrum, dicendi laude floruisse. In liberis autẽ populis ac civitatibus semper illa regnum obtinuit: adeò ut nemini princeps in ijs daretur locus, nisi eloquentiæ gloria excelleret. Nam ut Athenas cæterasq; Græciæ civitates nunc prætereã, Romæ profectò tantùm valuit eloquentia, ut nemo quãvis nobilitate, rebusq; gestis clarus & insignis, confideret facilem sibi aditum ad summos honores patefactum iri, nisi dicendi laudẽ cum militari virtute conjunxisset. Hinc Claudij, Lælij, Scipiones, Galbæ, Catones, alijq; multi in dicendo principes extiterunt, & tandẽ Cicero tàm absolutũ eloquentiæ specimẽ dedit, ut eam ob causam Romulus Arpinas in foro regnare diceretur. Neq; verò, postquam Respub. regio dominatu gubernari cæpit, eloquentiæ studia interciderunt. Nam ut de Iulij Cæsaris elegantia nihil dicã, Octavianũ certè dicendi laude præstantẽ fuisse cõstat. Imò ne tyranni, ut Caligula, Nero, Domitianus, & alij hac dicendi facultate caruerunt. Verùm & posterior ætas multos eximios viros tulit, qui artem dicendi omni studio coluerũt: nec nostra memoria desunt, qui in ea excolenda & locupletãda multũ operæ studiiq; ponunt. Atq; adhuc unã coticulã, qua humani ingenij vis acuatur, breviter adumbravi. Consequens nunc est, ut de altera, hoc est, de labore & industria, quàm brevißimè dicã. Multũ quidẽ valet institutio; sed nisi labor rerũ effector optimus, accedat, finẽ nobis præstitutũ assequi non licebit. Labor autẽ iste duobus potißimũ officiis constat, quorũ alterũ in audiẽdo, alterũ in cõmentando positũ est. Quicunq; igitur ad eruditionis & virtutis laudẽ aspirat, is primùm quàm diligẽtißimè præceptores & professores audiat, & quæ memoria digna audierit, ea vel scriptis mandet, vel, quod longè commodius est, memoriæ imprimat atq; infigat, & frequenter repetat, aßiduaq; meditatione ita confirmet, ut excidere ex animo, atque effluere non facilè queant. Neque enim memoria semper est fida

rerum perceptarum custodia. Itaq; sapientissimus Plato rectè monet: δὶς καὶ τρὶς τὸ καλόν. hoc est, bis aut ter, quod pulchrum est, repetamus. Nihil enim in bonis ingeniis diuturnum est, nisi quod assidua commentatione nobis familiare, & quasi domesticum efficiatur. Neq; enim ulla in nobis scientia inest, nisi quæ per habitum (ut philosophi loquuntur) hoc est, per diuturnam consuetudinem in animis nostris penitus insederit atq; inveterarit. Deinde (quod alterum laboris caput est) adolescens scriptioni sese dedat: quæ quantum utilitatis afferat, ostendit Crassus apud Ciceronem his verbis: Caput est quod minimè facimus (est enim magni laboris, quem pleriq; fugimus) quàm plurimum scribere. Stylus optimus & præstantissimus dicendi effector ac magister, neq; injuria. Nam si subitam & fortuitam orationem commentatio & cogitatio facilè vincit: hanc ipsam profectò assidua ac diligens scriptura superabit. Quapropter adolescens quotidiè aliquot horas in scribendi exercitatione ponat: ita tamen, ne quicquid sub acumen stylo subierit, temerè admittat: sed diligentem rerum atq; verborum delectum habeat: detq; operam, ut oratione utatur pura, dilucida, aperta, elegante, distincta, ornata, qualis est Ciceronis, qui inter reliquos oratores velut Hesperus inter stellas, aut velut inter ignes Luna minores eminet: Ita præ cæteris etiam amandus, diligentissimè evolvendus, studiosissimè imitandus est. Atq; adhuc de utraq; coticula, arte videlicet atq; labore, quibus rudia ingenia ad philosophiam omnemq; liberalem disciplinam acui possint, à me dictum est. Quod si igitur, adolescentes optimi, rupes sive saxa insecare ac penetrare, hoc est, omnes difficultates, quibus natura res magnas circumsepsit, superare, atq; sapientiæ & virtutis laudem adipisci cupitis: necessum erit, ut gladios, hoc est, vestra ingenia acuatis, id est, artium dicendi cognitione & auscultationis scriptionisq; assiduitate exerceatis & perpoliatis, planeq; vobis persuadeatis, nihil esse tàm arduum ac difficile,

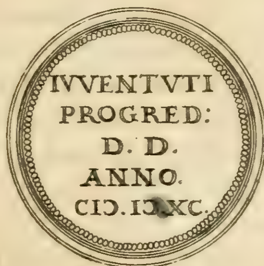
nilq;

nilq; tàm alte à natura positum, quò doctrina viam non monstret atq; aperiat, & quò labor & industria eniti ac pervenire non possit.

DIXI.

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA
à
CHRISTOPHORO FVERERO
NORIBERG.

NEMINEM in hac amplissima corona, cateraq; circumfusa multitudine, esse puto, Rector Magnifice, qui instituti nostri rationem ignoret, nec causas perspiciat, cur nos quatuor adolescentes è reliquo grege discipulorum evocati, atq; in hoc loco ad agendum amplissimo, ad dicendum ornatissimo, collocati simus. Itaq; prolixiori officij nostri commemoratione &

 tione &

tione & commendatione prætermissa, ad Emblemata nostra aggrediemur, & quàm brevissimè ac planissimè licebit, ea explicabimus. Unâ modo, antequam ulterius prævehar, à vobis auditores humanissimi, summoperè peto, contendoq́ue, ut quando omne nobis perfugium in vestra humanitate situm est, tenuitatem nostram vestro favore sublevetis, atque non aures modo, sed mentes quoque attentas nobis paulisper adhibeatis. Atque ut ego quidem hinc exordiar: In brabeo, quòd mihi jam Amplissimorum Scholarcharum munere datum est, vomer insignitus atque impressus extat, cum hoc Emblemate: Splendescit in usu. *Quo nihil aliud innui & indicari videtur: quàm exercitatione usuq́ue res vunctas & meliores & splendidiores fieri. Nam sive animum, sive corpus intuearis, & vel literarum studia, vel vitæ degendæ rationem consideres, exercitatio ista ad singula ista tùm augenda, tùm exornanda, incredibilem vim & facultatem habet. Animus quidem exercetur, & politior splendidiorq́ue evadit, si assiduè aut aliquid doctrinæ & virtutis accedat, aut aliquid vitiorum atque inscitiæ decedat. Hominis enim summum decus & ornamentum est virtus & sapientia, quæ utraque eum informat, & exornat, ut & intelligat, quæ in hoc mundo, tanquam in amplissimo amphitheatro, summus rerum opifex Deus intuenda cognoscendaque proposuit: & verò agat ea quæ rectæ rationi sunt consentanea. Neque verò ullum ingenium tàm excellens, tamq́ue perfectum reperitur, quin cessatione ac intermissione usus & industriæ languescat & minuatur. Quicquid enim negligitur, aut parum curatur, quamvis per se optimum pulcherrimumq́ue sit, brevi temporis spacio obsolescit & interit: ut cum in vestibus ac ædificiis, tùm verò ac multo magis in adolescentum ingeniis animadvertere licet. Imò verò etiam doctissimi homines, cum de suis studiis remittunt, multarum rerum obliviscuntur, atque ad præstanda doctrinæ efficia, sive dicendo, sive scribendo, & tardiores & ineptiores fiunt.*

Idem

Idem accidere solet bonis viris, quando probitate sua nimium freti paulo securiores esse cœperint: tùm enim facile vel voluptatibus capiuntur, vel à pravis animi affectionibus superantur. Nam ut ager nisi colatur, sentibus & noxiis herbis obducitur: sic animus nisi virtutis doctrinæque studiis assiduè exerceatur, pravis opinionibus vitiosisque cupiditatibus inficitur ac depravatur. Iam verò & corpus, cui arctissima cum anima necessitudo est, exercitatione opus habet. Hac enim incorruptam valetudinem tuetur, morbos propulsat, omnes nervos, omnia membra omnesque sensus, vires & facultates corporis auget, confirmat, atque expeditiores ad quævis negotia obeunda facit. Contrà verò ignavia ac desidia vires enervat, sensus debilitat, sanitatem affligit, & totum corpus morbis obnoxium, & ad omnes vitæ actiones languidum ac ineptum reddit. Id quod partim ex desidiosis, partim laboriosis hominibus cognoscere licet: quorum illi vitiosis humoribus pleni, calculosi, podagrici: hi verò integri, robusti, sicci & sani sunt, vitæque diuturnitate illos plerunque superant. Quod cum prudentissimus Cicero prospiceret, valetudinis suæ infirmitatem certo passuum numero correxit ac confirmavit. Sic Demosthenes quoque in subterraneo conclavi, semiraso capite meditatus est, gestus corporis ad speculum ingens formavit, & strictum gladium de lacunari supra humeros suspendit, Satyro histrioni se erudiendum tradidit, lapillis linguæ subjectis balbutientem emendavit, imbecillitatem spiritus arduo ascensu ingrediendo & aliquid recitando correxit: ad fluctuum murmur ventorumque turbines declamitans concionis procellas, hoc est, tumultuantem & obstrepentem populum atque exibilantem contemnere didicit. Quæ mirabiles ac propè incredibiles exercitationes Demostheni non ad eloquentiam duntaxat, sed etiam

ad

e[illegible]itatem ac vires corporis haud dubiè profuerunt. Apud [illegible]is oportebat adolescentes ante prætoria excubare, ac magi-[illegible]atibus præstò esse in omnibus ijs, quæ mandarentur, exequendis. Ad hæc exercebantur sagittis iaculisq; mittendis, pane, nasturcio, & aquæ potu contenti, quæ victus ratio adeò erat tenuis, ut & anhelare, & expuere & emungi publicè turpissimum haberetur. Apud Græcos Lycurgi legibus sancitum erat, ut perpetuis laboribus iuventus exerceretur. Lex Draconis capitali pœna otiosos mulctabat: Solon ignominia eos notabat. Sed & Romani sua habuerunt Gymnasia, quibus iuventus exerceretur, atq; ad bellicos labores, quibus patriæ fines longè lateq; proferri possent, institueretur & assuefieret. Sed quorsum hæc commemorantur? quorsum? ut intelligamus, sapientissimas gentes omnem adolescentiæ rectè instituendæ rationem in labore posuisse: & nihil esse tam rude ac impolitum, quod usu & exercitationis assiduitate non expoliatur & splendescat. Nam ut vomer sulcis imprimendis attritus splendescit: sic ingenij corporisq; vigor negotiis tractandis excitatur, augetur ac enitescit. Contra verò, ut ferrum, si eo non utaris, rubigine obducitur, atq; exeditur: sic ingenia quoq; ignavo inertiq; otio hebescunt & perveruntur. Quæ, cum ita sint, Auditores optimi, communi certè sensu carere videbimur, si non otium atq; desidiam, tanquam animi corporisq; pestem, omniumq; vitiorum nutriculam, vitemus ac detestemur, omniq; studio elaboremus, ut usu atq; exercitatione splendescere, hoc est, virtutis & doctrinæ nitorem ac splendorem vel in foro & judicio, vel in magistratu & curia, vel in scholis & Ecclesiis Christi, vel deniq; in aliis Reip. locis obtinere atq; tueri possimus.

D I X I.

PANE-

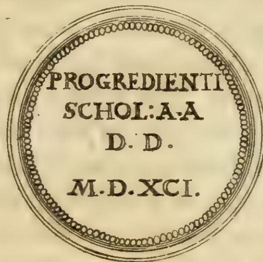
XV.

PANEGYRIS ANNI 1591.

SVB RECTORATV D. D. EDONIS HILDERICI, gerentis vicem D. Indenij.

Oratio primæ claßis, recitata à IOHANNE VVOLFGANGO ab ELRICHSHAVSEN.

CVM *Academiæ huius consuetudo & institutum, Rector Magnifice, jubeat adolescentes, qui tùm è classe prima ad publicas Acroases, tum ex inferioribus ad superiores reliquarum claßium ordines ascenderunt,*

rationem aliquam sui profectus publicè reddere: idq́ pro tuo jure nunc nobis imperes: parebo & consuetudini & voluntati tuæ: & quidem tanto libentius, quanto magis optata atq idonea ad dicendum materia mihi proposita est. Explicandum est enim Emblema Brabei, amplißimorum Scholarcharum munere mihi liberaliter tributi: quod etsi eiusmodi sit, ut copiosam orationem requirere videatur: tamen, quia temporis habenda est ratio, quàm brevißimè planißimeq́ potero, id exponam: in spem certißimam adductus, fore, ut quicquid tùm à me, tùm à reliquis meis condiscipulis hoc in loco dicetur, si minus elaboratum ac perpolitum, at certè non ingratum, vobis videatur.

In altera itaq nomismatis mei parte effigies atq imago arboris proceræ extat, in cujus cacumine corona cernitur, ad quam adolescens arduo difficiliq́ ascensu contendit, eamq́ manu prehendere & auferre studet. Ad radices arboris serpens eminentibus oculis, inflato collo, tumida cervice sese attollit, qui adolescentem sibilo morsuq́ ab ascensu retardare conatur. Hæc imago adjunctum habet ejusmodi Emblema: Virtutis gloria merces. *Quo, ut puto, admonemur, veram gloriam, veræ virtutis & eruditionis fructum, in excelso & illustri loco esse positum, ad quam nullus absq labore cuiquam aditus patefiat. Arbor itaque in nomismate nostro efficta est liberalium artium ac disciplinarum: procera admodum, aspectu horrida, cortice aspero, radice amara, ascensu difficilis: sed fructibus uberrimis & suavißimis maximè insignis: sapientia nimirum & virtute, cujus utriusq́ comes ac veluti merces est Gloria, coronæ simulachro notata atq expressa. Etenim ut labori merces: sic virtuti nullum justius præmium persolvi potest, quàm Honor & pervagata consentiensq́ laus bonorum, & incorrupta vox rectè judicantium. Et quemadmodum in Olympicis certami-*

minibus corona iis duntaxat decernebatur, qui aut cursu, aut pugilatu, aut luctatione, aut saltu, aut alio certationis genere victoriam obtinuissent: sic gloria & honos iis solum debetur, qui in sapientiæ ac virtutis curriculo laudabiliter versatii sunt, atq; vel ad homines inter se justitiæ munere conciliandos, vel ad Rempub. virtute, consilio, industriaq; defendendam, aut ingenij opibus illustrandam sese contulerunt. Ex quo perspicuum est, virtutem antecedere, honorem verò subsequi debere, quemadmodum olim pontificum Romanorum memorabili decreto cautum est. Cum enim M. Marcellus, is, qui quadraginta novem victorias de hostibus reportavit, Templum Honori ac Virtuti dicare vellet, pontifices intercesserunt, cum negarent ullam cellam amplius, quàm uni deo rectè consecrari: quoniam si de cœlo tacta esset, difficilis procuratio foret, utri deo res divina fieret. Templum itaque medio pariete sic diviserunt, ut nemini pateret ad templum Honoris aditus, nisi prius patefacta Virtutis porta. Quicunque igitur gloriam & dignitatem expetit, necesse habet, omnem suam curam atque operam in virtute defigere: in qua una stabilem sedem ac sempiternum domicilium ipsa sibi collocavit. Esse autem eam magnoperè expetendam, nemo, opinor, inficiabitur, qui modò rationem, in qua ipsa consistat, atque ejus incredibiles utilitates secum accuratè cogitarit. Neque enim gloria in errante opinione, sed in ipsa natura sita est: id quod admirabile ipsius desiderium omnibus insitum & ingeneratum maximè declarat. Quæ enim gens & natio est tanta humanitate prædita, aut tam agrestis & inhumana, aut tantis honoribus insignis, aut tàm obscura & ignota: aut tot virtutum ornamentis exculta, aut tàm multis flagitiis cooperta, quæ glo-

riæ & laudis studio non trahatur? Quantam verò illius cupiditatem natura nobis ingenerarit, ex eo facilè apparet, quòd omnes pueri, simul atq; sentire aliquid incipiunt, laude mirificè capiuntur. Mirum est enim, quanta certamina ineant, quanto vincendi studio flagrent: quantus in victis pudor insit. Vt autem quisq; præstantissima indole natus est: ita maximè cupiditatis hujus significationem dat. Refert Xenophon, Cyrum illum Persarum regem, cum esset adhuc puer, adeò ad cupiditatem laudis exarsisse, ut illius causa jam in ea ætate omnia pericula subeunda duceret. Facile igitur tùm fuit ex illo motu animi futuram Cyri virtutem augurari. Nemo enim unquam res magnas animo magno aggressus est, qui non in ipsius ætatis primordio insignia dederit documenta, quanti gloriam æstimaret. Non est hîc necesse, Pyrrhos, Scipiones, Alexandros enumerare: cum constet, omnes summos imperatores hoc tantùm signo magnam spem futuræ virtutis civibus suis attulisse. Quid de insigni ad præclaras disciplinas indole? Num parum liquet, optimam de illis spem concipiendam esse, qui omnem conatum animi ad laudem referunt? Mihi, inquit Fabius Quintilianus, ille detur puer, quem laus excitet, quem gloria juvet, qui victus fleat. Hic erit alendus ambitu: hunc mordebit objurgatio, hunc honor excitabit: in hoc desidiam nunquam verebor. His verbis optimus ille Magister indicia ingenij excellentis explicat. Quid, postquam pueri ætate progressi, quatenus quidq; ipsos attingat dispicere incipiunt: num alio genere clarius orationis à languore desidiaq; citius avocantur, quàm summorum hominum commemoratione? Videte quibus verbis Pallas apud Homerum Telemachum incendat ad pœnas de procorum petulantia repetendas. Sic enim ait:

Nec jam restractes puerili mente, retractes.
Nonne vides, quantum nomen sit adeptus Orestes,

Cum

Cum patrem ulciſcens vita ſpoliaverit illum,
Qui ſcelere infando patrem demiſerat Orco?
Te decus eximium præſtanti in corpore tandem
Excitet, ut magno laudum capiaris amore.

Illa igitur oratione ſic videmus incenſum Telemachum, ut nihil aliud quàm de virtute cogitaret. Quid philoſophi? nonne ſpe clari nominis inducti, ſeipſos ad ſapientiæ ſtudium contulere? Vt enim antiquiores prætercam, Plato certè quantum nominis claritatem amaret, apertè declaravit. Nam & laudem eſſe bonum quoddam cœleſte cenſet, & omnibus eam rectè factis quaſi præmium divinum proponit, ipſeq; maximarum rerum inſtrumentum, & illud admirabile genus Eloquentiæ in gloriam ſuam maxima ex parte tranſtulit. Ariſtoteles autem cum eſſet philoſophiæ gloriâ præſtantiſſimus, minimè contentus illo ſplendore, quem erat ſapientiæ ſtudiis aſſecutus, Eloquentiæ laudem incredibili animi contentione quæſivit. Infinitum eſſet, ſi vellem eos, qui ab his orti ſunt, enumerare, quos omnes conſtat fuiſſe gloriæ ſtimulis acriter incitatos. Quod ſi aliqui ſe gloriam deſpicere gloriati ſunt, id fecerunt, ut ea ipſa gloriæ contemtione maximè nobilitarentur. Quod declarat eorum ſtudium in ſuis nominibus inſcribendis, cogitationumq; ſuarum memoria propaganda. Quid de poëtis dicam? Non enim ſolum ſibi ipſis, ſed omnibus in quorum ſtudium propenſi ſunt, nominis immortalitatem pollicentur. Hoc enim ſibi divinitus conceſſum exiſtimant, ut è tenebris, quos velint, eripiant, atq; ſeculis innumerabilibus in hominū luce conſtituant. Cæleſte profecto munus, res ad laudem inſignes ab oblivionis injuria vindicare, mortemq; ipſam omnia delentem ingenio comprimere. Sed quid poëtas admiramur, cum agricolas & opifices, cum barbaros etiam homines, & ab omni cultu humanitatis abhorrentes, laudis dulcedine moveri videamus? Nullus enim eſt agrico-

 la, nul-

ti, nullus artifex, nullus operarius, qui non laudari valdè cupiat, & inter sui ordinis homines princeps haberi. Ergo cum pueri, senes, adolescentes, laudem ardenter expetant; cum omnes sive principes, sive plebeij, sive intelligentes & docti, sive rudes & imperiti, ad eam enitantur: possumus ne dubitare, quin ea cupiditas humanam naturam maximè attingat. Nunquam enim esset tantus omnium gentium consensus & conspiratio in gloria consectanda, si ea moribus & opinione desiderata, & non potius vi & impetu naturæ expetita esset.

Quæ enim moribus, aut legibus & institutis continentur, nec sunt eadem apud omnes, nec ullam constantiam habent: sed varias pro temporum ratione mutationes subeunt. Ex eo igitur, quod omnes mortales laudari concupierint, facilè cernitur, hunc appetitum laudis & gloriæ esse natura, & non opinione nostris animis infixum. Quod si natura nos non ad flagitium sed ad honestatem genuit, ob idq; omnes sapientes eam tanquam vitæ ducem sequendam statuunt; & perspicuum est, nos impetu naturæ ad laudem contendere: efficitur, nos gloriæ cupiditate, ad virtutem & honestatem dirigi. Atq; adhuc ostensum est, gloriæ rationem & ortum ab ipsa natura proficisci. Consequens nunc est, ut breviter, quantum fructum illius studium rebus humanis afferat, explicemus. Incredibile enim est, quantam ipsa habeat vim ad animos amore virtutis incendendos ac inflammandos. Omnes enim qui præstanti ingenio præditi sint, stimulis gloriæ concitati res præclaras aggrediuntur. Tolle gloriæ cupiditatem, & omne studium virtutis extingues. Nemo enim unquam sese pro Reipublicæ salute in discrimen intulisset, nemo publicam utilitatem emolumentis proprijs antetulisset, nemo deniq; omnibus rebus posthabitis, sapientiæ studia coluisset, nisi primum fuisset ad spem quandam immortalitatis excitatus. Vt enim hîc Themistoclem, Epaminondam Scipionem, Carolum Magnum, cæterosq; impera-

pera-

peratores rerum gestarum gloriâ florentes omittam: quis dubitat Solonem, Lycurgum, Charondam, Zaleucum, incensos sempiternæ gloriæ cupiditate, leges, instituta, Respublicas condidisse? Quis nescit, Platonem, Aristotelem, Xenophontem, Theophrastum, & omnes deniq; qui monumentis philosophiam illustrarunt suis, gloriæ suavitate fuisse in sapientiæ studium incitatos? Quis ad artem aliquam præclarum animum adjunxit? quis virtutem studiosè colendam putavit, qui non prius in egregij nominis celebritatem aciem mentis intenderet? Quòd si igitur præstantium hominum ingenia multis laboribus & vigiliis lucem aliquam rebus humanis attulerunt; si viri fortes & magnanimi, ut patriæ consulerent, vitæ non pepercerunt; si deniq; multi ætatem in clarissimis studiis consumentes sapientiam assecuti, beneq; de hominibus meriti sunt: id certè studio & cupiditati laudis & gloriæ adscribendum est. Ex quo facilè constat, quantus sit splendor & utilitas veræ gloriæ, quod eam omnes, qui excellenti sunt ingenio, ardenter expetunt, & illius caussa non inviti res honestissimas & difficilimas aggrediuntur. Verùm ut cætera bonorum genera invidiæ telis sunt exposita: sic gloria quoq; invidos & obtrectatores habet. Nam ut ignis exoriens fumum: ita gloria effulgens invidiam excitare solet. Itaq; Themistocles, cum adolescens esset, dixisse fertur: se ex eo intelligere, nihil dum à se splendidum gestum, quoniam nondum invidiæ dente peteretur. Est enim malum tetrum, detestabile, execrandum, omnibus bonis infestum, rebus humanis pestilens ac mortiferum. Neq; enim quicquam est tàm sanctum, tam omni religione munitum, quod non invidia tentare consueverit. Itaq; in nomismate nostro serpens effictus cernitur, qui adolescentem ad coronam gloriæ contendentem infestare, eumq; à proposito suo absterrere

vere videtur. At frustra. Nam arboris ascensu adolescens insidias ictusq; illius effugisse fingitur. Quo figmento significatur, verā & confirmatam gloriam tam altè esse positam, ut invidiæ incursio ei amplius nocere non posit. Nam à vera virtute pendet, cujus tanta est vis, ut omnem maculam, omnem infamiam sive hominum scelere, sive errore conflatam deleat atq; extinguat: non aliter ac ignis jam auctus fumum dissipare solet. Quamobrem cum vera gloria non ab errore vulgi, sed ab ipsa natura, & à lumine virtutis oriatur; & infinitas humano generi afferat utilitates; & vero tàm stabilis ac firma sit, ut neq; invidiæ detestabilis immanitas, neq; imperitæ multitudinis amentia eam obscurare aut abolere queat: reliquum est, ut eam omnibus votis expetendam esse statuamus. Agite igitur adolescentes & commilitones optatissimi, omni ope & opera connitamur, atq; elaboremus, ut mentem sapientia, animum virtute, linguam eloquentiâ sic instruamus atq; ornemus, ut aliquando & parentibus honori, & amicis utilitati, & Reipublicæ emolumento simus: & deniq; suavissimum virtutis & doctrinæ fructum ac mercedem Gloriam consequamur.

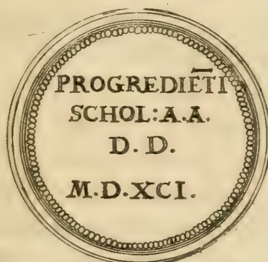
DIXI.

ORA-

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA À PAVLO SIDELMANNO NORIBERG.

QVI *malorum escam dixit esse voluptatem, is profectò & dixisse verè, & præclarè sensisse mihi videri solet, Auditores ornatissimi. Quemadmodum enim bruti mutiq; pisces esca, sub qua lethalis hamus delitescit, imprudentes capiuntur ac pereunt: sic multi adolescentes blandæ voluptatis, cujus initium suave, finis teterrimus est, illecebris deliniti constringuntur, atq; ut Phædria Terentianus prudentes scientes in exitium ruunt voluntarium: ut in amatoribus, ebriosis, aleatoribus, & id genus aliis corruptissimis hominibus cernere licet. Cujus quidem rei simulachrum in nostro Brabeo expressum est ad hunc modum: In amœno loca inter herbas flo-*

resq; recumbit bestia quadrupes, superne quidem formosa virgo: sed quæ in atrum ac venenatum serpentem desinat. Cui idcirco hoc Emblema additum est: Procul hinc; latet anguis. *Cæterùm ut imago ista plenius cognoscatur, operæ precium fuerit audire lepidam fabellam, quam ex Dione Chysostomo Pierius in Hieroglyphicis repetit lib. 14. Est (inquit) in Libya ferarum genus, ex promiscua bestiarum plurium, diversorumq; generum propagatione procreatum. Id immane admodum, sævum ac ferocissimum, circa Syrtes plurimum versatur: & cibi gratia tùm feras reliquas, tùm humanum pastum conquirit avidissimè. Ejus verò monstri natura faciesq; hujusmodi formâ est conspicua: Corpus quidem muliebre, idq; admodum formosum: lascivè tumentes papillæ, totumq; pectus ac cervix pulcherrima: colore cutis nitidissimo: mira ab oculis ejus prosilit hilaritas, quæ intuentem quemlibet facilè in amorem illicere queat. Reliquum autem corpus horridum, & squamarum scabritie asperum & intractabile. Infernè demum in oblongum anguem desinit: cujus caput in extrema parte situm acre admodum sit, & mordacissimum. Alis præditum non est, sed sphingis instar factum: neq; tamen loquitur, ut illa facit: sed Draconum more sibilum tantùm edit acutissimum. Hujus generis feræ in Libya sunt plurimæ, tamq; veloces, ut nemo, quantumvis expeditus ac celer, earum insultus se effugisse gloriari possit. Reliqua animalia, quotquot nanciscuntur, pernicitate ac robore, per vim opprimunt: sed solum hominem dolo blanditiisq; adoriuntur & superant. nullo enim impetu eum invadunt, nec quicquam hostile præ se ferunt: sed ostentatis pulchris nitidisq; pectoribus, tanquam amoris tendiculis positis, oculisq; modestè in terram dejectis, instar venustæ lepidæq; fœminæ, ad colloquium congressumq; eum invitant, variisq; lenociniis alliciunt. Simulatq; verò propius homo (ut voluptarij*

sunt

ſunt impudentes) ad eas acceſſerit: protinus eum invadunt, & injectis (quas tantiſper dum occaſio prædæ offeratur, occultant) aduncis manuum unguibus arripiunt. Mox ſerpens à tergo inſurgit, arreptumq́ hominem virulento morſu ulcerat, immiſſoq́ veneno necat. Tandem fera ejusq́ cauda ſerpens, tanquam conjuratione facta, miſerandum hominis cadaver laniant ac devorant. Cæterùm cum aliquando Hercules Libycus illuc iter faciens, fortè eas è longinquô conſpexiſſet, propius non acceſſit: ſed velociſſimo curſu ſeſe in fugam conjecit. Illæ verò cum diu & acriter eum inſecutæ fuiſſent, nec tamen prædam nanciſci potuiſſent: tandem irâ inflammatæ omnem crudelitatem in ſemetipſas converterunt: & ſeſe mutuo fœdiſſimè dilaniarunt. Hæc ferè Pierius. Iam porrò quid aliud hæc fabula monet? quàm turpes voluptates eſſe blandiſſimas dominas, quæ venuſto aſpectu homines ad ſe alliciant: ſed ubi ſemel eorum animos occuparint atq́ ſubegerint, præcipites in omne flagitiorum & calamitatum genus conjiciant. Ideoq́ eas tanquam venenatas beſtias cavendas ac fugiendas eſſe. Nulla enim nocentior hominum peſtis eſt, quàm fœda voluptas, hoc eſt, gulæ & libidinis intemperantia. Vtraq́ enim & animo & corpori, & fortunis plurimum nocet. Nam crapula non corpus duntaxat vitioſis humoribus replet, & omnes nervos, omnia membra omnesq́ ſenſus labefactat: ſed etiam denſis vaporibus in cerebrum exhalantibus, ipſam mentem præſtantiſſimam hominis partem, illam inquam divinæ particulam auræ, humi affligit, obtundit atq́ evertit: inprimisq́ memoriam doctrinæ theſaurum, graviter vulnerat. Nec minus libidinis intemperantia ſanitatem debilitat: quippe quæ fons ſit graviſſimorum fœdiſſimorumq́ morborum, quos nullus ſeplaſiarius, nullus coquus, nullus chymicus (quamvis hic tantùm non aureos montes polliceatur) curare

possit. Quod ex naturali vigore, sive volens, sive invitus perdideris, id quocunque artificio restituere velis, prorsus est Glauci & Diomedis permutatio. Itaque Cicero rectè dixit: Vitium ventris & gutturis non modò minuit ætatem hominibus, sed etiam aufert. Quod porrò multi luxu & amore rei familiaris naufragium fecerint, plus satis notum est. Sed quid de pecunia mentionem facio: cum multi philtris in rabiem & exitium agantur: multi capitis periculum adeant, si si in æmulos, aut alioqui ebriosos ac contentiosos incidant. Exempla proh dolor, communis vita plura suppeditat, quàm opus est, aut expedit. Quid multa? Ex turpium voluptatum studio nascuntur stupra, adulteria, cædes, rei familiaris jactura, infamia, conscientiæ labes, proditiones, disciplinæ perturbatio, reipublicæ eversio: nec denique ullum tàm immane scelus est, ad quod suscipiendum non libido voluptatis impellat. Quæ cum ita se habeant, Auditores optimi repetamus, nostrisque animis penitus imprimamus Emblema illud, Procul hinc: latet anguis: *& proponamus nobis imitandum Herculem Libycum, qui bestiam virulentissimam fugiendo superavit: Sic nos fœdas voluptates cane pejus & angue aversemur & fugiamus. Multi quidem castè sobrieque viverent, nisi perditorum hominum gregi associarent. Itaque non tantùm voluptates, sed etiam occasiones earum vitandæ sunt: & quantum fieri potest, declinandus est hominum mollium, obscænorum ac libidinosorum congressus & consuetudo, quæ contagione sua etiam rectos animos inficere ac depravare solet. Quocirca Pythagoras prudenter vetuit* γεύεσθαι τῶν μελανούρων, *Id est, gustare ex ijs, quæ nigram habent caudam. Quo nomine perditorum hominum familiaritas intelligitur, cujus principium blandum plerunque tetro fine concluditur. Sed temporis decursus postulat, ut finem dicendi faciam. Itaque Epilogi loco vobis recitabo pulcherrimam Musonij philosophi sententiam:* ἄν τι πράξῃς καλὸν μετὰ πόνου, ὁ μὲν πόνος οἴ-

χε-

χεται, τὸ δὲ καλὸν μένει. ἄν τι ποιήσῃς αἰσχρὸν μεθ' ἡδονῆς, τὸ μὲν ἡδὺ οἴχεται, τὸ δὲ αἰσχρὸν μένει. *Hoc est: si quid per laborem rectè feceris, labor citò abit, rectè factum nunquam abscedit. Si quid rursus per voluptatem nequiter feceris, voluptas citò abibit, nequiter factum semper manebit.*

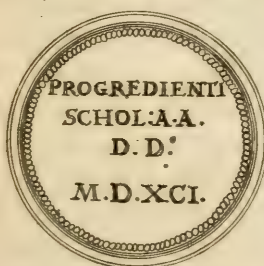
D I X I.

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA

ab

Illustri & generoso Domino, Domino IOHANNE ALBINO SCHLICK, *Comite in Passaun & VVeiskirchen.*

VTINAM *par desiderio meo suppeteret ingenij doctrinæq; facultas, Rector Magnifice: equidem voluntati tuæ non modò lubens satisfacerem, sed etiam congiari-*

 um,

um, quod mihi datum est, eleganti oratione celebrarem atq; ornarem. Verùm quoniam id ætatis jam sum, ut de facultate mea nihil polliceri queam: operam dabo ut vel solam voluntatem atq; studium auditoribus probare poßim. Brabei autem nostri Emblema est: Paulatim: *cui adjuncta est imago certaminis, quod de certo quodam spacio conficiendo testudo cum aquila suscepisse fingitur, atq; ut fabula fert, definitus tum fuit & temporis & loci terminus, ad quem uter prior venisset, victoriam obtineret. Aquila idcirco tarditate testudinis animadversa & contempta, prior provolat, atq; velut aliud agens hinc inde vagatur, ac sæpiuscule desidet: noctes integras conquiescit: nec tempore matutino satis maturè evolat: quippè quæ pernicitate sua freta putaret, se uno impetu omnes testudinis conatus facile anteversuram esse. Sed interim testudo nunquam cessat, ac potius dies noctesq; rectis itineribus ad locum præstitutum contendit, tandemq; aquilam, avem velocißimam, laboris aßiduitate vincit. Hæc fabula Auditores, duo potißimum nobis consideranda proponere videtur. Alterum: Aemulationem concertationemq; esse utilem ac propè necessariam. At æmulationem hîc intelligo eam, quæ in laude ponitur, & gloriæ stimulis excitatur, virtute perficitur. Hujus enimverò quanta sit vis, ostendit fabula, quæ extat apud Alexandrum Aphrodisæum philosophum præstantißimum. Venus in lucem ediderat Cupidinem. Mirabatur dea, quod filius multis mensibus à natali die præterlapsis, nihilo auctior atq; procerior factus esset. Cumq; nec causas ejus rei intelligeret, nec qua ratione huic incommodo mederi posset, prospiceret: ad fatidicam anum Themin adiit, eam consuluit, atq; responsum accepit: Non ante ullo corporis incremento Cupidinem auctum iri, quàm Venus alterum filium peperisset, in cujus æmulationem prior ille succresceret. Venus igitur responso accepto, ivit in complexum Martis: alterum filium concepit ac peperit:*

cui

cui nomen Anterotis imposuit, quasi tu dixeris, Anticupidinis. Tum verò mirum dictu, subitò quàm feliciter adoleverit Cupido: non aliter ac si cum fratre certamen grave iniisset, uter pulchrior atque præstantior evaderet. Mirabantur tum dij reliqui, tum inprimis parentes, tàm egregiam prolem æmulationis beneficio extitisse. Hinc colligere licet, præclara ingenia magnos progressus facere non posse, nisi habeant antagonistas (ut Græci vocant) cum quibus decertare queant. Certe nullus stimulus acrius currentem urget, quàm si æmulus ac rivalis nobis opponatur, cum quo nobile certamen ad famam, ad gloriam, ad æternitatem, ineatur. Friget enim omnis, quantumvis excellens actio, nisi contentionem quandam adjunctam habeat. Muliercularum mos est ijs, quos in amore retinere cupiunt, rivalem aliquem opponere. Hinc illud apud Comicum: Vbi nominaverit Phædriam, tu Pamphilam continuò. Si quando illa dicet: Phædriam intromittamus comessatum: tu, Pamphilam cantatum provocemus, dic. Si laudabit hæc illius formam, tu hujus contrà: Denique par pari referto, quod eam mordeat. Atque hoc est, quod Aristophanes dixit, magnam nos plerunque ex inimicitiis utilitatem capere. Cæterùm exempla æmulationis honestissimæ plurima in medium proferri possent, nisi temporis angustiæ vetarent. Veruntamen unum atque alterum ex infinita copia decerpere liceat. Franciscus Philelphus in Græcis literis exercitatissimus, cum Timotheo quodam Græco de vi Syllabæ contendens, barbam victo (ut Iovius scribit) inexorabili superbia derasit. Sic enim inter eos convenerat, ut victus barbâ mulctaretur. Philippus Melanchthon Germaniæ nostræ decus, cum in convivio quodam aßideret Sabino & Stigelio poëtis Germanis

cla-

clarißimis, eos ut inter se versibus certarent, monuit. Sabinus ætate & dignitate prior sic cœpit:

Carmina conscribant alij dictante Lyæo,
Multa sit in versu cura laborque meo.

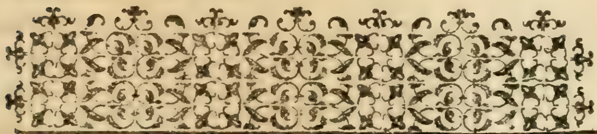
Stigelius scitè excepit, ac carmen invertit:

Carmina componant alij sudante cerebro,
Nulla sit in versu cura laborque meo.

Quid Philippus? pro ea, qua erat, facilitate & humanitate, utrumq; vitula dignum (ut Poëta inquit) judicavit. Sed tempus plura non admittit. Reliquum est igitur, ut alteram nostri Emblematis sententiam perquiramus, quæ, nisi fallor, hæc est: Tarditatem ingenij cum modestia & industriæ aßiduitate conjunctam plus valere, quàm vagam, superbam ac negligentem celeritatem. Apparet id certè tùm in cæteris vitæ negotiis, tùm maximè in studiis literarum. Mittuntur ad scholam duo adolescentes ex eadem civitate: alter eximium habet ingenium, sed absq; industria: alter industria valet, sed ingenio est tardiore. Ille ingenij viribus confisus, nugatur, ociatur, in eam adductus opinionem, fore, ut simul atq; velit, alterum illum vel superet, vel certè assequatur: Hic verò magno labore totoq; animo in literarum studia incumbit, nugas & otium velut ingeniorum pestem odit atq; fugit. Quid ergo? Aliquot annis pòst ambo domum revocantur: alter laboribus perfunctus, doctrinâ & virtute excultus domum hilaris revertitur, magna cum lætitia ac honore à suis parentibus & propinquis excipitur: Alter vero tempore & nummis malè consumtis, cum probro ac damno, aut certè absq; fructu & laude tristis redit, suisq; domesticis nil nisi dolorem atq; molestias adfert. Vter igitur palmam feret, præmioq; decorandus est? Non utiq; is, qui celeres ingenij motus habet ad discendum, claudicantem verò industriam: sed alter potius, qui tardus ad intelligendum subsidio sibi

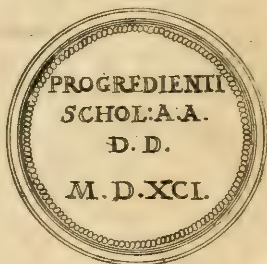
sibi diligentiam comparavit. Quamobrem adolescentes, sic nobis persuadeamus, Ingenium absq; industria parum, industriam sine ingenij præstantia multum: sed utrumq; coniunctim plurimum valere. Qui igitur ingenio excellit, adjungat industriam, & tardiores ne despiciat. Qui parum habet ingenij, adhibeat diligentiam, quæ ut Cicero ait, omnia potest, nec quicquam est, quod non assequatur. Cæterùm Emblema nostrum etiam in consiliis locum habet, in quibus non velocior, ut fit in cursu, sed tardior vincere solet. Deliberandum est enim diu quod statuendum est semel. Plurimos videas ex inconsulta & temeraria festinatione in ipso statim operis limine collabi: alios nonnihil progressos maximis involvi difficultatibus, & vel nunquam, vel tardißimè ad exitum pervenire: alios etiam adeò nihil efficere, ut rei absq; maturo consilio attentatæ onere opprimantur. Sed tempus admonet, ut finem orationi imponam. Quapropter, Auditores humanißimi, etiam atq; etiam Emblema illud nostrum (Paulatim, *quò pertinet,* Festina lentè *) considerare, ejusq; prudentißimum consilium semper & ubiq; in omni rerum ac negotiorum vel privatorum vel publicorum aggreßione sequi debemus.*

D I X I.

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA à CONRADO MVLLERO HERBIPOLENSI.

IN *nomiſmate meo, Auditores humaniſsimi, duæ manus ſunt effictæ, quarum altera calamum corolla circumplicatum: altera tribulum tenet, cum hoc Emblemate:* Ad raſtra vel aſtra. *Conſtituitur autem nobis ob oculos duplex vitæ genus: alterum clarum & honoratum, quod aſtris notatur: alterum obſcurum & inglorium, quod raſtris exprimitur. Ad raſtra quidem proclivis patet via, eorum veſtigiis trita & notata, qui ſomno, ludis, nugis, ignavo turpiq; ocio ſeſe dediderunt, & literas omnesq; honeſtas artes ac labores oderunt atq; fugerunt. His meritò præmij loco aſsignatur tribulum, hoc eſt, vita abjecta, agreſtis, dura, laborioſa. Ignaviæ enim atq; inſcitiæ comites ſunt egeſtas atq; contemtus. Hinc illud:*

Qui-

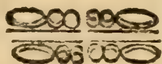
φεύγων μύλον ἄλφιτα φεύγει. *Et præclarè Cicero: Mihi quidem, inquit, qui nihil agit, esse omninò non videtur. Qua voce nil abjectius aut contemptius de ignavis dici potuit. Sed omittamus tribula & rastra, quæ hunc locum nec armant, nec ornant: & convertamus nos ad astra, hoc est, ad vitam honoratam & jucundam: cujus omnis & dignitas & jucunditas in literis, quæ coronati calami imagine significantur, posita est. Nihil etenim in rebus humanis præstantius, nihil salutarius, nihil jucundius est eruditione ac literis. Harum namq; ope omnia, quæ homines in vita expetunt, comparari, conservari, amplificari possunt. Atq; ut de opibus & copijs, cæterisq; id genus bonis, ad quæ paranda literæ accommodatæ sunt, nunc taceam: nonne earum subsidio tanquam alis homines ad astra, hoc est, ad summas dignitates & honores evehuntur, atq; in clarissima hominum luce collocantur? Si repetamus paulisper antiquitatis memoriam, videbimus omnes, qui doctrinâ & sapientiâ excelluerũt, amplissimis honoribus usos. Quid Lycurgus, nonne sapientiæ admiratione tantũ est auctoritatis consecutus, ut civitatẽ luxuria diffluentẽ legũ severitate devinciret? Quid septem sapientes, nonne in suis civitatibus principatum obtinuerunt, & Græciã universam bonãq; Asiæ partẽ sapientiæ nomine cõmoverunt? Quid hîc referam amplissima laudis ornamenta, quibus Gorgias, Plato, Aristoteles, Xenocrates, Theophrastus, & omnes deniq; excellentes philosophi decorati sunt? Apud Persas autem Magi in tanta admiratione fuerunt, ut nemini regnare liceret, qui non fuisset prius eorũ disciplinis institutus. Apud Aegyptios quantus honos fuerit habitus sacerdotibus, explicari vix potest. Apud Romanos nonne eruditi homines egregiã laudẽ & eximios honores consecuti sunt? Quid commemorẽ Africanũ illũ, qui Carthaginẽ & Numantiã delevit? Quid Lælium, sapientẽ cognominatũ? à quo Terentij fabulæ ob elegãtiã cõscribi putabãtur. Quid Scævolã & Brutũ, atq; postremo, ut alios innumerabiles*

omittam, M. T. Ciceronem, eloquentiæ parentem, qui gloriam Romani imperij doctrinæ præstantissimis muneribus illustravit? Nec Romani solùm, sed etiam externi, doctrinæ commendatione in eam civitatem accepti, summisq; honoribus aucti fuerunt, qualis fuit Plutarchus Cheronæus, Dionysius Halicarnasseus, Strabo, Aelianus, Arrianus, Dio, Seneca, alijq; permulti, quos esset infinitum enumerare? Druidas autem apud Gallos, Brachmanes & Gymnosophistæ Indos, in quanto precio & honore fuerint habiti, est satis exploratum. Exponam vobis rem admirabilem & auditu fortassè non injucundam. Sinæ populi, quos & Chinas appellant, regionem incolunt latissimam in extremis Orientis oris, de quibus historiæ non ita pridem è Lusitanico sermone in Latinum conversæ referunt, vix esse ullam nationem, sive urbium magnitudine, sive ædificiorum pulchritudine, sive victu cultuq; civili, sive flagranti artium studio, cum Sinarum natione comparandam. In libris autem scribendis & excudendis, æneis formis, quæ non ita prìdem apud nos in usu sunt, illi infinitis propè seculis utuntur. Tantumq; ajunt apud illos tribui disciplinis, ut nullo modo liceat summum imperium committi, nisi illi, qui se probaverit omni liberali doctrina ac disciplina excultum ac perpolitum. Nec enim in mandãdis honoribus aut generis, aut fortunæ rationem habent, sed tantùm disciplinæ ac eruditionis. Omnes igitur, qui principatum expetunt, in artium studia incumbunt. Vbi autem credunt, se non pœnitendam progressionem fecisse: ad certos judices huic muneri destinatos accedunt. Horum suffragio, aut ut indocti repelluntur, aut ut docti certis honoribus insignibus ornantur. Ex ijs deliguntur, qui minores jurisdictiones administrent. Qui autem diutiùs in studiorum curriculo versari, & sublimiores disciplinas persequi cupiunt, ubi certum judicium absolverint, aliud gravius judicium subeunt. Iudicantur enim à viris multo doctioribus, quibus si satisfecerint,

ad altio-

ad altiorem honoris gradum aſcendunt. Sic etiam licet iis qui ampliorem honoris ſpem ſibi proponunt, plures annos in ſtudiis conſumere, & ordinatim alia atque alia doctorum hominum judicia ſubire. Sunt enim plures ordines hominum de ingenio atque doctrina judicantium. Hinc igitur apparet, quantum apud Sinas valeat opinio doctrinæ & eruditionis: cum eos duntaxat honoribus cumulent, & imperio præficiant, quos judicant eſſe doctrinæ laude præcellentes. Quod ſi igitur adoleſcentes ſuaviſſimi, doctrinæ ſtudium non ſolum apud Græcos & Romanos, ſed etiam apud barbaras nationes, tantam vim obtinet, ut hominem variis bonis cumulare atque ornare, & ad aſtra, hoc eſt, ad magnos honores evehere poſſit: cur ex animis noſtris torporem atque ignaviam non excutimus? Cur oblatam tot tantaque bona conſequendi opportunitatem non amplectimur? Cur non totis animis ac ſtudiis ad laudandarum doctrinarum ſtudia incumbimus. Non enim ex plano & facili gloria petitur: ſed (ut Poeta inquit) per ardua progreditur. ἡ ἀρετὴ βαίνει διὰ μόχθων. *Deus Opt. Max. cui, quæcunque hic acta dictaque ſunt, grata eſſe cupio, nobis adoleſcentibus & voluntatem & facultatem largiatur, ut ea, ad quæ noſtra cohortatio ſpectat, expedito curſu aſſequamur.*

D I X I.

PANEGYRIS ANNI 1592.

SVB RECTORATV D.D. NICOLAI TAVRELLI Medici.

Oratio primæ claßis, recitata à PAVLO FEZERO NORIBERG.

SI mea sponte in hanc concionem aſcendiſſem, Auditores humaniſsimi, in temeritatis ac impudentiæ crimen meritò vocarer. Nam locus hic ampliſsimus & ſplendidiſſimus non imperitis ac indiſertis adoleſcentibus: ſed viris præclara

clara doctrina eximiaq; dicendi facultate præditis destinatus ac consecratus est. Verum, quum Mag. D. Rectoris jussu & autoritate evocatus huc pervenerim: spero me non solum crimine, sed criminis quoq; suspicione cariturum esse. Longiore itaq; excusatione prætermissa, rectâ ad id, quod mihi propositum est, aggrediar, idq; quàm brevissima fieri poterit oratione percurram. Vos interim oro & obtestor, ut mihi cæterisq; condiscipulis meis ex hoc loco deinceps verba facturis benevolentiã & attentionem humanitate vestra dignam tribuatis. Atq; ut hinc exordiar: In hocce Brabeo nostro Promethei ad montem religati, & aquila jecur illius assiduè dilaniantis imago cernitur: cui adscriptum est una voce expressum Emblema: Conscientia. Cæterùm, ut res melius intelligatur, ex antiquorum scriptis explicatio ejus repetenda est. Memoria litterisq; proditũ est, Iovẽ iratũ mandasse Mercurio, ut Prometheũ ob surreptum ignẽ & divini muneris Pandoræ contemtũ ad Caucasum religaret. Causæ verò tanti supplicij tres præcipuè cõmemorantur, fraus, furtũ & contemtus. Cũ enim in sacrificijs olim mos esset integras hostias immolare, neq; idcirco pauperes ob sumtuum magnitudinẽ sacrificare possent: Prometheus cum Iove egit, ut dimidia duntaxat hostiæ pars deinceps ad sacrificiũ præberetur: altera vero hominum usui reservaretur. Quod cum Iupiter concessisset: Prometheus homo callidus & veterator binos tauros mactavit, & utriusq; ossa, à carnibus separata accumulavit, corioq; obtexit, carnes itidem seorsim ab ossibus positas reliquo corio operuit: atq; ita Iovi alterutram hostiam eligendi optionem dedit. Iupiter nil fraudis suspicatus, osseam victimam prope se locatam elegit. Sed fraude animadversa graviter excanduit, atq; hominibus ignem, ne sacrificia amplius factitare possent, eripuit. Verum callidissimus Prometheus auxilio Minervæ in cælum ascendit, ferulaq; ad currum solis admota, ignem

surri-

ſurripuit, eumq́ in terras delatum cum mortalibus denuo communicavit. Quod cum Iupiter reſciviſſet, Vulcano imperavit, ut fœminam è luto fingeret: quæ quod omni artium genere à dijs inſtructa ornataq́ eſſet, Pandora dicebatur. Hæc primùm una cum pyxide bellè depicta, cunctisq́ malis calamitatibus referta, ad Prometheum miſſa fuit, à quo ſpreta & metu inſidiarum repudiata, ad Epimetheum contendit: qui pyxidem ab ea acceptam quùm aperuiſſet, omnisq́ generis mala evolare ſentiret, ſolam Spem in fundo hærentem occluſit: eamq́ cùm vaſculo retinuit. Iupiter verò muneris ſui contemtum ægerrimè ferens, Mercurio mandavit, ut Prometheum ad Caucaſum montem deduceret, eumq́ humi ſtratum, quatuor catenis tàm arctè aſtringeret, ut nullo pacto ſeſe movere poſſet. Adjunxit & aquilam, quæ jecur illius aſsiduè tundens laniaret atq́ exederet, nec tamē penitus id cōficeret & abſumeret. Nā quantū jecinoris interdiu depaſcebatur, tātundē noctu renaſcebatur, adeò, ut nulla unquā dolori materia deeſſe poſſet. Hoc figmentū, Auditores, non tanquā inane auriū oblectamentū accipere debemus: ſed ex eo diſcere, In omnibus conſiliis & actionibus diligentē conſcientiæ rationem habendam eſſe. Eſt enim conſcientia veluti prætor in uniuscujusq́ animo conſtitutus, qui & quid, & quale, & quantum quidq́ ſit, clarè perſpicit rectèq́ judicat: & virtutes commendat & approbat, vitia improbat & damnat: atq́ his pœnas, illis præmia ſtatuit atq́ decernit. Eſtq́ permagna illius vis in utramq́ partem, ut neq́ timeant, qui nihil commiſerint: & pœnam ſemper ante oculos verſari putent, qui peccarunt. Nam qui rectè factorum memoria ſuſtentantur, ij ſive domi ſive foris verſentur, & ſive proſperis rerum ſucceſsibus utantur, ſive adverſis affligentur, ſemper placida & tranquilla mente conſiſtunt. Contrà qui omni ſceleris & improbitatis contagione ſe contaminarunt, incredibili dolore & moleſtia afficiuntur & excruciantur. Nam & maleficiorum conſcientia

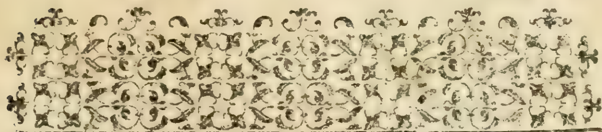
eos

eos perterret, & judiciorum metus exanimat, & suppliciorum formido de mente deducit. Neq; enim conscelerati deorum impulsu (ut Cicero ait) furiarum tædis ardentibus terrentur, sed sua quemq; fraus, suum facinus, suum scelus, sua audacia, de sanitate ac mente deturbat. Hæ sunt impiorum furiæ, hæ flammæ, hæ faces. Nullum enim scelus (ut Seneca scribit) licet illud fortuna exornet muneribus suis, impunitum est, quoniam in scelere sceleris supplicium est, timere semper & expavescere, etiam securitati diffidere. Multos fortuna liberat pœnâ, neminem metu. Tutum res aliqua in mala conscientia præstat, nulla securum. Putat enim se etiamsi non deprehenditur, posse deprehendi, & inter somnos movetur, & quoties alicujus scelus loquitur, de suo cogitat. Hæc Seneca in epistolis sanè quàm verè ac sapienter. Conscientia enim per omnes nationes & gentes peragrat, atq; in animis omnium tàm est insita ac ingenerata, ut nemo, ne si solus quidem ferarum more vixerit, vim ejus ignorare, nec ullius hominis, si quid mali designârit, calliditas aut violentia angores illius & cruciatus effugere poßit. Hinc perpetuus languor, hinc tristis & atrox vultus, hinc pavor & trepidatio; adeò ut facinorosi ad omnia fulgura & tonitrua expallescant, ad quosvis rumores trepident, atq; etiam folij volitantis strepitu perterriti contremiscant. Nullum enim habent in rebus angustis & adversis levamentum, nullum in mœrore solatium, nullum in calamitatis imminentis metu perfugium. Vt enim si quis telo venenato confixus esset, quod è corpore extrahi non posset, nullum temporis momentum dolore vacuum haberet: Sic ubi venenum turpitudinis animum occupavit, & altius penetrans mortiferum ei vulnus inflixit, nihil est quod miserum hominem ab angoribus & dolorum acerbitate liberare poßit. Ex quo fit, ut neq; domi, neq; foris, neq; publicè, neq; privatim, neq; interdiu neq; noctu, neq; in ocio, neq; in

negotio ullam quietem inveniat. Etenim nec domus, nec civitas, nec frequentia nec solitudo, nec lux nec tenebræ, nec labor, nec requies illis jucunda esse potest, qui animum scelerum ac flagitiorum vulneribus concisum gerunt. Testis est Imperator Nero, qui interfecta matre, aliisq; sceleribus admissis somnum amplius capere non potuit: sed agitatus furiis de lustratione cogitavit: tandemq; gladio mortem sibi ipse conscivit. Testis est Bessus quidam (ut Plutarchus scribit) qui cum patrem suum clàm trucidasset, posteaq; complures annos absq; ulla criminis suspicione exegisset: quodam die ad cœnam quam amicis condixerat, proficiscens, fortè incidit in nidum hirundinum, quem baculo diruit, pullosq; inde exturbatos crudeliter omnes obterit & conculcat. Reprehensus verò à comitibus de immanitate, quam in aviculas innocentes nulla de causa exercuisset: Nimis diu (inquit) me paternæ cædis falsò accusarunt. Quod responsum comites ad regem detulerunt, qui re diligenter explorata cognitaq; Bessum merito supplicio affici jussit. At illæ non hirundinum, sed ipsius naturæ voces erant: quæ instabant, quæ urgebant, quæ Besso hæc duo verba, Quid fecisti, *identidem in mentem revocabant, adeò, ut nec unquam nec uspiam metu vacare, animoq; tranquillo esse potuerit. Verum exempla plura nec res proposita desiderat, nec temporis brevitas admittit. Perspicuum igitur est, Auditores ornatissimi, constatq; inter omnes, in conscientia & felicitatem & miseriam nostram esse positam: utpote quæ si pura integraq; sit, animum sanat, mentem illustrat, securitatem præstat, voluptatem parit, ad beatitudinem deducit, cum Deo beatisq; mentibus nos conjungit, ac sempiterna societate devincit: Contrà verò, si impura sit, scelereq; constricta teneatur, animum afflictat & perturbat, mentem occæcat, molestias creat, terrores injicit, dolores affert, calamitates importat, tandemq; hominem acerbissimis cruciatibus confectum in sempiternas miserias conjicit. Quæ cum ita se ha-*

se habeant, neminem vestrum esse puto, qui mecum non consentiat, planeq́ statuat, in id studium unicè incumbendum esse, ut, quantum in nobis est, vitia declinemus & fugiamus, & virtutem amplectamur, atq; colamus: vitamq́ nostram prorsus sic instituamus, ut sive soli simus, sive inter homines agamus, nihil admittamus, cujus nos aliquando vel pudere vel pœnitere queat: & verò ad extremum decurso in his terris vitæ spacio, bonaq́ fama inter homines relicta, conscientiam puram omniq́ labe carentem ad Deum Opt. Max. supremum humani generis judicem afferamus.

D I X I.

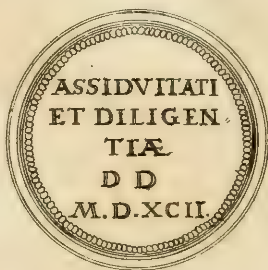

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA

ab

Illuſtri & generoſo Domino, Domino IOHANNE ALBINO SCHLICK, Comite in Paſſaun & VVeiskirchen.

DVPLEX *animorum atq; naturæ humanæ vis eſt: una in ratione poſita, quæ doceat atq; explanet, quid faciendum fugiendumq; ſit: altera in appetitu, ὁρμὴ græcè: quæ hominem huc & illuc rapiat. Ambæ ea lege inter ſe junctæ ſunt, ut appetitus rationi pareat. Ratio enim nil niſi prudens, juſtum forte, temperans, præſcribit, unde omnia officia, laus, decus, honor, gloria, promanant. Appetitus contrà temeritatis, libidinis, iracundiæ, injuriæ, ignaviæ, vel autor vel miniſter eſt. Cui ne obſequamur, admonet nos Brabeum noſtrum, in quo imago cernitur Minervæ Achillem iratum à crude-*

crudeli facinore quod animo conceperat, revocantis ac prohibentis, subjecto hoc Emblemate: Vince animos. *Nam ut Homerus lib. 1. Iliados scribit: Cum Achilles dux fortissimus, optimeq́ de rege suo Agamemnone meritus, videret, se in nullo apud eum esse loco: incredibili dolore exarsit. Sic enim conqueritur (autore Homero, interprete Minturno:)*

Namque loco nullo numerat me Rex Agamemnon. "
Ipse habet id quo despectum me munere privat. "
Noverit Atrides, quorum sit causa malorum, "
Contemsisse virum, quo non præstantior alter. "

Itaq; tandem iracundia victus, stricto gladio regem adoritur: sed à tergo astans Minerva eum subitò capillis apprehensum retrahit, ejusq́ furorem ac impetum reprimit ac retardat. Quo insigni exemplo sapientissimus Poëta docet, Iram nihil aliud esse, quàm furorem quendam brevem, atq;, ut Seneca ait, consultorem pessimum: quæ idcirco Minervæ, hoc est, rationis imperio refrenari omniq́ studio coërceri debeat. Est enim hæc affectio omnium turbulentissima, atq; etiam nisi cohibeatur, nocentissima. Etenim tàm ipsis iratis, quàm aliis hominibus vim ac detrimentum afferre solet. Primum enim perturbat animum, omnemq́ rationis usum pervertit, ut mens neq; quid æquum, neq; quid iniquum sit, amplius cognoscere atq; statuere possit. Nam ut fumus offendit oculos, eisq́ tenebras offundit, quo minus viam propositam, quæq; in ea se obviam ferunt pericula & incommoda, cernere atq; evitare possint: sic iræ impetus mentem, quæ oculus quidam animi dicitur, quasi caligine quadam circumfundit & obscurat, ut nec decus, nec probrum, nec emolumentum, nec detrimentum perspicere queat. Verum non animum duntaxat affligit, sed in corpus quoq; suam vim exercet. Nam sanguine in pectus confluente, & quodam quasi æstu effervescente, cor intumescit & palpitat, & calor in cerebrum

ac reliqua membra repentè diffunditur. Hinc teter & horribilis aspectus: celer & truculentus oculorum motus: color aut pallidus aut igneus: tremor totius corporis: lingua aut hæsitans & velut interclusa: aut ad convitia valdè præceps & expedita: clamor insanus: impetus furens ac violentus. Non rarò manus antevertit verba, tum pro telo est vel pugnus, vel ungues, vel calces, vel morsus, vel sputum ipsum, & deniq; quicquid primum manibus obtingit: furor nempe (ut quidam ait) arma ministrat. Hinc plagæ, vulnera, cædes, atq; id genus alia mala, quæ ex ira tanquam ex venenato fonte promanant. Liceat ex innumeris exemplis unum & alterum in medium proferre. Alexander Rex Macedonum, cognomento magnus, nutricis suæ filium Clytum amicum singularem & innocentem, per iram interfecit: pauloq; post sese recolligens, telum è Clyti vulnere extractum in seipsum convertisset, nisi amicorum interventu prohibitus fuisset. L. Sylla turbo & procella Reipub. Romanæ, irarum furiis agitatus universam urbem, omnes Italiæ partes atrocißimis civium cædibus ac sanguine cruentavit. Commodus Imperator irâ incitatus balneatorem in fornacem ardentem conjecit, quod balneum ingressurus, tepidiusculum id invenisset. Tamberlanes Scytharum rex, cum videret, pueros & puellas candidis vestibus amictos, oleæq; sertis redimitos, pacis exorandæ causa, sibi obviam mitti, rabiosâ irâ inflammatus equitatum in eos immisit, omnesq; miserè protrivit & conculcavit, & reprehensus ab amico: Cave, inquit, ne iram atq; furorem DEI temerè accuses. Sed quid longinqua ex veterum annalibus exempla repeto? Convertamus nos ad propinqua, quæ ætas nostra vidit, ac etiam nunc non absq; ingenti dolore videt. Quis nescit, quàm exitiosa atq; funesta irarum fax, in Belgio & Galliæ regno multis ab hinc annis accensa, adhuc ardeat? Quis ignoret tyrannidem Hispanicam? cujus furore multa hominum millia in Belgio, omnibusq; fortunis despoliata, bonis omnibus exuta

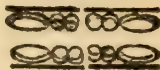
uta

uta, carcere, vinculis, equuleo, ferro, cruce, flamma, defossionibus, mersionibus, indicta caussa, atque etiam non rarò intempesta nocte, contra usitatam judiciorum formam, contrucidata sunt. Quis absque luctu & horrore carnificinam Gallicam recordari queat? in qua circiter triginta hominum millia, paucorum dierum spacio interfecta sunt: non in prælio sed in summa quiete: non armati, sed partim nudi, atque in lectulis dormientes; partim supplices, atque sicariorum misericordiam implorantes: non unum in locum coacti, sed suis quique in civitatibus ac domiciliis constituti: non per judicium ac legitimam quæstionem, sed rabieque impetuque furentis populi: atque in eo numero quàm plurimi morbis affecti: multi senes, multæ nobiles matronæ, generosæ virgines, mulieres prægnantes, pueri infantesque complures, viri denique permulti eruditissimi clarissimique, & ab omni armorum & tumultus suspicione remotissimi, fuerunt. Ex his exemplis facilè constare arbitror, nullam esse bestiam truculentiorem, humanoque generi magis perniciosam, quàm iram: quippe quæ non solum animũ uniuscujusque intestino bello vexat: sed foras quoque prorumpens, turbulentas dissensiones, insidias, cædes, hominum strages, civitatum ac imperiorum eversiones, atque adeò omnis generis tum privatas tum publicas calamitates importat. Verum hanc nostram admonitionem non de quavis ira accipi velim. Nam ea quæ rationem in consilium adhibet, bonumque finem sibi propositum habet, tantum abest, ut vitiosa videri debeat, ut etiam in laude ponenda sit. Est enim naturalis affectio, ad injurias propulsandas homini attributa: itaque & Philosophi ejus mediocritatem laudant, eamque fortitudini tanquam rerum magnarum administram adjungunt. Quàm ob caussam veteres Academici, teste Cicerone, irã ἀκόνην τῆς ἀνδρείας, id est, cotem fortitudinis appellaverunt. Immò vero & sacræ literæ iram moderatam probare videntur nec enim vetant irasci, sed per iram peccare vetant.

Sic

Sic enim scriptum est: Ita irascimini, ut ne peccetis. Quocirca irasci licet, sed impietati, injustitiæ, cæterisq́ue vitiis: sed moderatè, & cùm tempus ac locus postulant. Quæ cum ita sint, Auditores optimi, omni studio connitendum nobis est, ut iram rationis imperio coërceamus, diligenterq́ue caveamus, ne per eam in aliquam turpitudinem prolabamur. Audiamus Aristotelem, qui iram comparat militi, præ alacritate etiam injussu imperatoris ante aciem excurrenti, qui statim revocandus sit. Audiamus Senecam, qui monet, maximum iræ remedium esse dilationem, ut primum ejus fervor relanguescat, & caligo quæ mentem premit, discutiatur. Audiamus Athenodorum philosophum, qui ab Augusto tempore discessurus hoc ei præceptum μνημόσυνον *reliquit: Ne quidquam iratus aut diceret, aut faceret, nisi viginti quatuor Græcorum literis prius recitatis. Audiamus deniq; & Socratem, qui, Non utimur (inquit) aqua turbata, nisi constiterit: multo minus utendum est animo commoto, antequam ad se redierit. Sic fecisse scribitur Archytas, qui servo, à quo graviter offensus fuerat, dixerit:* Quo te modo accepissem, nisi iratus essem. *Quapropter & nos demus operam, ut iram, quantum in nobis est, devitemus, aut si omninò vitari non queat, eam moderemur, & intra rationis doctrinæq́ue gyrum contineamus, atq; adeò Achillis Minervam audientis exemplum imitemur.*

D I X I.

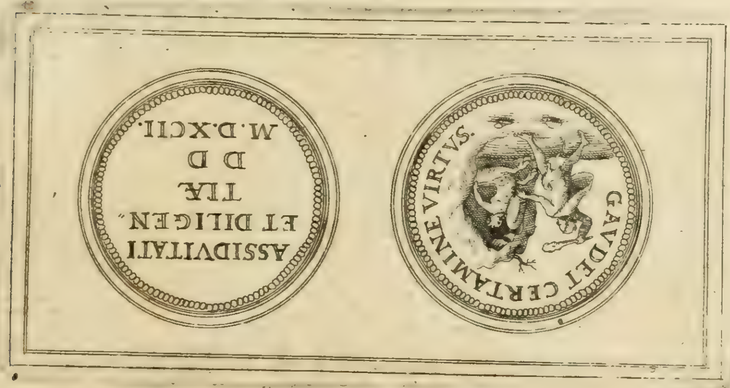
ORA-

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA

À

CHRISTOPHORO SCHLAUDERSBACH

NORIBERG.

PRAECLARE *Epicharmus Deum labore omnia bona hominibus venalia proposuisse ait. Nec minus verè ac sapienter poëtarum rex Virgilius, Labor (inquit) omnia vincit improbus. Nihil est enim in rebus humanis tam magnum atq; præclarum, nihil tam arduum atq; difficile, quod virtutis studio, labore & contentione superari ac obtineri non queat. Atq; hujus quidem rei exemplum illustre nobis propositum est in Hercule, cujus cum Centauro dimicantis cumq; vincentis simulachrum in nomismate nostro impressum effictumq; habemus, cum hoc Emblemate:* Gaudet certamine virtus. *Fuit autem Hercules Iovis & Alcmenæ filius, qui quum*

primum adolesceret, fingitur exiisse in solitudinem, ibiq; velut in Bivio Pythagorico hæsitasse ac deliberasse, utram vitæ viam ingredi, & voluptatemne an virtutem consectari deberet. Tunc ei duas fœminas obviam venisse ajunt, quarum una pretioso splendidoq; vestitu ornata, & nitore fucato illita viam voluptatis monstrarit; vitamq; ei suavem omniq; deliciarum genere circumfluentem, promiserit: altera autem veste vili candidaq; amicta, & vultu liberali prædita virtutis viam, sed laboriosam, cum perenni tamen felicitate & gloria conjunctam, ostenderit & commendarit. Adolescens itaq; utriusq; oratione accuratè perpensa, tandem virtutis viam sibi ingrediendam existimavit. Itaq; duce virtute, comite labore, multa pulcherrima & præclarissima facinora edidit, quæ à Diodoro, à Livio, à Dionysio, à Virgilio, Ovidio, Theocrito aliisq; scriptoribus commemorantur. Atq; ut de innumeris pauca delibemus: Quum Hercules adhuc in cunis vagiret, duos ingentes angues utraq; manu prehensos constrictosq; interemit. Adultus hydram virulentissimam multisq; capitibus & colubris insignem interfecit. Leonem immanissimum nudis manibus apprehensum discerpsit, eiq; pellem detraxit. Busiridem Aegypti regem, advenas suos mactare & immolare solitum, obtruncavit. Antæum Gigantem secum colluctantem compressit ac suffocavit. Cacum Vulcani filium, Italiam nefandis latrociniis ac incendiis infestantem de medio sustulit. Centauros fregit & subegit. Geryonem Hispaniæ regem tricorporem bello superavit, ejusq; boves abegit. Draconem in hortis Hesperidum aurea mala custodientem interfecit. Cerberum tricipitem ab inferis extractum necavit. Quid multa? Homines maleficos, immanes bestias, horrenda monstra propè infinita confecit atq; oppressit. Ideoq; monstrorum domitor, & καλλίνικος καὶ ἀλεξίκακος, i. e. egregius victor & malorum depulsor appellatus est. Tandem verò multiplicis laboris ac sudoris spacio decurso, pyrā in monte Oeta extructam & incensam

con-

conſcendit, & quod mortale habebat, combuſsit: quod divinum, id in cæleſte domicilium ſecum evexit. Verum ſub his fabularum involucris latet aliquid gravius, quod explicandum atque excutiendum videtur. Sic enim nunc ſtatuamus, Herculem noſtrum nil aliud eſſe, quàm ideam quandam omnium virtutum à ſapiente vetuſtate poſteris ad imitandum propoſitam. Nam primò idipſum varia ipſius nomina indicare videntur. Primum enim appellatus fuit Alcides, à græca voce ἀλκὴ, qua excellens animi vis, & corporis robur, præſidium virtutum & remedium vitiorum ſignificatur. Deinde dictus eſt Hercules, quaſi τῶν ἡρώων κλέος, id eſt, heroum gloria: vel quòd ille inter cæteros heroas, velut Heſperus inter ſtellas eluxerit: vel quia gloria non ignavos, ſed fortes heroës beneque de humano genere meritos imprimis comitetur. Et quoniam non ſolum naturæ doctrinæque adjumentis, verùm etiam ſingulari divini numinis afflatu ad res præclarè gerendas opus eſt: idcirco fingitur Iovis ſatu procreatus: ſuſceptus ex matre Alcmena, id eſt, ex conſtantia & perſeverantia in laboribus, difficultatibus & periculis, virtutis & gloriæ cauſa ſubeundis ac perferendis. Deinde ſeceſſus ejus, atque ſolitaria cum duabus mulierculis collocutio, nil aliud ſignificat, quàm maturam & tacitam quandam de vita inſtituenda deliberationem: cui intervenerit ratio & appetitus, cum quibus adoleſcens aliquandiu quidem victoria contenderit, ad extremum tamen rationem ducem ſecutus, viam virtutis iniverit, in eaque ita perrexerit, ut nulla eum neque animi mollities, neque extrinſecus objecta voluptatis ſpecies, neque laborum difficultas, neque periculorum terror revocare ac depellere potuerit. Deinde non monſtra & belluas, ſed vel latrones & tyrannos (ut quidam putant) vel (ut nos interpretamur) pravas cupiditates ac vitia, quæ ferè inſenſiſsimi humani generis hoſtes cenſentur, oppugnavit & ſuperavit. Neque etiam clavam nodoſam, gravem duroque ex robore conſtantē geſtavit: ſed labores immenſos, ſum-

mas difficultates, maxima pericula, quæ clavæ figmento notantur, in vitiorum monstris expugnandis conterendisq; subiit atq; sustinuit. Quod vero nunquam è manibus clavam deposuisse fingitur, id vigilantiam & constantiam ipsius indicat. Providerat nimirum hoc genus belli non uno alterove anno confici posse: sed perpetuum id esse, multasq; habere vicissitudines, atq; ancipiti victoria sæpenumero pugnari. Exuvium porrò leonis, quod illi velut paludamentum affingitur, victoriæ ex hostibus devictis reportatæ signum est. Rogus deniq; ardens quem conscenderit, indicat ardentissimum vitæ melioris desiderium, quo incensus ac inflammatus, se ab hac mortali concretione, segregavit, atq; ad æthereas illas sedes, ubi virtutis brabeum repositum erat, evolavit. Neq; enim mors est interitus omnia tollens atq; delens: sed quædam quasi migratio commutatioq; vitæ, quæ claris viris ac fœminis dux in cœlum esse solet. Quemadmodum chorus apud Senecam de Hercule Oeteo eleganter canit:

„ Nunquam Stygias fertur ad umbras
„ Inclyta virtus. vivite fortes,
„ Nec Letheos sæva per amnes
„ Vos fata trahent: sed cum summas
„ Exiget horas consumta dies,
„ Iter ad superos gloria pandet.

Hoc pulcherrimũ Herculis exemplum, Auditores, de tribus gravissimis rebus nos admonet. Nam primũ homini in hanc vitã ingresso duplicẽ actionũ viã proponit: alterã virtutis, principio fortassè difficilẽ atq; asperam; exitu certè salutarẽ atq; gloriosam: alteram vitij, initio planam, facilem, oculisq; jucundam; sed in fine præcipitem, ac deviam, atq; in extremum salutis & famæ discrimen nos adducentem. Deinde reliquum vitæ cursum multis laboribus, difficultatibus atq; periculis definit, adeoq; ostendit nostram in his terris vitam esse perpetuam quandam

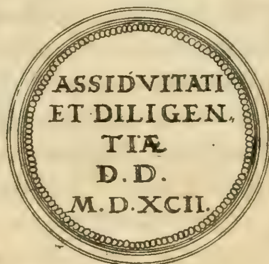
mili-

militiam, in qua cum pravitate animi, cum tetra mentis caligine, cum vitiorum turpitudine, tanquam cum hostibus continenter nobis confligendum sit. Postremo egressum quoq; ex hac mortali vita describit, atq; animorum è corpore migrationem itidem duplicem nobis ob oculos ponit: quarum una ad præmia, altera ad pœnas sempiternas deducat. Quæ cum ita sint, Adolescentes studiosi, exemplum Herculis secuti, primum maturè de vitæ instituto cogitemus, & pro viribus enitamur, ut à fallaci & exitiosa voluptatis via aversi, semitam virtutis, proborum hominum vestigiis notatā ingrediamur, ab eaq; nulla omninò re nos deterreri aut avocari patiamur. Quia verò maxima ætati nostræ inest imbecillitas, & imperitia atq; temeritas, qua fit, ut in delectu rerum sæpe fallamur, & errore mentis res noxias tanquam salutares consectemur & amplectamur: idcirco non nostris judiciis solis niti debemus: sed viros bonos, prudentes, eruditos, nobisq; benevolos in consilium adhibere, eisq; tantisper obtemperare, dum ipsi rationibus nostris prospicere & consulere possimus. Deinde quia non satis est, laudabiliter cæpisse, nisi perseveremus: & verò cùm hostium nostrorum magna sit vis atq; calliditas: ideò singularis & vigilantia & constantia adhibenda nobis est: & quoties res postulat, legitimè dimicandum, hoc est, pravis cupiditatibus, perversis improborum consiliis, pessimis æqualium exemplis, insidiosis voluptatum illecebris, variis deniq; adversæ fortunæ telis fortiter resistendum est: omnesq; cogitationes nostræ, omnia dicta & facta ad voluntatem divinam conformanda: donec tandem laborum ac vitæ cursu confecto à Deo agonotheta summo ad præmia evocemur, atq; perennis felicitatis coronâ ornati ævo sempiterno fruamur.

D I X I.

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA Â IOHANNE VASTERT NORIBERG.

In nomiſmate noſtro, Auditores humaniſsimi, expreſſus eſt cervus arrectis attentisq́; auribus. Eſtq́; hoc Emblema additum: Arrecta attentior aure. *Quod ut planius ac plenius intelligatur: breviter tùm de auditu, tùm de auditoris officio dicendum videtur. Inter reliquos ſenſus, quos ſummus ille rerum opifex Deus animantibus, tùm ſalutis quærendæ & conſervandæ, tùm exitij cavendi & avertendi cauſa tribuit, principatum obtinent viſus & auditus: quæ propterea* ἐλευθεριώταται αἰσθήσεις *ab Ariſtotele appellantur. Ex his verò duobus uter ſit præſtantior, dubitari fortaſſe poſsit. Nam ſi vitæ commoda atq; diſciplinarum inventionem ſpectemus, Aſpectui: ſive-*

si verò artes atque scientias jam quæsitas & inventas, quæ opinionum sententiarumque communicatione indies augeri & magis magisque perfici possunt, consideremus, Auditui prima deferendæ videntur. Nec sanè immeritò. Nam & Aristoteles auditum αἴσθησιν τῆς παιδείας, id est, disciplinæ sensum appellat: quasi instrumentum disciplinis & tradendis & percipiendis imprimis accommodatum. Deinde experientia docet, cæcos mutis surdisque plerunque prudentiores esse: quia aures ad scientiam plus adjumenti quàm oculi conferre soleant. Atque hæc caussa fuit (inquit Plutarchus) ut parentes liberos suos amanter complexi, eorum aures inprimis exoscularentur. Sic enim illos ea parte maximè proficere posse significabant. Sed de præstantiâ hujus sensus aliàs commodior erit dicendi locus. Iam instrumentum auditionis paulisper aspiciamus. Aurium introitus extrà sibi appositas habet auriculas, quæ & externas injurias arcere, & appulsas voces commodius excipere ac retinere queant. Atque hæ quidem homini ferè sunt immobiles, quùm quoties libet aut opus est, eas obtegere atque vestire posit. Cæteris animantibus, ratione & instrumento rationis, hoc est, manu carentibus mobiles auriculæ, quæ facilè & deprimi & attolli possent, à natura tributæ sunt. De cervis memoriæ proditum est, eos demissis auribus tardioris & hebetioris auditus esse, siquidem externi aëris appulsus obstantibus auriculis, in aures influere nequeat: sed arrectis auribus acerrimè audire. Hujus animantis imago & exemplum, Adolescentes suavissimi, admonet nos de officio attenti auditoris: quod quidem in eo positum est, ut mentem erectam & aures attentas ad præceptorum explanationes, ad eruditas disputationes & orationes, secum afferat. Nihil enim homini studioso utilius & fructuosius, quàm multa discere: nihil facilius & jucundius, quàm multa audire.

Magna

Magna quidem variæ lectionis videtur esse utilitas & voluptas: sed auscultationum jucunditas multo major, fructusq; longè uberior est. Nam ut proverbio dicitur, ζώσης φωνῆς μείζων ἐστὶν ἐνέργεια, id est, vivæ vocis longè major est vis. Hæc enim penetrat in animum, eumq; magis excitat, atq; etiã ab aliis cogitationibus, quæ legenti plerunq; obstrepere solent, avocat. Itaq; & facilius menti adhærescunt, & firmius imprimuntur, & diutius retinentur, quæ attentè audiveris, quàm quæ legeris. Deinde magis animos exempla quàm præcepta movent, longeq; gravior viventium quàm mortuorum est autoritas. Contrà verò lectio est muta, nec mentem satis penetrat: quin immò, si pertinaciùs continuetur, legenti languorem affert. Nec sanè studiosis adolescentibus quidquam tàm incommodat, quàm assidua inter libros delitescendi consuetudo, & publicarum auscultationum & congressuum neglectio. Nam interim jacet rerum usus, solertissimus vitæ humanæ magister, qui multa monet, multa docet, quæ nec in scholis & Academiis, neq; in privatis & solitariis Museis satis agnosci possunt. Quod cùm M. Tullij Ciceronis pater intelligeret, maturè filium (ut ipse lib. 1. de oratore testatur) ad Scævolam deduxit, ut quoad posset ac liceret, à senis latere nunquam discederet. Itaq; multa ab eo prudenter disputata, multa breviter & commodè dicta memoriæ mandavit, ejusq; colloquiis ac consuetudine & melior & doctior evasit. Verum quid hac nostâ fit ætate? Pleriq; adolescentes, quamprimùm ad publicas acroases admittuntur, statim falsa doctrinæ persuasione insolescunt, studium atq; industriam remittunt, monitores ac præceptores spernunt. Quo fit, ut quemadmodum Bion dixit, ἡ οἴησις sit ἐγκοπὴ τῆς προκοπῆς, id est, opinatio sit profectus progressionisq; retardatio & impedimentum. Sic inanis ista arrogantia facit, ut ideò ad sapientiam non perveniant, quia jam se pervenisse eò existimant. Hinc tanta est bonorum ac eruditorum virorum penuria, tantus sophistarum &

inuti-

inutilium terræ ponderum proventus, tantum deniq; fidelium præceptorum odium atq; contemtus. Quæ cùm ita se habeant, adolescentes charissimi, etiam atq; etiam vos moneo, ut & vestros præceptores diligenter attenteq; audiatis: & hominum eruditorum familiaritati & congreßibus, quibus & ingenia acuuntur, & mores corriguntur, & doctrina miris modis augetur, operam detis: atq; tandiu à præceptoribus discendum putetis, quoad vos (ut Cicero ait) quantum proficiatis, non pœnitebit.

D I X I.

GRATIARVM ACTIO, RECITATA ab ANTONIO HVEBNERO WVRTZBVRG.

QVANQVAM *pro beneficiis, quibus & Deo Opt. Max. & ornatißimæ huic coronæ obstricti tenemur, pares gratias referre haud quaquam poßimus: quantas tamen animus capere potest maximas & agere & habere debemus.*

Primum igitur tibi, æterne, ac præpotens omnium rerum moderator Deus, gratias agimus, & habemus immortales, quòd hanc regionem, hocq́ virtutum & doctrinarum domicilium, ejusq́ autores & patronos, ab omnibus bellorum, incendiorum, morborum ac tempestatum periculis, & calamitatibus, hactenus defenderis: & vero quæcunq́ ad studia literarum, ad communem usum, vitæq́ cultum pertinebant, liberaliter, ac abundè sup-

dè sup-

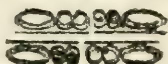
dè suppeditaris. Da hoc quæso bonitati tuæ, ut in posterum quoq; inter horribiles procellas, sævasq; tempestates, quibus orbis Christianus jactatur, hanc literarum sedem tuearis, & pro tua in nos benignitate, efficias, ut muneribus & officiis nostris quietè fungamur: atq; ita vivamus, ut vitæ rationem tibi simul & hominibus aliquando reddere poßimus.

Deinde vobis, ampliſsimi ac prudentiſsimi Domini Scholarchæ, vosq; reliqui Academiæ hujus patroni nobiliß. & clariß. vobis, inquã, gratias maximas agimus, non solum pro eximia in nos totamq; hanc Academiam liberalitate & munificentiâ: verum etiam pro honorifica vestra præsentia, qua hanc panegyrin exornare atq; illustrare haud gravati estis. Et quoniam in rebus humanis nihil est tàm benè constitutũ, quod non vel tẽporis lõginquitate, vel hominũ iniquitate deterius fiat, nisi aßiduâ curâ atq; diligentiâ sustentetur ac cõservetur: idcirco quemadmodũ nauta adverso flumine, ac vento, navim remis impellens, nihil de sua industria summaq; contentione unquam remittit: sed ibi vehementiſsimè brachia contendit, ubi cursum amnis incitatiſsimum, ventumq; violentiſsimum animadvertit: ne videlicet impetu illius abreptus, eò quò nolit, deferatur: Sic vos, patroni summi, quibus in tutanda Academiæ vestræ dignitate, cum humanæ conditionis perenni mutabilitate, contraq; improbos invidiæ conatus contendendum est, providere & cavere debetis, ne de studio, sollicitudine, industria, qua hactenus usi estis, quicquam relaxetis: sed in eam rem omni cogitatione, curaq; incumbatis, ut schola vestra, æquabilem dignitatis cursum, perpetuò teneat, eumq; ad divini nominis gloriam, ad Reipublicæ vestræ decus, ad commune humani generis emolumentum dirigat, atq; accommodet.

Deinde gratias vobis agimus, Rector Magnifice, vosq; cæteri

professores clarißimi, praeceptores summè observandi: pro singulari vestro studio, labore, fide, & industriâ, quam in nobis erudiendis, & ad omnem laudem confirmandis, effingendisq́ adhibuistis. Oramus porrò & obtestamur vos, ut deinceps quoq; pari amore ac benevolentia nos complectamini: & verò mentes nostras sapientiâ, animos virtute, linguas eloquentiâ instruere, & ornare pergatis. Nos vicißim pro viribus connitemur, ut neq; diligentiam, neq; observantiam & honorem, neq; gratiam vobis debitam in nobis desiderare poßitis. Ad extremum gratias agimus vobis, Illustris D. Comes, Inclyti & generosi D. Barones, vosq́ reliqui tum nobilißimi, ac ornatißimi adolescentes: tum hospites, quotquot adestis, longè gratißimi, vobis, inquam, universis gratias agimus singulares, quod Academiæ nostræ Encania vestro jucundißimo conspectu, & præsentiâ amplificare, & condecorare volueritis. Nos vicißim studia, officia, & obsequia nostra singulis pollicemur ac deferimus: & etiam atq; etiam à vobis petimus, ut orationis brevitatem & tenuitatem in bonam partem accipiatis.

D I X I.

PAN-

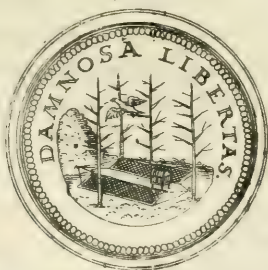
XVII.

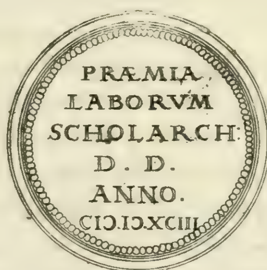
PANEGYRIS ANNI 1593.

SVB RECTORATV D. M. IOHANNIS PRAETORII *Mathematici.*

Oratio primæ claßis, recitata ab

Illuſtri & generoſo Domino, Domino IOHANNE ALBINO SCHLICK, *Comite in Paſſaun & VVeiſenkirchen.*

NEMINEM *veſtrum eſſe arbitror, Auditores ornatißimi, qui non brevem & planam potius, quàm lon-*

gam & futilitatis plenam orationem à me expectet. Sic enim mihi persuasum est, nihil eruditis auribus molestius, atq; odiosius accidere posse, quàm verbosam rerumq; inanem concionem. Ne igitur molestiam audiendiq; fastidium vobis afferat oratio mea, quàm brevissimè planissimeq; potero, Emblema à Magnifico Rectore nostro mihi impositum, interpretabor: atq; ut olim in vindiciarum lite, in una gleba ad prætorem allata, tanquam in toto agro vindicare solebant: sic ego, cum paucissima attulero, in iis tamen pertractandis ita versabor, ut rem universam ob oculos posuisse, atq; explicasse videar. A vobis auditores humanissimi, peto quæsoq;, ut vestræ humanitatis fontes, qui cæteris adolescentibus antehac maximè patuerunt, mihi quoq; aperiatis, meq; attentè bonaq; cum venia audiatis.

Quanta sit vis, quàm multiplex utilitas honestæ disciplinæ, & institutionis, id scitè atq; eleganter docet Nomisma sive Brabeum nostrum, in quo effigies cernitur aviculæ, quæ è cavea sua elapsa, fortè incidit in ramos visco illitos, quibus inhærescens amplius se extricare non potuit: habetq; adjunctum hoc Emblema: Effugiens pereo, *seu* Damnosa libertas. *Quid enim aliud est disciplina, quàm veluti septum quoddam quo adolescentes contineantur, atq; tùm laudandarum doctrinarum studiis, tanquam suavissimo saluberrimoq; animorum pastu alantur, tùm legibus & salutaribus institutis, ad officium, omnemq; honestatem informentur, & erudiantur. Ex quo jam illud perspicuum est primum præcipuumq; boni, & ingenui adolescentis officium esse, amare disciplinam, & parentibus, atq; magistratibus, Ecclesiasticis, politicis, & scholasticis obtemperare. Est enim eximia quædam virtus, & singulare bonum, obedientia, quippe, sine qua, nec cœlestia, nec terrena, nec publica, nec privata munera, atq; officia rectè administrari possint. Nam, quo pacto, Solis, & Lunæ, cæterorumq; siderum perennis, atque perpetua motio, naturas inferiores moveret, cunctisq; vim salut a-*

luta-

lutarem, maximeq́ vitalem largiretur, & qua ratione signorū ortus, obitusq́ definitum quendam ordinem servarent, & dierum & noctium, mensium & annorum spatia, ad usus humanos, aptè & accommodatè distinguerent, nisi universæ naturæ opifici, ac moderatori obtemperarent? Quod regnum, qui principatus, quæ civitas, qui pagus, rectè gubernari, diuq́ constare posset, si non cives ac subditi, legibus, & institutis & jussis Magistratuum parerent, honestamq́ disciplinam morum probitate tuerentur? Quæ domus rectè constitui, regiq́ posset, nisi uxor, liberi, servi, cæteriq́ domestici, patrisfamilias voluntati obsequerentur, ejusq́ mandatis obedirent? Quod bellum feliciter suscipi, & geri, quod prælium iniri, quæ victoria obtineri posset, nisi milites Imperatoris, sive ducis autoritatem sive imperium sequerentur? Quid de scholis atq; Ecclesiis dicam? num absq; disciplinæ conservatione statum suum integrum tenere poterunt? Minimè omnium Nisi enim auditores, vitam moresq́ suos ad Doctoris sive Magistri salutarem doctrinam instituant, atq; conforment, unà cum disciplinæ interitu Scholarum, & Ecclesiæ statum turbari & labefactari necessum erit. Relinquitur ergo, nullam omninò esse multitudinem, nullum cœtum jure sociatum, qui absq; disciplinæ, & obedientiæ præsidiis salutem ac dignitatem suam tueri, & conservare posit. Itaq; non absq; caussa Statius exclamat:

Quid enim terrisque poloque parendi. ——Sine lege manet?

Et Solon interrogatus, qua ratione Respublica florens, & beata servari posset? Respondit: Si cives Magistratibus; Magistratus verò legibus obtemperent. Nec minus verè & eleganter Aeschylus: τὴν πειθαρχίαν τῆς εὐπραξίας μητέρα, καὶ σωτῆρος γυναῖκα, *h.e. obedientiā felicitatis matrē, & Servatoris conjugē appellavit. E contrario autē, quā multa mala publicæ disciplinæ contētus rebꝰ humanis importet, Imperiorū ruinæ, rerū*

pu-

publicarum commutationes, civitatum tumultus ac seditiones, scholarum turbæ ac dissidia, Ecclesiarum deniq; distractiones & dissipationes declarant. Quæ enim natio quantumvis florentissima, illiusmodi morbo, tanquam occulto quodam veneno non infecta debilitataq; fuit? Legite historias tùm sacras, tùm prophanas, tàm veteres, quàm recentes: videbitis profectò, plerasq; gentes contemtæ abjectæq; disciplinæ pœnas dedisse. Sed de his aliàs commodior fotaßè dabitur dicendi opportunitas. Iam temporis ratio postulat, ut quantum privata disciplina valeat, dispiciamus. Privatam verò disciplinam hîc appello, pulcherrimam illam morum reginam, qua duce adolescentes parentum ac præceptorum imperio obtemperant, atq; ex eorum præscripto, consilia actionesq; suas dirigunt, & conformant. Atq; hac quidem magistrâ, nihil adolescentiæ melius, nihil fructuosius magisq; necessarium est. Nisi enim ad ingenium adolescentis diligens institutio accommodetur, non facilè ullum virtutis ac doctrinæ fructum feret. Nam ut ager, nisi probè colatur, sentibus ac tribulis obducitur: sic animus tenellus, nisi rectè instituatur, facilimè vitiis occupatur, atq; corrumpitur. Quemadmodum verò industrius agricola, agrum noxiis herbis repurgare solet: sic recta disciplina animis adolescentum, pravas opiniones, & vitiosas cupiditates eripit, omneq; animi desiderium, ad virtutem & sapientiam traducit & assuefacit. Sic igitur statuamus, suavißimi condiscipuli, disciplinam nihil aliud esse, nisi culturam quandam fructuosißimam, qua animi nostri probè subacti, conceptis virtutum ac doctrinarum seminibus, uberrimam sapientiæ ac felicitatis segetem proferant, atq; tùm sibi, tùm cæteris usui, & ornamento esse poßint. Ex his jam consequitur & illud, parentum ac præceptorum consiliis, monitisq; singulari studio obtemperandum esse. Quæ egregia virtus, non solum nos probiores & eruditiores, verùm etiam fortunatiores facit. Obedientiam enim, vita à plerisq; vitiis flagitiisq; immu-

immunis, benevolentia divina & humana, prosperi optatiq; rerum successus, & verò lucis hujus usura maximè diuturna, tanquam fructus præmiaq; divinitus promissa, plerunq; comitantur. Contrà verò nihil turpius, ac perniciosius est, quàm contumacia, omnis honestæ disciplinæ neglectio, atq; contemtio. Nam qui rectæ institutioni parere recusat, & parentum ac magistrorum jussa contemnit, ac præcepta negligit, is effrenatæ libidinis plerunq; fit mancipium, suaq; dementiâ præceps in omnis generis flagitia, & quæ horum pœnæ sunt, calamitates & miserias incidit. Cujus rei exempla propè infinita in omnibus Academiis, non absq; magno multorum parentum & amicorum dolore, animadvertere licet. Nam quotusquisq; adolescens, quãvis domi probè institutus, in Academias mittitur, qui ingenium suum non mutet, ac potius aperiat, suisq; cupiditatibus frenum laxet, & quicquid libeat sibi licere putet? Et verò qui in multitudine, & pravitate exemplorum, in errorem & fraudem capitalem, non inducatur? Quodcunq; enim exemplo fit, id vulgò rectè fieri putatur. Tantaq; pravæ consuetudinis vis est, ut etiam bona ingenia, & à flagitiis abhorrentia, sæpenumero corrumpantur. Neq; ulla est Academia, in qua non reperiantur amatores, aleatores, potatores, gladiatores, aliiq; id genus voluptatum ministri, qui adolescentulis facem, ad omnem libidinem & turpitudinem præferunt, eosq; contagione sua infectos, ac depravatos, in maximum probitatis, sanitatis, & fortunarum periculum & discrimen adducunt. Nam adolescens, talem ducem & signiferum secutus, à conspectu & consuetudine doctorum & bonorum virorum abhorret: disciplinam fastidiosè respuit, leges contumaciter aspernatur, Magistratum superbè contemnit, perpotationes consectatur, genio & libidinibus indulget, turbas rixasq; concitat, nocturnis ædium oppugnationibus, & insanis clamoribus hominum quietem turbat

puerperas, cæterámque imbellem fœminarum & puerorum, itemque ægrotantium multitudinem perterret. Ad hæc pecunias, temerè in res aut non necessarias, aut turpes, ac perniciosas profundit, grande æs alienum contrahit, iniquas solutionis moras interponit, vanisque promissis creditores ducit, datam fidem violat, vadimonium deserit, in fugam turpissimam se conjicit, ac creditoribus damnum, Academiæ molestias relinquit. Ad extremum redit domum, quàm abierat indoctior, aut nihilo, quàm venerat, eruditior, pecuniâ per ignaviam profusâ, ætatis flore nequiter contrito, ore vultuque impudenti, halitu fœtido, facie cicatricibus deformata, maxillis & faucibus meretricia scabie adesis, naso resecto aut decurtato, manu mutilata, membris trementibus: cujus conspectus parentibus mœrorem, propinquis luctum, amicis dolorem affert: & Magistratui offensionem, civibus risum commovet. Hæc nimirum sunt damnosæ libertatis præmia, hi spretæ contemtæque disciplinæ fructus. Quapropter adolescentes ornatissimi, si salus vestra & incolumitas vobis curæ est: si conscientiæ labem, infamiæ dedecus, patrimonii naufragium evitare cupitis: si parentibus honori, amicis jucunditati, Reipublicæ & Ecclesiæ emolumento esse pulchrum putatis: aviculam brabeis vestris impressam crebrò aspicite, eique adjunctum Emblema, etiam atque etiam cum animis vestris cogitate. Vt enim avicula, quàm diu in caveis inclusa tenetur, à periculis tuta & tecta est: at simulatque evolaverit, insidiarum telis sese proponit, atque vel cæteris volucribus præda fit, vel ab aucupibus capitur, & obtorto collo necatur: sic adolescens, dum honestæ disciplinæ finibus coërcetur, à vitiis plerisque & flagitiis abstinet: Quamprimum vero convulsis disciplinæ officiique repagulis solutè libereque versari cæperit: statim corruptelarum illecebris irretitur, variis erroribus, flagitiis & periculis implicatur. O felices igitur & fortunatos vos adolescentes, si parentum ac præceptorum imperio, & institutioni vos totos cōmittatis, si disci-

plinæ

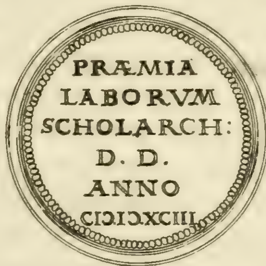
plinæ jugum, damnosæ libertati anteponatis, idq; tàm diu æquo feratis animo, dum errorum & cupiditatum scopulos prætervecti, virtutis sapientiæq; portum assequamini, & mores vitamq; vestram ex rationis præscripto ipsi regere ac moderari possitis.

D I X I.

O R A T I O S E C V N D A E C L A S S I S, R E C I T A T A ab

H E C T O R E K O R N F A I L in VVurmla Austriaco.

IN *Brabeo nostro, Auditores Humanissimi, imago hominis ritè sacrificantis, ob oculos ponitur, estq; adscriptum hoc Emblema:* Mente manuque *Quod ut melius intelligatur, operæ precium fuerit de Sacrificiorum ritu & usu nonnihil è sacris Bibliis delibatum in medium proferre.*

Sacrificiorum originem antiquissimam esse, inter omnes constat. Nam statim ab initio mundi homines partim natura duce, partim oraculis divinis admoniti, DEO æterno & præpotenti, rem sacram facere cœperunt. Duo autem summa sacrificandi fuerunt genera: ἱλαστικὸν & εὐχαριστικόν. Ἱλαστικὸν *latinè expiatorium, in quo animantibus ritè mactatis, sanguineque fuso, hominum delicta, & errata expiabantur. Quod genus sacrificij amplius in usu non est: quippe quod Typus duntaxat fuerit veræ illius hostiæ Christi Iesu, qui in ara crucis immolatus, iram Patris placavit, omniaque perfecit, quæ ad gratiam, & salutem mortalibus restituendam, requirebantur.* Εὐχαριστικὸν *verò animi grati, acceptorumque beneficiorum memoris testificandi caussa institutum fuit: idque vel animantibus, vel rebus inanimatis, ut thure, vino, aliisque terræ fructibus constabat. Nam aut pecudes mactabantur, aut frumentum terebatur, aut simila oleo conspersa & in sartagine frixa offerebatur, aut vinum fundebatur, quod libamen dicebatur, aut thus atque odores incendebantur, atque adeò quibuscunque tùm mortales poterant rationibus Iehovæ magnificentiam celebrabant, eique & aëris salubritatem, & terræ fœcunditatem, cæterorumque bonorum copiam & ubertatem acceptam ferebant. Etsi autem hoc quoque sacrificij genus obsolevisse videatur: tamen ejus expressam quandam imaginem intueri licet in novi fœderis sacrificiis, inter quæ principem locum tenet illud sacrosanctum epulum, quod* εὐχαριστίαν *& Cœnam Domini appellamus, in quo corporis & sanguinis Christi communicatione factâ, beneficia ejus morte nobis parta commemorantur, animisque gratis celebrantur. Huc deinde pertinent preces, & gratiarum actiones, quæ pro cæteris beneficiis fieri debent. Sic enim ipse Deus Psal. 50. repudiatis antiquis sacrificiis, hunc novum sacrificandi ritum nobis commendat. Num, inquit, taurina carne vescar, aut hircinum sanguinem bibam? Fac Deo sacrificium laudis: tùm rerum adver-*

ver-

versarum tempore, me invoca, & te eripiam. Idem planè D. Paulus in Epistola ad Hebræos à nobis requirit; ut nempe assiduum laudationis sacrificium, hoc est, labiorum fructum, nomen ipsius celebrantium, libemus. Est porrò sacrificij Christiani genus, Beneficentia & liberalitas in pauperes. Quicquid enim in homines egenos & inopes erogatur, id Christus sibi tributum ait, vicissimq́ ejus amplissimam remunerationem pollicetur. Quò pertinet & sui ipsius consecratio, qua nosmetipsos Deo totos offerimus, & consecramus. Quod qua ratione fieri debeat, docet Apostolus, ut membra necemus, nostraq́ corpora, hostiam sanctam Deoq́ acceptam præstemus, hoc est, acri peccatorum sensu fracti, & prostrati, ad misericordiam divinam confugiamus: naturam nostram vitiosam agnoscamus, & quantum fieri queat corrigamus, ab omni maleficio temperemus, pravas cupiditates comprimamus, & verò totum nostrum animum à sensu studioq́ corporis abductum, ad nutum & imperium divini Spiritus convertamus ac conformemus. Sed longiorem de Sacrificiorum generibus orationem, neq́ hic locus, nec temporis brevitas admittit. Cæterum hoc inprimis attendendum est, Deum in omni sacrificio non tàm externas actiones, quàm bonam mentem & puritatem spiritus spectare & approbare. Neq́ enim mens illa beatissima, & purissima, omnisq́ concretionis expers, vel strage pecudum, vel carnium nidore, vel odoribus & unguentis, humano artificio confectis, ducitur ac tenetur: Nec item cantibus, & precibus inaniter & sine mente fusis delectatur. Sic enim Iehova ipse apud Esaiam: Quid, inquit, mihi cum tot vestris sacrificiis? ne deinceps inane fertum admovete: à suffitu abhorreo. Et apud Hieremiam negat, se quicquam de sacrificiis præcepisse. At cur tandem negat, cum videamus illa tanto studio fuisse ex illius imperio præscripta? Vt ostendat, nulla sacrificia, nullas ceremonias, nullum

omninò honoris cultum sibi probari, qui non ex pura mente, veraq; fide proficiscatur. Atq; huc spectat & simulacrum in Brabeo nostro effictum, & expressum, in quo cernitur ara, eiq; impositus ignis ad sacrificia paratus, in quem homo propè astans, oculosq; in cœlum attollens, dextra manu thus injicere, sinistra vero pectus tundere videtur. Nam primùm ara symbolum est cordis humani: ignis verò mentis, quæ instar flammæ sursum enititur, atq; ad ipsum VNVM, hoc est, rerum universitatis parentem Deum sese extollit. Vt enim pyramis (quæ figura igni tribuitur) ima sui parte latior paulatim in acutum tendit: sic animus humanus Dei amore inflammatus, sursum à terra fertur, suoq; acumine infinitum illum divinitatis orbem, cujus centrum ubiq;, peripheria nusquam est, attingere, seseq; cum suprema sanctissimi numinis Vnitate conjungere conatur. At quoniam cum ea conjungi nequeat, nisi illi sit amicus, nec illi amicus esse posit, nisi ad ejus similitudinem sese conformet; similitudo autem illa in pietatis & sanctitatis studio, & exercitatione tota consistat; Idcirco oculis ad cœlum conversis, thus incendendum, lævaq; manu pectus tundendum est. Quod pietatis symbolum, quia obscurum est, paulo distinctiùs & planiùs explicandum videtur. Perspicuum est, constatq; inter omnes, thuris vim atq; naturam hanc esse, ut facilimè inflammetur, & odorem suavissimum emittat. Itaq; prisci sacrorum antistites, illud sacrificiis adhibuerunt, ac pietatis nostriq; erga Deum amoris symbolum esse voluerunt. Vt enim thuris fumus, ab igni & ardore excitatur: sic pietas, omnisq; cultus divinus, ab interna amoris divini flamma suscitetur necesse est. Deus enim non lachrymam arboris, aut externi odoris suavitatem, sed animum rerum cœlestium amore flagrantem postulat. Læva deinde manus, pectus tundens, nihil aliud indicat, & innuit, quàm fletu, atq; suspiriis, veraq; animorum ad Deum conversione flagitia concepta expurganda, atq; delenda, omniq; studio conniten-

ten-

vendum esse, ut animus à corporis contagio avocatus, in terris cœlestem vitam meditetur, atque imitetur. Quæ cum ita sint Auditores humanissimi, etiam atque etiam elaborare nos decet, ut mente manuque, hoc est, non externis, duntaxat gestibus, sed multò magis animo à vitiis, pravisque cupiditatibus repurgato, & pietatis atque amoris divini facibus inflammato, ad religionis nostræ sacra accedamus, eaque, oculis mentis nostræ in cœlum sublatis, obeamus, & peragamus, ut tandem Dei Opt. Max. gratiam & amorem, hujusque comitem sempiternam beatitudinem consequamur.

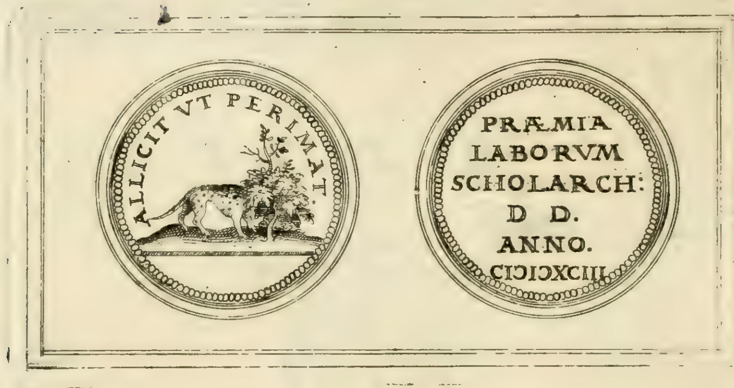
D I X I.

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA

á

GENEROSO DOMINO HENRICO BARONE á VVildenfels.

IN *nostro congiario, Auditores, expressa est effigies & imago Panthera, cum hoc Emblemate:* Allicit ut perimat. *Est autem Panthera bestia, à feritate & immanitate sic appellata, facie truculentâ & terribili, pelle maculosâ, notisq; orbiculatis, ac nitentibus tanquam ocellis distincta ac variata: quæ odorem de se mittit longè suavissimum, quo reliquas feras ad se allicit, arreptasq; dilaniat, atq; devorat. Quo simulacro voluptas, domina blandissima, depingitur: quippe quæ simili modo homines illecebris suis delinitos, toto impetu ad se rapere soleat. Neq; verò omnis voluptas in vitio ponenda, fugiendaq; est. Sunt enim quædam animi delectationes, quæ ex*

ex scientia, & contemplatione rerum, atque ex virtute recteque factorum conscientia capiuntur: quæ tantùm abest, ut sint aspernandæ, ut omnibus modis expetendæ esse videantur. Quædam verò corporis sunt oblectationes, quæ à sensibus oriuntur. His quatenus frui liceat, quà non, diligenter nobis cogitandum est. Quæ enim ex aspectu, odoratu, & auditu hauriuntur, minus sunt obnoxiæ turpitudini: dum modo in ijs certa ratio, moderatioque adhibeatur. Nam qui perpetuò nitet unguentis, aut ambrosios odores sumtuosius consectatur, aut oculos picturarũ & imaginum varietate impensius oblectat, aut musicis concentibus, neglecto præsertim officio, nimioperè vacat, is in vitio est, gravemque reprehensionem meritò incurrit. At quæ gustatu, tactuque percipiuntur voluptates, omnium sunt importunissimæ: quæ nisi rationis imperio, quantũ fieri possit, coërceantur, hominem sæpenumerò in omne scelerum & calamitatum genus conjiciunt. Itaque cum omni ætati, tùm adolescentiæ in primis hujusmodi voluptates fugiendæ sunt. Hæc enim ætas ob sanguinis fervorem, & humorum mutationem, & importunos animi motus ad luxum, & libidinem maximè propendet, ideoque in maximo, & probitatis, & valetudinis periculo versatur. Nam qui turpes voluptates consectatur, is primò Deum, qui ubique pari intervallo à nobis distat, atque acutis scelerumque vindicibus oculis omnia lustrat, gravissimè offendit. Deinde, animi sui statum labefactat, tantasque menti tenebras offundit, ut nec modum à Deo, & naturâ præscriptum, nec ullum, sive decus, sive probrum, sive emolumentum, sive detrimentum perspicere queat. Præterea corpori multa mala invehit: cerebrum lædit: vitales spiritus absumit, nervosque debilitat, coloris fœditatem, omniumque virium debilitatem inducit, tandemque præmaturum etque acerbum vitæ interitum affert. Rarissimè enim voluptuarij ad senectutem perveniunt, quippe quibus idem ferè, quod

 vernis

vernis arborum floribus accidere soleat: quorum pleriq; ante maturitatem vel erosione vermium, vel tempestatibus pereunt. Ad haec famae & existimationi suae labem aspergit: rem familiarem dissipat & perdit, conscientiam vulnerat, atq; ad extremum nihil praeter inustum & impressum dedecus, & gravissimam poenitendi caussam, & doloris materiam uberrimam sibi reliquam facit. Haec nimirum est illa venefica, quae venenum melle oblitum propinat: haec est illa pulchra, belleq; depicta pyxis, quae salutaris medicinae loco cicutam & aconitum continet: Haec est illa bestia μελανȣ̃ρος, *quae blandissimo principio tetrum exitum subtexere solet: Haec deniq; est truculenta & immanis illa Panthera, quae adolescentes, odoris suauitate ad se invitat, atq; dilaniat, hoc est, in exitium praecipites agit, & brevem oblectationem perpetuis miseriis, & cruciatibus compensat. Quae cum ita sint, Adolescentes optimi, etiam atq; etiam providete, ut faedas voluptates non modo ne consectemini: sed ultrò quoq; aut ab impuris & improbis sodalibus oblatas prudenter declinetis & avertatis. Illudq; idcirco perpetuò animis vestris infixum habete:* Allicit ut perimat, *& turpi, breviq; voluptati, decus virtutis sempiternum anteponite: conscientiam bonam cum bona fama conjungite: atq; adeò, quantum fieri potest, cavete, ne turpium voluptatum vinculis constricti eò incidatis, unde aut nunquam, aut non absq; summa difficultate evadere possitis. Quin potius imitamini Demosthenem, à quo cum Lais iniquum pretium postulasset,* ȣ̓ πρίαμαι τοσȣ́τȣ, *inquit,* μεταμέλειαν, *id est, tanti non emo poenitere. Cavete contrà exemplum Lysimachi, qui cum in Thracia, siti coactus deditionem fecisset, haustâ aquâ: ob quantillam, inquit, voluptatem, quantum decus amisimus, quantam cladem accepimus!*

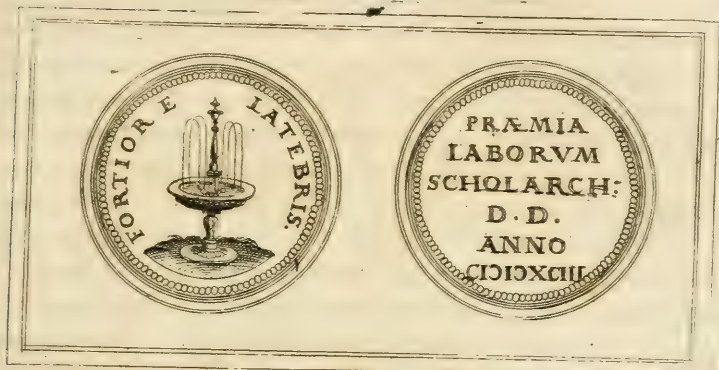
D I X I.

ORA-

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA

à

GEORGIO CARLICK DE Nezetitz, Bohemo.

INTER *reliquas virtutes, quæ hominibus plurimum & commodi, & ornamenti afferunt, Auditores Ornatißimi, non postremum locum obtinet ea modestiæ pars, quæ Græcis* ταπεινοφροσύνη, *latinis humilitas appellatur. Hæc enim præclara est, atq; laudabilis animi affectio, seu virtus, qua, qui præditus est, is suo se modulo metitur, atq; nec opinione, nec dictis, nec factis sibi plus tribuit, quàm æquitas postulet, ratio præcipiat, conscientia proponat: Cæteros verò sive doctrina, sive honore, aut dignitate aliquâ præcellentes, suspicit ac reveretur. Et si autem Humilitas omni ætati convenit: tamen inprimis*

adolescentiam decet, atque commendat. Plerique enim adolescentes, ob sanguinis calorem, qui audaces facit, & propter imperitiam, temeritatemque affectuum, sibi omnium sapientissimi videntur, atque ut ait Aristoteles, ne summa quidem ac difficilima quæque desperanda sibi censent: qui morbus etiam bonis ingeniis familiaris esse solet. Quamobrem, adolescentes studiosi, sic nobis planè persuadeamus, nullam esse virtutem, quæ majorem laudem, fructumque uberiorem afferat, quàm Humilitatem. Hæc enim cupiditates nostras coërcet ac comprimit, easque rationi obedientes facit: hæc animos à vitiis, quæ ex arrogantiâ, tanquam à fonte promanant, abducit: hæc amorem, & benevolentiam tùm à Deo, tùm ab hominibus conciliat, nobisque ad omnem laudem, ac felicitatem aditum præmunit ac patefacit. Contrà vero nihil intolerabilius, nihil Deo & hominibus odiosius, nihil bonis ingeniis nocentius, ac turpius est, quàm Arrogantia. Nam qui arroganter de se sentit, ac loquitur, suoque unius judicio fretus, cæteros despicit, ac pro nihilo putat: is in gravissimum divini numinis, & bonorum virorum odium, offensionemque incurrit, & nisi maturè resipiscat, meritas pœnas superbiæ divinitus constitutas, tandem subire, ac perferre cogitur. Deinde falsa persuasio, & inanis arrogantia, omnem industriam infringit, ac labefactat. Nam qui præmaturam doctrinam, & sapientiam, opinionis errore sibi fingit: is plerunque omnem curam, & diligentiam remittit, atque vel in primo studiorum ingressu tanquam in salebra hæret, vel certè in medio cursu deficit, nec ad veram, solidamque eruditionis & virtutis laudem unquam facilè progreditur, E contrario autem qui humiliter, ac demissè de se sentit, atque vel nihil, vel parum se scire arbitratur, is quotidie magis ad scientiæ cupiditatem exardescit, & præceptorum, aliorumque bonorum virorum ope & opera adjutus ad altiora paulatim emergit. Atque id ipsum Nomismatis quoque nostri effigies proponit, atque demonstrat, in qua a-

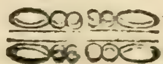
qua è

qua è fistularum latebris in altum erumpens cernitur, addito hoc Emblemate:

Fortior è latebris emergit ad æthera virtus.

Quemadmodum enim aqua, ex longo intervallo, per latentes fistulas dimanans, cum primum nacta est exitum, magno cum impetu exilit, atq; ad varios hominum usus longè lateq; diffunditur: Ita adolescens, qui virtuti doctrinæq; deditus submissè, humiliterq; diu vixit, tandem maturitatem adeptus, è tenebris in lucem evocatur, atq; ad munera publica administrandum, obeundumq; magna cum laude adhibetur. Quæ cum ita habeant, Adolescentes suavissimi, omni studio in eam curam, cogitationemq; incumbere debemus, ut, si inani doctrinæ opinione tentemur, ea animum nostrum ne invadat, & occupet: aut si jam invaserit, ut quamprimum inde ejiciatur. Nam ut vasa liquores non admittunt, antequam aër ex ijs emigret: sic quoq; nec animus noster salutaribus doctrinis imbui potest, nisi vana persuasio prius expurgetur, ac dimoveatur. Quapropter cùm morbus tam pestilens, commodiùs depelli non posit, quàm infractione quadam animi, ac demissione: communem profectò sensum amisse videbimur, si non humilitatem omni studio colendam: arrogantiam contrà veluti pestem fugiendam, atq; devitandam esse statuamus.

D I X I.

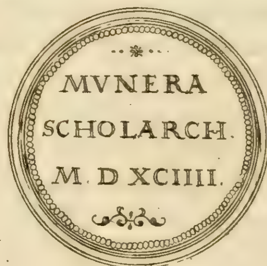

PANEGYRIS ANNI 1594.

SVB RECTORATV D. M. GEORGII SIGELII, Pastoris Ecclesiæ Altorphianæ.

Oratio primæ claßis, recitata à CHRISTOPHORO SCHLAVDERSPACH NORIBERG.

QVanquam officium, ac munus quod mihi nunc aßignatum est, Auditores præstantißimi & humanißimi, satis commodè, satisq́ graviter, atq́ ex animi mei sententia ac voluntate sustinere me posse diffidam: Quippe commodi-

moditati ingenium, gravitati ætas, voluntati imperitia, reiq; propositæ difficultas, itemq; metus, quem partim natura, partim amplissimus hic consessus mihi adfert, & auget, impedimento sunt: animo tamen non deficiam, aut debilitabor: nec quod certa ratione & consilio mihi impositum est, id inconsulta temeritate recusabo, ac deprecabor. Nemo enim, ut opinor, tàm iniquus suscepti muneris mei æstimator erit, qui si quantum possum, præstitero, quòd quædam non possim, idcirco me reprehendendum existimet. Quin sic mihi persuadeo, me in vestra humanitate, haud modiocrem oneris mei levationem inventurum esse: quam meam de vobis spem & expectationem ut exigui temporis attentione sublevetis, bonaq; cum venia, me meosq; condiscipulos audiatis, majorem in modum vos oro, & obtestor. In congiario seu præmio, Auditores, quo Amplissimi Domini Scholarchæ me cæterosq; primi ordinis adolescentes jam donarunt, atq; decorarunt; viri cujusdam in sella considentis, ac duorum susurronum ad aures ejus assistentium; itemq; pueri, flexis genibus nitentis, manusq; supplices sursum tendentis, simulacrum conspicitur: idq; totum ad Apellis pictoris nobilissimi, picturam expressum & conformatum est. His enim calumniam depicturus, primò virum quendã prælongis auribus, & duas fœminas, Ignorantiã videlicet, ac Suspicionem, ad latera illius adstantes figurabat. Deinde Calumniã egregiè quidem splendideq; comtã: sed vultu gestuq; corporis terribilẽ, & truculentã, quippe, quæ manu sinistra facẽ ardentẽ vibrabat, dextra verò adolescentẽ capillis prehensum, Deiq; immortalis fidẽ obtestantẽ secũ raptabat. Eã anteibat vir quidã pallidus, & macilentus: sed acri attentoq; oculorũ sensu præditus, qui Livor dicebatur. Aderant præterea in comitatu, aliæ quædam mulierculæ, nimirum, Insidiæ, Dolus, Fraus, Proditio, quarum hortatu domina, ad quidvis audendum incitabatur. Ad

extre-

extremum pœnitentia, virgo, pulla veste induta, habituq; planè lugubri & capite reflexo, veritatem è longinquo venientem cum lachrymis ac pudore excipiebat. Ecce tibi veram expressamq; calumniæ effigiem: ex qua facilè perspicias, nullum hominum genus, ut detestabilius, ac perniciosius, ita nec frequentius, aut acceptius esse, quàm Sycophantas & calumniatores: & nihil esse tàm sanctum, atq; syncerum, quod calumniæ telis non sit propositum. Cæterum ut hujus criminis turpitudo penitus pernoscatur, operæ pretium est, quidnam illud sit, & unde existat, & quam latè pateat, breviter perquirere, & investigare. Calumnia quidem variis modis describitur. Nonio, est mendax, & malitiosa infamatio. Ciceroni, est nimis callida, & malitiosa juris interpretatio. Et Martiano Iurisconsulto autore, calumniari dicitur, qui falsum crimen intendit. A Luciano calumnia definitur accusatio, quæ reo absente, & ignorante, facta, alteraq; tantùm parte audita, contradicente nemine, creditur. Verùm vox διαβάλλειν *latiùs patere videtur, quàm ut harum descriptionum angustiis comprehendatur. Nam in genere significat criminari, seu verè, seu falsò, seu palàm, seu clanculum maledicere, obtrectare, in odium atq; invidiam adducere. Itaq; rectè Calumniator (ut puto) non solùm appellabitur is, qui alterum falsò accusat, aut leges malitiosa interpretatione ad privatum commodum, & adversarij incommodum detorquet: sed etiam qui quæcunq; alterius scripta, dicta, & facta, de industria pervertit, atq; in deteriorem partem interpretatur: quiq; maledictis tàm absentes, quàm præsentes, nocendi caussa figit & vexat. Sed undenam tàm effrenata calumniandi libido? Qui hujus turpitudinis ortum è sacris literis repetunt, ejus autorem statuunt principem illum omnium scelerum architectum Diabolum, qui omnem veritatis, justiciæq; amorem, ac studium in hominum animis opprimit, & extinguit: atq; nefarias mentiendi calumniandiq; cupiditates excitat &*

& in-

& inflammat. Verùm qui propiores indagant caussas, Calumniam φιλαυτίας & invidiæ filiam esse ajunt.

Quæ duo vitia longè turpissima sunt, maximisq; incommodis omnem vitæ rationem perturbant. Etenim insanus amor sui, & quæ ex aliena, quam tibi potius censeas deberi, felicitate percipitur ægritudo, animum hominis non solum teterrimis tenebris circumfundunt, ut neq; ad verum videndum, neq; ad rectè agendum, vires efficaces habere possit: sed etiam eum ad aliorum hominum perniciem armant, & instigant. Nam qui aliis antecellere cupit, sibiq; plus, quàm par sit arrogat, is cæteros non modo contemnit & pro nihilo putat: verùm etiam de existimatione eorum præsertim qui aliqua re vulgo præstant, detrahere, & vero virtutem, ac felicitatem ipsorum opprimere, aut certè imminuere & obscurare conatur: usq; adeò, ut neque familiaritas, neq; propinquitas, nec ulla deniq; conjunctio à tàm immani ac detestabili scelere eum avocare possit. Hinc odia, inimicitiæ, insidiæ, omnisq; generis scelera, quæq; horum comites sunt, infinitæ calamitates. Quod si igitur procreatrices istæ, tot mala rebus humanis important, quid de earum sobole Calumnia, quæ suam nativam labem multiplici improbitatis accessione cumulat, sperare liceat? Nam reliquæ duæ pestes non infinitè feruntur, nec quosvis sine discrimine invadunt: & deniq; si non alio remedio, saltem fuga declinari, & evitari possunt: At Calumnia nullis regionibus, ac finibus sese continet; sed in omnes terrarum oras, virus acerbitatis suæ longè lateq; diffundit. Maledictum enim simul atq; jactum est, instar sagittæ evolat, & absentem, in quem mittitur, antè vulnerat atque occidit, quàm sentiatur: neq; ulla medicina morsibus ejus præcavendis, & avertendis inveniri potest. Itaq; Medius Alexandri Magni Parasitus, sectatores suos monebat, ut audacter quemvis morderent, quòd, tametsi vulnus consanasset,

vulneris tamen vestigium cicatrix esset remansura. Quod si hæc immanis bellua inter privatos duntaxat, & plebeios homines politioris humanitatis literarumq; rudes versarentur, minus fortasse mirandum foret. At eam in Politias, & Scholas & Ecclesias irrepsisse suaq; tabifica lue homines etiam eruditos, & publica autoritate præditos inficere, id verò maximoperè & admirandum & dolendum est. Etenim (ut singulos ordines breviter, atq; ὡς παρόδῳ perlustremus) an non in aulis principum Sycophantæ frequentissimi reperiantur, qui ut principibus sese insinuent, & opes atq; honores, quos furentur appetunt, facilius consequantur, falsis criminationibus bonos viros in invidiam, & odium adducunt? In foro deinde, & judiciis, quanta sit Calumniæ vis, quanta accusationum, & criminationum acerbitas, quàm crebrò judex vel gratiâ delinitus, vel potentia fractus, vel pecuniâ adulteratus falsum decernat, quàm sæpè falsi fictiq; testes subornentur, nemo est, qui ignoret. Sed neq; Scholæ & Academiæ, in quibus mansuetiores Musæ florere debebant, nefaria ista turpitudine vacant. Quàm immoderata enim maledicendi libido, hac nostra tempestata animos quorundam velut morbus quidam persuaserit, argumento sunt virulenta eorum scripta & dicta, qui conviciis, & contumeliis sese mutuò lacessunt, & lacerant, & alter in alterum non tanquam in hominem literis deditum, sed velut in barbarum immanissimum, ac teterrimum hostem acerbissimè invehitur: quasi nulla opinionum contentio, & comparatio, nulla veritatis investigatio, absq; alterius dedecore & ignominia fieri possit. Inter Theologos deniq; tantus ubiq; nunc furor exarsit, tanta odiorum acerbitas intercessit, ut alius alium, quem vel dogmate, vel ritu aliquo externo leviter dissidentem animadvertit, contumeliosissimè stylo, & voce persequatur: eũq; nõ conversum, sed eversũ non emendatũ, atq; etiã funditus de medio sublatum cupiat. Quæ immanitas, quàm calamitosa, ac funesta plerisq; Ecclesiis accidat, id mani-

festi-

festius est, quam ut rationibus, aut exemplis demonstrari debebat.

Adq; adhuc, quàm longè lateq; Calumniæ dominatus pateat, breviter ostendimus. Reliquum jam est, ut qua ratione tàm truculenta bestia coërcenda, aut cavenda & evitanda videatur, dispiciamus. Nulla, ut opinor, gens & natio unquam fuit, quæ Calumniam leviter ferendam, ac non potius acriter vindicandum, reprimendamq; existimarit. Itaq; tàm varia, & diversa pœnarum genera in eam, à variis constituta reperiuntur. Calumniatores enim vel talionis pœna affectos, vel in insulas amãdatos, vel grandi pecunia mulctatos, vel in crucem sublatos, vel loris casos, atq; per urbem circumductos, in exilium pulsos esse, vel eis linguam exactam, vel caput absciſsum fuisse, partim historici, tàm sacri quam prophani, partim Iurisconsulti literis prodiderunt. Sed præter hanc severitatem, quam leges postulant, philosophia leniores quasdam Calumniæ effugiendæ, rationes commonstrat, è quibus nonnullæ per quam breviter perstringenda videntur. Ac primum quidem magnopere nobis elaborandum est, ut vitam honestam, omnisq; turpitudinis expertem agamus, & verò cum bona conscientia, bonã quoq; famam conjungamus, Sic nimirum aut nulla, aut certè leviora atq; hebetiora Calumniæ tela, in nos conjicientur, quæ quidem animo benè conscio fortiter contemnenda & pro nihilo ducenda sunt. Pusilli namq; est animi, ut inquit Isocrates, maledicos & nugatores & eos, qui illis aures præbent, curare præsertim si tibi sis nullius delicti conscius. Deinde moderandum est lingua, ne ad Calumnias & obtrectationes præceps feratur. Nam qui ferociter maledictis in alios irruit, mutua convicia, & contumelias expectet, necesse est, ὁπποῖον κ' εἴπησθα ἔπος τοῖον κ' ἐπακούσαις, *ut Homerus ait.*

Sic benè vis dici caveas maledicere: qualis
Clamor adit sylvas, talis & inde redit.

In primis verò cavendum, ne absentibus detrahendi caussa maledicè, contumelioseq; dicamus. Nam qui adsunt, & audiunt, non solùm pejus de nobis existimant, sed plerumq; etiam quæ audiverunt, spargunt, atq; disseminant, aut ad illos ipsos, quibus maledixeris, deferunt, & vel σοφιστικῶς ea mutilant ac diminuunt, aut συκοφαντικῶς exaggerant atq; amplificant. Quibus rationibus non solùm in summum odium, sed etiam non rarò in extremum honoris, ac salutis discrimen adducimur. Quamobrem de absentibus aut benè loquamur, aut si aliquorum vitio id non liceat, Demosthenicum illud usurpemus: ἐπαινεῖν μὲν οὐ δύναμαι, ψέγειν δ' οὐ βούλομαι, Laudare non possum, vituperare nolo. Ad extremum summo studio providendum nobis est, ne criminationibus, & calumniis temerè fidem adhibeamus. Nam istiusmodi credulitas, non solùm in vitio est, ac perquam affinis stultitiæ, hominum vanitatem, fraudes, & insidias, non attendentis, verùm etiam sæpenumero perniciem & exitium affert: id quod plurimis exemplis, si tempus ferret, probari posit. Itaq; in audiendis criminationibus primò etiam atq; etiam considerandum est, quis dicat? num vir bonus, prudens, amicus, atq; id genus alia. Deinde quid dicat, utrum id cum honestate, rectaq; ratione consentiat. Tum, cur dicat, utrùm suum, suorumq; commodum, an aliorum incommodum spectet. Sed longiorem rei propositæ explanationem temporis brevitas non admittit. Cum igitur & calumniari, & calumniis aures præbere fidemq; adjungere, æquè vitiosum atq; perniciosum sit: danda nobis est opera, ut utrumq; pariter fugiamus, ac devitemus, atq; adeò non solum linguam refrenemus, ac contineamus, sed etiam animos nostros prudentiæ, atq; innocentiæ præsidio, ita muniamus, ut nullum calumniæ virus aures, mentesq; nostras occupare, atq; pervertere posit. Obsignabo hanc orationem memorabili sententia Herodoti, quam & Basilius Magnus usurpavit in epistolis. Detractio (inquit apud Herodotum in

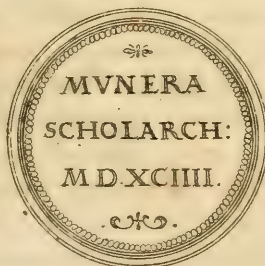
Po-

Polymnia Artabanus) res est deterrima: in qua duo sunt, qui injuriam faciunt; unus cui injuria fit. Qui enim calumniatur, in eo est injurius quòd non accusat præsentem: Qui detrahenti credit, is eo est injurius, quòd priùs credit, quàm habeat rem compertam: Et cui detrahitur absenti, huic ob id fit injuria, quòd ab altero, ut malus insimulatur, ab altero talis esse putatur.

DIXI.

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA à CHRISTOPHORO FVRERO NORIBERG.

QVanquam natura brutis animantibus rationem, & orationem denegasse videatur, eaq; idcirco

ἄλογα dicantur: tamen simulachra quædam rationes, memoriæ ac providentiæ ijs inesse, nemo, ut opinor, facilè negaverit. Quis enim ignoret, quanta solertia, & quàm multiplex virtutum ac vitiorum imago, non solùm grandioribus bestiis, ut Elephantis, Leonibus, Equis, Canibus atque id genus aliis, verum etiam parvis animantibus, ut apibus, araneis, bombycibus, ac similibus insit? Itaque naturæ genius Aristoteles lib. 8. de historia animalium: Sunt in plerisque (inquit) animalibus vestigia morum, animi humani inest humanitas, immanitas: Clementia, acerbitas: fortitudo, ignavia: metus, fidentia: ira, malitia: atque etiam prudentiæ imago inest in multis. Inter cætera verò, insigne virtutis vestigium, in Aquila, nostro brabeo impressa, cernitur, de qua Crates Pergamenus, & Stesichorus Poëta hoc exemplum memoriæ literisque prodiderunt. Cum aliquando complures messores siti, ut fit, laborarent: quendam è suo grege aquæ hauriendæ caussa ablegarunt: qui cum ad fontem pervenisset, fortuito incidit in aquilam, cum immani serpente acerrimè colluctantem: cumque animadverteret Aquilam arctissimè circumplicatam de vita periclitari, intertrepidè accurrit, & falce messoria serpentem dissecuit, alitemque ab interitu vindicavit. Tum è fonte vicino, aquam hausit, atque ad suos reversus, potum singulis ministravit: cumque jam & ipse bibiturus, urceolum ori admoveret: ecce improvisò advolavit Aquila, eique poculum è manibus excussit. Messor ira incensus, dum avem velut ingratam, acceptique beneficij immemorem execratur: interim socios suos extremo spiritu exangues concidere, & mori videt. Ex quo, ille & fontem veneno à serpente infectum, & sibi gratias ab Aquila cumulatissimè relatas esse, intelligit. Hoc egregio exemplo, Adolescentes studiosi, admonemur de pulcherrima virtute, qua jucunda accepti beneficij memoria, cum remunrandi, referendique studio conjuncta continetur: & recenti, vocabulo Gratitudo, a veteribus Gratia, & Gratus animus, itemque Pietas appella-

pellatur. Hæc autem tùm Deo Opt. Max. tùm hominibus, benè de hominum genere meritis debetur. Etsi enim nullam partem divinæ in nos liberalitatis non modo referendâ, sed ne cogitandâ quidem gratiâ consequi possumus: tamen gratias ei persolvere dicimur, cum ipsius beneficia assiduè in mentem revocamus: bonitatem ejus gratis, animis, verbisq; prosequimur: & vitam, moresq; nostros ad ipsius voluntatem conformamus, & deniq; ex bonis divinitus in nos collatis quosdam veluti rivulos ad reliquos homines dimanare patimur. Cujusmodi exempla in sacris literis, præsertim in hymnis Davidis vatis sanctissimi, Regisq; potentissimi, ad imitandum posteris relicta inveniuntur. Quod verò ad gratiam hominibus persolvendam attinet: primus locus debetur parentibus: nam horum operâ in hanc lucem suscipimur, singulari cura enutrimur, multiplici labore educamur, omniq; beneficiorum genere ab iis afficimur, & cumulamur, quos propterea præcipuo quodam studio colere & observare, omniq; pietate prosequi debemus Quod si enim Ciconia solâ naturæ incitatione parentes suos senio confectos alit, & quoties migrandi postulat necessitas, eos humeris suis inter volandum sustinet: quod si Merops, quamprimum per ætatem volare potest parentibus suis in specu latentibus victum conquirit, ac subministrat: quanto magis homo, cujus animo, divinæ legis, atque rationis effigies impressa est, erga parentes suos gratum & pium sese præbere debet? Atq; talis quidem fuit Atheniensis filia, quæ patrem extrema ætate in carcerem conjectum fameq; necandum, uberibus suis diu lactavit & aluit. Et Romæ (autore Plinio) puerpera quædam matrem suam vinculis constrictam, capitisq;

sup-

ſupplicio afficiendam, lacte ſuo clàm nutrivit tantiſper, dum cuſtos carceris id reſciſceret ac pateſaceret. Quod pietatis exemplum Magiſtratui tantam movit admirationem, ut non modo matrem è carcere dimiſerit, verùm etiam utriq; perpetua alimenta curaverit, atq; etiam locum illum Pietati conſecrandum cenſuerit. Conſimile eſt exemplum apud Lycurgum, de duobus adoleſcentibus Catanæis, qui cæteris bonis omnibus relictis, ſolum parentem ſuum per medias Aetnæ flammas humeris ſuis extulerunt. Sed plura exempla perſequi infinitum foret. Alter deinde gratiarum locus debetur cujusq; honeſtæ diſciplinæ magiſtris, ac præceptoribus, qui ſalutaribus præceptis, ac monitis animos noſtros informant, atq; ad virtutem & ſapientiam, omneq; officij munus inſtituunt & erudiunt, ac propterea animorum parentes à veteribus verè appellantur, qui tanto majorem gratiam ijs perſolvendam exiſtimarunt, quantò animus corpori præſtat & antecellit. Et Ariſtoteles, τῆς φιλοσοφίας, *inquit,* κοινωνήσασι τιμὴ ἰσόῤῥοπος οὐκ ἂν γένοιτο. *Itaq;, ut animum gratum erga Platonem præceptorem teſtificaretur: aram ejus nomini exſtruendam, ſtatuamq; conſecrandam curavit, in qua inſcriptum erat, Hunc eſſe illum, quem meritò omnes probi commendare atq; imitari debeant. Sed Græca audire præſtat:*

Βωμὸν ἀριστοτέλης ἱδρύσατο τήνδε πλάτωνος,
ἀνδρὸς ὃν οὐδ' αἰνεῖν τοῖσι κακοῖσι θέμις.

Hoc eſt:

Hæc ab Ariſtotele eſt diva ara locata Platoni,
Quem vel laude, nefas, ſi mala lingua vehat.

Alexander Magnus tàm gratus in Ariſtotelem præceptorem fuiſſe fertur, ut eum non minus, quàm patrem Philippum amaverit, quòd ab hoc vivendi, ab illo benè vivendi rationem accepiſſet. M. Tullius quàm gratus erga præceptorem A. Licinium fuerit, teſtatur oratio, quam pro ipſo habuit. Trajanus Plutarchum in tanto honore habuit, ut eum Romæ conſulem crearit.

arit. Marci Antonini optimi Imperatoris tàm eximia in praeceptores fuit pietas, ut ipsorum imagines aureas in larario reconditas asservaret, eorumq́ue sepulchra hostiis, ac floribus exornaret. Gratianus Cæsar Ausonium Gallum consulem fecit, aliaq́ue beneficia maxima in eum liberalißimè contulit. At quorsum hæc exempla? quorsum? ut adolescentes intelligant, nulla merita pluris æstimanda esse, quàm quæ ad animi decus & honestatem pertinent: ac proinde, si non majorem, atque æquè magnam præceptoribus atque parentibus gratiam deberi. Cùm enim in rebus humanis nihil illustrius, nihil pulchrius & optabilius sapientiâ, & virtute, & quæ utriq́ue comes esse solet, felicitate: consequitur profectò, nemini mortalium nos arctioribus vinculis ad gratias persolvendas, obstringi, quàm ijs, qui ad tàm præclara animi bona adipiscendū duces atque autores nobis extiterūt. Iā sit præstātius, nihil porrò in parentū numero habēdi quoque sunt Magistratus, qui Rerumpublicarū, Scholarū atque Ecclesiarū salutem, & dignitatem consilio, ope, & operâ tuentur, amplificant, atque conservant: Ideoq́ue grata mente, singulari observantia, summoq́ue studio colendi, & observandi sunt. Postremò grati animi officia ijs etiam præstanda sunt, qui aliis beneficiis, quibuscunq́ue nos affecerunt & ornarunt; elaborandumq́ue inprimis est, ut munus sive donum acceptum pari & æquali, aut etiam majori dono remuneremur. αὐτῷ τῷ μέτρῳ καὶ λώϊον, *ut est apud Hesiodum. Quod si enim (ut Cicero ait) agri fertiles multo plus afferunt, quàm acceperunt, quantò magis nos beneficio provocati, vicem rependere debemus? Et certè quo quisq́ue honestiori est animo, eo cumulatius gratiam referre conatur. Ideoq́ue veteres tres finxerunt Gratias, quarum una oculos aversos, reliquæ adversos habeant: atque illa quidem de beneficio collato, hæ verò de duplici gratiâ referenda nos commonefaciunt. At quæret quispiam: Quid? Illi quibus aut nullæ, aut pertenues*

 sunt

sunt facultates, poterunt ne gratiam benè de se meritis referre? Non difficile id quidem fuerit, si cogites, non uniusmodi ac simplicem, sed variam atq; multiplicem beneficij referendi rationem esse: Neq; enim existimandum est, in remunerationibus singularia quædam summaq; munera requiri: quale Darius Rex Persarum Sylosonti, nempe pro veste olim donata, imperium Sami: Et Iulius Cæsar pro aquæ haustu fertiles agros: Et Ludovicus Imperator pro rapâ aureos nummos, dedisse fertur. Sunt enim hæc χρύσεα χαλκείων, ut est apud Homerum. Sed sic statuendum est, virtutis hujus amplitudinem animo potius, ac voluntate æstimandam, ac definiendam esse, quàm externis illis donis atq; officiis, quæ gratitudinis quidem notæ atq; iudicia sunt, ipsa verò gratitudo non sunt. Itaq; nemo tàm tenuis & afflictæ conditionis est, quin alterius benignitate provocatus gratum sese præbere possit. Nam vel sine re voluntas à bonis viris probatur, & grati memorisq; animi significatio, non minima remunerationis pars existimatur. Quàm necessaria verò hæc virtus sit, Athenienses olim optimè mihi perspexisse videntur, qui fanum Gratiis in media urbe dedicarunt, ut nempe significarent, omnem civilis societatis rationem, Gratiarū quasi quodam numine contineri. Nullum enim firmius concordiæ vinculum inter homines cogitari potest, quàm gratæ mentis remuneratio, & studiorum officiorumq; vicissitudo. Gratia namq; gratiam parit, & animos alios ex aliis nectit, & universos deniq; cives singulari quadam benevolentia, & charitate inter se devincit, & conglutinat. Adhæc ipse Deus egregio præmio proposito, ad hujus virtutis studium nos allicit & invitat. Nam in primo Legis capite, quod hominum convictum ac societatem spectat: Parentes (inquit) colito, ut diu vivas in terra, quam tibi Dominus Deus attribuet. Par enim esse videbatur, ut, qui gratus esset in eos, per quos vita communi frueretur, in ea ipsa vita diutissimè permaneret. Unde colligitur hominibus gratis

num-

nunquam deesse præmia, sed eos plerunq; eodem bonorum genere divinitus cumulari, quorum memoriam & gratè, & piè conservarunt. Quæ cum ita sint, Auditores, omni studio connitendum nobis est, ut inprimis Deum, perennem atq; æternum omnium bonorum fontem, deinde parentes ac præceptores: tùm Reipublicæ, Scholarum, & Ecclesiarum curatores: & deniq; cæteros mortales benè de nobis meritos, libenter diligenterq; colamus: beneficia eorum agnoscamus, ac prædicemus: & quæcunq; ad gratiam singulis si minus referendam, certè habendam agendamq; pertinent, studiosè faciamus: ut non minus verè, quàm honorificè illud Virgilij de nobis prædicari possit:

Et bene apud memoees veteris stat gratia facti.

D I X I.

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA
à
NICOLAO TAVRELLO.

PErspicuum est constatq; inter omnes, Auditores humanissimi, omnem solidam, perfectamq; scientiam tribus potissimum rebus contineri: Naturâ, doctrinâ, & exercitatione. Naturam appello ingenium, hoc est, tùm vim quandam à natura nobis insitam, atq; ingeneratam, quâ sumus idonei ad quidvis cognoscendum, ac percipiendum: tùm incredibilem quandam sciendi cupiditatem, qua animus noster tanquam stimulo incitatus multa conatur, multa molitur, &, quod mirandum est, singulari quadam solertia effingit, atq; perficit. Hinc videas passim, à rudibus nullaq; arte excultis hominibus in naturæ obscuritate, in vitâ & moribus, in numeris & sonis, in Geometria cæterisq; id genus rebus, ea sæpenumero animadverti

verti atq; notari, quæ alius nemo, quantumvis è scholâ politus, facilè attenderit atq; perspexerit. Aratus Solensis (de quo Cicero lib. 1. de Orat. meminit) Astrologiæ ignarus, numero poëtico versuq; Astrologiam elegantissimè tractavit. Sic Nicander Colophonius ab agro remotissimus, solâ ingenij vi & industriâ excitatus, de rebus rusticis præclarissimè scripsisse fertur. Sed ne longius abeamus, intueamur pueros (nam in his naturæ indicia melius deprehendi possunt) an non perpetuò quodam agendi discendive desiderio incitantur? nonne rebus novis detinentur? spectaculis gaudent? colloquiis delectantur? argumentis facilè ducuntur, atq; cum aliis disputant? idq; duce natura absq; ulla arte faciunt. Veruntamen quamvis hæc ita sint, animus tamen compagibus corporis inclusus, atq; errorum tenebris circumfusus, quid in quaq; re verum sincerumq; sit, planè atq; omninò perspicere non potest: Idcirco opus fuit lumine, quo oculus mentis illustratus & longius prospiceret, & penitius omnia perrideret atq; cognosceret. Atq; ad hanc rem viri summi maximoq; ingenio præditi omne suum studium, operam, laborem atq; industriam contulerunt: partim necessitate compulsi, partim admiratione adducti, partim deniq; utilitate, gloriæq; studio excitati, atq; inflammati. Cùm igitur hi omnium rerum naturas incredibili mentis sagacitate, atq; solertia pervestigassent: quid in quoq; earum genere præstantissimum, quid cognitione dignissimum, quid usibus nostris commodissimum maximeq; necessarium videretur, diligenter annotarunt, & certa ratione præceptisq; ad usum vitæ accommodatis, conformarunt, posterisq; tradiderunt. Ejusmodi verò præceptiones, in unum collectas, methodoq; descriptas, appellarunt Artem, in qua si animus studiosè, attenteq; versetur, eam assiduâ exercitatione vel ad verum, vel ad adumbratum vitæ usum accommodet, fit tandem, ut certissimâ viâ, quò tendit perveniat: aut cer-

tè ab eo, quodcunque sibi proposuerit, minus aberret. Quod si igitur tria illa adjumenta ad uniuscujusque artis & scientiæ cognitionem requiruntur: quid faciendum erit ijs adolescentibus, quibus non discendi cupiditas, sed vel ingenij bonitas, vel institutionis commoditas deest? Idipsum pulcherrimè docet Brabeum nostrum, in quo Sycomorus Aegyptia cernitur, eique ascriptū hoc Emblema: Defectum industria supplet. Est verò Sycomorus (ut à Dioscoride ac Plinio describitur) arbor procera, patulis diffusa ramis, ficui persimilis, & foliis moro proxima: abundans lacte: quæque quotannis ter quaterve fructum ferat, non ramis sed caudici adnascentem, eumque copiosum, sed immaturum & insipidum, quique non maturescit, nisi aut ungue aut ferro confricetur. Itaque phyturgus ei appositus conspicitur, qui è pomis cultro incisis, lac eliciat, efficiatque, ut citiùs maturitatem assequantur. Quorsum igitur hujus arboris effigies spectat? ut intelligamus, industriam cùm cæteris in rebus, tùm maximè in studiis literarum plurimum valere: nec ullius ingenium esse tàm tardum, & infelix, quod diligentiæ & laboris assiduitate, ex inscitiæ salebris eluctari, atque ad aliquam doctrinæ laudem pervenire non possit. Quanquam enim natura, quod in quoque rerum genere præstantissimum habetur, id maximis plerunque difficultatibus circumsepserit: animo tamen forti, atque industrio nulla prorsus difficultas reformidanda, nullus labor, quantumvis durissimus fugiendus est. Nihil est enim tàm obscurum tàmque difficile, quod curâ, attentione, studioque inflammato pervestigari non queat. Hinc præclarè Philemon: Nihil est, inquit, quod invenire non possis, modo quærendi molestiam perferre ne recuses. ἅπαν δὲ τὸ ζητούμενον ἐξευρίσκεται, inquit Alexis, ἂν μὴ προαποστῇς μηδὲ τὸν πόνον φύγῃς. Et Menander: τῆς ἐπιμελείας, inquit, δοῦλα πάντα γίνεται. Nec sanè mirum, siquidem Deus ipse laudabiles conatus atque labores juvare & allevare, suæque benignitatis aura ad optatum portum pervehere soleat.

leat. Id quod Ethnici quoq; non ignorarunt. Sic enim Euripides: τῷ γὰρ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει. Deus laboranti subvenit, & opitulatur. Huc accedunt uberrimi, suavißimiq; industriæ fructus. Non solùm enim quod durum fuit pati (autore Seneca) meminisse dulce est: omnisq; labor & molestia incredibili voluptate pensatur; verùm etiã cognitio veritatis, virtutis usus, vitæ tranquillitas, opes, honores, gloria & auctoritas, præmia laborum longè pulcherrima consequuntur. Quamobrem non continuò, si quis ingenio hebetiore præditus sit, spem suam infringi aut industriam languescere patiatur. Siquidem præclarum semper fuerit habitum, si prima assequi nequeas, in secũdis tertiisve consistere, ut Cicero ait. Imò ne illud ipsum, quod optimum censetur, desperandum est. An non Cleanthes & Xenocrates, cùm ingenio admodum hebetes tardiq; essent, laboris aßiduitate tandem perfecerunt, ut inter summos ætatis suæ philosophos numerarentur? Quis nescit Demosthenem plus curæ & industriæ, quàm naturæ & ingenij ad dicendum attulisse? Cùm enim ita balbus esset, ut primam artis suæ literam dicere non posset, & humerũ indecorè moveret, & clamores populi ferre nõ posset, & spiritu esset infirmiori: an non omnia isthæc incommoda labore diligentiaq; superavit? Nam & balbutiem, calculis linguæ subjectis emendavit, & motum corporis stricto gladio de lacunari supra humerum suspenso correxit: & ad fluctuum murmur ventorumq; turbines declamitans, obstrepentes populi clamores contemnere didicit: & spiritus infirmitatem, arduo ascensu ingrediendo, atque aliquid recitando levavit. Et deniq; tàm fuit industrius, ut si quando antelucanâ opificum industria victus esset, graviter molesteq; ferret. Itaq; tantam eloquentiæ laudẽ consecutus est, ut non solũ Demadẽ naturâ ingenioq; superiorem, sed cæteros quoq; totius Græciæ Oratores longo intervallo post se reliquerit: suoq; exemplo probarit, verißimè dictum esse,

ἐκ μελέτης πλείους ἢ φύσεως ἀγαθοί, id est, Plures studio atq; exercitatione quàm naturâ bonos fieri. *Hoc igitur præclarissimum exemplum, Adolescentes optatissimi vobis ob oculos ponite & imitamini, rectisq; studiis ad laudem & gloriam contendite: atq; si minus ingenio potestis, diligentiam vobis subsidio comparate: ac prorsus sic statuite, non dissimilem esse rationem humani ingenij ac stirpium, quæ diligenti culturâ & meliores & pulchriores efficiantur.* *Nam ut Sycomorus verberibus pulsata, & lacerata fructuosior evadit, ejusq; pomum cultro incisum, crudoq; succo levatum maturescit atq; dulcescit: Sic ingenium quantumvis hebes & obtusum, si laboribus acriter exerceatur, tandem eruditionis ac virtutis maturitatem quandã consequitur, hominumq; generi fructus uberes, jucundos & salutares affert.*

D I X I.

ORA-

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA à DANIELE NOTTELIO NORIBERG.

In nostro congiario, Auditores humanißimi, impressæ effictæq; cernuntur duæ viperæ, venereo complexu inter se vinctæ, quarum altera fœmella, libidine æstuans caput maris, ori suo insertum, præcidit, & amputat: tùm ipsa quoque gravida facta, vicißim à catulis suis alvum maternam exedentibus interimitur. Qua de re, qui plenius & planius quid cognoscere cupit, eum Aristoteles, Theophrastus, & Plinius edocere poterunt. Nos quidem hoc in loco atq; hac temporis brevitate, quorsum imago ista spectet, breviter duntaxat atque summatim considerabimus. Inter reliqua autem vitia, quæ no-

bis in viperis ob oculos constituuntur, omnium teterrimum & atrocissimum est, quod animi ingrati crimen, vulgo ingratitudo, itemq; impietas appellatur. Nam qui tàm nefario scelere se astringit, is beneficia, quibus affectus est, aut se accepisse negat, aut dissimulat, aut eorum magnitudinem non ponderat, aut memoriam ipsorum deponit, aut nullam pro iis gratiam persolvit, aut deniq; maleficium pro beneficio reponit. Quo flagitio nil hominum societati perniciosius, ac funestius, nil Deo bonisq; viris odiosius, nil turpius ac fœdius cogitari potest. Cùm enim Iustitia præcipuum humanæ consociationis vinculum sit ac firmamentum; nemo autem justus esse possit, nisi in Deum & homines benè de se meritos pius & gratus existat: consequitur, ut, quicunq; gratitudinis, & pietatis expertes sunt omne jus officiumq; pervertant, fidem violent, libertataem extinguant: amicitias dissolvant, atque adeò omnem generis humani communitatem oppugnent & labefactent. Atque id quidem manifestius est, quàm ut multis rationibus atq; exemplis à me demonstrari debeat. Nam qui tàm tetro animi morbo laborat, is nec divinam erga se benignitatem agnoscit ac celebrat, nec patriam grata mente prosequitur; nec parentes ac præceptores colit ac observat, neq; deniq; cuiquam mortalium ullum amoris aut studii, aut pietatis officium persolvit. Imò verò nonnulli in eam prolapsi sunt impietatem, ut prosperos actionum suarum successus, non divinæ bonitati, sed suæ sapientiæ atq; industriæ acceptos referre, & Deum ab omni rerum humanarum administratione removere audeant. Deinde quàm multi cives patriam suam aut tyrannide oppresserint, aut opprimendam aliis prodiderint, alias calamitates ei importarint, testis est historia, quæ Coriolani, Catilinæ, Syllæ, nefaria adversus eam consilia, machinationes & facinora commemorat. Consimili fato fuerunt multi & parentes, & præceptores, qui à liberis atq; discipulis suis, vel crudeliter cæsi, vel alia quavis ratione in-

ne injuriosè tractati sunt. Manasses Rex Isaiam vatem, avum maternū, lignea serra dissecandum curavit. Aristobulus Rex & Pontifex matrem squalore, inediaq; necavit: fratres verò partim in vinculis tenuit, partim insidiis oppressit. Domitius Nero Imperator matrem Agrippinam, & Senecam præceptorem interfecit. Philologus præceptorem Marcum Tullium trucidandum hostibus prodidit. Ioannes Scotus Academiæ Parisiensis restitutor percelebris, graphyce puerorum stylis compunctus periit. Sed plura exempla nec tempus admittit, nec res ipsa postulat; cùm præsertim hac nostra ætate, maximè verò in scholis, & Academiis, magnus plerunq; sit eorum numerus, qui suis institutoribus, aut nullam, aut perexiguam, atque etiam interdum pessimam gratiam rependunt. Multi namq; reperiuntur, qui (quod Plato conquestus est) pullos equorum imitantur, qui lacte materno exsaturati, matrem calcibus feriunt; hoc est, præceptoribus benè meritis obtrectant, & eorum doctrinā, & institutionem vel temerè exagitant, vel improbè extenuant, vel tàm frigidè laudant, ut vituperasse præstiterit. Nonnulli præmia, quæ Minervæ debebantur, vel non solvunt, vel ita dispertiunt, ut minorem partem Minervæ, majorem Veneri, cæterisq; voluptatum ministris tribuant. Nec deniq; desunt, qui ob salutarem disciplinæ severitatem, præceptoribus insidias struant, & calumnitates machinentur. Quod genus omnium est ingratissimum, ac sceleratissimum, veruntamen Haud impunè, *ut Emblema nostrum monet. Nam primùm Deus ipse tàm immane scelus meritis suppliciis coërcet, & ulciscitur: id quod infinitis exemplis, si tempus ferret, notum & testatum facerem. Deinde neminem mortalium esse puto, qui hominem ingratum non odio prosequatur. Quis enim diligat eum, qui patriam, parentes, præceptores violat? qui ingrati-*

tudine sua cæteros ad benè merendum propensos, à libertate deterret, fontesque benignitatis ita claudit & obstruit, ut nullus inde rivulus ad tenuiores dimanare possit. Adhæc antiquitas ingratitudinem tanti sceleris loco posuit, ut nullam pœnam ei parem legibus sanciri posse, ideoque divinæ ultioni id committendum existimarit. Solon interrogatus, cur nullum statuisset supplicium in eum, qui parentem necasset? respondit, se non putasse, quenquam fore, qui tàm immane facinus admitteret. Verùm posterior ætas singulare supplicium excogitavit, ut nimirum parricida unà cum cane, gallo gallinaceo, viperâ & simiâ in culeum insueretur, atque ita in mare seu flumen dejiceretur. Sed præter hanc cæterasque ingratitudinis pœnas à diversis populis constitutas, est etiam infamia. Nam qui semel ingratus vulgò usurpatur, is nunquam, aut difficulter admodum, pietatis opinionem ac laudem recuperabit. Nulla enim turpitudinis labes & macula in hominis nomine & existimatione faciliùs inhærescit ac difficiliùs eluitur, quàm quæ ab animo ingrato suscipitur. Quapropter, Adolescentes optatissimi, cum Ingratitudo, tàm odiosa, detestabilis, & execranda, tàm perniciosa ac calamitosa, & tanto denique cum dedecore & ignominia conjuncta sit: omni studio providendum & elaborandum nobis est, ut non modò tàm nefarium crimen, sed criminis quoque suspicionem, vitare, & effugere queamus.

D I X I.

ORA-

XIX.

PANEGYRIS ANNI 1595.

SVB RECTORATV D.D. PETRI VVESENBECII Iurisconsulti.

Oratio primæ claßis, recitata à DANIELE KRETSCHMAIR Bohemo.

SOcrates intempestivam sapientiæ persuasionem, in adolescente Alcibiade reprehensurus: ἡ τῆς διανοίας, inquit, ἄρχεται ὄψις ὀξὺ βλέπειν, ὅταν ἡ τῶν ὀμμάτων τῆς ἀκμῆς λή-

λήγειν ἐπιχειρῇ, id est, *Mentis oculus tunc clarè cernit, quando vigor corporalis aspectus decrescit.* Nam cum adolescentia propter ætatis, & judicij infirmitatem, rerumq́; imperitiam, acie mentis suæ hebeti adhuc, & imbecilla assequi non possit, quæ vix demum in senecta etiam ingeniosis & diligentibus patent: sapientissimus vir prudenter sanè juvenem illum à magnarum & arduarum rerum tractatione, quas expedire, si in discrimen ea venissent, & de quibus consilium ex tempore capere non potuisset, avocare voluit. Hujus ergo sententiæ Socraticæ recordatione ipse quoq; à præsenti negotio abstinerem, nisi & scholæ nostræ consuetudinem vobis notam esse scirem, & M. D. Rectoris me huc impelleret observantia, atq; authoritas.

Proinde cùm nulla ingenij fiducia, neq; proprio judicio adductus in hunc locum prodierim, inq́; hac spectatissima nobilissimorum & clarissimorum virorum corona aliquid mihi proferendum sit: veniam me à vestra benevolentia & humanitate, in qua omnia mihi constituta esse existimo, impetraturum, nec ullam mihi importunitatis, seu arrogantiæ notam pertimescendam, confido. Dicam igitur de re proposita, sed dicam quàm fieri poterit brevissimè, ut est in formula orationum veteri, quæ sciam poteroq́;. In Brabeo nostro, quod jam mihi Amplissimorum Scholarcharum munere datum est, expressa cernitur effigies suis roseta irrumpentis, eaq; fœdè devastantis, cum hoc Emblemate: Pœna comes sceleris.

Tradunt autem rerum naturalium scriptores, suillum genus in Arabia non posse vivere: eò, quòd ea regio plena sit odoramentorum, quæ porcis venena sunt, utpote qui fœtidis solummodo, & sordidis rebus delectentur. Similiter scribunt, Suem, Amaracum ferre non posse. Est autem Amaracus herbæ genus, Siculorum lingua, à Cynaræ Cypri regis ejusdem nominis filio dictum, quem in hanc herbam conversum fuisse poë-

tarum

terum fabulis proditum est. Dicitur eadem Græcis σάμψυχον, παρὰ τὸ σαίνειν ψυχὴν, reficit enim & recreat spiritus mirificè suavitate temperati odoris. Vnde & Plinius inter unguenta nobilia, Amaraci quoq; facit mentionem: & refert, quendam in Cô insula fuisse laudatissimum; ejus varia ostendit remedia, atq; ex eo oleum quoq; fieri, quod Amaracinum vocetur. Cum igitur hujusmodi sit Amaracinum; contrà sue nihil immundius, nihil sordium amantius: nihil profectò minus rostro suillo convenit, quàm deliciæ vnguentariæ, quippe cui id demum suave olet, quod cænum olet. Et testatur Lucretius, inter unguenta & odores, peculiari quadam naturæ proprietate, Amaracinum maximum inimicum esse suillo generi. Sic enim poëta ille:

Denique Amaracinum fugitat Sus, & timet omne
Vnguentum. Nam setigeris subus acre venenum est.

Hæc igitur antipathia illa est Suis cum rosis & Amaraco, hoc dissidium, cujus quidem consideratio duplex institui potest: una Theologica; Philosophica altera. Ac ut de priore primo loco dicamus: Bona fragrantia, inquit Apostolus, sumus Deo, in ijs qui salvi fiunt, & in ijs qui pereunt: his quidem odor mortis ad mortem; illis verò odor vitæ ad vitam. Quo quidem maximam illam animorum diversitatem exprimit Apostolus, qua videmus Evangelium à Mundo variè recipi & judicari. Bonus Christi odor sunt Apostoli, atq; omnes Evangelij ministri, & sancti viri, suave olentes Deo, dum gloriam ejus provehunt in omni loco, prædicatione verbi, bonis ac sanctis moribus, ac exemplis, ardenti ad Deum precatione pro Regni Dei successu, & patientia in adversis rebus, dum quotidiè pro Christo immolantur. His omnibus pij attrahuntur ceu unguentorũ odore, ut cum sponsâ Christum alacriter ad vitam immortalem

sequan-

sequantur, ubi sempiternùm ejus amplexibus fruentur. Contrà increduli, & hostes Evangelij, velut venenatæ quædam bestiæ & sues, bonos odores Ecclesiæ minimè ferentes, Christi odore enecantur, dum universum ejus regnum tanquam rosetum, & viridarium amœnissimum, cum omnibus hujus colonis, & hortulanis hostiliter oppugnant, illudq́; funditus eversum esse cupiunt. Inter Iudæos enim quamprimum Christus se mundo manifestare cœpit, exorti sunt, qui illi contradicerent: & quidem non vulgares homines, sed Scribæ, sed Sacerdotes, sed Pharisæi, penes quos tùm summa erat in sacris autoritas, & qui summam doctrinæ, & sanitatis existimationem sustinebant. Quod ut inter Iudæos fieri cœpit, sic idem postea inter gentes factitatum est, cùm inter has Christus manifestaretur. Tunc enim adversus Apostolos & horum successores, philosophi insurrexerunt, qui doctrinam de Christo suis strophis in contemtum, & dubium vocare conati sunt. Iunxerunt cum his operam suam Regum, & imperatorum ministri, qui falsa insuper crimina Christianis hominibus intentarunt: & nullum tàm nefarium, tamq́; inauditum scelus est, quod non illis fuerit objectum. Et ne exteri soli hunc amœnissimum hortum vastare viderentur: inter ipsos Christianos hæretici exorti sunt, qui portentosis simul atq; impiis commentis, & plus quàm Diabolicâ obtrectandi libidine linguas suas adversus Christum, & puriorem veritatis doctrinam solverunt. Et, quod olim factum est, hoc ipsum hodiè etiam fit passim. Pergunt enim Christo contradicere Iudæi, & ne nunc quidem ejus manum agnoscunt, cujus justo & gravi judicio sese premi, & in extremas miserias detrusos esse, sentiunt. Miscent cum his suas quoq; blasphemias Mahometani, qui longè maximam orbis terrarum partem occuparunt. Latrant quotidiè adversus Dei Filium Servetiani canes, & quotquot hodiè vel Arij, vel Marcionis, vel Eutychis, vel aliorum hæreses postliminio revocant. Imo qui Ecclesiæ gubernacula sibi

ven-

vendicant, Pontifices & Episcopi se cum rebus suis non posse salvos esse arbitrantur, nisi Christo per Evangelium nobiscum loquenti contradicant, & illum è solio suo dejiciant. Sub horum ductorum signis in lacunis suis grũniunt adversus eundem sues verè Bœoticæ monachi, boant sacrificuli, crocitant Purgatoriani corvi, noctuæ sepulchrales ululant; serpentum & anguium instar sibilant moniales & Beguttæ: rudunt denique asini & muli Romanenses: Qui simul omnes undique tàm nobilium, quàm plebeiorum turmas atque cohortes excitant, ut crabronum & muscarum instar vel oppugnent veros Christi præcones: vel imbelli clamoso tantùm stridore illis obstrepant. Hi sunt ergo spumantes illi apri Christi rosetum & viridarium vastantes: Hi cornigeri tauri, Christi Ecclesiam incursantes: quorum impetus & furor, nisi divinitus coërceretur jam diu viridarium illud amœnissimum miserè deformatum in situ & squalore jaceret. Sed Pœna comes sceleris *est, ut Emblema nostrum habet: nec impunè ferunt, qui tanta impietate adversus Christum & sanctos ejus efferuntur. Constat enim & historiarum monimentis, quàm potenter Deus superbiam illorum hostium semper ultus sit, quando non graves modò, verum & ignominiosas pœnas superbis inflixit, ut illorum insolentes spiritus magis coërceret. Ita Sennacherib in templo dei sui à tribus propriis filiis miserè occiditur. Ita Antiochus, Herodes magnus, Sylla, & tandem Maximinus, enascentibus ex carne vermiculis, qui viventes gravi simul & fœdo dolore depascentes, afflixerunt, fœdè sunt consumti. Venio ad alteram, in qua philosophicam Emblematis nostri explicationem afferre conabor.*

Aeeta Rex Colchorum, ad quem Iason cum sociis suis argonauticâ expeditione institutâ, olim pervenit, hortum seu viridarium quoddam habuisse fingitur, omnis generis floribus, herbis, arboribus, fragrantissimum, & aspectu odoratuque jucundissimum.

simum. Et addunt sapientes, tres fontes per viridarium illud deductos fuisse, quorum primus lacte, medius vino, extremus oleo redundarit.

Quid hoc horto, & fontibus in eo scaturientibus, aliud, quàm Academiam adumbrare voluerunt veteres sapientes, in quam omnium liberalium artium redundarint flumina? Traduntur in scholis primùm Logicarum artium, quæ lacteo illo fonte repræsentantur, primordia, quibus teneri discentium animi ceu lacte imbuuntur & nutriuntur. Adduntur deinde sublimiores Ethicorum, Physicorum, & Mathematicorum disciplinæ, quibus ceu vino studiosorum adolescentum ingenia magis roborantur, judicia acuuntur, memoriæ augentur, & ad summas illas facultates præparantur. Tandem tres illæ supremæ facultates, sacrosanctæ Theologiæ, sapientissimæ Iurisprudentiæ, & saluberrimæ Medicinæ proponuntur, quibus, qui ceu oleo inuncti sunt, ad omnia munera totius vitæ humanæ obeunda, promptiores, paratiores, & aptiores evadunt.

Scribunt historici, Tempe, montes Thessaliæ esse amœnissimos, perpetui veris temperie gratissimos, arboribus refertos, volucrum concentibus argutos, fontibus irriguos. At quanto præstantiora sunt hæc nostra Tempe, in quibus & jucundè, & utiliter, & sine flagitiis, & maxima cum laude vivi potest? Vbi & omnis generis disciplinæ à doctissimis viris traduntur, & usus earum exercitatione disputationum & declamationum demonstratur, & cum theoria, praxis conjungitur? Adde quòd doctorum virorum consuetudo in magna parte felicitatis numeranda sit. Horum enim collocutionibus, & ingenia adolescentum acuuntur, mores corriguntur, & doctrina per ludum & jocum mirum in modum augetur. O felices eos, quibus in hoc amœnissimo viridario datum est, inter studiosos & eruditos homines, eosdemque humanos & disertos, perpetuò versari, deque ratione studiorum subinde cum illis conferre! Vt taceam, quanta de-

ea delectatio accedat variæ lectionis, & scriptionis. Magna certè res est, & plus quàm regiæ dignitatis, cum sapientissimis & maximis viris, qui ab orbe condito extiterunt, familiariter, quoties libeat, posse colloqui, eorum consilia videre, præceptis obtemperare. Hi sunt flores illi odoratissimi, quos ex viridario nostro Academico decerpere possumus.

Sed ô

——Pauci quos æquus amavit
Iupiter, atque ardens evexit ad æthera virtus.
Dis geniti, cupide verumque bonumque tuentur;
Cætera turba lucrum petit: & te fœda voluptas,
Ambitione tumens, sequitur per fasque nefasque.

Habet enim hoc nostrum viridarium, suos quoq; porcos, flores & roseta fœdè devastantes. Mittuntur in Academiam adolescentes, ut animi ipsorum rudes, bonis artibus informentur & expoliantur: ad quam rem natura suppeditat vires ingenij & corporis, mentis ac sensuum integritatem; Parentes adjungunt victum cultumq; corporis, libros comparant, præceptores præficiunt, tranquillum ocium concedunt: Et quibus hæc retineantur, sumtus necessarios impendunt. Quid fit? multos proh dolor videas degeneres animos, qui etsi hunc hortum non ingressi modo; verùm etiam aliquo usq; feliciter in eo progressi sunt, quin etiam rosas quasdam decerpserunt: quamprimū tamen harum spinis vel leviter sese confixos sentiunt, manum retrahunt, & discendi voluntatem unà cum spe perdiscendi statim abjiciunt. Hinc fit, ut quia se in Academiis vivere sciunt, sibiq; quod libeat, licere statim falso putant, remotis Magistris, τῶν ἔργων immemores, τὰ πάρεργα καὶ ἀπροσδιόνυσα, nonnulli etiā τἀναντία consectentur, symposia frequentent, choreas ducāt, deambulationes intēpestivas repetant, variaq; ludorū & inaniū oblectationū genera exquirant, non cogitātes, quā

 ma-

malam rem interim gerant, si peregre profusa pecunia, aut nullos aut immaturos ex hoc horto fructus domum reportarint. Vnde postea ex singulis facultatibus singula dedecora tanquam abortum nasci videmus. Pro theologis enim post illatores quidam exurgunt, qui præclaros sese Theologos putant, si memoriter conciones ab aliis conscriptas recitent, & laxa toga, & insolenti oratione atq; arrectis superciliis fucum rusticis faciant. Pro Iurisconsultis doctis, rabulas famelicos provenire videmus, qui pecuniæ caussa τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν student, sordidum hominum genus, omni studio in eo elaborans, ut lites ex litibus serat, reos non expediat, sed potiùs expilet, nunquam quietos esse sinat. Vnde paulatim honestißima profeßio, & reipublicæ firmamentũ, & pacis quasi nutricula, in Sycophanticã & Sophisticam conversa, sordidorum istorum porcorum vitio litium quoddam seminarium, & ars litigandi esse incipit. Pro Medicis deniq; agyrtas, & circumforanres paßim oberrare cernimus, quales Venetiis, Gedani & Francofurti in nundinis videntur, qui theriacam & priùs ignota semina sive pharmaca venum exponunt, quorum vires & mirificos in ejiciendis vermibus, aliisq; morbis curandis effectus magna vocis contentione, & indefessa linguæ volubilitate prædicant, ut rei novitate attonitos, & hiantes simplicium rusticorum animos fallant, & eos pecuniis emungant. Aegyptij olim suem usque adeò spurcam beluam ducebant, ut si quis vel transiens contigisset, continuò properaret ad flumen, se pariter ac vestem abluturus. Quanto magis hi nostri Margitæ, omni virtute, omni industria carentes, ut ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης fugiendi, & omnium contemtui & odio relinquendi sunt? Nec id quidem immeritò. Hæc enim pœna illa est vastati ab ijs pulcherrimi roseti, ut non solùm aliis sint invisi, sed etiam sibiipsis tandem vel maximè displiceant, donec ad extremum sine honore in glorij occumbentes, non aliter quàm sues exitiali rosarum odore interitum sibi accelerent. Sed

relictis

relictis illis porcis grandinosis, finem dicendi facio, vosq; commilitones optimi, Colophonis loco, sedulò moneo, & obtestor, ut cùm jam ex obscuro classicarum molestiarum vepreto in hanc clarissimam lucem, & amœnissimum publicarum auscultationum hortum translati simus, omni studio in id mecum incumbatis, ut non tàm vastatores, quàm cultores pulcherrimi hujus roseti, esse videamur, nec veneficis voluptatum illecebris in Circeos porcos nos transformari patiamur: sed potiùs ex clarissimis nostris præceptoribus ea audiamus, & discamus, per quæ animus virtute, ingenium sapientiâ, lingua eloquentiâ excolatur & adornetur. Sic enim fiet, ut optimarum literarum præsidijs muniti jucunditate harum perfruamur, commodis gaudeamus, ornamentis afficiamur.

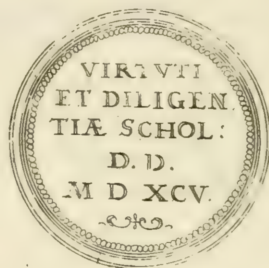
D I X I.

ORA-

ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA à BALTHASARE PISTORIO.

NIhil unquam præclari sine multo sudore & labore extitisse, pleni omnes sunt libri, plenæ sapientum voces, plena exemplorum vetustas, Auditores optimi. Nam

—— nulli sine Marte triumphi,
Et nisi certanti nulla corona datur.

Scientiâ autem literarum quid præclarius? quid gravius? nam non modò omnibus bonis comparanda, sed etiam omnibus anteponenda. Hæc dignitas, hoc utilitas, hoc suavitas tanquam debitum exigit. Quis enim quæso urbes peperit? literarum dignitas. Quis dissipatos homines in vitæ societatem convocavit? literarum dignitas. Quis eos primò domiciliis, deinde con-

conjugiis, tùm mercium permutatione, & sermonis communione junxit? literarum dignitas. Hæc nos ab omni contagione vitiorum retinet, & revocat. Hæc dubitare nos cogit, utrum sit efficacius ad recte vivendum, benè institui, aut feliciter nasci. Hæc medicina est, quæ medetur animis, solicitudines detrahit, timores pellit, luctus levat. Hæc hominum memoriam apud posteros æterna donat recordatione: ut Tibullus canit:

Quem referent Musæ, vivet dum robora tellus,
Dum cœlum stellas, dum vehit amnis aquas.

Quid in Philosophia est, quod cujusquam prædicatio vel transilire vel prætervehi debeat? quæ ars, quæ artis quæstio aut utilitate sterilis, aut vacua suavitate? In has nihil flammis, nihil senectuti, nihil furibus licet. Tanto itaq; majore cōsensu in venerationem horum omnes boni consurgere debent, quanto magis de his improbi silent. Quia ergo nulla bona studiis optabiliora, nulla præstantiora neq; data sunt mortalium generi, neque dabuntur: nullum vestrum, quem non hæc cogitatio subeat, esse puto: literarum scientiam non esse facilem, sed laboriosam, in qua multum operæ ponendum, sudandum, vigilandum.

Nec sola tamen industria humana ad consequendam literatæ prudentiæ laudem sufficit. Qui enim ad sua studia Deum non adhibet, sæpè falsa quadam rerum humanarum specie decipitur. Nam ut in aliis rebus gravioribus, minime in fortuna situm, aut labore, cur res vel benè vel malè gerimus (Deus enim, ut pie Isocrates ait, τὰ τῶν ἀνθρώπων διοικεῖ: *Quod & Mardonius apud Herodotum testatur, dicens:* ὅτι δεῖ γενέσθαι ἀπὸ θεοῦ ἀμήχανον ἀποτρέψαι) *Ita divini numinis afflatum, vel inprimis in acquirendis literis exoptandus, sineq; hoc omne studium infeliciter succedit, nullumq; fert fructum. Et hinc non*

tam

tàm à parentibus & præceptoribus, quàm ab ipsis discipulis tristis illa exclamatio auditur: O spes fallaces, ô cogitationes inanes, ô frustra suscepti labores! Rectè igitur prudenterq́ Senatus Noricus D. Scholarchæ Ampliss. & Magn. Academiæ nostræ Patroni, brabeio nostro, cui navis fluctuantis in æstibus marinis nota insculpta est, Desuper auxilium, *inscripserunt. Sine hoc enim constare dignitas artibus, virtutibus autoritas non potest: hoc, hoc est quo favente omnia secunda fluunt. Quemadmodum enim navis, licet omnibus ornamentis & instrumētis, nautis etiam peritissimis exornata sit: nisi cursum navigationis ad rationem tempestatum dirigat, portu facilè viventorum excluditur, & naufragium facit: ita studia nostra, nisi desuper Spiritus sancti flatu regantur, non solùm vana, & inania sunt, sed etiam multorum malorum caussa existunt.*

Quod ut plenè perfecteq́ intelligi possit, rem paulo altiùs repetam. In navigatione non tàm navis, & nautarum, quàm tempestatis ratio habenda est. Non solùm enim varius usus, sed & ipsa maria diversa, diversas navium formas exigunt. Aliæ enim oneri ferendo idoneæ, onerariæ & frumentariæ dicuntur: ad equites, ad pedites deportandos aliæ sunt factæ, hæ pontones, illæ hippagines appellantur. Remis vero quæ aguntur, actuariæ nominantur. Aliæ ad præliandum militares inventæ sunt, quibus explorandi caussa speculatoriæ præmittuntur. Orariæ item & celoces suas habent formas, ut aliæ alias. Quarum omnium licet figura exquisitè ab artifice introducta sit, tamen & reliquis instrumētis (ut sunt fori, tra, anstrantlia, corbis, malus, antennæ, remi, clavus, anchora, aplustra, vela) carere minimè possunt. Præterea πρωρέτην *cæterosq́ nautas, & remiges exactè scire oportet, quando solvendum: quando vela danda, deducenda, aut substringenda: quando cursus obliquandus: quando remis incumbendum: procellas item & tempestates providere futuras: latentes scopulos evitare: marinaq́*

mon-

monstra arte eludere oportet. Tandem naves optimæ & nautæ peritissimi, nisi tempestate secunda vela faciant: non solùm prospectantur statim à portu sparsa navigia, sed tota navigatio infelix est. Deficientibus enim in totum ventis, navis in medio cursu resistet; restantibus rejicietur; vehementiùs autem sævientibus, tanquam tabula, motu & agitatione iratorum fluctuum, tàm diu errabit, donec scopulis allisa vel syrtibus infixa hæreat, rimas agat & naufragium faciat. Ita in hoc nostro scholastico pelago primo omnium sciendum, non quævis, sed idonea, & apta ingenia admittere studia, & quidem primam ætatem tantùm.

Quanquam enim nulla ætas ad discendum sera est, tamen & multo aptior tenella quàm aliæ ad aliquid memoriæ infigendum, & ut Diogenes dixit, νεκρὸν ἰατρεύειν καὶ γέροντα νουθετεῖν ταυτὸν ἐστι. *Vnde eleganter Vipianus: Præsumtum est (inquit) ea mancipia quæ rudia sunt, simpliciora esse, & ad ministeria aptiora & dociliora, & ad omne ministerium habilia: Trita verò mancipia, & veterana difficile est reformare, & ad suos mores formare. Deinde inprimis necesse est, ut quisq; suum modulum spectet, ut Pythagoras monet:* χρὴ καθ' ἀυτὸν ἀεὶ πάντος ὁρᾶν μέτρον. *Quod Propertius eleganter reddidit:*

Turpe est, quod nequeas, capiti submittere pondus,
Et pressum inflexo mox dare terga genu.

Quare ea tantùm sequenda, ad quæ natura & Deus nos idoneos esse voluit: summaq; dementia est, aliquid invita, quod ajunt, Minerva suscipere & persequi. Constans præterea animus, & assiduus, ut etiam integer, totusq; requiritur. Etenim nusquam est, qui ubiq; est, inquit Seneca. Qui philosophiæ dat operam, debet ei se totum committere. Vt enim in peregrinatione vitam degentibus hoc evenire solet, ut multis hospitiis utantur, nullis amicitiis: ita distrahit animum studiorum multi-

titudo. Tandem prima illa teneraq; atas, corporis licet fortunæq; bonis omnibus, tanquam navis saburra ita onerata sit, ut stabilior sit in cursu: legum tamen bonarum magnete opus habet, qui optatum ex alto portum demonstret: præceptoribus denique fidelibus, qui adversam tempestatem, laboresq; maximos, qui in literas incumbentibus perferendi sunt, monstent: qui ludorum, & compotationum fluctus frangere, qui ignaviæ ventos domitare, qui superbiæ obstantia freta transire, qui φιλαυτίας scopulos & syrtes effugere doceant. Hæc cuncta multum ad studia faciunt; sed ea non perficiunt. Nisi enim Desuper auxilium *veniat, & aura illa divinitus mentibus nostris illapsa ignaviæ tenebras pellat, ambitionis ventos sedet, totumq; studiorum cursum devio vectore turbatum recipiat, rursumq; dirigat, omnis parentum cura, omnis discentium labor, omne docentium studium vanum & irritum est. Quis enim nostrum est, qui possit*

——non quod ante pedes modò est
Videre, sed etiam illa quæ futura sunt.

Quare ut navigantes in longinquas terras magnis se laboribus frangunt, tempestate autem secunda tantùm solvunt: Ita prudentiss. Senatus Noricus, quia videt studia nostra tanquam in mari immenso vehi, varioq; rerum eventu perpetuo fluctuare, non solùm septem ordinum navem, Academiam Altorfianam hanc septem liberalium artium remis instructam, è navalibus Noricis produxit: sociis navalibus defensoribusq; complevit: panem nauticum stipendiumq; militibus & remigibus præbuit: sed etiam omnes, & singulos tàm remiges, quàm nautas gubernatoresq; præsenti hoc Emblemate ad summam diligentiam & studium adhortari voluit, simulq; monere: laborandum quidem; Desuper *tamen* Auxilium *& sperandum & exorandum esse. A solo enim Deo, ut & cætera bona, ita in primis veram salutaremq; eruditionem expectare debemus. His*

enim

enim solus est, qui præcipitantem vitiorum tempestatem refrenat, studia fluitantia recipit, & sicubi adhuc tenebrarum aliqua obversatur obscuritas, aut residuus undarum infernalium pulsus murmurat, necesse est tamen ad hujus nutum dilucescat & sileat. Tu igitur igitur generosa, nobilis, & ingenua juventus, quæ eandem mecum conscendisti navem, tu quisquis es,

—— disce ergo quem te Deus esse
Iussit, & humana qua parte locatus es ire:

Noli succumbere ignaviæ; assuesce laboribus. nam ut nautas tempestatum, & Medicos juvat meminisse morborum: sic dulcis erit aliquando in studiis præteritorum laborum recordatio. Moram itaq; averte omnem,

Et propera nec te venturas differ in horas:
Qui non est hodie, cras minus aptus erit.

In præteritum enim subvenire ne Deus quidem vult. noli de via quam tibi Spiritus sanctus, verus studiorum nostrorum Mercurius monstrabit, declinare. Sola enim ea pergendum via, ut Plato in Critone ait, qua Deus nos ducit. Hac rectum tenere clavum studeto. Omnibus quidem eruditionem liceri concessum; diligentibus tantum emere; possidere verò Dei est largitio & donum. Desuper ergo auxilium.

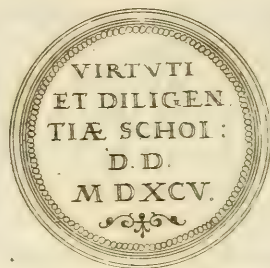
DIXI.

ORATIO TERTIÆ CLASSIS, RECITATA

Á

SIGISMVNDO ORTELIO NORIBERG.

IN *brabeo nostro, Rector Magnifice, quod Ampliß. Scholarcharũ munere, mihi cæterisq; tertij ordinis adolescentibus datum est, expressus extat Globus plenus latentis ignis, & fumum foràs quacunq; licet, emittentis. Additum est hoc Emblema :* Qua licet erumpit. *Quod etsi varios atq; multiplices explicatus habere videatur : nos tamẽ de animi perturbationibus inprimis id accipiendum existimavimus. Vt enim ignis globo conclusus exæstuat, & quacunq; parte potest, fumum & flammas emittit : Sic ira cæteræq; cupiditates, animo humano velut carcere quodam cohibitæ foràs prorumpere, & menti caliginem offundere, omnemq; vitam temeritate sua perturbare conan-*

conantur. Emblemate igitur nostro praclare admonemur, cupiditates animi effusè proruentes refrenandas, atque rationis imperio diligenter coërcendas esse. Animus namq; humanus duabus veluti partibus distinguitur, quarum una mens sive ratio appellatur, cum mente divina & muneris similitudine, & cœlesti, ut ita dicam, agnatione conjuncta. Altera corpori alligata: in qua tùm irarum ardor, tùm cupiditas seu voluptatis appetitio dominatur. Atq; illius quidem est, & imperare & pracipere, ut quilibet animi motus sive affectus sese intra regionem sibi à natura datam contineat, neq; cancellos lege circumdatos egrediatur. Hujus autem est, parere & obedire, & ea omnia qua ratio praceperit, summa vi persequi, Quod si jam amba partes legitimè consentiant (ut quidem ipsius natura ordine ac divina majestatis imperio fieri debet) summa hominis dignitas & admiranda honestatis pulcritudo, & incredibilis tùm privata tùm communis vita commoditas & tranquillitas extabit atq; eminebit. Contrà verò simul atq; animi commotiones, quadam quasi conspiratione inter se inita, seditionem movebunt, & ipsam rationem undiq; admotis machinis oppugnare, atq; de omni statu deturbare incipient: summa statim omnium rerum confusio & perturbatio consequatur, necesse est. Nam flagitiosa cupiditatis immanitas non solum animum cujusq; intestino bello lacerat & conficit: verum etiam excurrit foràs, ut vel infinitis injuriis generis humani societatē violet, vel oculos hominum deformitate turpitudinis offendat, & odia maxima contra se concitet atq; inflammet. Hinc igitur turbulenta dißidia, hinc cades, & insidia, hinc hominum strages, Rerumpublicarum eversiones, diraq; rerum humanarum exitia nascuntur. Nullum enim tantum bellorum est incendium, quod non vel ambitio, vel avaritia, vel libido, vel iracundia, cum magna hominum pernicie plerumq; excitare soleat. At

 dixe-

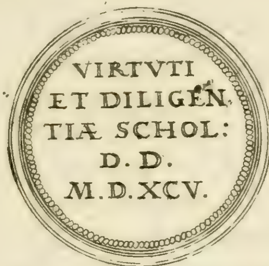
dixerit fortasse quispiā: Stoicos idcirco rectè docuisse, qui omnes affectus vitiosos è natura hominū penit9 evellēdos esse statuerūt. Minimè verò. Animi namq; motus (ut à sapientissimis existimatū est) utiliter nobis sunt insiti, ut videlicet cupiditatum stimulis incitati, salutaria appeteremus, & consectaremur: Iracundiæ verò ardore noxia & incommoda averteremus ac propulsaremus. Deinde fieri nequit, ut affectiones ex hominum animis extirpentur. Nam quod à natura nobis insitum, atq; ingeneratum est, id corrigi quidem, & emendari potest; at radicitus evelli non potest. Vt enim nulla ratione cavere possum, quo minus aviculæ supra caput meum volitent; sed ne in capillis nidulentur, id cavere possum & debeo: Ita natura nostra non fert, ut planè non irascamur, nullaq; cupiditate tangamur; Sed ne per iram, aut cupiditatem in aliquam turpitudinem prolabamur, id providere, atq; præcavere & possumus, & debemus. Ad hæc ne optabile quidem fuerit vel expetendum, nullas in nobis inesse cupiditates. Omnis namq; virtus frigida nimis & languida est, nisi affectuum stimulis excitetur. Quia enim omne officiorū genus, ab animo cōformatur, nihil poterit fieri acriter, & animosè ab eo, cujus animus non aliquo ardore fuerit incensus & inflammatus. Ex his igitur omnibus perspicuum est, clarissimeq; constat, affectus seu cupiditates non quidem funditus è natura hominum tollendas, ut Stoici senserunt, sed recta ratione atq; consilio frenandas & moderandas esse.

D I X I.

ORA-

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA à IOHANNE CHRISTOPHORO Busenreuth Aldorphiano.

IN congiario nostro Auditores humanißimi, efficta impressaq́; accipitris recta linea sursum evolantis imago cernitur. Estq́; ei adjunctum hoc Emblema : Tramite recto. *Quod ut planè plenèq́; intelligatur, sciendum est, eos qui animantium naturas pervestigarunt, in accipitre acerrimum oculorum sensum, & summam alarum pernicitatem, & rectum minimeq́; flexuosum volatum notasse. Quas ob causas Aegyptii cùm multas res alias tùm inprimis hominem religiosum, & sapientiæ studiis deditum, illius imagine pingendum existimarunt. Et rectè quidem ac perquàm ingeniosè. Quemadmodum enim accipiter rectis pennis, & contento celeriq́; vo-* *latu*

lātu tàm sublimè fertur, ut etiam nubes superet, ac splendidissimum Solis jubar fixis oculis intueatur: Sic animus humanus religionis, & sapientiæ studio inflammatus, sese à corporis contagione quoad licet sejungere & interitum cupiditatibus afferre debet, ut rerum divinarum, atq; æternarum contemplationi vacare, omniq; perturbatione solutus cœlestem in his terris vitam imitari possit. Quò & divinus Philosophus Plato respexisse videtur, qui hominis animo geminas alas affinxit, hoc est vim duplicem: unam ad verum inquirendum & cognoscendum; alteram ad bonum appetendum, & adipiscendum attribuit. Et in Phædone omnem sapientiæ parandæ vim, & rationem in assidua mortis meditatione ponit: docetq; fieri non posse, ut quisquam sapientiam consequatur, nisi priùs mentem à corpore segregarit, & quasi necem corporis sensibus intulerit, ut nihil obstet, quo minùs animus è corpore tanquam vinculis exsolutus, vera & sempiterna, sine ullo impedimento perspicere, & contemplari queat. Quapropter commilitones suavissimi, pulcherrimum accipitris simulacrum assiduè ob oculos ponere, atq; in id omni curâ & cogitatione incumbere debemus, ut à pravis cupiditatibus, omniq; turpitudine abducti, in cœlum evolemus, hoc est, ad veram religionem & cœlestem sapientiam contento cursu ardentiq; studio feramur. Atq; in primis DEVM æternum, infinitum, optimum, & quem ille misit CHRISTVM IESVM cognoscamus ejusq; sanctissimum numen integrâ purâq; mente veneremur: omniaq; nostra studia, & labores ad illius gloriam, & humanæ societatis salutem dirigamus; donec tandem summi æterniq; Parentis beneficio in eum statum, unde nostrâ culpâ excidimus, cum amplificata dignitate restituamur: atq; ijs locupletemur opibus, quæ neq; insidiis eripi, neq; externâ vi comminui, neq; senio & vetustate corrumpi, neque ulla deniq; calamitate perverti possunt.

DIXI.

PAN-

21.

PANEGYRIS ANNI 1596.

SVB RECTORATV D. D. PHILIPPI SCHERBII Medici.

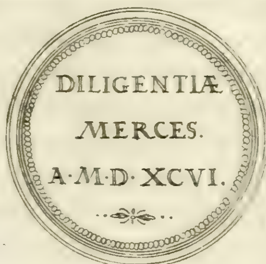
Oratio primæ claßis, recitata

à

MICHAELE SCHMID

NORIBERG.

QVænam præmia obedientiæ, & quæ pœnæ contumaciæ sint constitutæ, Auditores humanißimi, do-

cet effigies nostri nomismatis; in qua duo equi, columnis alligati cernuntur, quorum alter ferox, & indomitus, abruptis vinculis, effrenatè fertur, & cæco impetu, ac furore præceps in foveam incidit, sibiq́; ipse exitium, atq; interitum accersit. Alter tractabilis est, freniq́; patiens, ideoq́; salvus & incolumnis servatur. Estq́; additum hocce Emblema: Disciplina salubris. Illorum autem imagine, nobis ob oculos constituuntur duo adolescentes, quorum alter honestam disciplinam amat, & amplectitur: alter eam contumaciter respuit, & aversatur. Disciplinæ amantem appello eum, qui suam imperitiam & imbecillitatem agnoscens, sibiq́; ipse diffidens, parentum ac præceptorum autoritate, judicioq́; nititur, eisq́; totum sese instituendum, erudiendumq́; tradit, eos colit & observat: salutaribus eorum monitis obtemperat, & necessarias objurgationes & castigationes æquo animo accipit: atq; adeò omnem vitæ studiorumq́; suorum cursum, ad illorum consilium & arbitrium dirigit, & accõmodat. Contumacem verò & disciplinæ inimicum nomino, qui ingenii sui confidentia, & arrogantia nixus, ducemq́; libidinem, non rationem secutus, parentibus ac præceptoribus obedire recusat: immò verò eos deridet, contemnit, atq; etiam ob fortuitum aliquod verbum, aut acriorem aliquam admonitionem, summo odio prosequitur, & pro amore inimicitias, pro salutari doctrina, contumelias, & obtrectationes: pro fide perfidiam, & insidias, & deniq; pro beneficio maleficium, impiè, ac flagitiosè reponit. Atq; ita quidem uterq; adolescens domi est affectus, & constitutus. Attendite porrò Auditores, quemnam vitæ actionumq́; suarum cursum quisq́; foris tenere, & qualis tandem eventus utrumq́; excipere soleat. Ambo mittuntur in Academias: sed alter pietatem colit, & artibus atq; scientiis animum excolit, atq́; exornat; sumtus ac tempus benè collocat; castè, continenter, sobrieq́; vivit; cum bonis & eruditis viris amicitias jungit, eorumq́; consuetudine & colloquiis ingenium suũ

acuit

acuit, errores corrigit, mores conformat, & doctrinam mirum in modum auget: Tandem vero, omni difficultate, & labore levatus, omniq́ liberali doctrina & morum elegantia perpolitus, domum revertitur; summa cum civium gratulatione, & singulari parentum ac propinquorum lætitia excipitur; ab omnibus gratus charusq́ habetur, tempestivo, & honesto matrimonio locupletatur; ad publica civitatis munera obeunda expetitur; prudentia & æquitatis laude celebratur: atq; adeò firmo bona conscientiæ & præclaræ famæ præsidio munitus, vitam degit felicissimam; & deniq; posteris perennem nominis sui memoriam: patriæ verò exemplum virtutis colendæ & exercendæ laudatissimum relinquit. Alter autem, impietatis scelere adstrictus, omnem religionem, omniaq; sacra negligit: virtutis & doctrinarum studia spernit, & pro nihilo putat: honestos viros hominesq́ literatos odit, & fugit: sui similes impuros heluones, lusores, amatores, grassatores quærit, hisq́ omnes vitæ suæ rationes committit, cum his florentem suam ætatem nequiter consumit, patrimonium turpiter profundit: & ocio, nugis, luxui ac libidini deditus, in diem ita vivit, ut penè se hominem esse obliviscatur: nec deniq; tàm miserum turpitudinis jugum excutere potest, usq; dum in summas difficultates & miserias conjectus, ut Phædria Terentianus, prudens sciens, vivus vidensq́ pereat. Ad extremum verò, pecuniâ dissipatâ, occasione discendi amissâ, animo vitiis & erroribus depravato, corporis valetudine afflictâ, pudoris omnisq́ honestatis jacturâ factâ, perditus iste nepos ad suos redit, estq́ parentibus dolori, familiæ dedecori, alienis ludibrio, atq; despectui. Nullus patet ei ad præstantiū virorū amicitias aditꝰ, nullus ad honores accessus, nulla deniq; ad optatas, ac fortunatas nuptias via, & opportunitas. Ex quo cōsequitur, ut vitā miserrimā & cū perpetuo dedecore & angore animi cōjunctā agere cogatur. O fortunatos igitur atq; feli-

ces

ces vos adolescentes, qui parentum ac praeceptorum monitis, atq; praeceptis, tanquam vinculis, vos alligandos, & salutaris disciplinae freno tàm diu regendos & instituendos praebetis, dum aliquando mores & vitam vestram ipsi prudenter & laudabiliter regere atq; moderari poßitis? O perditos verò & miseros, qui convulsis disciplinae omnis officii repagulis, solutè & effrenatè vivitis, omnemq; institutionem & imperium contumaciter & superbè contemnitis ac repudiatis.

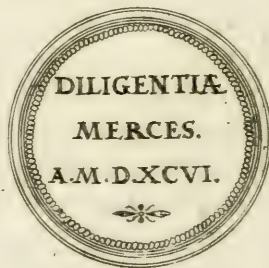
D I X I.

O R A T I O S E C V N D A E C L A S S I S, R E C I T A T A

â

N I C O L A O V O G T
Vratislaviensi Silesio.

PVdet me Rector Magnifice, in tot praestantißimorum virorum conspectu, consessuq; verba facere. tamen

men à me ipso impetrare possum, ut onus, quod mihi imposuisti, à me deprecer atque recusem. Etsi enim & loci hujus amplitudo, & ætatis meæ ingeniique imbecillitas, & rei propositæ difficultas, magnum mihi reprehensionis metum incutiant: majorem tamen autoritatis tuæ, quàm existimationis meæ rationem habendam esse existimo. Interim igitur, dum munere suscepto fungor, à vobis, Auditores, peto, contendoque, ut, quæ vestra est humanitas, benevolè attenteque me audiatis. Mihi vicissim erit curæ, ne plus molestiæ quàm jucunditatis oratiuncula mea vobis attulisse videatur. Atque hinc exordiar: In nomismate nostro efficta, atque expressæ sunt Sirenes, inter cadavera & ossa humana considentes: itemque adolescens, qui è longinquo eas conspicatus, pedetētim accedit: sed ossium conspectu metuque perterritus, subitò in fugam se conjicit, relicto hoc Emblemate: At me vestigia terrent. *Sirenes autem (ut quidam scriptores literis prodiderunt) Reginæ fuerunt insularum Italiæ, quæ in sinu Cumano sitæ, & autoribus Ptolemæo & Strabone, Sirenûsæ: itemque ab aliis Sirenum saxa & scopuli nominantur. In his fuit promontorium Minervæ, celebratum in primis ob literarum studia, quæ ibi primùm excitari, atque coli cœperunt. Nam in eo extructum fuit Athenæum, sive Gymnasium, Minervæ, sapientiæ artiumque præsidi consecratum, in quo eloquentia, cæteræque disciplinæ tanta famæ celebritate floruerunt, ut inde fabula illa de Sirenum cantu extiterit. Atque hujus quidem rei testis est Homerus, qui quæ Musis alioquin tribui solent, Sirenibus adscribere videtur. Nam libro Odysseæ* XII. *eas ad hunc ferè modum de se ipsis gloriosè loquentes, atque Vlyssem ad sese invitantes introducit: Huc huc contende, Vlysses laudatissime, tuamque navem siste, ut nostram vocem audias. Nemo enim unquam prætervectus est, qui non priùs cantus nostri, hoc est, eloquentiæ ac multiplicis doctrinæ suavitatem audive-*

diverit: quiquè non voluptate plenior, & eruditior à nobis discesserit. Nihil enim in orbe terrarum geritur aut gestum est, nihil à doctis tàm est reconditum, aut à natura abditum, aut alicubi tàm abstrusum & neglectum jacet, quod nobis non sit cognitum, & exploratum, quodq; tecum non liberaliter communicare velimus. Atq; hoc primùm fuit Athenæi illius institutum, hæc cantilena Sirenum suavitas, hoc est, liberalis ad optimas quasq; disciplinas & scientias perdiscendas invitatio. Verùm posteaquàm posteritas tanto bono (ut fit) ad iners & ignavum otium, ad luxum & libidines abuti cœpit, & adolescentes neglectis Musis, commessationes, & scorta consectati sunt, & deniq; turpissimum valetudinis & patrimonii naufragium fecerunt: Gymnasium illud ab exteris malè audire cœpit: indeq; fabella divulgata est de Sirenibus in monstra, supernè virginis, infernè volucris seu (ut alii volunt) piscis formam habentia commutatis: quæ prætereuntes vocum dulcedine ad se allicere, somnoq; consopitos dilaniare, ac devorare soleant. Quo figmento antiquitas nil aliud, quàm turpium voluptatum, inprimis venerearum illecebras, ac pestes significare, & cùm omnem ætatem, tùm maximè adolescentiam de iis cavendis, fugiendisq; admonere voluit. Quid enim tetra fœdaq; libidine nocentius ac perniciosius cogitari potest? Hæc, hæc enim, corpori labem, atq; perniciem infert: hæc si quid virium & roboris homini inest, (quod certè maximum adolescentibus inprimis inesse solet (si quid igitur inest, id omne conficit atq; consumit. Hæc namq; & vires enervat, & sensus debilitat, & cerebrum labefactat, & fœdos morbos, acerbos dolores, multiplices molestias parit. Et tamē hanc multi cupidè quærunt, & affectantur. affectātur verò? imò in eā sese penitus immergunt: cū non modo corpori, sed etiam animo; nec animo tantùm, sed etiam famæ & existimationi noceat. Quid enim mentem, quæ in homine principatum tenet, oppugnat & opprimit? Libido. Quid virtutis & sapi-

sapientiæ studiũ extinguit? Libido. Quid pudorem exterminat? Libido. Quid dedecus, & infamiam affert? Libido. Multũ est turpitudinis in libidine; calamitatis quoq; in libidine multum, adeò, ut qui libidinem expetit, exitium & pestem expetere: vel potius qui exitium & pestẽ expetit, is libidinem expetere videatur. Nam hæc ambo tàm arctè inter se nexa cohærent, ut nunquam divelli atq; distrahi possint. id quod perelegans Platonis in Phædone apologus de mutua doloris, ac voluptatis connexione testatur. Socrates. n. cùm aliquando è compedibus, crura sua exemisset, eaq; ex re incredibilẽ voluptatem caperet, dixisse fertur: Quod si Aesopo aliquando in mentẽ venisset, quã propè, molestiã atq; dololorẽ comitaretur voluptas, hujuscemodi fabulam comminisci potuisset: Deos aliquando multũ elaborasse, ut dolorẽ, ac voluptatẽ, hostes acerrimos inter se cõciliarẽt, atq; conjungerẽt: sed eã fuisse utriusq; perviaciã, ut id nullo modo nullaq; industria cõsequi potuerint. ideoq; eos excogitasse, ac decrevisse, quoniam natura rerũ illos unâ esse nõ pateretur, ut mutuis saltẽ finibus & nexis quasi vestigiis ita cõvenirent, ut unius finis, alterius gradus efficeretur. Itaq; ve nihil mirũ. si abeũte voluptate repẽtè subeat dolor: & vicissim labore abscedẽte, è vestigio succedat voluptas. An nõ igitur insanire meritò dicũtur, q blanda tantũ voluptatũ initia, nec asperos etiã earũ exitus considerãt? & ob exigui tẽporis brevẽ delectatiunculã, tot tantaq; mala: quæ evitare licebat, ultrò accersũt atq; attrahũt? Nã si furiosi rectè existimãtur, qui corpora morsibus suis lacerãt, aut ferro vulnerant; quomodo sanos cẽsebimus eos, qui (q multo gravius est) animis, incitãte libidine, mortiferũ vulnus infligũt? O demẽtes igitur ac miseros, qui gulæ & inguinis voluptatibus cõstricti tenẽtur? O sapiẽtes, atq; felices, qui cõpressa domitaq; corporis libidine omne suũ studiũ ad animũ trãsferunt: & veras illas voluptates, quas virtus & doctrina pareat, sequũtur? Quantũ. n animo ad similitudinẽ

divi-

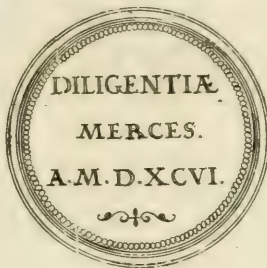
divinitatis effictus, præstat corpori: tantùm voluptas quæ ex virtute & scientia promanans, animo percipitur, vincit illam, quæ corporis sensu & agitatione continetur. Illa enim pernicioso opinionis errore appetitur: hæc sanæ mentis judicio exquiritur. Ad illam turbulento motu ac quodammodo inviti rapimur: ad hanc libera voluntate studioq; ducimur. Illa, cùm maximè blanditur, evanescit: hæc animum nunquam illudit aut fallit. Illa semper fastidio adhærescit: Hæc satietate animū nunquam explet. Illa deniq; sempiternas infamiæ notas, cum acerrimo conscientiæ morsu conjunctas, relinquit: Hæc decus & laudem perpetuò conservat, & perennem tranquillitatem, ac jucunditatem animo conciliat. Illa igitur falsa, fluxa & turpis atq; perniciosa est: hæc vera & constans, omniq; salutis & dignitatis præsidio firmata & communita. Quapropter Adolescentes jucundissimi, si honestum atq; jucundum vitæ cursum tenere: si miserias & calamitates devitare; si bonam conscientiam, bonamq; famam tueri ac retinere: si placidâ aliquando leniq; senectute frui: si deniq; hujus vitæ munere benè beateq; perfungi cupitis: (omnes autem cupere debetis) ætatis vestræ florem non Bacho, & Veneri, sed Minervæ & Musis consecrate: cupiditates vestras Rationis imperio coërcete: gulam, & ebrietatem, & inprimis Sirenes, hoc est, lascivas puellas, & impudicas mulierculas refugite: obscœna colloquia & congressus declinate: atq;, ut Vlysses navis malo sese alligasse, & ejus socii aures suas obstruxisse dicuntur, ne blandis & insidiosis Sirenum cantilenis in naufragium illicerentur: ita vos quoq; animos vestros sapientiæ & virtutis præceptis alligate: aures atq; oculos vestros cohibete, eisq; omnes ad libidinem vias intercludite: honestis occupationibus, & laboribus vos exercete: atque inprimis ad pietatis & optimarum doctrinarum studia omni cogitatione curaq; incumbite: & deniq; ita vivite, ut vitæ rationem Deo simul, & hominibus aliquando reddere possitis.

DIXI.

ORA-

ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA à VITO HECTORE à Streitberg.

IN congiario nostro, Nobilissimi & humanissimi Auditores, duo præcipuè efficta cernimus, quorum alterum navigii est species, in alto mari inter medios undarum motus, interque immanium scopulorum infestis passim cacuminibus eminentium, pericula fluctuantis. Alterum verò Delphinus est, navem ipsam, ducis in modum prænatans, & commiseratione quasi imminentis hominibus periculi adductus, viam illo è scopulis evadendi, ductu suo demonstrans: hac inscriptione addita: Tutius ad portum. *Cujus Emblematis interpretatio, quamvis eam ingenii & doctrinæ requirat copiam, à qua me longissimè abesse vel primus aspectus mei cuilibet indicio esse possit: Tamen*

men impositam mihi abs te M. D. Rector explicationis hujus provinciam, timidè quidem, sed libenti tamen animo suscipiã, & qualecunq; hoc meum parendi auctoritati tuæ studium, apud lectissimam hanc auditorum coronam me excusaturum esse, de humanitate & benevolentia illorum mihi pollicebor. Mare igitur hoc, ut ordine de singulis agam, ob terribilem fluctuum jactationem, metus & horroris plenum, Mundi hujus, & ejus inprimis in quam nostra vita incidit, ætatis similitudinem gerit, quam similitudinem facilè deprehensurus est is, qui ad præsentem rerum humanarum statum oculos vel paululum reflexerit, quas non modò publicarum calamitatum ceu turbine quodam violento agitari, verùm etiam impietatis & injustitiæ procellis adeo horrendum in modum exæstuare animadvertet: ut quamlibet vel sævissimam concitati maris tempestatem, præ hac de quâ loquor, impietatis & injustitiæ tempestate merum lusum & jocum dicturus sit: maximè si illam quidem angustis tantùm unius alicujus loci contineri terminis: hujus verò fluctibus, omnes (proh dolor) totius orbis angulos inundari: Itemq; illam paucorum tantum bonis & facultatibus, aut ad summum corporibus, vitæq; huic terrenæ interitum minari: hac verò animas hominum in sempiterni exitii voraginem absorberi cogitaverit.

Navis verò ibidem expressa species, vitæ humanæ conditionem & statum nobis ob oculos ponit: quæ vita non modò inter vastissimos fluctus, interq; horribilia omnis generis calamitatum fulmina, & tonitrua: sed etiam inter periculosissimos vitiorum scopulos, & in extremâ, ac deploranda prorsus vitæ, & morum corruptione, ac depravatione cursum tenere cogitur. In quo cursu, heu, quàm sæpe optimum quemq; sublatis ad sidera palmis, exclamare audias: O terq; quaterq; beati, quis ante hasce vices rerum, atq; hæc tempora dura, contigit oppetere.

Iste verò cursus, atq; hæc navigatio cùm omni ætati pericu-

losis-

losissima est. tũ inprimis pueritiæ, atq; adolescentiæ tanto periculosior esse solet, quanto minùs illa ob ætatis, & judicii imbecillitatẽ scopulos istos ꝓvidere, h. e. vitia, virtutis plerunq; specie fucũ hominibus facientia agnoscere; vel si agnoverit etiam, voluptatũ tamẽ, quas illa pollicentur, illecebris inescata, resistere illis non potest. Unde simplicis & improvidæ ætatis partẽ multo maximã, infelicibus vitiorũ laqueis, priusquã cavere eos possit, irretitã, in certissimũ animi & corporis exitium præcipitẽ ruere quotidie non sine gemitu ac dolore aspicias. Nã quanto expeditior ad omnẽ prosperitatẽ via in virtute cõtinetur: tãto certior etiã à vitio & improbitate in miseriã & exitiũ ruina est. Ac ut navis alicujus, concitatissimo fortè cursu in scopulũ aliquem incurrentis, jam desperata salus est: ita certè adolescentis quoq; salus, si is, vel uni vitiorũ illorũ sese mancipaverit, in quæ hæc potissimũ propendere ætas solet, vel omninò desperata, vel certè tã præcipiti in loco cõstituta est, ut si ex illis expedire illũ vinculis, & ad frugẽ revocare meliorem coneris, exitium illi sæpenumero facilius acceleres, quàm feliciter & ex voto cogitata perficias. Unus Dionis Syracusani filius, miserando interitu suo, hæc q̃ a me dicũtur verissima esse facilè cõprobaverit. Illum cùm pater (ut Cornelius Nepos auctor est) ab avunculo Dionysio Siciliæ tyranno, per summã omnis generis intẽperantiæ & libidinis indulgentiã educatum, turpissimisq; cupiditatibus imbutum, pristino victu deducere conaretur: eò usq; commutatũ prioris vitæ statũ ferre filius non potuit, ut è superiore adium parte præcipitem sese dare, quàm in virtutis & modestiæ viam redire maluerit. Maximus illorũ numerus est, q ad hosce vitiorũ scopulos illisi, salutis suæ naufragiũ faciunt: multo tamẽ major futurus, nisi ꝑclarum & singulare cõtra pestẽ illã remediũ divina cõparasset benignitas: Id q in fideli & diligenti præceptorũ educatione & institutione situm est. Qui quidem in obeundo munere & officio suo,

aliud nihil, quàm Delphini hujus in numismate nostro expressi partes agunt. Nam quemadmodum Delphinus, si historicorum monumentis credimus, pro celebratissimo suo in homines amore, nautis in mari periclitantibus apparere, viamq; per quam si navem deducant, scopulos sine noxa præter vehantur, demonstrare solet: Ita bonus & fidelis doctor, non tantùm rectam virtutis & officii semitam gregi suo demonstrat, & Vlyssis exemplo, salutarium doctrinarum quasi cera, adversus Sirenum cantus, aures illius obstruens, contra perniciosas voluptatum illecebras animos eorum munit: sed hoc amplius etiam, admonendo, urgendo, excitando, nonnunquam etiam objurgando & increpando, viam illam capessere eos cogit: optimus quisq; etiam illorum doctrinæ & præceptorum suarum in seipso documenta dat: & veluti quendam Polycleti canonem seipsum proponens, viam, cujus ipse aliis ingrediendi auctor est, primus ingreditur. Hoc inquam præsentissimum illud est, adversus vitiorum pestem remedium: quo qui usus fuerit, is contra venenum illorum optimè se munitum intelliget. Nam quamvis apud plurimos, in media optimorum Magistrorum copia, vitam nihilominus corruptissimam viventes, remedium hoc minus videatur efficax: non in ipso tamen, sed in perversa hominum voluntate hanc hærere culpam, sciendum est, qui vel uti eo recusant, vel saltem venis illud concipi non patiuntur. Quos è vitiorum morbis explicare se non posse nihil mirum est, cùm nec medicamentum quidem ullum quantumvis pretiosum & salubre, nisi intra corpus assumtum, & in venas diffusum, vim suam in sanitate reducenda, ullo pacto exercere possit. Connitendum igitur etiam nobis est, & non solùm cupidæ præceptoribus aures accommodandæ, sed vitâ etiam & moribus, ea quæ traduntur, effingenda & exprimenda: Summa, nostro labore, conatu & diligentiâ, horum medicorum fidelium, adjuvandus labor. Vt .n. naviculatores ita demum è scopulis navem educunt, eamq; unà

secum

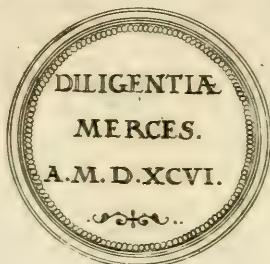
secum incolumem conservant: si monstratam ipsis à Delphino viam persequantur: nō verò si eum à longe tantùm spectantes, quò ipsorum eos impellit libido, vela faciant: Ita etiam non qui otiosis tantùm auribus saluberrima præceptorum monita excipiunt: sed qui ex inanis speculationis umbra in actum ea educere, inq; vita & moribus ex præscripto illorum instituendis experiri annituntur, ij demum & à vitiorum contagio servari, & verò solidam atq; constantem virtutis acquirere possessionem solent.

D I X I.

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA à IOACHIMO STRASBVRGERO Lipsensi.

I. Sibmacher fc.

IN numismate nostro ex amplissimi ordinis liberalitate & munificentia nobis tributo, Nobilissimi & p̃stantissimi auditores, Vinitoris sive agricolæ imaginem expressam cernimus, vitis folia majuscula revellendo, superfluam illius luxuriem depascentis: non solùm ut radiis solaribus, nimia pampinorum antea multitudine exclusis, ad viticulam ipsam fovendam, animandosq; teneros uvarum illius fœtus, concedatur aditus: sed etiam ut succulentus viticulæ ipsius vigor, per folia & sarmenta inaniter dispersus, resectis iis contineatur, & in fructum ipsum sese penetrando, cùm maturitatem illius adjuvet, tùm etiam numerum atq; bonitatem reddat auctiorem:

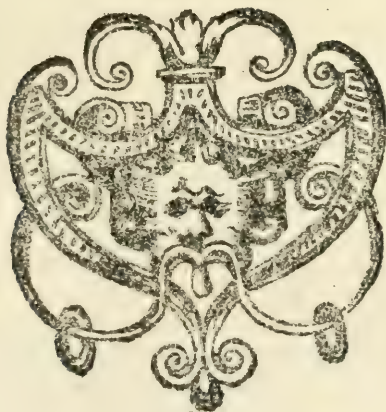
Hac

Hac adjecta inscriptione: Obstacula cedant. *Quod Emblema quamvis non unam recipere explicationem videatur, ego tamen aliis mea tùm ætatis, tum ingenii vires haud parum superantibus prætermißis, unam duntaxat & instituto præsenti, & personæ etiam meæ magis convenientem afferre conabor. Primùm ergò vinitoris nostri imago, fidelis & diligentis præceptoris personam nobis repræsentat: vitis verò, juventutis præceptorum informationi commissæ picturam continet, cui & ipsi sua quædam haud sanè mediocris inest luxuries: quæ ut in arbore aut vite, in stolonum & foliorum se effundit multitudinem: ita in juventute per varii generis ineptias, maxime verò turpium, aut saltem inanium voluptatum cupiditates erumpit: quæ cupiditates non solùm, quidquid melioris forte indolis ad producendos virtutum fructus ætati illi ingeneratum est, id totum in omnis generis vitiorum alimentum & pabulum cõvertunt: sed etiam doctrinæ & præceptorum salutarium quasi radiis omnem ad animum penetrandi, illumq́ue ad edendos virtutis normæ congruentes fructus fæcundandi aditum & facultatem, intercludunt. Vt enim vepres atque urticæ, omnem agri, quem occuparunt, bonitatem atque pinguedinem, utilioribus herbis, & graminea sementi interceptam exsugunt ipsæ, inque sui augmentum & incrementum convertunt: unde purgamenta mera pro frugibus agrum illum producere necesse est Ita profectò voluptatum illicitarum amor & studium, insita à natura teneris adolescentum animis virtutum atque indolis præclaræ semina, veluti umbra sua premere & suffocare solet, & in omne vitiorum & flagitiorum genus degenerare cogit. Quibus quidem, si in veros virtutum fructus adolescendi suppeditari facultas debet, manibus ac pedibus illud agendum erit, quod rusticus hic noster exemplo*

plo nobis suo demonstrat. Amputandæ inquam juvenilium ineptiarum & petulantiarum quisquiliæ: refrenandæq; admonitionum & præceptorum salutarium habenis immoderatæ voluptatum cupiditates, omnesq; ad earum illecebras obstruendæ viæ: præcidendæ disturbandæq; occasiones: contemnendæ existantes inde in puerorum animis offensiones & querelæ. Hæc inquam, vera est hujus, ut ita dicam, agri purgandi, & lætissimæ virtutum messis obstacula removendi ratio: non solùm communibus omnium sapientum vocibus, & suffragiis approbata: sed etiam rectæ rationis ipsius lumine demonstrata, utilitatem potiùs eorum, quos instituendos susceperis, quàm voluntatem æstimare jubentis. Nam ut ægrotum nunquam sanaturus est medicus, si morositatis fortè aut offensionis illius metu, amariora illi aliquando miscere pharmaca noluerit: contrà verò, quicquid flagrantis animi illius concupiverit ardor, illi indulserit: Ita certè stultitiæ morbum, qui secundùm divinæ sapientiæ vocem, puerorum animos occupatos tenet, non modò nunquam curaturus: sed omnes etiam tam corporis quàm animi illorum nervos fracturus est, qui potiorem declinandi præsentis discipulorum odii, quàm solidæ & constantis eorundem olim comparandæ benevolentiæ, rationem ducens, ad quamlibet illorum libidinem connixerit, tenerosq; illorum animos vitiorum atq; voluptatũ veluti sentibus, adeò fœdè occupari siverit, ut salutaribus doctrinæ atq; institutionis seminibus, nullus vel in iis agendi, nedum in molestiæ & liberalis eruditionis fructus excrescendi, locus relictus sit. Quibus quidem jure & merito ea tandem contingere solet merces, ut ex levissima hac gratiæ puerilis aura, in gravissimas postea, cum ipsorum illorum, tum omnium bonorum odii & indignationis tempestates incidant. Cùm è diverso puerilium animorũ temere & inconsultè suscepta odia, in favorem & benevolentiam summam commutatam experiantur illi, qui perniciosis illorum desideriis, sapienter obviam eundo, disciplinæ

plinæ suæ habenas plusculum aliquantò intenderint. Quapropter charissimi commilitones (ad vos enim finem jam spectans se convertit oratio) cùm charissimos præceptores nostros in eam unicè curam incumbere, res ipsa fateri nos cogat, ut doctrinæ & morum honestorum lautissima quasi patrimonia nobis relinquant, divina pariter & humana vicissim à nobis exigit ratio, ut indefessum illorum, in nobis erudiendis & ad veram omnis generis virtutum frugem perducendis studium & curam non modò agnoscamus: sed nostro quoq; illis parendi, doctrinæq; illorum lucem obviis ulnis excipiendi studio subsequamur: Quo facto ut non ipsi tantùm perpetuò gavisui, sed etiam gaudij hujus socios Deum & homines habituri sumus: Ita etiam è contrario, qui hoc neglexerint, & infami olim & tristi ruditatis & vitiorum squalore, infelicem ætatem acturi, & debitas contumaciæ & perversitatis suæ pœnas daturi sunt.

DIXI.

GRATIARUM ACTIO,
RECITATA
à
NICOLAO HIERONYMO
BAUMGARTNER NORIBERG.

MEne jubes? ô Aoniæ clarissime pubis
Rector, & infirmas premis alto pondere vires?
Scilicet elinguem puerum tam clara corona
Ferre potest, ludúmne facis, cui dona dedisti?
Non ita de tanto liceat sperare parente.
Ardua jussisti; nec cuiquam mollia: sed cùm
Sit mandare tuum, parendi gloria nostra est.

DEO. O qui lactentes solitus non spernere linguas,
Spemq; bonis superas, præcurris vota juvando,
Magne pater rerum, ingenii sator unice nostri,
Te veneror, quæsoq;, ut nostris otia semper
Talia suppeditent studiis: fera bella facessant,
Barbariesq; procul, sobolesq; impura Getarum
Caucaseas repetat turpi formidine portas,
Strataq; Danubium numerosa cæde coloret.
Vincat iò, vivatq; pius, regnetq; Rudolphus,
Priscaq; ad Augusti revirescat limina quercus
Servatam ob patriam, te te, DEUS, auxiliante.

SENATUI NORI. In terras cælo redeo, magnumq Senatum
Appello parvus, submisso poplite civis,
Commendoq; suas (quando persolvere grates
Non potis est animus, nostræq; infantia linguæ)
Has sedes, hæc Musarum celeberrima templa.
O decus Imperii eximium, sapientia cujus
Omnes per terras præclara est didita fama,
Te colimus, te suspicimus, sequimurq; volentes,
Proq; tua facimus solemnia vota salute.

SCHOLARCHIS Nec vos communi patiar sub nomine abire
Magnæ urbis proceres, curatoresq; Lycei,

Cum

Cùm vestra exornet nostram præsentia pompam,
Si nostra est hæc pompa tamen, Vestri ista favoris
Munera sunt, vestri hi ludi, vestræq́, coronæ,
At gratis servare animis hæc dona, diemq́;,
Laus ea nostra manet, cœptis si arriserit æther,
Ingeniiq́; aderit cum ver optabile nostri,
Nempe etiam vobis texemus lucida serta,
Qualia consuevêre bonæ contexere Musæ
Ad juga Parnassi, vel doctæ flumina Cirrhes,
Nec minus ô quorum aspectu recreamur amico, HOSPITIBVS
Partibus è variis faustum quicunq; tulistis
Hæc in tecta pedem, multum salvete, mihiq́;,
Atq; meis optate pios æqualibus auctus
In rebus tam laudatis, morumq́; decore.
Nunc ad te, tuaq; hæc, Rector, benefacta revertor, RECTORI
Te noster canet omnes amor te prospera fata
Florentem nobisq́; diu, Phœboq́; reservent,
Sæpiùs ut teneas hæc sceptra virentia lauro
Auspiciis bis salva tuis animoque sagaci.
Quò, me quò fessum rapitis, tot clara per orbem PROFESSO-
Lumina doctrinæ? quo vos ego carmine dicam? RIBVS.
Tantarum nam me obnubit incognita rerum
Congeries, laudumque sequacibus obruor undis.
Præcipuè cùm tot juvenes, lectissima corda
Hîc adsint, curâ vestrâ, cultuque polita,
A quibus & grates, & carmina digna Marone,
Aut Colophoneo vobis debentur Homero.
His ego & his mecum sociorum turba meorum STVDIOSIS
Officia & studia, & gratum sacramus amorem:
Quòd nos illustri vultu, facieque benignâ
Tantopere cohonestarint: cursusque secundos
Museo in stadio præscripta ad candida calcis
Exemplo præiêre suo, ne inscitia nostra
Hæreat ad metas, hoc flexu ætatis, iniquas.

τῷ θεῷ δόξα.

XXI.

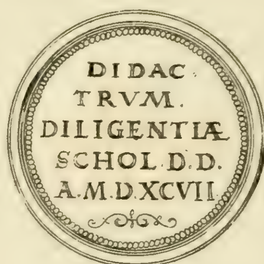
PANEGYRIS ANNI 1597.

RECTORE D. M. IOHANNE PRAETORIO.

Oratio primæ claßis, recitata à

NICOLAO VOGT Silesio.

QVod si par meæ voluntati suppeteret facultas, Auditores humanißimi, alacri certè animo partes dicendi à Magnifico D. Rectore mihi attributas susciperem:

neq;

neq; hujus loci autoritatem, vestramq; præsentiam, & gravissimum conspectum mihi magnoperè metuendum existimarem. At non est, planè non est ingenii mei, tantum tamq; difficile onus atq; munus sustinere. Itaq; ut vestræ de me opinioni atque expectationi respondere, & dignum aliquid vestris politissimis auribus in medium afferre possim, id verò non mediocriter pertimesco. Verùm tamen haud leviter me reficit & recreat, tùm eximia vestra, erga studiosos adolescentes humanitas, hoc in loco sæpè cognita atq; perspecta: tùm etiam obedientiæ ratio, cujus tanta vis est, ut neq; subterfugere laborem, aut recusare onus, nec quenquam in crimen & invidiam vocari patiatur. Quamobrem spero, atq; ut jubet me vester conspectus, etiam confido, me benignè attenteq; à vobis auditum iri.

Dicendum est autem de argenteo numo seu præmio, quo ego meiq; ordinis adolescentes jam donati ac decorati sumus. Atq; ut hinc initium ducam: In numo nostro primùm impressa cernitur effigies feri indomitiq; tauri ad caprificum alligati, cujus arboris vi omnem feritatem & immanitatem exuere, & planè mansuetus ac propè immobilis consistere cogatur. Quæ imago ut planiùs ac pleniùs cognoscatur & intelligatur, opera pretium fuerit, Caprifici vim & effectum, quatenus ad rem pertinere videbitur, perquirere & investigare.

Cæteris in rebus in quibus Dei omnium rerum creatoris infinita vis & sapientia, & bonitas elucet, nosq; in sui admirationem allicit & invitat, rectè ut opinor, caprificum quoq; numerabimus. Quid enim admirabilius, quàm hujus arboris attactu feras atq; immanes bestias domari & mitigari posse?

Cujus rei causa etsi perobscura & explicatu perdifficilis sit, & verò ejus investigatio instituto nostro aliena videatur: justa tamen, ut spero, reprehensione carebo, si quas ex aliis ejus rei causas cognoverim, breviter commemorem. Reperiuntur, qui

existiment caprifico vim quandam ναρκωτικὴν *inesse, quæ tauri torporem sive stuporem inserat, atque adeò omnem ferocitatem cohibeat ac reprimat: similiter atque torpedo limo submersa & occultata pisces suprà natantes efficit torpidos, & Echneis navem quantumvis magnam, & remis velisque incitatam sistit & inhibet. Alii verò arboris illius odore perquàm acri & adstringente tauros coërceri & mansuefieri putant. Magna enim & multiplex odorum vis est, quippe qui animantes partim mirificè oblectent & recreent: partim earum vires graviter lædant & labefactent. Vultures unguentorũ, scarabeos rosarum odore exanimari ajunt. Lucretius amaracinum suibus acre venenum esse scribit. Quin etiam sanguinis fluxionem odor efficacior excitat, & sæpè homines ad furorẽ & insaniã adigit. Itaque absurdũ fortassè non fuerit, si taurus quoque caprifici odore mitescere existimetur. Alii denique aliis rationibus latentẽ in obscuro veritatem quæsiverunt, quam an invenerint, nec ne, id verò iis cogitandum ac statuendum relinquo, qui rerum in natura abditarũ contemplationi & indagationi vacant. Quorsum autem ejuscemodi tùm belua tùm arboris imago spectet, id ipsum docet lẽma illud nostrum,* Pariunt adversa salutem. *Quemadmodum enim caprificus tauro indomito omnem ferocitatem & immanitatem detrahit: sic res adversæ homines effrenatos sibique præfidentes comprimunt. Nam quos neque ratio, neque leges, nec disciplinæ, nec denique ullum remedium humana ratione excogitatum à flagitiis avocare potest: eos calamitas avocat, atque ad moderationem modestiamque traducit. Hæc enim de fragili hominum natura de fluxa & caduca vita hujus conditione, de rerum humanarum varietate & inconstãtia nos admonet, nobisque varios hominum casus, ancipites eventus, diros & miserabiles exitus, ob oculos ponit: atque adeò in eam mentẽ nos impellit, ut nobis nostrisque viribus planè diffidamus, ut ne quid temerè & inconsideratè aggrediamur: ne officio nostro neglecto, alienum appetamus: ne*

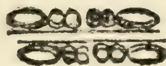
cui-

cuiquam vim inferamus, aut fraudẽ machinemur: ne quenquam insolẽter spernamus, ac pro nihilo putemus: ne prosperis rebꝰ atq; ad nostrã voluntatẽ fluentibus efferamur: ne voluptatibus nos constringẽdos tradamus: ne falsæ gloriæ umbras cõsectemur: ne deniq; humi defixas cogitationes habeamus, & terrestria tãtum ac mortalia spectemꝰ: Sed ut animos excelsos & invictos sursum attollamus, omniq; studio enitamur, ut calamitoso hujus vitæ cursu toleranter & moderatè confecto locum in cœlesti domicilio, omniũ calamitatũ experte inveniamus. Quantũ igitur ad salutẽ cujuslibet valeãt, quãq; porrò necessaria homini sint res adversæ, verbis exprimi cõmodè non potest. Videmus qui ꝓsperis rerum successibus utuntur, omnibus copiis circumfluunt & abundant, quã difficulter mentis statũ tenere queant, quã facile ab officio desciscant, & æstu cupiditatum in perniciẽ & exitium rapiantur nisi interdum rebus adversis tanquã freno quodã injecto, contineãtur. Quod mihi videtur Philippus Macedo ꝓbè intellexisse, q cùm tres optatissimos nuncios uno die accepisset, sublatis in cœlũ manibus, Deos precatus est, ut se aliquo itẽ malo seu incõmodo afficerent. Significabat nimirum Rex sapientissimus, nihil ad cõprimendã insolentiã, ad refrenãdas cupiditates, ad animi labes eluẽdas, ad omnesq; deniq; vitiorũ ac turpitudinis fibras exscindendas tàm necessariũ esse, quàm rebus adversis exerceri. Quẽadmodũ.n. in mari Persico arbores nasci dicuntur, q̃ ab undis in litore derelictæ sterilescant: fluctib. autẽ pulsatæ, atq; etiã totæ æstib. marinis optæ vigeant fructusq; ferant: Sic animꝰ humanus ab omnibus curis & molestiis vacuus, nullis incõmodis vexatus, nullis malorum fluctibus jactatus, hebescit & languescit, & pravas plerumq; cupiditates & vitia concipit: rebus autẽ adversis exercitatus, multiplices & uberes virtutum fructus ex se fundit. Et ut vitis multiplici lapsu & erratico, serpẽs ferro amputatur, ne sylvescat sarmẽtis, atq; in omnes partes nimiũ fusa fructib. officiat: ita pravæ opiniones & vitiosæ cupiditates asperitate

fortunæ

na tanquam cultro circumciduntur & amputantur, ne profusa vitiorum luxuries mentem opprimant, omneq; pietatis & honestatis studium extinguant. Et quæso quid errores evellit, omnemq; levitatem & vanitatem tollit? nónne Calamitas? Quid libidines resecat, & insolentiam ac superbiam comprimit? Quid temeritatem & audaciam profligat? Calamitas. Quid nefarios conatus frangit? Quid impetus furentes revocat & reflectit? Calamitas. Quid cæteras animi affectiones, suis quasq; finibus coërcet & continet? Calamitas. Quid deniq; animos nostros beatæ & immortalis vitæ cupiditate incendit? Calamitas. O morum & disciplinæ magistra Calamitas! ô errorum emendatrix, cupiditatum moderatrix, vitiorum expultrix! Per te ad sapientiæ omnisq; virtutis disciplinam mirabiliter instituimur & erudimur: per te ab omni maleficio temperamus: per te placida & tranquilla mente consistimus: per te deniq; ad æternitatem & immortalitatem aspiramus atq; contendimus. Prudentes igitur atque felices, qui rebus adversis ad salutem sempiternam se exerceri intelligunt, easq; iccirco placidè & moderatè ferunt: Dementes contrà & miseros, qui vitam mollem, nullisq; molestiis aut miseriis implicatam, turpem verò & flagitiosam, acerbæ, calamitosæ, & moderatæ, atq; honestæ vitæ anteponunt.

D I X I.

ORA-

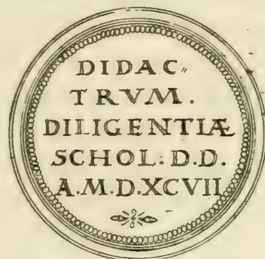
ORATIO SECVNDAE CLASSIS, RECITATA

à

GEORGIO FVCHS

à Schvveinhaupten.

DVo sunt, quæ in nostro Brabeio potissimum considerenda videantur: Imago seu effigies, & Emblema: De quo utroq; dum verba facio, rogo vos, Auditores optimi, ut quam sodali meo tribuistis benevolentiam atq; attentionem, eam mihi ne denegetis. Imago autem est Apollinis, auream bullam ad pectus appensam digito commonstrantis. Bulla verò aurea primum fuit ornamentum Regum Romanorum, ab Hetruscis acceptum: quod postea ad pueros nobiles cæterosq;, quorum patres equo meruissent, translatum est. Cujus rei autor primus memoratur fuisse Tarquinius Priscus, qui aurea bulla, & purpurea prætexta, filium suum annos quatuordecim natum, qui in bello Sabino primus in hostes impetum fecerat, donavit, ut

ait Plinius lib 33. cap. 1. *Cujus exemplum secuti principes Romani, prætexta, bullaq; liberos suos donaverunt, qua ad annum usq; decimum quartum uterentur. Erat hæc bulla ferè rotunda, in cordis humani figuram formata. Sic dicta (ut ajunt) à nomine βουλή i. e consilium, quod hæc ætas propter inscitiam atq; temeritatē alieno consilio maximè indigeat. Cæterū ex collo ad pectus ea dependebat, ut pueri ejus aspectu admonerentur & intelligerent, ita demum se homines fore, si (ut Macrobius inquit) corde præstarent. Cor enim non solum vitæ atq; affectuum fons est: sed etiā animæ, ratione, consilioq; præditæ domicilium: id quod tùm ex sacris literis, quibus traditur, homines habere legem in cordibus inscriptam: & de corde exire cogitationes: tùm etiam è philosophorum quorundam scriptis cognoscere licet, qui primariam præcipuamq; animæ sedem cor statuunt, eidemq; sapientiam attribuunt. Vnde homines vel cordati, id est, homines sapientes & prudentes: vel contrà væcordes, & excordes, hoc est, insipientes ac dementes nominantur. Et P. Scipio Nasica, quod sapientissimus esset, Corculum fuit appellatus. Verùm longior hac de re sermo, à me (ut spero) non exspectatur. Ad Emblema nostrum quod attinet, duobus hisce verbis id expressum est:* Pectore consilium.

Quod præclarè admonet, omnes actiones certo consilio moderandas, nec inconsultò ac temerè quidquam suscipiendum & agendum esse. Est namque cordati hominis, omnia quæ sibi suisq; accidere queant, accuratè præmeditari: cum præsertim vita mortalium, tot periculis & difficultatibus circumsepta, totq; fortunæ & naturæ telis proposita sit, ut sæpè medio in cursu obruatur & opprimatur. Videmus quàm perversè ac præposterè omnia agant, quantam ignominiam subeant, quamq; nefariam pestem sibi & Reipublicæ machinentur, qui sine consilio judicioq; præcipites feruntur. Cum enim rectus virtutum usus, prudentiæ, consiliiq; ratione contineatur, necesse est,

ut

et amoto prudentiæ lumine, nec justè ac liberaliter, nec fortiter, nec temperanter quisquam agere poßit. Nam quomodo unicuiq; suum tribuet, aut injuriam à se depellet? quomodo pro honestate pugnabit, pericula propulsabit, fortunam adversam infracto animo, secundam moderatè feret? quomodo modestiam, modum & decus tuebitur, turpes voluptates contemnet, honestis modicè fruetur is qui nec quid, neq; qua ratione & modo, neq; cur aliquid facturus, dicturusve sit, intelligit? Adde quod nihil omnino in vita boni esse queat, si prudentiæ, consiliiq; moderatio sublata fuerit. Etenim, neque vires, neque pulchritudo, neq; opes, nec imperium, nec aliud quid ex iis, quæ vulgo eximia bona habentur, salutem ac decus afferre possunt eis, qui illis temere & insipienter utuntur. Hinc Cicero, Nihil (inquit) sunt vires sine consilio. Et Salustius: Non viribus aut velocitate corporum res magnæ geruntur, sed consilio & auctoritate. In Scholis certè & Academiis (ut de cæteris vitæ generibus nunc taceam) quantum consilii gubernatio valeat, quamque ea necessaria sit, neminem nisi rudem ac imperitum esse puto, q non animadvertat. Magna in plerisq; est vitæ licentia, multiplices sodalitates, multæ depravationis occasiones, peßima exempla, infinitæ insidiæ atq; illecebræ. Quotus quisq; adolescens in illis reperitur, qui inflammato studio ad eruditionem & virtutem incumbat, atq; in his duabus reb. omne studium, maximamq; temporis partem consumat? Nonne pleriq; ignavo otio, nugis, per potationibus & lusionibus magis, quã literarũ studiis sunt dediti? & leves scurras, lascivas puellas, impudicas mulierculas, cæterosq; id genus voluptatum ministros, potius, quã parentes ac præceptores sectantur? Sed nõ satis esse putãt, si ipsi omni vitiorum labe fœdati sint, nisi alios quoque turpitudinis suæ contagione contaminent. Itaq; fit, ut qui domi modestè vixerunt, diligenteq; operã literis navarũt, simul

 ac in

ac in Academias ventum est, de priore virtutis & industriæ curriculo deflectant, atq; in omne vitiorum genus delabantur. Si unquam fuerunt, nunc profecto talia sunt tempora, quibus adolescentia in summo probitatis & salutis discrimine & periculo versatur.

Quapropter ò Adolescentes, auream bullam ab oculos cõstituite, nostrumq; Emblema animis vestris infigite: atq; ad res quasq; agendas consilium & prudentiam adhibete. Inprimis verò circumspicite atq; cavete insidiosas improborum tendiculas, omnesq; voluptatum illecebras, ne earum blanditiis illecti, in omne flagitiorum & calamitatum genus præcipites ruatis.

D I X I.

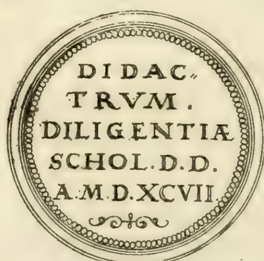
ORATIO TERTIAE CLASSIS, RECITATA

â

STEPHANO GEYGER

NORIBERG.

ETSI *me quoq; R. M. tum pudor meus, tum tennitatis meæ conscientia, ad suscipiendã provinciam istã timi-*

timidiorem reddit: tamen cùm multo gravius me crimen incursurum videam, si ad declinandas hasce dicendi partes, plus timorem meum, quàm ad easdem obedienter exsequendas, M. T. voluntatem apud me valere patiar: equidem eruditionem & facundiam, quàm modestum magistratui meo obtemperandi studium, in me desiderari malo: & quæ de Emblematis in congiario nostro expressi significatione assequi divinando potui, summa quàm potero brevitate explicare conabor. In numismate igitur nostro, Orna. audi. triplex nobis animalium repræsentatur genus, Leo, Asellus & Porus: ipso corporum positu & gestu, summam indolis ingeniiq́ inter eos diversitatem indicãtes. Primùm enim asellus, unà cum porco, humi ambo jacentes, & ab omni opere & labore vacui, otii ignaviæq́ turpi voluptate saginantur. Leo verò in pedes posteriores erectus, anterioribus verò lanceam, gladiatoris animosi ritu sublatam, vilibus atq́ inertibus animalibus illis intentans, à turpi veterno isto excitare ea nititur, hoc temmate apposito. Pungit inertes.

Quorum omnium significationem si scrutati fuerimus diligentiùs, ignavo & ignobili illo animalium pari, degenerem & inutilem illam discentium turbam, qui honestissimorum discendi laborum pertæsi, infami otii atq́ ignaviæ veterno putrescunt, nobis depingi: Leonis verò pictura, præceptoris boni & fidelis imaginem nobis repræsentari animadvertemus. Priorum illorũ maximã ubiq́ copiã, & proventũ nimis uberẽ experimur. Vt enim segetem sine lolio & Zizaniis vix invenire licet, ita omnibus, vbiq́ locorum, discentium cœtibus, suum quoq́ lolium, & veluti fucos quosdam ignavos perpetuò admixtos esse videas: quos etsi ex reliquo discentium cœtu arcere aut ejicere in præceptoris manu non sit; in eam tamen curam incumbere illũ decet, ut quo modo leonem hũc erga ignava ista pecora compara-

re se videmus, ipse quoq; in suum illud ignavum pecus sese comparet, hoc est, omne remediorum genus, ad depellendum perniciosum istum torporis & pigritiæ morbum adhibeat, nec propriæ tantùm industriæ atq; alacritatis exemplo discentibus præluceat, sed etiam admonitionum, exhortationum, itemq; increpationum omnes machinas illis admoveat, omneorganorum ad scholasticæ disciplinæ regimen pertinentium genus, in auxilium advocet. Id enim nisi fecerit, ut miseræ & improvidæ juventutis salutem & frugem contra officium & fidem proditurus, ita graves olim, Deo & hominibus, neglecti officii sui rationes redditurus est: Quanquam, si verum fatendum est, non tàm in præceptoribus, quàm in discipulis culpa isthæc sæpenumero hærere deprehendatur, qui dulci quidem, at exitiali tamen, torporis & desidiæ veneno deliniti, non modo remediis nullis quicquam loci reliquunt, sed etiam pro maximo salutaris medelæ hujus beneficio, pessimam sæpenumero gratiam illis relatam cupiunt, & si aliud nequeãt, vel parentes suos, aliosq;, quos sui amãtiores norunt, indignissimo contra præceptores optimè meritos, aut mereri certe cupientes, odio inflammant; non intelligentes interim, quàm præceptoribus machinantur fraudem, in propria ipsorum capita recidere. Dum enim indigna hac, quam præceptoribus referre parant, gratia, in hac officii parte cunctãtiores illos reddunt, ipsimet sibi omnem ad frugem bonam perveniendi viam, malitia hac sua, præcludunt, & inscitia, morumq; pravorum cœno perpetuo immersi hærent, dedecus & infamiam, & justissimum bonorum honestorumq; hominum contemptum, ut meritissimam perversitatis & improbitatis suæ mercedem reportantes. Quod quidem, charissimi commilitones, ne nobis quoq; usu veniat, duabus rebus, etiam atq; etiam nobis providendum est. Primùm ut ipsimet otium atq; inertiam, quanta possumus contentione fugiamus, & propter atram illius caudã, quæ nihil est aliud quàm certiss. omnium bonarum rerum exitiũ,

falla-

fallacissima faciei illius blandimenta, impuram & inanem voluptatem dico, execremur. Contrà verò laborem & industriam, ut virtutis & honestatis omnis nutriculam, identidem amplectamur & exosculemur. Deinde, si nos inter illos forte non esse intelligamus, qui singulari quadam naturæ bonitate, ad laboris & industriæ amorem ipsi excitare sese norunt, in illorum saltem inveniamur numero, qui admonitionum, & castigationum stimulis, à magistris & præceptoribus juventutia dmoveri solitis, non recalcitrant, sed æquissimo animo perferunt, illum ægrotantium morem imitantes, qui bonæ valetudinis recuperandæ desiderio, non modo amarissima quæq; deglutire pharmaca non recusant, sed ustiones etiam, & sectiones, aliaq; acerbissima medicantium tormenta, forti animo sustinent: hac interim spe certissima nos consolantes, amaritiem illam, quæ laboris & disciplinæ radicibus inesse animadvertitur, incredibili olim dulcissimorum fructuum suavitate, longè supra spem & opinionem nostram compensatum iri.

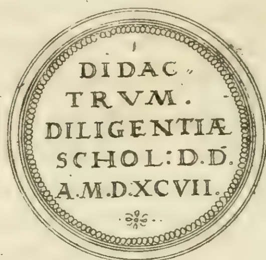
D I X I.

ORA-

ORATIO QVARTAE CLASSIS, RECITATA à SIGISMVNDO KOZEL à Reiſental.

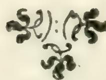
QVanquam in negotio hoc, M. D. R. ab auctoritate tua mihi nunc impoſito, juſtiſsima imbecillitatis excuſatione uti poſſe videar: tamen, cùm me ad parendum in omnibus rebus Magn. Tuæ quàm devinctiſsimum agnoſcam: non committendum mihi puto, ut demandatam mihi à Mag. tua provinciam refugiendo, plus pudori meo indulſiſſe, quàm auctoritati tuæ paruiſſe videar: cùm præſertim ea me ſpes erigat, humaniſsimos Auditores balbutiem meam favore ſuo, erga qualecunq; hoc Magiſtratui meo obtemperandi ſtudium, benignè ſublevaturos. Numiſma igitur noſtrum, Ampliſsimi Ordinis munificentia nobis tributum, Cedrum arborem nobis ob oculos ponit, duabus tantùm voculis hiſce circumſcriptam: Serotina

rotina præstant, *Breve negotium, & paucarum syllabarum sono confectum, sed profectò rerum ad felicem nostri institutionem maximi momenti significationem sub obscura brevitate ista occultans. Quam ut brevissimè perstringamus potiùs quàm evolvamus, duo nobis ex rerum naturalium scriptoribus Cedri arboris observanda sunt genera. Vnum, quod floret quidem, fructum verò adfert nullum: alterum verò, quod flore caret, fructuum verò dulcissimi saporis ubertate et copia defectum illius abunde compensat. Quo duplici tamque diverso arboris istius genere, duplex quoque discipulorum seù adolescentum, non minori indolis atque ingenij diversitate inter se dissidentium genus designatur. Quorum priore illi continentur, qui simul ac doctrinæ & institutionis quasi auram persentiscunt, e vestigio in florum & foliorum copiam longè maximam effunduntur, hoc est, inanissimæ ostentationis & jactantiæ quasi vento intumescunt, doctrinæque & eruditionis penè singularis opinione dementati, fallaci illius fuco passim apud imperitos sese venditant: & præ se unis (ut veterum quidam loquitur) omnes divinæ & humanæ sapientiæ antistites, gentemque omnem togatam, totumque nomen latinum, rudes & agrestes esse, per summam stulticiam opinantur.*

Verum enimvero ut cedrus illa, quæ florum amœnitate & fragrantia mirè initio superbiebat, hominū postea de fructibus suis spem turpiter destituit, ita istud discipulorum genus, postquam in spem maximorum fructuum, tam ad Ecclesiam, quàm ad Rempublicam ex ipsorum olim studiis perventurorum animos hominum arrexerunt, tandem pro amplissimis eruditionis doctrinæque thesauris, vilissimos opinionis & persuasionis inanis carbones proferunt. Alterum genus illorum est, qui dum in discendi versantur curriculo, diligentissimam modestiæ & pudoris rationem habent, ac ne vel minimam fastus aut inso-

lentiæ suspicionem de se præbeant, omni ratione cavent, minimè solliciti, quo pacto ingenij sui opes studij aßiduitate partas, aliis ostentent, sed potiùs quomodo vel citra hominum animadversionem eas adaugeant: & quemadmodùm plantas crescere quidem non videmus, sed crevisse, ita isti quoq; unum illud operam dare solent, quo eruditionis & doctrinæ opes jam poßidere, magis quam ad possesionem illarum sollicitè admodum aspirare videantur. De hoc ergo, charißimi commilitones (vestri enim compellatione finem orationi meæ imponere placet) de hoc inquam, duplici adolescentum in studiorum liberalium palæstra versantium genere, congiarij nostri intuitu admoniti, in eam curam nos excumbere decet, ut à priore illo genere quàm longißimè nos sejungentes, posteriorum istorum similes esse studeamus, hoc est, fastum omnem, & inanem de nobis ipsis persuasionem, omni contentione fugiamus, intra verecundiæ & modestiæ fines, summa cura nos contineamus. Id enim si fecerimus, ut certißimam studiorum pestem, ejusq; individuum comitem justißimum bonorum omnium odium, effugiemus: ita è diverso non modo felicium in studiis progressuum magnum adjumentum & præsidium, sed etiam veri amoris & benevolentiæ hominum conciliatricem nobis comparabimus.

DIXI.

EMBLE-

EMBLEMATVM IN HOC LIBRO EXPOSITORVM

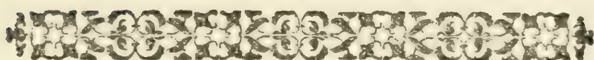
CATALOGVS.

INDEX ALPHABETICVS RERVM ET VERBORVM memorabilium.

Est quasi

Tardior

F I N I S.

NORIBERGÆ.

Excudebat Christophorus Lochnerus.

ANNO CIↃ IↃ XCVII.

1t. 15